

မြန်မာနိုင်ငံ မူဝါဒသုံးသပ်ချက်၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၂၁) ရက်။

ပင်လုံအလွန် -

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အကျပ်အတည်း

အဓိကသုံးသပ်တင်ပြချက်များ -

- ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံဟုလည်းသိထားကြသည့် ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံကို ၁၉၄၇ ခုနှစ် နောင်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများဖော်ဆောင်နိုင် စေရန်ကြိုးပမ်းသည့် စိတ်အားတက်ကြွဖွယ်ရာအကောင်းဆုံး တာထွက်ခြေလှမ်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် ကြိုဆိုဂုဏ်ပြု ခဲ့ကြသည်။ ယခုအချိန်ထိ “နှစ်ဆယ့်တစ်ရာစုပင်လုံ” ညီလာခံကို နှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင်ကျင်းပခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ ချုပ်ဦးဆောင်သည့်အစိုးရ၏တိုင်းရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေး ဦးစားပေးဆောင်ရွက်မှုနှင့်အတူ ဤအခင်း အကျင်းသည် ပျက်ပြယ်ပျောက်ဆုံးမသွားသင့်သည့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် နှစ်ရှည်လများလိုအပ် နေခဲ့သည့် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်ပေါ်ပေါက်လာသည့် အခါသမယဖြစ်နေသည်။
- အမျိုးသားနိုင်ငံရေးနယ်ပယ်၌ တံခါးပွင့်လာသည့် အရေးပါသော တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းမှု အခင်းအကျင်းသုံးရပ်ရှိနေ ဖြစ်ပါသည်။ ပထမအချက်အနေဖြင့် နိုင်ငံရေးပါတီကိုယ်စားလှယ်များ၊ အစိုးရစစ်တပ် (တပ်မတော်)၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် မတူကွဲပြားသည့် အကျိုးပတ်သက် ပါဝင်သူအသီးသီးမှ မိမိတို့၏ အမြင်သဘောထားအမျိုးမျိုးကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် ရရှိလာခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယ အနေဖြင့် ထိုကဲ့သို့သော အထင်ကရရှိသည့် စင်္ကြန်မျိုးကို ပြန်လည်အသက်သွင်းခြင်းက နိုင်ငံတော်ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ရာ၌ အဓိကသော့ချက်နှစ်ခုဖြစ်သည့် လွှတ်တော်နှင့် တိုင်းရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေးတို့ကို လမ်းကြောင်း တစ်ခုတည်း၌ ပေါင်းစည်းလာနိုင်စေမည့် အလားအလာမျိုးကို ဖန်တီးပေးလျက်ရှိသည်။ တတိယအနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ဦးတည်၍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်လိုအပ်မှုကို အများပြည်သူမှ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ထောက်ခံသဘောတူလာခြင်းဖြစ်သည်။
- သို့သော်လည်း ကျဆုံးသွားမည်ကို စိုးရိမ်မကင်းဖြစ်သည့် အငွေ့အသက်များက နိုင်ငံ၏ အတိတ် ကာလဖြစ်ရပ် ဆိုးများကို ပြန်ပြောင်းအမှတ်ရစေလျက်ရှိသည်။ ၁၉၄၇ခုနှစ်ပင်လုံညီလာခံ ကျင်းပခဲ့ပြီးနောက် သက်ဆိုင်ရာခေတ်သစ် အစိုးရအသီးသီးမှ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး အခွန်ရှည်တည်တံ့စေမည့် နိုင်ငံရေးခြေလှမ်းသစ်များကို မျက်မြင် ကိုယ်တွေ့ကြုံဆုံ ဖြတ်သန်းခွင့်ရခဲ့ကြသော်လည်း ယင်းခြေလှမ်းတစ်ခုတစ်လေမျှ အောင်မြင်လာခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ အလားတူဖြစ်ရပ်မျိုး နောက်တစ်ကြိမ် ထပ်မံဖြစ်ပွားမှုမရှိသင့်တော့ပေ။
- အပူတပြင်းကိုင်းတွယ်ဖြေရှင်းရမည့် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာကိစ္စရပ်များ၌ လက်ရှိငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အားလုံး ပါဝင်မှုမရှိခြင်း၊ တပ်မတော်မှဆက်လက်၍ လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ထားခြင်း၊ ယခင်သမ္မတဟောင်းဦးသိန်းစိန်၏ ဆုံးခန်း မတိုင်ခဲ့သည့် တစ်နိုင်ငံလုံးအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်အပေါ် အလွန်အမင်းမီခိုအားထားလျက်ရှိခြင်း၊ မြေယာသိမ်းဆည်းလုယူခြင်း၊ သယံဇာတအရင်းအမြစ် အလွန်အကျွံထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းနှင့် အချောက်စီးပွားရေး အခွင့်အရေးဝါဒ ဆက်လက်တွင်ကျယ်လျက်ရှိခြင်းနှင့် နိုင်ငံ၏နေရာဒေသအများအပြား၌ စစ်ရေးအသားပေး ဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများကို ဆက်လက်ဖော်ဆောင်နေခြင်းတို့ ပါဝင်လျက်ရှိသည်။

- မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားရေးရာစိန်ခေါ်မှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် နိုင်ငံတကာ၏ ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုပုံစံများကလည်း အမျိုးမျိုးကွဲပြားလျက်ရှိသည်။ အနောက်တိုင်းအစိုးရများက တစ်နိုင်ငံလုံးအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်ကို ငြိမ်းချမ်းရေးပန်းတိုင်သို့ ဆောင်ကျဉ်းပေးမည့်လမ်းအဖြစ် ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားပြီး NLD အစိုးရက ကုလသမဂ္ဂကြားဝင်ဖျန်ဖြေရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို လျှော့ချလိုက်ချိန်၌ တရုတ်နိုင်ငံမှ နိုင်ငံတကာမျက်နှာစာ၌ ဦးစီးခေါင်းဆောင်နိုင်စေရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်လာခဲ့သည်။ မိမိနိုင်ငံနှင့်ထိစပ်လျက်ရှိသည့်နယ်စပ်ဒေသတစ်လွှားတည်ငြိမ်မှု ပျက်ပြားနေခြင်းသည် လက်ရှိငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းအများစုကို ဘေးဖယ်ထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု တရုတ်နိုင်ငံမှ အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ သို့သော်လည်းအရေးပါသည့် ကိုယ်ပိုင်ပထဝီ-နိုင်ငံရေး ရည်မှန်းချက်များ ရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သည့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနာဂတ်အလားအလာအတွက် မသေချာမရောမမှုများကိုသာ ထပ်မံတိုးပွားလာစေလျက်ရှိသည်။
- မည်သို့ဆိုစေ မျှော်လင့်ချက်ပြုတင်းတံခါးများ ပွင့်နေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စစ်မှန်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးပန်းတိုင်သို့ အရောက်တက်လှမ်းရန် ၂၁ရာစုပင်လုံညီလာခံအနေဖြင့် နိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားပဋိပက္ခရေးရာသမိုင်းစာမျက်နှာ၌နောက်ထပ်ကျရှုံးမှုသံသရာတစ်ပတ်ပြန်လည်လာစေခြင်းမရှိဘဲ လူထုတစ်ရပ်လုံးကိုလွှမ်းမိုးမှုရှိသည့် နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်တစ်ရပ်ဆောင်ကျဉ်းပေးရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်လျက်ရှိသည်။ အာရှဒေသတစ်လွှားတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုအစုံလင်ဆုံးနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သည့်မြန်မာနိုင်ငံ၏နယ်စပ်ဒေသတစ်လွှားယနေ့ဖြစ်ပျက်လျက်ရှိသည့် အကျပ်အတည်းသည် လက်မခံနိုင်လောက်သည့် ခြွင်းချက်မဟုတ်သော်လည်း ခေတ်သစ်နိုင်ငံတစ်ခု၏ အသည်းနှလုံးနေရာ၌ နှစ်ပေါင်းများစွာ စူးနှစ်အမြစ်တွယ်လျက်ရှိသည့် ကျရှုံးမှုသာကေများပင်ဖြစ်သည်။

စိတ်ကူးမှသည် လက်တွေ့ဆီသို့

မြိုင်သုံးသပ်ချက်

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလအတွင်း ကျင်းပဖြစ်ခဲ့သည့် ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံ၌ အတိတ်ကအမှားများကို ဖက်တွယ် မနေဘဲအနာဂတ်ကို မျှော်ကြည့်ရန် လိုအပ်သည်ဟု နိုင်ငံတော် အတိုင်ပင်ခံ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်မှ အလေးပေးပြောဆိုခဲ့သည်။ “အရေးအကြီးဆုံးအချက်က ကျွန်ုပ်တို့အနေနဲ့ အရေးကိစ္စတွေကို သတ္တိရှိရှိကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းဖို့ သဘောတူနိုင်ရမယ်” ဟုဆက်လက် ပြောဆိုခဲ့သည်။ ဤအချက်များသည် အကျိုးပတ်သက်ပါဝင်နေသူ အားလုံးလိုလားသဘောတူသည့် အပြုသဘောဆန်သောသဘော ထားများဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အခက်အခဲဖြစ်နေသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်း၌ တန်းတူရည်တူ ကိုယ်စားပြု ပါဝင်နိုင်သည့် သို့မဟုတ် ကွဲပြားစုံလင်လှသည့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ် စုများအတွက်အခွင့်အရေး အပြည့်အဝရရှိသည့် အနေအထားမျိုး မည်သည့်အခါကမျှ မရောက်ရှိခဲ့ဖူးခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းအစား ၁၉၄၈ ခုနှစ်လွတ်လပ်ရေးရပြီးကတည်းက ပဋိပက္ခနှင့် အစိုးရ၏ ပျက်ကွက်မှုများကအဆီးအတားမရှိဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခဲ့သည်။ နိုင်ငံသားအများအပြား မေးမြန်းနေသကဲ့သို့ပင် ပဋိပက္ခနှင့် လူ့အခွင့် အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် အခြေ အနေမျိုး၌အတိတ်ကို မည်ကဲ့သို့ သင်ပုန်းခြေနိုင်ပါမည်နည်း။

အထောက်အထားများကို အတိုင်းသားတွေ့မြင်ရလျက်ရှိ သည်။ သယံဇာတအရင်းအမြစ်နှင့် လူသားရင်းမြစ်အလားအလာ ပေါ်ကြွယ်ဝနေလင့်ကစား မြန်မာနိုင်ငံသည် UNDP ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးညွှန်းကိန်း အဆင့်သတ်မှတ်ချက်၌ နိုင်ငံ ပေါင်း ၁၈၈ နိုင်ငံအနက် အဆင့် ၁၄၅ ဖြစ်နေသကဲ့သို့ လက်ရှိအချိန် တွင်တစ်သန်းမကသည့် စစ်ဘေးဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေ ရပ်စွန့်ခွာ စစ်ဘေးတိမ်းရှောင်သူများ ရှိနေသဖြင့် ကမ္ဘာပေါ်၌ရှစ်ခု မြောက်စစ်ဘေးဒုက္ခသည်ထုတ်လုပ်မှုအများဆုံးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ် နေသည်။ အားလုံးမဟုတ်သော်လည်း အဆိုးရွားဆုံးသောလူသား ချင်းစာနာထောက်ထားမှု ပြည့်စုံကိန်းအများစုသည် နိုင်ငံလူဦးရေ ၅၄ သန်း၏ သုံးပုံတစ်ပုံမျှရှိသော ဗမာမဟုတ်သည့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုအသိုက်အဝန်းများ နေထိုင်ရာအရပ်ဒေသများရှိ ပဋိပက္ခ နယ်မြေများမှ ထွက်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးခြေလှမ်းသစ်များ ဆက်လက်ဖော်ဆောင်လျက် ရှိသည့်ယနေ့အချိန်၌ပင်လျှင် မြောက်များလှစွာသော ဖစ်မြစ်အကြောင်း တရားများက ကုန်လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်ခုစာမျှ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု ဆုတ်ယုတ်ခဲ့ရပြီး နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်မှုကင်းမဲ့ စေခဲ့သည့်အခြေအနေမျိုးဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေစေသည့်အထောက် အထားများ ဖြစ်နေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားပဋိပက္ခနှင့်အရပ် သားများကို ၎င်းတို့၏နေအိမ်များမှ စွန့်ခွာထွက်ပြေးရစေသည့် အကြောင်းရင်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း မရှိသေးသကဲ့သို့ နိုင်ငံ အနှံ့အပြား၌ မြေယာလုယူမှုနှင့် သယံဇာတအရင်းအမြစ်အလွန် အကျွံထုတ်ယူသုံးစွဲမှုများ တွင်ကျယ်ပျံ့နှံ့နေဆဲဖြစ်ပြီး ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း တန်းတူညီမျှမှုရှိသော ပြည်ထောင်စုတည် ဆောက်သွားရန် သဘောတူခဲ့ကြသည့် ပင်လုံညီလာခံမှကတိ

ကတိများကိုလည်း ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်နေဆဲဖြစ် သည်။ လက်ရှိအချိန်၌ အဓိကအားဖြင့် ကချင်၊ ရခိုင်နှင့် ရှမ်းပြည် နယ်ကဲ့သို့သော နယ်စပ်ပြည်နယ်တစ်လွှား စိုးရိမ်ဖွယ်ရာကောင်း သည့်လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အရေးပေါ်အခြေ အနေများကို ကြုံတွေ့ရလျက်ရှိသည်။

နိုင်ငံ၏အကျဉ်းအကျပ်ကို ထိုးဖောက်ကျော်လွှားရာ၌ကြုံ တွေ့ရလျက်ရှိသည့် အခက်အခဲများကို ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာကြာ မြင့်လာသည့် ပဋိပက္ခအတွင်း ပိုမိုနက်ရှိုင်းလာခဲ့သည့် မညီမျှမှုသုံးခု ကထပ်မံဖိအားပေးလာခဲ့သည်။ ပထမအချက်အနေဖြင့် စီးပွားရေး နှင့်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို လူများစုဖြစ်သည့် ဗမာ လူမျိုးများ၊ တပ်မတော်နှင့်နီးစပ်သည့် ဗဟိုအစိုးရအသိုက်အဝန်းမှ လက်တစ်ဆုပ်စာ ရေပေါ်ဆီလူတန်းစားများကသာ အများအားဖြင့် ချုပ်ကိုင်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် လူ့ဘောင် အသိုက်အဝန်းအတွင်း ခွဲခြားကန့်သတ်မှုများက စစ်တပ်၊ ယဉ်ကျေး မှု၊ စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းများကို နယ်ပယ် အလိုက်ပိုမိုရှုပ်ထွေးလာစေရန် မောင်းနှင်လျက်ရှိသည်။ တတိယ အချက်အနေဖြင့်လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်းယနေ့နိုင်ငံ၏တတိယ မြောက်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ ခေတ်သစ်အစိုးရတစ်ရပ် အတွက် အခြေခံအကျဆုံးသော ကိစ္စရပ်များဖြစ်သည့် တိုင်းရင်းသားအခွင့် အရေး၊ အမျိုးသားလက္ခဏာရပ်များနှင့် ပိုင်နက်နယ်မြေဒေသများ အပေါ်သဘောတူညီမှု အလွန်နည်းပါးနေခြင်းဖြစ်သည်။

ရှင်းရှင်းဆိုရသော် တိုင်းရင်းသားတန်းတူညီမျှမှုရှိသည့် ပြည်ထောင်စုသစ်တစ်ခု တည်ဆောက်ရာ၌ ကြုံတွေ့ရမည့်စိန် ခေါ်မှုများ၏ ကြီးလေးကျယ်ပြန့်မှုကို ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဗြိတိသျှတို့ထွက် ခွာသွားချိန်၌ ကြိုတင်မျှော်မှန်းပြင်ဆင်ထားမှု မရှိသလောက်နည်း ပါးခဲ့သည်။ သတိပေးသံချောင်းခေါက်သံများ အတန်အသင့်ကျယ် လောင်ခဲ့သော်လည်း လွတ်လပ်ရေးပြေးလမ်းပေါ်၌ လုံးဝနီးပါးမျက် ကွယ်ပြုခံခဲ့ရသည်။ ဆယ်စုနှစ်ခုစာကြာပြီးသည့်တိုင် နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ရေးသည် မပြီးပြတ်သေးသည့် ရည်မှန်းချက်တစ်ရပ် အဖြစ်ဆက်လက်ကျန်ရှိနေခဲ့ပြီးနိုင်ငံသူနိုင်ငံသားအားလုံးတစ်ပြေး ညီအကျိုးခံစားခွင့် ရကြမည့် တန်းတူအခွင့်အရေး၊ လေးစားအသိ အမှတ်ပြုမှုနှင့် ပြည်သူ့အားလုံးတို့ကို လွှမ်းမိုးသည့်ပြည်ထောင်စု တည်းဟူသော ဘာသာစကားရပ်အတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်များ ချမှတ်ရန် လိုအပ်နေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ စာရေးဆရာနှင့်သမိုင်းပညာ ရှင်တစ်ဦးဖြစ်သူ သန့်မြင့်ဦးက မကြာသေးမီက မြန်မာနိုင်ငံသည် “မပြီးပြတ်သေးသည့်နိုင်ငံ” တစ်ခုမျှသာဖြစ်သည်ဟု ရေးသားခဲ့ သည်။^၁

ဤနေရာ၌ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆီသို့ ဦးတည်လျှောက်လမ်းခဲ့သည့် အတိတ်ကာလ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု များအထူးသဖြင့် ၁၉၆၁-၆၂ ခုနှစ် “ဖက်ဒရယ်အဆိုပြုလွှာ”၊ ၁၉၆၃- ၆၄ ခုနှစ်၊ တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာ “ငြိမ်းချမ်းရေး ရင်ကြားစေ ဆွေးနွေးပွဲ” နှင့် ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် စတင်ခဲ့သည့် “တိုင်းရင်းသား

မြန်မာနိုင်ငံ၏အုပ်ချုပ်ရေးအခြေပြမြေပုံ

၂၀၀၈ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ “တိုင်း” ခုနှစ်တိုင်းလုံးကို “တိုင်းဒေသကြီးများ” အဖြစ်ပြင်ဆင်မှည့်ခေါ်ခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသား “ပြည်နယ်” ခုနှစ်ခု၏ အမည်များ အပြောင်းအလဲ မရှိပေ။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ငါးခုနှင့် “သင့်တင့်မျှတာသည့် လူဦးရေရှိသည့် ပြည်ထောင်စုသားများအတွက်” ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်းအသစ်တစ်ခု ထပ်တိုးလာခဲ့သည်။

စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး

၁။ နာဂကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ (လေရှီး၊ လဟယ်နှင့်နမ့်ယွန်းမြို့နယ်များ)

ရှမ်းပြည်နယ်

၂။ တအာန်း (ပလောင်) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ (နမ့်ဆန်နှင့် မန်တုံမြို့နယ်များ)

၃။ ကိုးကန့်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ (ကုန်းကြမ်းနှင့် လောက်ကိုင်မြို့နယ်များ)

၄။ ပအိုဝ်းကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ (ဟိုပုံး၊ ဆီဆိုင်နှင့် ပင်လောင်းမြို့နယ်များ)

၅။ ဓနကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ (ရွာငံနှင့်ပင်းတယ်မြို့နယ်များ)

၆။ ဝကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း (ဟိုပန်း၊ မုန်းမော်၊ ပန်ပိုင်၊ ပန်ဆန်း၊ နားဖန်း၊ မက်မန်းမြို့နယ်များ)

အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး” လုပ်ငန်းစဉ်တို့ ရှိခဲ့ဖူးကြောင်းအမှတ်ရရန် အရေးကြီးသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ပင်လုံညီလာခံကို ပြန်ကြည့်မည် ဆိုပါက အားလုံးသည် ထိုအချိန်က အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အများပြည်သူ၏ အာရုံစိုက်မှုခံခဲ့ရပြီး အားလုံးကပြည့်စုံလုံ လောက်မှုမရှိကြောင်း သို့မဟုတ် ကျန်းမူဖြင့် အဆုံးသတ်သွား ကြောင်းသက်သေပြခဲ့သည်။ ဝမ်းနည်းဖွယ်ကောင်းသည့် အမှန် တရားတစ်ခုမှာ မြန်မာနိုင်ငံသူ၊ နိုင်ငံသားများသည် ပဋိပက္ခဖျက်ဖြေ ရေး၏စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ “အနည်းအကျဉ်း” မဟုတ်ဘဲ “အလွန်အမင်း” သိရှိနေကြခြင်းဖြစ်သည်။

လတ်တလောအဖြစ်ဆုံး အနေဖြင့် သမ္မတဟောင်း ဦးသိန်းစိန် (၂၀၁၁-၁၆) ဦးဆောင်သည့် ယခင်အစိုးရသည်ပြီး ပြည့်စုံမှုမရှိသည့် တစ်နိုင်ငံလုံး အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူ စာချုပ် (NCA) ကို အလေးထား တွန်းအားပေးခဲ့ပြီး ယင်းစကြိုန် အပေါ်အခြေခံ၍ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရန် ယမန်နှစ်ကအာ ဣာရလာခဲ့သည့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) မှ ဆက်လက် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည်။ NLD ၏ “ပင်လုံ” အမည်ကိုပြန်လည်အသက် သွင်းခြင်းက အမျိုးသားအဆင့်စကားပိုင်းကို ပိုမိုမြိုင်ဆိုင်လာစေ ပြီးနိုင်ငံ၏ ဆိုးရွားသည့် အတိတ်မှကိစ္စရပ် အများအပြားကိုထိတွေ့ ဆွေးနွေးခွင့်ရရှိလာစေသည်။ နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်း၏ ထောက်ခံ အားပေးမှု အခိုင်အမာရရှိထားခြင်းကြောင့် ပဋိပက္ခဇာတ်ကောင် များအားလုံးကို စားပွဲပေါ်သို့ ရောက်ရှိလာအောင် စွမ်းဆောင်နိုင် မည့်ဤအခွင့်အခါထက် အလားအလာကောင်းသည့်အခိုက်အတန့် မျိုးယခင်ကမရှိခဲ့ဖူးပေ။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်သည့် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလနောက်ပိုင်း အစဉ်အလာအရ သတိပိရိယရှိ ရန်အချက်ပေးလျက်ရှိသည်။ အစိုးရတစ်ရပ်အနေဖြင့် ပီပီပြင်ပြင် အုပ်စိုးနိုင်ခြင်းမရှိသေးသည့် NLD ကိုခန့်မှန်းတွက်ချက်မှုများပြု လုပ်ရန်စောလွန်းနေသေးသည်။ နယ်စပ်ဒေသတစ်လွှားလက်နက် ကိုင်ပဋိပက္ခများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသဖြင့် ကုန်လွန်ခဲ့သည့်ရှေ့ နှစ်အတွင်း ခက်ခဲရပ်ထွေးလှသည့် အသေးစိတ် အချက်အလက် များအကြား NLD ၏ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် လမ်းပျောက်သွား မည်ကိုစိုးရိမ်ပူပန်သည့် လက္ခဏာများ တွေ့မြင်ခဲ့ရသည်။ သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်၏ NCA ကဲ့သို့ပင် NLD ၏ ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံ၌ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ အားလုံးကိုထည့် သွင်းပါဝင်စေရန် သို့မဟုတ် ထိရောက်အကျိုးရှိသည့် နိုင်ငံရေး စကားပိုင်းဆီသို့ လမ်းပြဦးဆောင်သွားရန် လိုအပ်နေဆဲဖြစ်သဖြင့် ပြည်တွင်းအစွဲအဖွဲ့ပေါင်းများစွာအတွက် ဤကိစ္စရပ်သည် မတော်တဆ လေလား သို့မဟုတ် တမင်အစီအစဉ်ချ ရေးဆွဲထားလေသလား သဲကွဲမှုမရှိဘဲ ပေါင်းသွားစေလျက်ရှိသည်။ တိုင်းပြည်၏နိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်းအပေါ် အရိပ်မည်းအဖြစ် ဆက်လက်လွှမ်းမိုးထားလို သည့်တပ်မတော်၏ သဘောထားရှိနေသလို “၂၁ ရာစုပင်လုံ” သည် လည်း မိမိဘာသာလုံးချာလည် လိုက်နေဆဲဖြစ်သဖြင့် အပြင် အဆင်နှင့် ရည်ရွယ်ချက်အရပါ ရိုးရှင်းမြင်သာသည့် “၄၇ ခုနှစ် ပင်လုံ” နှင့်ပြောင်ပြောင်ကြီး ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲလျက်ရှိသည်။

ရှေ့လာမည့်နှစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအနာဂတ် ကိုအဆုံးအဖြတ်ပေးရာ၌ အရေးကြီးသည့်နှစ်ဖြစ်သည်။ အနာဂတ် ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများ၏ အချိန်ဇယားကို ရေးဆွဲသတ်မှတ်ထား ပြီးဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဖော်ပြလိုက်ရသော် အခြေခံကျသည့် မေးခွန်းတစ်ခုကို ဖြေဆိုရန် လိုအပ်နေဆဲဖြစ်သည်။ “၂၁ ရာစုပင်လုံ သည်” နိုင်ငံရေးကို အပြီးသတ် ဆွေးနွေးအဖြေရာမည့် ကစားပွဲ လော သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခဖြင့် ယှဉ်တွဲနေထိုင်သည့် နိုင်ငံလမ်းစဉ်၏ နောက်ခြေလှမ်းတစ်ရပ် သက်သက်သာလော။ စစ်မှန်သည့် တစ် ဆစ်ချိုးအပြောင်းအလဲ ဖြစ်ပေါ်စေလိုပါက တစ်မျိုးသားလုံးပါဝင် ရေး၊ နိုင်ငံရေးစကားပိုင်းနှင့် တပ်မတော်ထိုးစစ်များ အပြီးတိုင် ရပ် တန့်ရေးတို့သည် အပူတပြင်းဆောင်ရွက်ရမည့် အရေးကြီးကိစ္စရပ် များဖြစ်သည်။

ပထမပင်လုံ (၁၉၄၆-၄၇) နောက်ခံသမိုင်း

ယနေ့ခေတ်၌ အမြဲတမ်းလိုလို မေ့လျော့ခံထားရသော် လည်းအမှန်တကယ်တော့ ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ လွတ်လပ်ရေး မတိုင်မီ ပင်လုံညီလာခံနှစ်ကြိမ် ခေါ်ယူကျင်းပခဲ့ကြသည်။ ရှမ်းပြည် နယ်၏ အနာဂတ်ကို ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် ပထမအကြိမ် မြောက်ညီလာခံကို ၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ မတ်လ၌ ရှမ်းစော်ဘွားများ (ဦးကျော်မင်းသားများ) ကအကုန်အကျခံ၍ ဦးစီးကျင်းပခဲ့ပြီးချင်း၊ ကချင်နှင့် ကရင်ခေါင်းဆောင်များကိုပါ ဖိတ်ကြားခဲ့သည်။ သို့သော် လည်း၎င်းတို့၏ အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးတင်ပြချက်များကို ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်၏ နောက်ဆက်တွဲအနိဗ္ဗာရုံအောက်၌ သာမန်ကာလျှံကာ မျှသာရှုမြင်ခဲ့ကြသည်။^၆ သို့ဖြစ်၍ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးနယ်ပယ်၌ အခွန်ရှည်တည်တံ့ကျန်ရစ်မည့် သမိုင်းမှတ်တိုင်တစ်ခု ဖြစ်လာ သည်မှာ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ၌ ကျင်းပသည့် နောက်ဆက်တွဲ ညီလာခံဖြစ်သည်။

ချင်း၊ ကချင်နှင့် ရှမ်းခေါင်းဆောင်များနှင့် နောက်များမကြာမီ ပြည်သူ့အစိုးရအဖြစ် ဦးစီးခေါင်းဆောင်မည့် ဦးအောင်ဆန်းခေါင်း ဆောင်သည့် ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေးနှင့် ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး အဖွဲ့ချုပ် (ဖဆပလ) ကိုယ်စားလှယ်များ အတူတကွသုံးရက်တာ မျှတွေ့ဆုံစည်းဝေးမှု၏ အရေးပါအရာရောက်မှုအပေါ် ယနေ့အချိန် ထိသဘောထားအမျိုးမျိုး ကွဲပြားနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံ ပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သူ မက်သယူးဂေါ့လ်တန်က “ပင်လုံဒဏ္ဍာရီ” အမြောက်အများပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်ဟု ရေးသားခဲ့သည်။^၇

ထူးခြားသည့်ပြဿနာတစ်ခုမှာ ဤကဲ့သို့သောသမိုင်းဝင် အခမ်းအနားမျိုး၌ ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်မရခဲ့ကြသည့် ကရင်၊ မွန်နှင့် ရခိုင်တို့၏ စောဒကတက်ဝေဖန်မှုကို အကြောင်းပြု၍ ဆွေးနွေး ဆုံးဖြတ်ချက်များမှ သွေဖယ်သွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မည်သို့ဆိုစေ ဗြိတိသျှတို့ ထွက်ခွာသွားသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်ပင်လုံ၏ လက်ငင်း စိန်ခေါ်မှုမှာ တစ်နိုင်ငံလုံးအကျိုးစီးပွားအတွက် တိုင်းရင်းသားအခွင့် အရေးသည် ပဓာနမကျတော့ဘဲ ကိုလိုနီအစိုးရ၏ ဒိုင်အာရီခေါ်

မကျင့်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အောက်ရှိ ဥပမာဗမာလူမျိုး အများစုနေထိုင်သည့် “ဗမာပြည်မ” သို့မဟုတ် “ဝန်ကြီးစနစ်ဖြင့်အုပ်ချုပ်သည့် ဗမာပြည်” နှင့်တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံ မှီတင်းနေထိုင်လျက်ရှိသည့် “နယ်စပ်တောင်တန်းဒေသ” ဟူသည့် အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားနှစ်ခု၏ အနာဂတ်ဆက်ဆံရေးသည်သာလျှင်အဓိကဖြစ်လာခဲ့သည်။ ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးအောက်၌ အဆိုပါနယ်မြေဒေသနှစ်ခုသည် တစ်ပေါင်းတစ်စည်းတည်း ရှိမနေခဲ့ဘဲ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဆီသို့ကိုယ်စိုင်းခြင်းကိုယ်စိုင်း၍ ခရီးနှင်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုအများစုကို တရားဝင်ဆွေးနွေးပွဲပြင်ပ၌ပြုလုပ်မှုများပြားသဖြင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ်ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို လောက်လောက်လားလား မှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ သို့သော်လည်း “ပြည်မနှင့် တောင်တန်းပူးပေါင်းရေး” အဖြစ်ပြောင်း၍ ယနေ့ကဗျည်းထိုးထားသည့်ပင်လုံကျောက်တိုင်သည် ဗမာဗဟိုပြုသဘောထားတစ်ရပ် ဖြစ်သည်ဟု ဝေဖန်ရေးသမားများက လက်ခံယုံကြည်ထားကြသည်။ အမှန်တကယ်လည်းယနေ့ပင်လုံအထိမ်းအမှတ်ရှေ့၌ ကွယ်၍ တည်ထားသည့် ရန်ကုန်မြို့မှ ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ်၏ ပုံတူကို ၂၀၀၀ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းစစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလအတွင်း လာရောက်ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။^၇ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း ဗမာမဟုတ်သည့် တိုင်းရင်းသားများအတွက် ပင်လုံညီလာခံ၏ အနှစ်သာရသည် အမျိုးသားနိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းအသစ်၌ “တန်းတူညီမျှမှုရှိသော ပြည်ထောင်စု” ကိုတည်ဆောက်မည့် အခြေခံမူများကို သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤကိစ္စရပ်အတွက်အထောက်အထားအဖြစ် ရည်ညွှန်းကိုးကားလေ့ရှိသည့် အဆိုနှစ်ခုရှိသည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက “ဗမာတစ်ကျပ်ရရင် ခင်ဗျားတို့အားလုံးလည်းတစ်ကျပ်စီရစေမယ်” ဟုဗမာမဟုတ်သည့် ကျန်တိုင်းရင်းသားများအား ကတိကဝတ်ပြုခဲ့သည်။ အလားတူပင် ဖေဖော်ဝါရီ (၁၂) ရက်နေ့တွင် အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် ပင်လုံသဘောတူစာချုပ်၏ အပိုဒ်ခွဲ (၅) “နယ်စပ်တောင်တန်းဒေသများအတွက်နယ်တွင်းအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးရာခိုင်နှုန်း အပြည့်ရှိစေရမည်ဟူသောမူကိုသဘောတူညီကြသည်”^၈ ကိုလည်း တန်းတူအခွင့်အရေးနှင့် ကိုယ်ကြံရွယ်ကိုယ်ဖန်တီးခွင့်ကို အာမခံပေးထားသည့်ပြုယုဂ်အဖြစ် ရည်ညွှန်းသုံးစွဲလေ့ရှိသည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ “ပင်လုံ” ဟူသည့်အမည်နာမသည်အမျိုးသားနိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်း၌ စဉ်ဆက်မပြတ်မြည်ဟည်းလာခဲ့သည်။ ပင်လုံသဘောတူစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့်နေ့ကို “ပြည်ထောင်စုနေ့” အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် နှစ်စဉ်ကျင်းပလာခဲ့ပြီး “မတူကွဲပြားမှု၌ စည်းလုံးညီညွတ်ကြ” ဟူသည့်ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ လွတ်လပ်ရေးခေါ်သံသည်လည်း နိုင်ငံတစ်နံတစ်လျားအမှတ်သညာတစ်ခုအဖြစ် တည်တံ့ကျန်ရစ်ခဲ့သည်။ ဤအကြောင်းရင်းကြောင့် ဗိုလ်ချုပ်၏သမီးဖြစ်သူ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ “ပင်လုံစိတ်ဓာတ်” နှင့် “ဒုတိယမြောက်လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲ” ခေါ်သံများသည်စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကို ဖက်ပြိုင်အံ့တုလာခဲ့သည့် ဒီမိုကရေစီတိုက်ပွဲတစ်လျှောက်ရေပန်းအစားဆုံးဆောင်ပုဒ်များဖြစ်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။^၉ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် နေအိမ်အကျယ်ချုပ်ဘဝမှ လွတ်မြောက်လာခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည်အဆိုပါ

ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များကို “ဒုတိယပင်လုံ” ခေါ်သံနှင့်အတူ ဆောင်ကျဉ်းလာခဲ့ပြီး လက်ရှိဆက်တိုက်ဖော်ဆောင်လျက်ရှိသည့် “၂၀၂၀ ရာစုပင်လုံ” ညီလာခံများက ကိုလိုနီခေတ်အလွန် ပြိုကွဲမှုမတိုင်မီကတိုင်းရင်းသား အချင်းချင်းကြား အပြန်အလှန်နားလည်မှုကို ဤကြံတောင့်ကြံခဲ အခါအခွင့်ကို အသုံးချ၍တည်ဆောက်ရန်ကြိုးပမ်းနေခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့်ပြည်ထောင်စုသစ်၏ အနာဂတ်ကိုရေးဆွဲပုံဖော်ရာ၌ ၁၉၄၇ ခုနှစ်ပင်လုံညီလာခံ၏ အရေးပါမှုကိုမေ့ထား၍ မရစေကောင်းပေ။ ပြဿနာပေါင်းများစွာသည် အတိတ်၌ကျန်ရစ်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ပင်လုံညီလာခံ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်၏စိတ်ကူးအိပ်မက်များကို မျှဝေခဲ့ကြခြင်းမရှိပါက ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံသည် “ဗမာပြည်မ” နှင့် “နယ်စပ်တောင်တန်းဒေသ” အဖြစ်သီးခြားစီ “အဆင့်နှစ်ဆင့်” ခွဲ၍လွတ်လပ်ရေးပန်းတိုးတိုင်သို့ လျှောက်လှမ်းခဲ့ရပါလိမ့်မည်။ ပြောရမည်ဆိုလျှင် “ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်” ဟူ၍ပင်ရှိလာခဲ့လိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

အကျိုးရလဒ်

ပင်လုံအပြီး၌ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ဦးဆောင်၍တိုင်းပြည်၏ပထမဦးဆုံးသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲပြင်ဆင်ရာ၌ ထိန်းကျောင်းပေးမည့် အဓိကလမ်းညွှန်ချက်များ အဖြစ်ရည်ရွယ်သည့် “အခြေခံမူ (၇) ချက်” သို့မဟုတ် “ညွှန်ကြားချက်များကို ရေးဆွဲပြဌာန်းခဲ့သည်။”^{၁၀} သို့သော်လည်း ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လအတွင်း ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် ၎င်း၏အစိုးရအဖွဲ့ဝင် အများစုသည်နိုင်ငံရေးပြိုင်ဘက်အဖွဲ့၏ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှု ခံခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ နိုင်ငံ၏လွတ်လပ်ရေးခရီးသည် ဆူးအတိပြီးသည့် ခရောင်းလမ်း ဖြစ်လာခဲ့တော့သည်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ကျဆုံးသွားပြီးနောက်ပိုင်း ဆက်ခံသည့်ဦးဆုံးအစိုးရသည်ပင်လုံညီလာခံသဘောတူထားခဲ့သည့်တန်းတူညီမျှရေးအခြေခံမူများမှ သွေဖယ်လမ်းလွဲလျက်ရှိသည်ဟု ဝေဖန်နေသည့်ကြားက မူကြမ်းပြင်ဆင်မှုကို အပြီးသတ်ရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအကြံပေးအဖွဲ့ကိုတာဝန်လွှဲအပ်ပေးခဲ့သည်။^{၁၁} အကြံပေးများအားလုံးသည် ဗမာတိုင်းရင်းသားများသာ ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ယင်းအချိန်ကာလက ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု အရှိဆုံးအဖွဲ့အစည်းနှစ်ခုဖြစ်သည့် ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ (ဗကပ) နှင့်ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) တို့သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ရေးဆွဲပြင်ဆင်မှုအတွက် ရွေးချယ်တာဝန်ပေးမည့် တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲများကို သပိတ်မှောက်ခဲ့ကြသည်။ နောက်ဆက်တွဲရလဒ်အနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီအခြေခံမူများအပေါ် အခြေခံလင့်ကစား ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ၌ အချောသတ်ခဲ့သည့်မူကြမ်း၌ မူမမှန်သည့်အချက်ပေါင်းများစွာ ထင်ဟပ်လျက်ရှိပြီး ခဲယဉ်းကျပ်တည်းသည့်ကာလကို အကြောင်းပြု၍ လူထုကိုချပြဆွေးနွေးမှုပြုရန်လည်းပျက်ကွက်ခဲ့သည်။

အဓိကအကျဆုံးဖြစ်သည့် ပျက်ကွက်မှုသုံးခုကို လေ့လာဆန်းစစ်ကြည့်နိုင်ပါသည်။ ပထမတစ်ခုအနေဖြင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ “ပြည်ထောင်စု” ကိုမိတ်ဆက်တင်ပြထားခြင်း မရှိဘဲ “ဟိုမရောက်၊ ဒီမရောက်တစ်ပြည်ထောင်စနစ်” ဆိုသို့ဖောင်းပေးဦးတည်ထားခြင်းသည် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ငြင်းပယ်ခဲ့သည့် မျက်မှောက်ခေတ် “တစ်ပြည်ထောင်စနစ်” ကိုအုတ်မြစ်ချပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။^{၁၂} ဆိုလိုသည်မှာ ယခင်ဗမာပြည်မ အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားအတွင်းရှိနိုင်ငံရေးသမားများနှင့်ဌာနဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများသည် လွတ်လပ်ရေးကို အကြောင်းပြု၍ တစ်နိုင်ငံလုံးကို အပြည့်အဝစိုးမိုးခြယ်လှယ်ခွင့် ရရှိသွားခြင်းဖြစ်သည်။ ရာထူးစွန့်သွားပြီဖြစ်သည့် ဗြိတိသျှဘုရင်ခံဟောင်းဟူးဗတ်ရန်းစ်ကလည်း ရှမ်းပြည်သူများ အမှန်တကယ် အလိုရှိသည့်အရာမှာ “သခင်အပြောင်းအလဲ” မဟုတ်သည့် “လွတ်မြောက်ရေး” ဖြစ်သည်ဟု ရှမ်းခေါင်းဆောင်များကို သတိပေးပြောဆိုခဲ့ဖူးသည်။^{၁၃} ဒုတိယအချက်သည် တိုင်းရင်းသားအများစု စိတ်ကူးမျှော်မှန်းခဲ့သည့် ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံ ရေးဆွဲပြင်ဆင်မှုကိုအစိုးရသစ်မှ ခွင့်ပြုပေးခဲ့ခြင်းမရှိသည့် ကိစ္စရပ်နှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ နောက်ပိုင်း၌ “ကျွန်တော်တို့ရဲ့ တိုင်းပြည်ဟာသဘောတရားအရတော့ဖက်ဒရယ်ဖြစ်ပေမယ့်တကယ်လက်တွေ့မှာတော့ တစ်ပြည်ထောင်စနစ် ဖြစ်နေတယ်” ဟုသုံးသပ်ပြောဆိုခဲ့သည့်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အကြံပေးတစ်ဦးဖြစ်သူ ဦးချန်ထွန်းက သွယ်ဝိုက်၍ ပန်ခံပြောဆိုသွားခဲ့သည်။^{၁၄} တတိယအချက်အနေဖြင့် လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အခြေခံအကျဆုံး ချွတ်ယွင်းချက်များရှိနေသည့် အခြေအနေ၌ ရှေ့နောက်မညီညွတ်မှုများဖြင့် ပြည့်နှက်နေပြီး လျော်ကန်သင့်မြတ်စွာ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းရှိဘဲ တိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေးနှင့် နယ်မြေပိုင်နက်ဒေသများကို ပြီးစလွယ်အပ်နှင်းပေးခြင်းသည် အလောသုံးဆယ်နိုင်လွန်းလှသည်။

ဆယ်စုနှစ် (၇) ခုကြာခဲ့ပြီဖြစ်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး ရေခဲမြေခံသည် ဆက်လက်အငြင်းပွားနေဆဲဖြစ်သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ ကချင်၊ ကရင်၊ ကရင်နီနှင့် ရှမ်းဟူသည့် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်လေးခုကိုသာ အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ ယင်းတို့အနက်ရှမ်းနှင့် ကရင်နီပြည်နယ်များကိုသမိုင်းတွင်သည့် လွတ်လပ်ရေးအလွန် ၁၀ နှစ်ပြည့်ပြီးနောက်ပိုင်း ခွဲထွက်လိုကွဲထွက်နိုင်သည်ဟု ခွင့်ပြုထားခဲ့သည်။ သို့သော်လည်းကချင်ပြည်နယ်သစ်သည် မိမိတို့၏ပိုက်နက်နယ်မြေများကို နိုင်ငံနယ်နိမိတ်အတွင်း ပိုမိုထည့်သွင်းခဲ့သော်လည်း ဤအခွင့်အရေးကို ရယူခံစားပိုင်ခွင့်မရှိသလို ဝိရောဓိဆန်သည့် ကရင်ပြည်နယ်ပိုင်နက်နယ်မြေများနှင့် အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို လွတ်လပ်ရေးရပြီးမှသာ ဆက်လက်ဆွေးနွေးကြမည်ဟု သဘောတူခဲ့ကြသည်။ ယင်းအချိန်ကချင်းဒေသများကို “အထူးတိုင်း” အဖြစ်သာ သတ်မှတ်ခဲ့ပြီးကိုးကန့်၊ မွန်၊ ပအိုဝ်း၊ ရခိုင်၊ တအာန်း (ပလောင်) နှင့် ဝတို့အပြင် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ မွတ်စလင်လူထုများအားအထူးတလည် သီးခြားအသိအမှတ်ပြုခဲ့ခြင်းမရှိပေ။

ဤကဲ့သို့သော ရှေ့နောက်မညီညွတ်မှုများကို ပါလီမန်အတွင်း၌ မည်သည့်အခါကမျှ ဆွေးနွေးအဖြေရှာခဲ့ဖူးခြင်းမရှိပေ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ရေးသည် သွေးအလိမ်းလိမ်းဖြင့်မွေးဖွားလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အသွင်ကူးပြောင်းရေး ကာလတစ်လျှောက်

ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားလာခဲ့ပြီး ၁၉၄၈ ခုနှစ်အရောက်တွင်ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ (ဗကပ) နှင့်အတူ လူထုစေတနာ့လုပ်အားပေး အဖွဲ့အစည်းမှ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း၌ လက်နက်စွဲကိုင်၍ စတင်တော်လှန်လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတွင်းတည်ငြိမ်မှု ပျက်ပြားလာခဲ့သလို တပ်မတော်သည်လည်း တပ်တွင်းပုန်ကန်မှုများဖြင့်အစိတ်စိတ်အမွှာပြိုကွဲသွားခဲ့ပြီး ၁၉၄၉ ဇန်နဝါရီလအရောက်တွင် KNU သည်လည်း ကရင်နီ၊ မွန်နှင့် ပအိုဝ်းတို့အပါအဝင်အခြားတိုင်းရင်းသား တပ်ဖွဲ့များနှင့်အတူ ခွဲထွက်၍လက်နက်ကိုင်လမ်းစဉ်ကို ရွေးချယ်ခဲ့ရတော့သည်။ ပဋိပက္ခအခင်းအကျင်းသည်တရုတ်ပြည်၌ ကွန်မြူနစ်များ အောင်ပွဲခံခဲ့ပြီးနောက်ကြွင်းကျန်ရစ်သည့်ကူမင်တန် (KMT) တပ်ဖွဲ့များ ရှမ်းပြည်နယ်ကိုကျူးကျော်ဝင်ရောက်လာခဲ့သည့် နှစ်ကုန်ပိုင်းအရောက်တွင်ပိုမိုဆိုးရွားလာခဲ့သည်။

ဤကဲ့သို့သော နောက်ခံအခင်းအကျင်းက တိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို မြန်မြန်ဆန်ဆန်ဘေးရောက်သွားစေခဲ့ပြီး ပါလီမန်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းများကလည်း တိုင်းရင်းသားများ၏ ယုံကြည်မှုတိုးတက်အားကောင်းလာအောင် စွမ်းဆောင်မှုနည်းပါးခဲ့သည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်အရောက်တွင်ကရင်နီပြည်နယ်ကို “ကယားပြည်နယ်” အဖြစ်ပြင်ဆင်မည့်ခေါ်ခဲ့ပြီးကရင်နီလွတ်လပ်ရေးနှင့်^{၁၅} အနက်အဓိပ္ပာယ်ချင်း တူညီသည့်အသုံးအနှုန်းကိုဖယ်ရှားပစ်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ၁၉၅၂ ခုနှစ်ရောက်မှသာ “ကရင်ပြည်နယ်” ကိုတိုင်းနိုင်ငံနှင့် ထိစပ်လျက်ရှိသည့် နယ်စပ်ဒေသတစ်လျှောက်သတ်မှတ်ပေးခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံအနှံ့ရှိ ကရင်လူထု၏ လေးပုံတစ်ပုံမျှကိုသာ လွှမ်းခြုံမှုရှိခဲ့သဖြင့် နယ်မြေပိုင်နက်ဒေသအသစ်သည် KNU တောင်းဆိုထားသည့်လိုလားချက်များနှင့်လမ်းလွဲသွားခဲ့သည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်အတွင်းဆက်လက်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် KMT ၏ထိပါးကျူးကျော်မှုများကို အကြောင်းပြု၍ရှမ်းပြည်နယ်ကိုစစ်အုပ်ချုပ်ရေးအောက်၌ထားရှိခဲ့သဖြင့်နယ်မြေဒေသအများအပြားရှိ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်များ ချုပ်ငြိမ်းသွားတော့သည်။

လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများကို အဆုံးသတ်ရန်ကြိုးပမ်းမှုအဖြစ် ဖဆပလအစိုးရသည် KNU နှင့်ဆွေးနွေးခဲ့သော်လည်း အောင်မြင်မှုမရှိခဲ့သည့် ၁၉၄၉ ခုနှစ် ငြိမ်းချမ်းရေးစကားပိုင်းများအပါအဝင် ငြိမ်းချမ်းရေးခြေလှမ်းပေါင်းများစွာ လျှောက်လှမ်းခဲ့သည်။ ယင်းတို့အနက် အရေးအပါဆုံး ခြေလှမ်းတစ်ရပ်မှာမွန်၊ ပအိုဝ်း၊ ရခိုင်နှင့် ကွန်မြူနစ်လိုလားသည့် အဖွဲ့ပေါင်းများစွာကို နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ကတိကဝတ်များဖြင့် “အလင်းဝင်လာစေခဲ့သည်” ပန်ကြီးချုပ်ဦးနု၏ ၁၉၅၈ ခုနှစ် “ဒီမိုကရေစီနှင့်လက်နက်လဲလှယ်ရေး” ပန်ကြားချက်ပင်ဖြစ်သည်။^{၁၆} မည်သို့ဆိုစေကာမူ ဤအချိုးအကွေ့သည် တစ်စီပြိုကွဲလျက်ရှိသည့်နိုင်ငံ၏အနေအထားအတွက် ထူးကဲသည့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအရွေ့တစ်ခုဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ယင်းအချိန်အခါက နောက်ပိုင်းအမျိုးသားနိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံကို စေလိုရာစေတော့မည့် လှုပ်ရှားမှုသစ်တစ်ခုအဖြစ် အားယူလျက်ရှိသည့်တပ်မတော်၏အရွေ့ကိုအမူမဲ့အမှတ်မဲ့ ဖြစ်နေခဲ့ကြသည်။

လွတ်လပ်ရေးကာလ အမျိုးသားတပ်မတော်သည် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဂျပန်ဖက်မှ ကူညီတိုက်ပွဲဝင်ခဲ့သည့် ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်း၏ ဗမာပြည်လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်မှ ဝါရင့်စစ်မှု ထမ်းဟောင်းများနှင့် မဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစုအပေါ် ဆက်လက်သစ္စာ ခံထားသည့် တိုင်းရင်းသားတပ်ရင်းများ မျှမျှတတပါဝင်ဖွဲ့စည်းထား ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင်ကာကွယ်ရေးစစ်ဦးစီးချုပ် ဖြစ်သည့် ကရင်အမျိုးသားဖြစ်သူ ဗိုလ်ချုပ်စမစ်ဒွန်းကို ၎င်း၏အောက် မှဒုဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းက ဖြတ်ချပစ်ခဲ့သည်။ တပ်တစ်ခုလုံးလက်ဝယ် ရောက်ရှိလာသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ဦးနေဝင်းသည်ကိုလိုနီခေတ် ကစစ်ရေး “တောင်ပုံနစ်ဖက်” ကိုတစ်စတစ်စဖျက်သိမ်း၍ ဗမာကြီး စိုးသည့်ခေါင်းဆောင်မှုကို ၎င်း၏သစ္စာခံတပ်ရင်းဟောင်းဖြစ်သည့် အမှတ် (၄) ဘားမားရိုင်ဖယ်ကို ဝန်းရံ၍တည်ဆောက်ခဲ့သည်။^{၁၇}

ဦးနေဝင်း၏ အတတ်ဆန်းမှုသည် ကိုလိုနီခေတ်လွန်နိုင်ငံ ၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအပေါ် ဆိုးဆိုးရွားရွား သက်ရောက်ထိခိုက်စေခဲ့ သည်။ လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခဲ့သည့် ၁၉၅၀ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းကာလများ၌ တပ်မတော်အရာရှိအများအပြား သည်မြို့ပေါ်နိုင်ငံရေးသမားများ၏ ကျန်းမာမှုနှင့်နယ်စပ်ဒေသတစ်လွှား တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ ပုန်ကန်ထကြွမှုများအပေါ် စိတ်ပျက် အားလျော့မှုသည် မဖုံးနိုင်မဖိနိုင် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဤအတွေ့အကြုံ များက တပ်မတော်သည်သာလျှင်နိုင်ငံကို “ကယ်တင်နိုင်” မည် ဟူသည့် ယုံကြည်ချက်ထွန်းကားလာစေခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း တိုင်းရင်းသား နယ်မြေဒေသများသို့ တပ်ရင်းတပ်ဖွဲ့များဖြန့်ကျက် လာခြင်းနှင့်အတူ အရေးပါသည့် နောက်ဆက်တွဲဖြစ်ရပ်များဒွန်တွဲ ပါလာခဲ့သည်။ တပ်မတော်သည် ဗမာဗဟိုပြုပုံစံကို ပို၍အားပေး အားမြှောက်ပြုလာခဲ့ပြီး နိုင်ငံအတွင်း အင်အားအကြီးမားဆုံးသော စီးပွားရေး အဆောက်အအုံကို တည်ဆောက်၍ အစိုးရကိုတစ် ဖြည်းဖြည်းချင်း ဝါးမြိုထိန်းချုပ်သွားမည့် နိုင်ငံရေးသဘောထားရှိ သည့်အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အဖြစ် အသွင်ပြောင်းသွားခဲ့သည်။

ဆယ်စုနှစ် (၇) ခုစာမျှ တပ်နှင့်ပြည်သူ၏ အကျိုးစီးပွား များချင်းမတိုက်ဆိုင်မှုသည် ခေတ်သစ်မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဂုတ်ပေါ်ခွစီး ထားသည့်အကျပ်အတည်းတစ်ခုအဖြစ် ဆက်လက်ဖိစီးနေဆဲပင် ဖြစ်သည်။^{၁၈} ဦးနေဝင်း၏ တပ်မတော်ပေါ်ထွန်းလာခြင်းနှင့်အတူ မည်သည့်ဒေသတွင်း ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်၊ ဖက်ဒရယ်တပ်မတော် သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံပါဝင်သည့် အဖွဲ့အစည်းဖြစ်လာ နိုင်သည့်အလားအလာမဆို ချုပ်ငြိမ်းသွားခဲ့သည်။ ဤအချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းသည် ကမ္ဘာပေါ်၌အစိုးရရော အတိုက်အခံပါ စစ်ပုံသွင်းမှုအခံရဆုံးအခြေအနေသို့ဆိုက်ရောက် သွားတော့သည်။

၁၉၅၈-၆၀ခုနှစ်အတွင်း ဦးနုသည် ဦးနေဝင်းဦးဆောင် သည့်အိမ်စောင့်အစိုးရခေါ် “စစ်တပ်အစောင့်အရှောက်ခံ” အုပ်ချုပ် ရေးသို့ အစိုးရတစ်ရပ်လုံးကို ဝကွက် ထိုးအပ်လိုက်တော့သည်။ တပ်မတော်သည် KNU နှင့်ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲကို ကာလ အနည်းငယ်ခန့် ဆက်လက်ဖော်ဆောင်ခဲ့သော်လည်း ဗဟိုအုပ်ချုပ် ရေးဖက်မှသဘောထား အတော်အတန်တင်းမာသွားခဲ့သည်။ ကျေး လက်ဒေသများ၌ တပ်မတော်၏ စစ်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းများပိုမိုပြင်း

ထန်လာခဲ့ပြီး ရှမ်းနှင့်ကရင်နီစော်ဘွားများက မိမိတို့၏သမိုင်းစဉ် လာအခွင့်အရေးကို စွန့်လွှတ်ကြောင်း သဘောတူစာချုပ်၌လက် မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြပြီးနောက် ရှမ်း သို့မဟုတ် ကယားပြည်နယ်၏ ၁၉၄၇ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ခွဲထွက်ခွင့်အခွင့်အရေးကျင့် သုံးမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ကိစ္စအပေါ် ဆုံးခန်းတိုင်သွားခဲ့သည်။

နောက်ပိုင်းကိစ္စရပ်များကို ထောက်ရှုကြည့်ပါကစစ်တပ် အစောင့်အရှောက်ခံအုပ်ချုပ်ရေးသည် သွေးတိုးစမ်းသည့်ခြေလှမ်း တစ်ရပ်သာဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြလျက်ရှိသည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လ ဦးနေဝင်းစစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ၁၄ နှစ်တာကြာမြင့် ခဲ့သည့် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ် တစ်ခန်းရပ်သွားခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ပင်လုံကတိကဝတ်များ တစ်စစီ ဆုတ်ဖြစ်လိုက်ပြီးနောက် ယခုအချိန်ထိ ရာစုနှစ်ထက်ဝက်ကျော် ကြာမြင့်လာပြီဖြစ်သည့် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အောက်သို့ ရောက်ရှိ သွားခဲ့သည်။ ဦးနေဝင်းသည် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်ဖြစ်စေ တိုင်း ရင်းသားကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးဖြစ်စေ နှစ်ခုစလုံးသည် မြန်မာနိုင်ငံ အတွက်သင့်လျော်မှုမရှိဟု ရှုမြင်ခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင် များကလည်း ပင်လုံ၌ သဘောတူခဲ့သည့် နိုင်ငံရေးအရ ပေါင်းစည်း မှုကိုတစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှပင် ဖော်ဆောင်ရန်ကြိုးပမ်းခဲ့ဖူးခြင်း မရှိဟု ရှုမြင်နေခဲ့သည်။

ဖက်ဒရယ်အဆိုပြုလွှာ (၁၉၆၁-၆၂) နောက်ခံသမိုင်း

ကုန်လွန်ခဲ့သည့် နှစ်များအတွင်း မျက်စိလျှမ်းခဲ့ကြသော် လည်းမမေ့လျော့ရန် အရေးကြီးသည့် အချက်တစ်ခုမှာ ဦးနေဝင်း အာဏာမသိမ်းမီက ၁၉၄၇ ခုနှစ်ပင်လုံသဘောတူစာချုပ်ကို အသက် သွင်း၍ပါလီမန်မှတစ်ဆင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည့် အားထုတ်မှုတစ်ရပ်ရှိခဲ့ဖူးသည်။ ဤခြေ လှမ်းသည် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များထံမှ အစပြုလာခဲ့သဖြင့် ဦးနေဝင်း အာဏာသိမ်းရန် အကြောင်းပြချက်ကောင်းတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ သော်လည်း ကိုလိုနီခေတ်နှောင်းပိုင်း သမိုင်းစာမျက်နှာရှိအထင်ကရ အရှိဆုံးဖြစ်ရပ်များ၌ တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်ခဲ့သဖြင့် အလေးအနက် ထားကြည့်ရှုသင့်သည့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။

အမျိုးသားနိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံ၏ အလွန်အရေးပါသည့် အခါ သမယ၌ “ဖက်ဒရယ်အဆိုပြုလွှာ” အဖြစ်သိလာကြမည့်အခင်း အကျင်းတစ်ရပ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ဦးနေဝင်း၏ “စစ်တပ်အစောင့် အရှောက်ခံ” အုပ်ချုပ်ရေးသည် ၁၉၆၀ ခုနှစ်အထွေထွေရွေး ကောက်ပွဲအပြီး၌ တိုင်းပြည်၏အာဏာကို ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုလက်သို့ ပြန်လည်လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သော်လည်း ပြည်တွင်းအခြေအနေသည် ဆိုးဆိုးရွားရွား တစ်ကွဲတစ်ပြားစီဖြစ်နေခဲ့သည်။ ၁၉၅၈ ခုနှစ်အရောက် တွင်အာဏာရ ဖဆပလပါတီသည် “တည်မြဲ” နှင့် “သန့်ရှင်း” ဟူ၍ နှစ်ခြမ်းကွဲသွားခဲ့ပြီး ကရင်နှင့် အခြားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုများသည်လည်း အဆုံးသတ်မည့် အရိပ်အယောင်မရှိခဲ့ သလိုရှမ်းနှင့် ကချင်ပြည်နယ်များ၌လည်း လက်နက်ကိုင်တော်

၈ | ပင်လုံအလွန် - မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အကျပ်အတည်း

သမိုင်းဝင် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဆွေးနွေးပွဲများဖြစ်စဉ်

၁၉၄၆	ပထမအကြိမ်မြောက် ပင်လုံညီလာခံ
၁၉၄၇	ဒုတိယအကြိမ်မြောက် ပင်လုံညီလာခံ
၁၉၄၈	ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ လွတ်လပ်ရေး
၁၉၄၉	ဖဆပလအစိုးရနှင့် KNU အကြားငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများ
၁၉၅၈	ဦးနု၏ "ဒီမိုကရေစီနှင့် လက်နက်လဲလှယ်ရေး" လမ်းစဉ်
၁၉၅၈-၆၀	ဦးနေဝင်း၏ "အိမ်စောင့်အစိုးရ" အုပ်ချုပ်ရေး
၁၉၆၀	KNU နှင့်ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများ
၁၉၆၁	တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ၏ "ဖက်ဒရယ်မှု"
၁၉၆၂	ဦးနေဝင်း၏ စစ်အာဏာသိမ်းမှုနှင့် "မြန်မာ့နည်းမြန်မာ့ဟန် ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်"
၁၉၆၃	တော်လှန်ရေးကောင်စီ၏ "ငြိမ်းချမ်းရေး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲ"
၁၉၆၈	ပြည်တွင်းစည်းလုံးညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံဘုတ်အဖွဲ့
၁၉၇၂	KIO နှင့်ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများ
၁၉၇၄	BSPP ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို မိတ်ဆက်ခြင်း
၁၉၇၆	ဖက်ဒရယ်လိုလားသည့် NDF ကိုဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်း
၁၉၈၀-၈၁	ပကပသာမက KIO နှင့်ပါ ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများ
၁၉၈၂	နိုင်ငံသားဥပဒေ
၁၉၈၈	ဒီမိုကရေစီသပိတ်များကြောင့် BSPP ပြိုကွဲ၍ နဂတအာဏာရလာ
၁၉၈၉	ပကပ (CPB) ပြိုကွဲ၍ တိုင်းရင်းသားအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးလုပ်ငန်းများ စတင်လည်ပတ်
၁၉၉၀	NLD မှအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရသော်လည်း ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွား
၁၉၉၃	ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲပြင်ဆင်မည့် အမျိုးသားညီလာခံစတင်
၁၉၉၇	နဂတအစိုးရမှ နအဖဟုပြောင်းလဲမည့်ခေါ်
၂၀၀၈	ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ကို ထုတ်ပြန်ကြေညာ
၂၀၀၉	အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအဖွဲ့များကို နယ်ခြားစောင့်တပ်များအဖြစ် အသွင်ပြောင်းရန် အမိန့်ပေး
၂၀၁၀	NLD ကိုဖိနှိပ်၍ USDP မှအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရ
၂၀၁၁	UNFCကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်၊ နအဖအာဏာလွှဲ၊ ဦးသိန်းစိန်ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်အသစ်စ
၂၀၁၂	ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲများ၌ NLD ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်လာ
၂၀၁၅	တစ်ဝက်တစ်ပျက် NCA ကိုလက်မှတ်ရေးထိုး၊ NLD အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရ
၂၀၁၆	ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ၊ ၂၁ရာစုပင်လုံညီလာခံ
၂၀၁၇	FPNCC ကိုဖွဲ့စည်းထူထောင်၊ ဒုတိယအကြိမ်မြောက် ၂၁ ရာစုပင်လုံပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံ

လှန်ရေးလှုပ်ရှားမှုသစ်များ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။ ကချင်လူထုများ သည်အထူးသဖြင့်ဦးနု၏ဗုဒ္ဓဘာသာကို "နိုင်ငံတော်ဘာသာ" အဖြစ် ကြေညာမောင်းခတ်မှုကြောင့် နိုးထလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၆၁ ခုနှစ်အတွင်း ဦးနုအစိုးရသည် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း KMT အကျပ်အတည်းကို ဖြေရှင်းရာ၌ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိအောင်မြင်မှုရခဲ့သလို ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ မွတ်စလင်အင်အားစုများနှင့် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် ပဋိပက္ခကိုလည်း အဆုံးသတ်နိုင်ခဲ့သည်။^{၉၆} သို့သော်လည်း အစိုးရအတွက် ၁၉၅၈ ခုနှစ် "ဒီမိုကရေစီနှင့် လက်နက်လဲလှယ်ရေး" သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးရာ၌ပြုခဲ့သည့်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကတိကဝတ်များကိုဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ပေးရမည့် ဖိအားများရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် မွန်ပြည်နယ်သစ်များကို ရေးဆွဲသတ်မှတ်ပေးရန် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တိုင်းဒေသကြီးအလိုက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကော်မရှင်၌ ကတိပြုထားခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်း ၁၉၆၂ ခုနှစ်ကျမှသာ အဆိုပြုဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း လူထုလူတန်းစား အများအပြားအတွက် "အရလည်းနည်း၊ နောက်လည်းနောက်ကျသည့်" အခြေအနေမျိုးဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ကျန်းမူများကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရမည့် လိုအပ်ချက်အထူးတလည်ကြီးမားလာခဲ့သည်။

ဤအခင်းအကျင်းမျိုးကြောင့် ဖက်ဒရယ်အဆိုပြုလွှာရှေ့တန်းရောက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၆၁ ခုနှစ်ဇန်နဝါရီလအတွင်း ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရမှ ရေးဆွဲအတည်ပြုခဲ့သည့် "ရှမ်းဖက်ဒရယ်အဆိုပြုလွှာ" ကိုဖွဲ့နုလအတွင်း တောင်ကြီးမြို့၌ ကျင်းပခဲ့သည့် ပြည်နယ်များအားလုံးပါဝင်သည့်ညီလာခံ၌ သဘောတူထောက်ခံခဲ့ကြပြီးရခိုင်၊ ချင်း၊ ကချင်၊ ကရင်နီ၊ ကရင်၊ မွန်နှင့်ရှမ်းကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်သည့် ပြည်နယ်အားလုံး သွေးစည်းညီညွတ်ရေးအဖွဲ့အစည်းကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်ခဲ့ကြသည်။ ပြည်နယ်များနှင့် တိုင်းရင်းသားများအတွက် ပြည့်စုံလုံလောက်မှုမရှိသည့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း၍ "အားလုံးအတွက် တန်းတူအခွင့်အရေးနှင့် အခွင့်အလမ်းများရရှိစေမည့်" ပြင်ဆင်ချက်ကို "စစ်မှန်သည့် ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ရပ်၏ အခြေခံမူများနှင့်အညီ" ရေးဆွဲအဆိုပြုခဲ့ကြသည်။^{၉၇} "ဗဟိုအစိုးရ" အတွက်နိုင်ငံခြားရေးရာ၊ ပြည်ထောင်စုကာကွယ်ရေး၊ ပြည်ထောင်စုဘဏ္ဍာရေးနှင့် ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးကဲ့သို့သော အာဏာများကို ဆက်လက်ဆုပ်ကိုင်ခွင့်ရရှိမည် ဖြစ်သော်လည်း ကျန်အာဏာများကို ပြည်နယ်အစိုးရများထံသို့ လွှဲပြောင်းအပ်နှံပေးရမည်ဖြစ်သည်။

သို့သော်လည်း ဆက်လက်အကြံပြုထားသည့် အချက်များလည်းပါရှိနေခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားများ တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးရရှိစေရန်အတွက် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိ အခြားတိုင်းပြုပြည်ပြု ပြည်နယ်များနည်းတူ တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိစေမည့် "ဗမာပြည်မ" (ယခင်ဝန်ကြီးများအုပ်ချုပ်သည့်ဗမာပြည်) နယ်မြေဒေသအတွင်း "ဗမာပြည်နယ်" (ဗမာတိုင်းရင်းသားပြည်နယ်) အသစ်တစ်ခုသတ်မှတ်ထားရှိရန် အဆိုပြုထားခဲ့သည်။ ဤနိုင်ငံရေးအရ ပြန်လည်ပေါင်းစည်းရေးအားဖြင့် ဦးနုထံသို့ပြည်နယ်အား

လုံးသွေးစည်းညီညွတ်ရေး အဖွဲ့အစည်းမှ တင်သွင်းခဲ့သည့်စာတမ်း၌ဗမာအများစုကြီးစိုးထားသည့် အာဏာပိုင်များအကြား "ဗဟိုအစိုးရအာဏာများကို လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု" အဆုံးသတ်သွားမည် ဖြစ်ကြောင်း ရည်ညွှန်းဖော်ပြထားသည်။^{၉၈}

ထိုအချိန်မှစ၍ နိုင်ငံကို ပြည်နယ်ရှစ်ခုဖြင့် (ရခိုင်၊ ဗမာ၊ ချင်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ကရင်နီ၊ မွန်နှင့် ရှမ်း) ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်သင့်သည်ဟူသည့် အဆိုအခိုင်အမာ ထွက်ပေါ်လာခဲ့ခြင်းကအမျိုးသားနိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံတွင်း ပိရောမီအဖြစ်ဆုံး နယ်မြေပိုင်နက်ဆိုင်ရာအသေးစိတ် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်မှုများဆီသို့ ဦးတည်သွားစေခဲ့သည်။ သို့သော်လည်းယင်းအချိန်က "ပြည်နယ်ရှစ်ခု" ဖွဲ့စည်းရေးကိုစိတ်ကူးယဉ်ယဉ်ဖြင့် အကြံပြုချက်မဟုတ်ပဲ ပင်လုံတွင် သဘောတူညီခဲ့သော ပြည်ထောင်စုနှင့် တန်းတူညီမျှမှု ကတိကဝတ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် တခုတည်းသောနည်းလမ်းအဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။

မည်သို့ဆိုစေ ဖက်ဒရယ်အဆိုပြုလွှာအပေါ် ဆက်လက်ဆွေးနွေးအဖြေရှာနိုင်သည့် အခွင့်အရေးမရရှိခဲ့ကြပေ။ ၁၉၆၁-၆၂ ခုနှစ်အတွင်း ဖက်ဒရယ်လိုလားသူများက တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှလက်စမသတ်ခဲ့ရသည့် ပင်လုံသဘောတူစာချုပ်နှင့် ပတ်သက်၍ စတင်ဆွေးနွေးအဖြေရှာရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင်ကံမကောင်းအကြောင်းမလှစွာဖြင့် ၎င်းတို့၏အဆိုပြုလွှာသည်လက်ရှိအစိုးရ၏ နယ်ပယ်ပေါင်းများစွာကို ဆက်လက်လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ထားဆဲဖြစ်သည့် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးပြဋ္ဌာန်းရန်အတွက် အကြောင်းပြချက်ကောင်းတစ်ခုအဖြစ် လမ်းဆုံးသွားခဲ့ရသည်။

အကျိုးရလဒ်

ထိုအချိန်မှစ၍ ပါလီမန်လမ်းကြောင်းမှတစ်ဆင့် ဖက်ဒရယ်အဆိုပြုလွှာကိုသာ ဆက်လက်ဆွေးနွေးခွင့် ရရှိခဲ့ပါက မည်သို့ဖြစ်ပျက်လာနိုင်ကြောင်း အမြင်သဘောထားများ အမျိုးမျိုးကွဲပြားလာခဲ့သည်။ မိမိကိုယ်ကို ဆိုရှယ်လစ်နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတစ်ဦးအဖြစ် ကြေညာမောင်းခတ်ထားသည့် ဦးနုကိုယ်တိုင်ပင်မကြာခဏဆိုသလိုတိုင်းရင်းသား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ အသေးစိတ်ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ခွဲဟုတ်နေသကဲ့သို့ရှုမြင်ရသည်။ ဖက်ဒရယ်အဆိုပြုလွှာကို ဆွေးနွေးကြမည့် ၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ မတ်လအစည်းအဝေးပွဲမတိုင်မီ တစ်ရက်အကြို၌ ဦးနု၊ ၎င်း၏အစိုးရအဖွဲ့နှင့်ဖက်ဒရယ်ခေါင်းဆောင်များအားလုံး ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသည်။

ဦးနေဝင်း၏ တော်လှန်ရေးကောင်စီမှ တိုင်းပြည်အတွင်း "မြန်မာ့နည်း မြန်မာ့ဟန်ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်" ကိုပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးရန်ကြိုးပမ်းလာသည့် နောက်ပိုင်းလများ၌ အဖွဲ့အစည်းပေါင်းများစွာကိုပစ်မှတ်ထား၍ ဦးတည်နှိပ်ကွပ်ခဲ့သည်။ "ဆိုရှယ်လစ်" တော်လှန်ရေးအင်အားစုများ၏ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များကို ထောက်ခံအားပေးခြင်းဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆရလင့်ကစား စစ်အာဏာသိမ်းမှု၏ တကယ့်အကြောင်းရင်းသည် အမြဲတမ်းလိုလို "ဖက်ဒရယ်" အရေးအရာပင်ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ဦးနေဝင်းက "ဖက်ဒရယ်ဂါဒဆိုတာ

မဖြစ်နိုင်တဲ့အရာမို့ တိုင်းပြည်ကို ပျက်စီးသွားစေလိမ့်မယ်” ဟုပြောဆိုခဲ့သည်။^{၂၂} ကယားပြည်နယ်ဝန်ကြီးဖြစ်သူ စင်ဂါဏ္ဍသည် “မြေရှင်ပဒေသရာဇ်ဝါဒီများ၏ ပူးပေါင်းကြံစည်မှု” ကိုဦးစီးခေါင်းဆောင်ခဲ့သည်ဟုစွပ်စွဲခံခဲ့ရပြီး ၎င်းနှင့်အလားတူ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသူများအားလုံး တရားခွင့်ကြားနာမှုမရှိဘဲ နှစ်ရှည်ထောင်ဒဏ်များချမှတ်ခံခဲ့ကြရသည်။ အစိုးရက “ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ ကံကြမ္မာကို ချောက်ထဲကျခါနီး လက်တစ်လုံးအလို၌ ဝင်ရောက်ကယ်တင်ပေးခဲ့သည့်တပ်မတော်၏အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီအရေးယူဆောင်ရွက်ချက်ကို ကျေးဇူးတင်ရမည်” ဟုဒီဖြန့်ခဲ့သည်။^{၂၃}

နောက်ပိုင်းလများအတွင်း အထူးသဖြင့်ရှမ်းပြည်နယ်၌ အပြင်းအထန် ဖြိုခွဲနှိမ်နင်းမှုပြုခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးသမားများ၊ ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်များနှင့် အစိုးရဝန်ထမ်းအများအပြားအား (၆) နှစ်ကြာသည်အထိဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းထားခဲ့သည်။^{၂၄} မေ့ဖျောက်ထား၍ မရသည့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုမှာ ပါလီမန်အမတ်တစ်ဦးဖြစ်သူ သီပေါစော်ဘွားစပ်ကြာဆိုင်သည် စစ်အာဏာသိမ်းသည့်ညတွင် တပ်၏ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရပြီးနောက် ရန်ကုန်အသွားလမ်း၌ ပျောက်ဆုံးသွားခဲ့သလို ပြည်ထောင်စု၏ ပထမဦးဆုံးသော သမ္မတဖြစ်သူစပ်ရွှေသိုက်၏ ဆယ်ကျော်သက်အရွယ်သားဖြစ်သူသည်လည်း ဖခင်ဖြစ်သူအား ဖမ်းဆီးရန်လာသည့် စစ်သားများ၏ ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။^{၂၅} ဤအဖြစ်အပျက်က တစ်နိုင်ငံလုံးကို တုန်လှုပ်သွားစေခဲ့သည်။ စပ်ရွှေသိုက်သည်ပြည်ထောင်စုခြင်းကိုအစဉ်အဆက်ထောက်ခံလာခဲ့သူတစ်ဦးဖြစ်သလို ၁၉၄၆ နှင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ်ပင်လုံညီလာခံများကိုပူးတွဲ ကမကထပြုခဲ့သူတစ်ဦးလည်းဖြစ်သည်။ မည်သို့ဆိုစေ၎င်းသည် ထိန်းသိမ်းခံထားရဆဲဖြစ်သည့် ၁၉၆၂ ခုနှစ်အကုန်ပိုင်း၌ပဟေဠိဆန်ဆန် သေဆုံးသွားခဲ့သည်။ ဆုံးပါးသွားပြီးဖြစ်သည့် နောက်ထပ်သားတစ်ဦးဖြစ်သူ စပ်စံယောင်ဝေက ဖက်ဒရယ်အဆိုပြုလွှာသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအပေါ် ကျောရိုးတည်ထားပြီး ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းတကျ ရယူသွားရန်ဖြစ်သည်ဟု ထောက်ပြပြောဆိုခဲ့သည်။ “ရှေ့ဆက်ဆွေးနွေးရန် ပြင်ဆင်ထားသည့် ပုံစံတစ်ခုသာဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတော်ကို ခြိမ်းခြောက်အန္တရာယ်ပြုရန်သော် ၎င်း၊ ပုန်ကန်ထကြွဘိုလှုံ့ဆော်ရန်သော် ၎င်းမဟုတ်ဘဲ” ဟုရေးသားခဲ့သည်။^{၂၆}

ထိုကဲ့သို့သော အဖြစ်အပျက်များက ဘယ်သောအခါမှ ပျောက်ကွယ်သွားတော့မည် မဟုတ်သည့် တပ်မတော်အုပ်ချုပ်ရေး၏အစောပိုင်းကာလများ၌ နာကျင်ကြေကွဲစရာ ပုံရိပ်များအဖြစ်စွဲထင်ကျန်ရစ်ခဲ့ပါတော့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၆၂ ခုနှစ်အတွင်း ဆိုးရွားပြင်းထန်လှသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်ကျော်ဖြတ်ခဲ့ရသည်။ ထို့အပြင်စစ်အာဏာသိမ်းသည့် ပုံစံနှင့် အချိန်အခါသည် နောက်ပိုင်းနှစ်များအတွင်း ဆိုးနေပြီးသားအခြေအနေကိုအဆိုးရွားဆုံးဖြစ်လာအောင် မီးထိုးပေးသည့် အကျပ်အတည်းသစ်ကိုတစ်ပါတည်းဆောင်ကျဉ်းလာခဲ့သည်။ ရာစုနှစ်ထက်ဝက်ကျော်မျှ “ဖက်ဒရယ်ဝါဒ” သည်အစိုးရလောက၌ တားမြစ်ခံထားရသည့် စကားရပ်တစ်ခုဖြစ်လာခဲ့ပြီး ၂၀၁၁ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းကျမှသာ “ဖက်ဒရယ်” စကားပိုင်းများကို ပြန်လည်စတင်နိုင်ခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ၁၉၆၁-၆၂ ခုနှစ်ဖက်ဒရယ် အဆိုပြုလွှာသည် မျက်မှောက်ခေတ်နိုင်ငံရေးစကားပိုင်းများအတွက် တာထွက်စမှတ်အဖြစ် ဆက်လက်အကျိုး

ဝင်နေဆဲဖြစ်သည်ဟု တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင် အများအပြားက ယုံကြည်နေကြဆဲဖြစ်သည်။^{၂၇}

ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း၏ တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာ “ငြိမ်းချမ်းရေးညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲ” ၁၉၆၃ - ၆၄ ခုနှစ် နောက်ခံသမိုင်း

ယနေ့ခေတ်၌ ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း၏ “မြန်မာ့နည်းမြန်မာ့ဟန် ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်” ကိုယင်း၏ကျရုံးမှူးများကြောင့်သာအမှတ်တရ ရှိတော့သည်။ မကွဲစွာပင် အမျိုးသားရေးဝါဒနှင့် ဗုဒ္ဓလမ်းညွှန်ချက်များကိုမူမမှန်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် ရောသမေ့ထားသဖြင့်လမ်းညွှန်သဘောတရားသည် အမြဲတမ်းလိုလို မပီပိုးတဝါးဖြစ်နေခဲ့သည်။ သို့သော်လည်းမိမိ၏ စိတ်ကူးမျှော်မှန်းချက်အသစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် မချပြမီ ဦးနေဝင်းသည် နိုင်ငံတစ်နက်တစ်လျားရှိ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အင်အားစုများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံ၍ ကိုလိုနီခေတ်လွန် နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်း၏ လားရာဦးတည်ချက်ကိုပြောင်းလဲပစ်ရန်အထင်ကရရှိသည့်ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုတစ်ရပ်ကိုပြုလုပ်ခဲ့သည်။

ဦးနေဝင်း၏ “တော်လှန်ရေးကောင်စီ” သည်လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအင်အားစုများမှ ကိုယ်စားလှယ်များကို ဖိတ်ခေါ်၍နောက်ပိုင်းဆက်လက်ဖော်ဆောင်မည့်တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာ “ငြိမ်းချမ်းရေးညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲ” ၏ ရှေ့ပြေးအဖြစ် ၁၉၆၃ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁ ရက်နေ့တွင် အထွေထွေလွှတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။ ဦးနေဝင်းအနေဖြင့် ကျောင်းသားများ၊ သမဂ္ဂများ၊ မီဒီယာနှင့် လူ့ဘောင်အသိုက်အဝန်းရှိ အခြားကဏ္ဍများအပေါ် တင်းကျပ်ထားသည့် လုံခြုံရေးဖိအားများကို လျော့ချ၍မရသည့် အခြေအနေ၌ အချို့သောအတိုက်အခံအင်အားစုများကို တွေ့ဆုံစကားပြောဆိုခြင်းဖြင့် အောင်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ပုံရသည်။ ၎င်းတွက်ချက်ခဲ့သကဲ့သို့ပင် တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးလှုပ်ရှားမှု၏ခေါင်းဆောင်မှုပိုင်း၌ ဩဇာတိက္ကမကြီးမားသည့် ဆိုရှယ်လစ်ဘက်ယမ်းသည့် KNU ၏ကရင်အမျိုးသားများ စည်းလုံးညီညွတ်ရေးပါတီ (KNUP) နှင့်အတူ ထိုအချိန်က နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံအင်အားအများစုသည် လက်ဝဲယမ်းနိုင်ငံရေးပေါ် အခြေတည်ပေါက်ဖွားလာကြခြင်းဖြစ်သည်။ ညစာစားပွဲ၌ ဦးနေဝင်းက “ကျွန်တော်တော့ကျားမြီးဆွဲထားမိလျက်သားမို့ ပြန်လွှတ်ဖို့ မဖြစ်နိုင်တော့ဘူး” ဟု KNUP ခေါင်းဆောင်များကိုရင်ဖွင့်ကာ “ကျွန်တော့်ကိုကျေးဇူးပြုပြီး ကူညီပေးကြပါဦး” ဟုဆက်လက် အကူအညီတောင်းခံခဲ့သည်။^{၂၈}

ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှုကို အားပေးတိုက်တွန်းရန်အတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင် သတ်မှတ်ချက်မချခဲ့။ တော်လှန်ရေးကောင်စီဖက်မှအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအတွက် အာမခံချက်များပေး၍ ဘေးကင်းလုံခြုံစွာ ဖြတ်သန်းသွားလာရန် ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ၁၉၆၃ ခုနှစ်နှစ်လယ်ပိုင်း၌ နိုင်ငံအနှံ့အပြားရှိကိုယ်စားလှယ်အသီးသီးကလည်း လမ်းကြောင်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ရန်ကုန်မြို့

ပေါ်သို့ရောက်ရှိလာခဲ့ကြသည်။ ယင်းတို့၌ မူရင်းဗဟုသုတထွက် သွားသည့် "အလံဖြူ" (အချို့သော အလံဖြူအဖွဲ့ဝင်များသည် တရုတ်နိုင်ငံမှ လေကြောင်းဖြင့် ရောက်လာကြခြင်းဖြစ်သည်) နှင့် ၎င်းထက်အင်အားနည်းသည့် "အလံနီ"၊ ရခိုင်ကွန်မြူနစ်ပါတီ (CPA)၊ ကချင်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ချုပ် (KIO)၊ KNU/KNUP၊ ကရင်နီအမျိုး သားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ (KNPP)၊ မွန်ပြည်သစ်ပါတီ (NMSP) နှင့်နောက်ပိုင်း၌ ရှမ်းပြည်တပ်မတော် (SSA) အဖြစ်အတူတကွ ပေါင်းစည်းသွားကြသည့် ရှမ်းတပ်ဖွဲ့များမှ ကိုယ်စားလှယ်များတက် ရောက်ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ဆွေးနွေးမှုအများစုကို တစ်သီးပုဂ္ဂလအဖွဲ့ အစည်းအလိုက်ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ဦးနေဝင်းသည် "အလံ ဖြူ" ဗဟု၊ KNPP၊ KNUPI၊ NMSP နှင့်ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး ပါတီ (CNVP) တို့ကို ကိုယ်စားပြုသည့် ညီညွတ်သောအမျိုးသား ဒီမိုကရေစီတပ်မတော် (NDUF) နှင့်တစ်တိုင်တည်းပူးတွဲဆွေးနွေး ရန်လည်းသဘောတူခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းသစ်ပေါင်း များစွာရန်ကုန်မြို့ပေါ်၌ လာရောက်ဆုံတွေ့ခဲ့သည်မှာ ယနေ့အချိန် ၌အံ့ဩစရာပင်ဖြစ်သည်။^{၂၉}

ကနဦးအစကတည်းကပင် ငြိမ်းချမ်းရေးရင်ကြားစေ့ဆွေး နွေးပွဲသည် တိုးတက်မှုမဆိုစလောက်သာ ရှိခဲ့သည်။ အတိုက်အခံ များအကြား အခက်ခဲဆုံးသော အတားအဆီးတစ်ခုသည် ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များနှင့် နယ်မြေပိုက်နက်ဒေသများကို အသိအမှတ် ပြုရန်ဦးနေဝင်း၌စိတ်ဆန္ဒမရှိသည့်အနေအထားဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့အား "လက်နက်ချရန်" မပြောရုံတမယ်သာ ကျန်တော့သည့် သဘော သက်ရောက်နေသည်ဟုလက်ခံယုံကြည်သွားစေခဲ့သည်။^{၃၀} အခြား တစ်ဖက်တွင်လည်း အခြားအာရှဒေသများ၌ (တီဘီပပဆိုရသော် ကိုးရီးယားနှင့် ဗီယက်နမ်) ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ပြည်တွင်းစစ်များကဲ့သို့ ခွဲထွက်ရေး သက်ရောက်မှုမျိုး ရိုက်ခတ်လာမည်ကို တပ်မတော် တပ်မှူးများက စိုးရိမ်ပူပန်ခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံတကာအကူအညီပေး သူများသည် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံများ၏ လွတ်လပ်ရေး ကိုယုတ်လျော့အားနည်းသွားစေနိုင်သည်ဟု ၎င်းတို့လက်ခံယုံကြည် ထားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံရေးအရငြိမ်းချမ်း ရေးရင်ကြားစေ့ဆွေးနွေးပွဲ၏ စစ်ဖက်အရာရှိများက ယင်းနှင့် ပတ်သက်၍ သက်သေပြနိုင်လောက်အောင် ဆွေးနွေးပြောဆိုခြင်း မရှိခဲ့ဟုဆွေးနွေးပွဲတွင်ပါဝင်ခဲ့သူများကဆိုကြသည်။ "သူတို့ဖက်က ကျွန်တော်တို့ကို လက်နက်ချဖို့ပြောနေခဲ့တယ်" ဟုလက်ရှိအချိန် ၌ SSA/ရှမ်းပြည်တိုးတက်ရေးပါတီ (SSA/SSPP) ၏နယ်အဖွဲ့ ဝင်တစ်ဦးဖြစ်သူ စပ်ဆေထင်က ပြန်ပြောင်းပြောဆိုခဲ့သည်။^{၃၁}

မည်သို့ဆိုစေ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏လားရာဦးတည် ချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဦးနေဝင်းပူပန်နေရသည့် အခြားအကြောင်းရင်း များရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ထင်သာမြင်သာအရှိဆုံး အဖြစ်အတိုက်အခံ အင်အားစုများက အစိုးရကို ဆန့်ကျင်၍ လူထုထောက်ခံမှုရရှိရန် စတင်စည်းရုံးလှုပ်ရှားလာခြင်းဖြစ်သည်။ နိုဝင်ဘာလအစောပိုင်း၌ မင်းလှမှစတင်ခဲ့သည့်မိုင်တစ်ရာ "ခြောက်ရိုင်ငြိမ်းချမ်းရေးချီတက် ပွဲ" သည်ကြီးကျယ်သည့် လူထုလှုပ်ရှားမှုအသွင်ဆောင်သွားခဲ့ပြီး ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် အင်အား ၂၀၀,၀၀၀ နီးပါးဖြင့်ရန်ကုန်မြို့တော် ခန်းမရှေ့အရောက် ချီတက်လာကြသည်။ ခန်းမရှေ့ဦးဆောင်စကား ပြောသူများကလည်း NDUF ၏နယ်မြေပိုင်နက်နှင့် လက်နက်များ

ဆက်လက်စွဲကိုင်ထားရေး တောင်းဆိုချက်ကို သဘောတူထောက် ခံခဲ့ကြသည်။ နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် မန္တလေးမြို့၌ ဆက်လက် စည်းရုံးလှုပ်ရှားရန် ပြင်ဆင်ထားခဲ့သော်လည်း နိုဝင်ဘာလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် တော်လှန်ရေးကောင်စီမှ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများ ကိုရုတ်တရက်ဖျက်သိမ်းပစ်လိုက်သည်။ နောက်တစ်နေ့၌လက်ဝဲ ယိမ်းနိုင်ငံရေးသမားများသာမက ၁၉၅၈ ခုနှစ် "ဒီမိုကရေစီနှင့် လက်နက်လဲလှယ်ရေး" လမ်းစဉ်၌ ပါဝင်ခဲ့ကြသူများဖြစ်သည့်ပအိုဝ်း ပါလီမန်အမတ် သထုံလှဖေနှင့် မွန်ခေါင်းဆောင်နိုင်နွန်းလာတို့ အပါအဝင်လူပေါင်း ၉၀၀ ကျော်ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံလိုက်ရတော့ သည်။^{၃၂} ထိုသူများအနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်အဆိုပြုလွှာကို ထောက်ခံ အားပေးသူများနှင့် ၁၉၆၂ ခုနှစ်စစ်အာဏာသိမ်းစဉ်က ဖမ်းဆီး ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသည့် အခြားနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် ထောင် တွင်း၌ သွားရောက်ပူးပေါင်းရန်သာ ရှိတော့သည်။

ဤအဖြစ်အပျက်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲ၏ ပြီးပြည့်စုံသည့် ဇာတ်သိမ်းပိုင်းတစ်ခု မဟုတ်သေးပေ။ နောက်ပိုင်း ၌စောဟန်တာသားမွေးဦးဆောင်သည့် KNU ခွဲထွက်အဖွဲ့တစ်ခုဖြစ် သည့်ကော်သူးလေတော်လှန်ရေးကောင်စီမှ အပစ်အခတ်ရပ်စဲခဲ့ သည်။ သားမွေးသည် ၁၉၆၄ ခုနှစ်မတ်လ၌ ကရင်လူထုနှင့်ပြည် နယ်၏ရပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများကို တိုးမြှင့်ပေးအပ်သွားရမည်ဟု သည့်အပေးအယူဖြင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရန် သဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ယင်းယာယီစစ်ပြေငြိမ်းရေး သဘောတူညီချက်သည် တာရှည်မခံခဲ့ပေ။ အချိန်ခဏလေးအတွင်း မှာပင်တပ်မတော်၏ စစ်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းများ ပြန်လည်အသက် ဝင်လာခဲ့သဖြင့် အတိုက်အခံတော်လှန်ရေး အင်အားစုများအကြား ယုံကြည်မှု ပျက်ပြားခြင်းသည်သာ ပုံရိပ်စွဲထင်ကျန်ရစ်ခဲ့လေသည်။ ယင်းအချိန်မှစ၍ တပ်မတော်သည် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုကိုဖော် ဆောင်ခြင်းထက် ငြိမ်းချမ်းရေးကတိကဝတ်များကို အိမ်ကြက်ချင်း အိုးမည်းသုတ်ခွပ်ခိုင်းသည့် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် အသုံးချ လျက်ရှိကြောင်း သံသယစိတ်များ ပိုမိုနက်ရှိုင်းလာခဲ့သည်။

အကျိုးရလဒ်

ငြိမ်းချမ်းရေး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲ ကျရှုံးသွားပြီးနောက် ဦးနေဝင်းသည် "မြန်မာ့နည်းမြန်မာ့ဟန်ဆိုရယ်လစ်လမ်းစဉ်" ကို အလျင်အမြန် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကြိုးပမ်းလာခဲ့ပြန်သည်။ တပ်မတော်သည်ရာစုနှစ်လေးပုံတစ်ပုံမျှ နှစ်ဆင့်တက်မဟာဗျူဟာ ကိုကျင့်သုံးလာခဲ့သည်။ နယ်စပ်ဒေသများ၌ စစ်ဆင်ရေးလုပ်ငန်း များကိုဖော်ဆောင်ရင်း ဗဟိုအဆင့်တွင် မြန်မာပြည်ဆိုရယ်လစ်လမ်း စဉ်ပါတီ (BSPP) အောက်၌ မာမာချာချာရှိသည့် အစိုးရစနစ်တစ် ရပ်ကိုတည်ဆောက်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးအတိုက် အခံအင်အားစုများကို ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ထားပြီး လူနည်းစုဖြစ်သည့်တိုင်း ရင်းသားဘာသာစကားကို မူလတန်းအဆင့်ထိသာ သင်ကြားခွင့်ပြု ခဲ့သလို စီးပွားရေးနယ်ပယ်အများစုကိုလည်း ပြည်သူပိုင်ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ဗမာလူမျိုးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုသာ လွှမ်းမိုးထားသည့် လူမျိုးစုတစ်မျိုး တည်းအပေါ် ဗဟိုပြု၍ စံထားသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်လာစေ ခဲ့သည်။

စစ်ရေးအကြံပြုချက်သည်ဆိုပါက ၁၉၇၀ နှောင်းပိုင်းနှစ်များ၌ တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းပေါင်းများစွာကို ဗဟိုအစိုးရမှ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရှင်းလင်းနေရာယူထားနိုင်ခဲ့သဖြင့် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိအောင်မြင်မှုရခဲ့သည်ဟု တပ်မတော်အရာရှိများက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း တော်လှန်ရေးအင်အားစုများကို အမြစ်ပြတ်ချေမှုန်းနိုင်ရန် အလှမ်းဝေးနေဆဲဖြစ်သည်။ နာမည်ဆိုးဖြင့်ကျော်ကြားခဲ့သည့် “ဖြတ်လေးဖြတ်” စစ်ဆင်ရေး^{၁၆} အပါအဝင် BSPP ၏ အကြွင်းမဲ့အာဏာရှင်စနစ် နည်းဗျူဟာများက တော်လှန်ရေးအင်အားစုများကို အမြစ်ပြတ်ချေမှုန်းနိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိဘဲ ပုန်ကန်မှုများကို အခြားနယ်မြေဒေသများ အထူးသဖြင့် နယ်စပ်တိုင်းရင်းသားဒေသများသို့ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ပျံ့နှံ့သွားစေခဲ့သည်။ ၁၉၆၈ ခုနှစ်အတွင်းဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို အကြံပြုရန်အတွက်ပြည်တွင်းစည်းလုံးညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံဘုတ်အဖွဲ့ကိုဦးနေဝင်းဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့ချိန်၌ အမျိုးသားအဆင့်ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ပွဲတစ်ခဏတာမျှ အသက်ဝင်ခဲ့သည်။ ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်များ၌ ဦးနုနှင့် လတ်တလောပြန်လွှတ်ပေးခဲ့သည့် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များနှင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် စုစုပေါင်း ၃၂ ဦးပါဝင်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်းဆွေးနွေးပွဲများသည် အချိန်ခဏတာအတွင်း ပြန်လည် အဆုံးသတ်သွားခဲ့သည်။

ဦးနေဝင်းအာဏာသိမ်းထားသည့် ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုစာမျှ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာ နယ်နိမိတ်အပိုင်းအခြားသည် အလွန်ကြီးမားကျယ်ပြန့်ခဲ့သည်။ ၁၉၆၈ ခုနှစ်၌ တရုတ်ဆန့်ကျင်ရေးအဓိကရုဏ်းဖြစ်ပွားလာခဲ့ပြီးနောက် တရုတ်နိုင်ငံသည် ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုစာမျှ ဗဟိုအပြည်အဝကျောထောက်နောက်ခံပြုခဲ့သဖြင့် ယူနန်ပြည်နယ်နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်းထိစပ်လျက်ရှိသည့် နယ်စပ်ဒေသတစ်လွှားရှိ နယ်မြေပိုင်နက်အများအပြားကို ထိန်းချုပ်စိုးမိုးထားနိုင်ခဲ့သည်။ များမကြာမီကာလအတွင်း ဦးနုနှင့် အပေါင်းပါများ မြေအောက်ရောက်ရှိသွားခဲ့ပြီး KNU၊ NMSF နှင့် ထိုင်းနယ်စပ်တစ်လွှားရှိ အခြားတိုင်းရင်းသားအတိုက်အခံဟောင်းများနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့၍ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီပါတီ (PDP) ကိုဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည်။ ယင်းအချိန်နှင့်တစ်ပြိုင်တည်းကရင်၊ ကိုးကန့်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း၊ တအာန်းနှင့် ဝတို့အပြင် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ မိမိတို့ကိုယ်ကို “ရိုဟင်ဂျာ” ဟုခံယူထားသည့် မွတ်စလင်အခြေပြု အင်အားစုများ အပါအဝင် အခြားတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများအကြား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုသစ်များ အင်အားကြီးထွားလာခဲ့သည်။^{၁၇} ယနေ့ခေတ်ကဲ့သို့ပင် တပ်မတော်သည် “ပြည်သူ့စစ်” သို့မဟုတ် ရှမ်းပြည်နယ်၌ ယနေ့ခေတ်ကုန်သွားပြီဖြစ်သည့် ကာကွယ်ရေးတို့ အပါအဝင်ရွာခံ “အိမ်စောင့်” တပ်ဖွဲ့များဖွဲ့စည်းထူထောင်၍ တန်ပြန်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ဤတန်ပြန်အရေးယူဆောင်ရွက်ချက်သည် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးလှိုင်းလုံးကို တန့်သွားအောင် ပိတ်ဆို့နိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိဘဲ အလျင်အမြန်ပင် ပဋိပက္ခအခင်းအကျင်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်လာခဲ့တော့သည်။^{၁၈}

ဤကဲ့သို့သော နောက်ခံမျိုးရှိခဲ့သဖြင့် တင်းတင်းကျပ်ကျပ်ထိန်းချုပ်ထားသည့် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို ဆက်လက်ကျင်းပမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ကို ၁၉၇၄ ခုနှစ်ကျမှသာ ထုတ်ပြန်နိုင်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံကို ဗမာအများစုမှီတင်းနေထိုင်လျက်ရှိသည့်တိုင်းရင်းစနစ်တိုင်း (ယနေ့အချိန်၌ တိုင်းဒေသကြီးစနစ်) နှင့်

ပြည်နယ်စနစ် (ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ရခိုင်နှင့်ရှမ်း) ဖြင့်ပိုင်းခြားသတ်မှတ်မည့် လက်ရှိ ၂၀၀၈ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ ဆက်လက်ဖွဲ့ကိုင်ထားသည့် ဆန်းသစ်ပြောင်းလဲမှုနှင့်ခေါက်ချိုးညီ၊ အချိုးတူသည့် အနှစ်သာရကို နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံပေါ်ဆွဲတင်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပဒေရေးရာမောက်၌ နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများအားလုံးအတွက် “လူမျိုး၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ၊ အဆင့်အတန်း သို့မဟုတ်ကျား/မဖြစ်ခြင်း (ပုဒ်မ ၂၂)” နှင့်သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိသည့် အခွင့်အရေးပေါင်းများစွာကို အာမခံပေးထားသည်။ သို့သော်လည်း ယင်းအခွင့်အရေးများကို ဥပဒေအရ ပြန်လည်ချုပ်နှောင်ထားခဲ့သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၁၁ ၌ တစ်ပါတီစနစ်ကျင့်သုံးမည့် အခြေခံမူကို ထည့်သွင်းထားရှိသလို ပုဒ်မ ၁၅၃ (ခ) တွင်လည်း ထိုအခွင့်အရေးများကို ရယူခံစားရာတွင်လည်း “တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုနှင့် ဆိုရှယ်လစ်လူ့ဘောင်အသိုက်အဝန်းဖွဲ့စည်းပုံကိုထိခိုက်ပျက်ပြားစေခြင်း မရှိစေရ” ဟုပြဋ္ဌာန်းထားရှိသည်။

နောက်ပိုင်း၌ BSPP အစိုးရသည် “တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံ” စုဖွဲ့နေထိုင်လျက်ရှိသည့် နိုင်ငံ၏ အမျိုးသားလက္ခဏာရပ်ကို ၁၉၈၂ နိုင်ငံသားဥပဒေဖြင့် ဘောင်ကွပ်ရန်ကြိုးပမ်းလာခဲ့သည်။ အချို့သောတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ (ဥပမာကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်နှင့် ရှမ်း) ကိုခြွင်းချက်ပေးထားသော်လည်း ပထမဦးဆုံးအကြိမ်အဖြစ် ဗြိတိသျှအင်ပါယာသို့ သွတ်သွင်းခဲ့သည့် ၁၈၂၄ ခုနှစ်မတိုင်မီကတည်းက ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက်နေထိုင်လာခဲ့သူများဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြနိုင်သူများကိုသာ နိုင်ငံသားအပြည့်အဝဖြစ်ခွင့်ပြုရန် ကန့်သတ်ထားခဲ့သည်။^{၁၉} တရုတ်နွယ်ဖွားသို့မဟုတ် အိန္ဒိယနွယ်ဖွားအဖြစ် ဆင်းသက်လာပြီး ပြည်တွင်း၌အခြေချနေထိုင်လျက်ရှိသူပေါင်းများစွာအတွက် နောက်ပိုင်းဂယက်ရိုက်ခတ်မှုအလွန်ပြင်းထန်ခဲ့သည့် အထဲအထူးသဖြင့် မိမိကိုယ်ကို “ရိုဟင်ဂျာ” လူမျိုးအဖြစ်ခံယူထားကြသည့် ရခိုင်ပြည်နယ်မှမွတ်စလင်များ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်အခွင့်အရေးများ အားလုံးငြင်းပယ်ခံလိုက်ရတော့သည်။ ယနေ့ထက်တိုင်အစိုးရသည် ၎င်းတို့ကို “ဘင်္ဂလီ” များအဖြစ်သာ သတ်မှတ်ထားဆဲဖြစ်သည်။^{၂၀} သူစိမ်းကြောက်ရောဂါသည်ဦးနေဝင်းအုပ်ချုပ်ရေး၏အူတိုင်၌နေရာယူထားခဲ့သည်။

တိုင်းပြည်သည် ၁၉၈၀ နှစ်ကုန်ပိုင်းအထိပြည်တွင်းစစ်နှင့် လူမှုရေးနိုင်ငံရေးအရထွက်ပေါက်မဲ့ချောင်ပိတ်မိသည့် အခြေအနေသို့ဆိုက်ရောက်သွားစေခဲ့သည့် BSPP အစိုးရအောက်၌ ခက်ခက်ခဲခဲ ရုန်းကန်အသက်ဆက်ခဲ့ရသည်။ ၁၉၇၀ နှစ်ကုန်ပိုင်းဝန်းကျင်၌ ဦးနု၏ PDP သည်ထိုင်းနယ်စပ်တစ်လွှား တစ်ခန်းရပ်ခဲ့ပြီး ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်းသည် ၁၉၈၀ ခုနှစ်အထွေထွေ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ဖြင့် ရန်ကုန်သို့ ပြည်တော်ပြန်ခဲ့တော့သည်။ ၁၉၇၂ ခုနှစ်တွင်အစိုးရသည် KIO နှင့်ခဏတာမျှ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၀-၈၁ ခုနှစ်အတွင်း ဗဟိုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆက်လက်ဆွေးနွေးခဲ့ပြီး KIO နှင့်သီးသန့်ဆွေးနွေးခဲ့သဖြင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်ပင်လုံညီလာခံပုံရိပ်များ ပြန်လည်နီးထလာခဲ့သည်။ သို့သော်လည်းရှေ့ဆွေးနွေးပွဲများနည်းတူ ယခုအကြိမ်တွင်လည်း မည်သည့်သဘောတူညီချက်မျှ ရရှိခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ အချုပ်အားဖြင့် ဆိုရသော်ဦးနေဝင်းသည် ၁၉၇၄ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူ

ပွဲဖြင့်အများပြည်သူ အတည်ပြုခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့ BSPP အစိုးရအနေဖြင့် မည်သည့်နိုင်ငံရေး တောင်းဆိုချက်အသစ်ကိုမျှ လက်ခံနိုင်တော့မည်မဟုတ်ဟုအကြောင်းပြချက်ပေးခဲ့သည်။^{၈၀}

အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အင်အားစုအများအပြားသည် နယ်စပ်တစ်ကြော့ရှိမိမိတို့၏ “လွတ်မြောက်ရေးနယ်မြေများ” ဌာနချုပ်နေထိုင်နေကြသည်ဟု အခိုင်အမာယုံကြည်နေခဲ့ကြသည်။ ဤနေရာ၌ “တရားမဝင်” အစိုးရအဖြစ်၎င်း တို့ရည်ညွှန်းသည့် ဦးနေဝင်းအစိုးရနှင့် ပြောင်ပြောင်ကြီးဆန့်ကျင် လျက်ရှိသည့် အမျိုးသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများမှန်းချက်များဖြင့် ၎င်းတို့၏ တော်လှန်ရေးခရီးလမ်းကို ဆက်လက်လျှောက်လှမ်းခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအင်အားစုများ အကြား၌လည်း ရံဖန်ရံခါအငြင်းပွားမှုများရှိခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း တစ်နှစ်ပြီးတစ်နှစ် အဓိကကျသည့်စစ်မျက်နှာနှစ်ခုဖြင့် BSPP အုပ်ချုပ်ရေးကို ဆက်လက်တွန်းလှန်လာခဲ့ကြသည်။ ပထမစစ်မျက်နှာ၌ နိုင်ငံ၏ အရှေ့မြောက်ပိုင်းဒေသရိပ်ကပ်နှင့်တိုင်းရင်းသား မဟာမိတ်တပ်ဖွဲ့များ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားပြီးနောက် စစ်မျက်နှာတစ်ခုမှာ ၁၉၇၆ ခုနှစ်အတွင်း KNU ထိန်းချုပ်နယ်မြေ၌ အဖွဲ့ကုံးဖွဲ့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီတပ်ဦး (NDF) ဖြစ်သည်။^{၈၁} အစောပိုင်း၌ NDF တည်ထောင်သူများအကြား ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များ ကွဲလွဲနေခဲ့ကြသည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ ၁၉၈၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ကျင်းပခဲ့သည့် NDF ၏တတိယအကြိမ်မြောက် အမြဲတမ်းပဟိုက်ကော်မတီဝင်များ မျက်နှာစုံညီတွေ့ဆုံပွဲ၌ “ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု” ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်သွားရန်သဘောတူညီမှုရရှိခဲ့ပြီး ထိုမှစ၍ ယနေ့ထက်တိုင်ကျသောထားသည်နိုင်ငံအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလှုပ်ရှားမှု အများစုအတွက် အခြေခံအကျဆုံး နိုင်ငံရေးတောင်းဆိုချက်တစ်ရပ်အဖြစ် သမိုင်းတွင်ကျန်ရစ်ခဲ့သည်။

အချိန်တိုင်းနီးပါးနိုင်ငံရေးနှင့်စီးပွားရေးဆိုင်ရာဖိအားများသည် BSPP အစိုးရအတွက်ခေါင်းခဲစရာ ကိစ္စရပ်များအဖြစ်အလေးပိုလာခဲ့သည်။ ဤအချက်သည် နှစ်ပေါင်းများစွာ နိုင်ငံတကာနှင့် အဆက်အဆံမလုပ်ဘဲ တံခါးပိတ်နေခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံကိုကမ္ဘာ့အဆင်းရဲဆုံး ဆယ်နိုင်ငံစာရင်းဝင်သွားစေမည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အနည်းဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် ကုလသမဂ္ဂမှ တရားဝင်စာရင်းသွင်းသတ်မှတ်လိုက်သည့် ၁၉၈၇ ခုနှစ်တွင် ပူးပေါင်းသလို ပေါ်လွင်ထင်ရှားလာခဲ့သည်။ ယခင်အချိန်ကဦးနေဝင်းအုပ်ချုပ်ရေးကိုကမ္ဘာပေါ်၌ “ဘက်မလိုက်” ဆုံးအစိုးရတစ်ရပ်အဖြစ် အများက မသိကျိုးကျွန်ပြုထားခဲ့သော်လည်းယခု BSPP ၏ကျရှုံးမှုများကတစ်ကမ္ဘာလုံး အာရုံစိုက်စရာဖြစ်လာခဲ့သည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ အစိုးရနှင့် သဘောထားကွဲလွဲဆန့်ကျင်မှုများအရှိန်ရလာခဲ့ပြီး တစ်နှစ်အတွင်း ကျောင်းသူကျောင်းသားများ ဦးဆောင်သည့် ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြပွဲများအကြား၌ BSPP အစိုးရပြိုကွဲသွားခဲ့သည်။ မည်သို့ဆိုစေနိုင်ငံတစ်ခုလုံးကျရှုံးသွားခြင်းမျိုးမဟုတ်ခဲ့သဖြင့်နောက်ထပ် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး တစ်ကျော့ပြန်အသက်ဝင်မည့် ခြေလှမ်းအစသာဖြစ်ခဲ့သည်။

နဝတ/နအဖ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် အမျိုးသားညီလာခံ - ၁၉၈၉-၂၀၁၁ခုနှစ် နောက်ခံသမိုင်း

၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလအတွင်း အာဏာလွှဲပြောင်းယူခဲ့ပြီးနောက် စစ်တပ်၏နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကောင်စီ (နဝတ ၁၉၉၇ ခုနှစ်မှစ၍ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကောင်စီ [နအဖ]) သည်ဦးနေဝင်း၏ BSPP အစိုးရထက် ပိုမိုခေါင်းမာသော ဆက်ခံသူဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြခဲ့ပြီး ၁၉၈၈-၂၀၁၁ ခုနှစ်ကာလအတွင်း အရင်လူနီးနီးလက်ဝါးစောင်းထက်ခဲ့သည်။ ယခုအကြိမ်တွင်လည်း တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်များက တိုင်းပြည်ကို “ကယ်တင်ခြင်း” ဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုရင်း ဒီမိုကရေစီလိုလားသည့် ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပွဲများကိုအင်အားသုံး၍ ဖြိုခွဲနှိမ်နင်းပြခဲ့သည်။^{၈၂} သို့သော်လည်း အာဏာရှင်အသစ်သည် မည်သည့်နိုင်ငံရေး အချိန်ဇယား သို့မဟုတ် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ကိုမျှ လက်လွှတ်စပယ်ဖော်ဆောင်မှု မပြုဘဲသတိကြီးကြီးထားခဲ့သည်။ “ဈေးကွက်အခြေပြု” ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများဖော်ဆောင်မည့် စနစ်သစ်တစ်ခုကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးပါတီသစ်များနှင့် တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးပါတီသစ်များဖွဲ့စည်းထူထောင်ရန်ခွင့်ပြုခဲ့သလို နိုင်ငံ၏အမည်ကိုလည်း “ဘားမား” မှ “မြန်မာ” အဖြစ်တရားဝင်ပြောင်းလဲပစ်ခဲ့သည်။^{၈၃} သို့သော်လည်း အစိုးရအရာရှိများက ၎င်းတို့အနေဖြင့် အမြဲတမ်းလိုလိုအစီအစဉ်များကိုတစ်ရက်ချင်းတစ်ရက် သာရေးဆွဲနေရသည်ဟုတိတိတဆိတ်ဖွင့်ဟဝန်ခံခဲ့သည်။ BSPP ပြိုကွဲမှု၏ ယက်ရိုက်ခတ်မှုကြောင့်နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်လွတ်လပ်ရေးရကာစ အစောပိုင်းနေ့များကဲ့သို့ပင် အကြီးအကျယ်တစ်ဖက်စောင်းနင်း ပြန်ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ကသောင်းကနင်းဖြင့် ရှုပ်ထွေးလွန်းလှသည့် အဖြစ်အပျက်များတစ်ခုပြီးတစ်ခု အသက်ဝင်လာခဲ့သည်။ နဝတအာဏာလွှဲယူခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း NDF ထိန်းချုပ်ဒေသများသို့ ထောင်ပေါင်းများစွာသော ကျောင်းသူကျောင်းသားများနှင့် ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားတက်ကြွသူများ တဖွဲဖွဲရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်အတွင်း တရုတ်နယ်စပ်ဒေသရှိ ဝပြည်သွေးစည်းညီညွတ်ရေးတပ်မတော် (UWSA)၊ “ကိုးကန့်” မြန်မာအမျိုးသားဒီမိုကရေစီမဟာမိတ်တပ်မတော် (MNDA)၊ “မုန်းလား” အမျိုးသားဒီမိုကရေစီမဟာမိတ်တပ်ဖွဲ့ (NDAA) နှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရက်စီတပ်မတော်သစ်ကချင် (NDAK) ဟူသည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ (၄) ဖွဲ့ကို ပေါ်ပေါက်လာစေခဲ့သည့် တိုင်းရင်းသားများ၏ တပ်တွင်းပုန်ကန်မှုများကြောင့် ပကတိ ပြိုကွဲသွားခဲ့သည်။ နောက်တစ်နှစ်အကြာ၌ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်သည် နိုင်ငံ၏ဆယ်စုနှစ်သုံးခုအတွင်း ပထမဦးဆုံးအကြိမ်ပြန်လည်ကျင်းပသည့် ၁၉၉၀ ခုနှစ်အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ၌ ရေစီးကမ်းပြိုအနိုင်ရခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားအခြေပြုနိုင်ငံရေးပါတီပေါင်း ၁၉ ခု သည်လည်း အမတ်နေရာပေါင်းများစွာကိုအနိုင်ရခဲ့ကြပြီး ပါတီ ၁၂ ခုသည်အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်နှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် (၂) နှစ်တာကာလအတွင်းယင်းအချိန်က လူများစုပမာပြည်သူများအကြား အင်အား

အကြီးဆုံးပါတီနှစ်ခုဖြစ်သည့် BSPP နှင့် CPB တို့အောင်ဖျာလိပ်ခဲ့ ရပြီးယခုမှ အသစ်ဖွဲ့စည်းလိုက်သည့် NLD မှအမျိုးသားရေး ရေချိန် အထွဋ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း နိုင်ငံရေးအုံကြွမှုသည် ဤမျှဖြင့်အဆုံး သတ်မသွားခဲ့ပေ။ ရွေးကောက်ပွဲအလွန်၌ NLD ခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည် နေအိမ်အကျယ်ချုပ်ဘဝဖြင့်ဆက် လက်ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသည့်အပြင် ပြည်တွင်းသဘောထားကွဲလွဲမှု များသည် ၁၉၉၀ နှစ်ကုန်ပိုင်း၌ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ဝမ်းကွဲ အကိုတော်စပ်သူ ဒေါက်တာစိန်ဝင်းဦးဆောင်သည့် ရွေးကောက်ခံ NLD အမတ်တစ်စုမှ NDF ထိန်းချုပ်နယ်မြေသို့ ဝင်ရောက်သွားခဲ့ပြီး ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အမျိုးသားညွှန်ပေါင်းအစိုးရ (NCGUB) ကိုစင်ပြိုင် ဖွဲ့စည်းထူထောင်လိုက်ပြီးနောက် ပို၍ဆိုးရွားလာခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်း၌ "ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု" တစ်ခုထူထောင်မည့်ရည် မှန်းချက်ပန်းတိုင်ကို ၁၉၉၂ ခုနှစ် "မာနယ်ပလောစာချုပ်" အားဖြင့် အတည်ပြုခဲ့ကြပြီး NDF၊ NCGUB နှင့်အခြားဒီမိုကရေစီလိုလား သည့်အင်အားစုများကို နယ်စပ်တစ်လွှားစုစည်းရန်အတွက် ပြည် ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် အမျိုးသားကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းလိုက် ကြသည်။

အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ဖြည့်ဆည်းဆောင် ရွက်၍ နိုင်ငံရေးပြိုကွဲမှု နောက်ဆုံးသံသရာကို ဖြိုဖျက်နိုင်သည့် လမ်းကြောင်းသစ်တစ်ခု တွေ့ရှိခဲ့လေသလား ဟုမေးစရာရှိလာ သည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်ဇန်နဝါရီလအတွင်း "တိုက်ပွဲတွေကိုအဆုံးသတ် ဖို့ခက်နေတဲ့ကိစ္စကို စစ်မြေပြင်မှာမဟုတ်ဘဲ စားပွဲပေါ်မှာပဲဆွေး နွေးအဖြေရှာသင့်တယ်" ဟု KIO ဥက္ကဋ္ဌဦးဘရန်ဆိုင်းကပြောဆိုခဲ့ သည်။^{၁၂} ဤအမြင်သဘောထားကို NLD ၏အထွေထွေရွေးကောက် ပွဲအောင်မြင်မှုက ဆက်လက်တိုက်တွန်းအားပေးခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းနှစ် များအတွင်း NLD၊ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားအင်အားစုများ အကြား "သုံးပွင့်ဆိုင်ဆွေးနွေးပွဲ" သည်အတိုက်အခံများ၏ အဓိက တောင်းဆိုချက်ဖြစ်လာခဲ့ပြီး ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံအထိ ပဲ့တင်ထပ်သွားခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း ထိုကဲ့သို့သော ဆွေးနွေးပွဲမျိုးတစ်ကြိမ် တစ်ခါမျှပင် ဖြစ်မြောက်ခဲ့ဖူးခြင်းမရှိပေ။ ယင်းအစားနောက်ပိုင်း နအဖ ဖြစ်လာမည့် နဂတအစိုးရသည် ဦးတည်ချက် သို့မဟုတ် ပုံစံ အပြောင်းအလဲ အနည်းအကျဉ်းမျှပင် ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းမရှိသည့်ဆယ် စုနှစ် (၂)ခုစာမျှတိုင်းပြည်အာဏာကို တပ်မတော်၏ခေါင်းဆောင်မှု အောက်တွင်ထားရှိမည့်ခြေလှမ်းသစ်များကိုစတင်ဖော်ဆောင်လာ ခဲ့သည်။ တပ်မတော်၏ အဓိကမဟာဗျူဟာ အခါတော်ပေးနေရာ၌ ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးစောမောင်ကို အစားထိုး၍ စစ်ဦးစီး ချုပ်နှင့် ဥက္ကဋ္ဌကြီးအဖြစ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေရောက်ရှိလာခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းအစိုးရ၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များပို၍ အချိတ်အဆက် မိလာခဲ့သည်။

ပြည်တွင်းပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ပတ်သက်သည့်တပ် မတော်၏ မဟာဗျူဟာအတွင်း တိုင်းရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်း စဉ်သစ်၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်နှင့် နိုင်ငံရေးပါတီသစ်ဟူ၍

အဓိကဒေါက်တိုင်သုံးခု ပါရှိခဲ့သည်။ ယင်းသုံးခုအနက်တိုင်းရင်းသား အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသည် ပထမဦးဆုံးသော ခြေလှမ်းဖြစ်လာခဲ့ သည်။ ဗကပပြိုလဲသွားပြီးနောက်ပိုင်း ၁၉၈၉ ခုနှစ်အတွင်းနဂတ အစိုးရသည် ခွဲထွက်အဖွဲ့လေးဖွဲ့ဖြစ်သည့် MNDA၊ NDAA၊ NDAK နှင့် UWSA တို့အား အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ဆွေးနွေးရန်ကမ်းလှမ်း ခဲ့ရာ၌ လေးဖွဲ့စလုံး လက်ခံသဘောတူခဲ့ကြသည်။ အစပိုင်း၌အပစ် အခတ်ရပ်စဲရေး ကမ်းလှမ်းချက်သည် အာဏာရကာစနဂတအစိုးရ ၏အချိန်ဆွဲသည့် ခြေလှမ်းတစ်ရပ်ကဲ့သို့ အနည်းငယ်ထင်မှတ်ခဲ့ ရသော်လည်း နောက်ပိုင်းနှစ်များအတွင်း NDF အဖွဲ့ဝင်များအပါ အဝင်အခြားတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကိုလည်း ငြိမ်း ချမ်းရေးကမ်းလှမ်းခဲ့ပြီး မကြာခင်မှာပင် SSA/SSPP (၁၉၈၉ ခုနှစ်)၊ ပလောင်ပြည်နယ်လွတ်မြောက်ရေးပါတီ (PSLP - ၁၉၉၁ ခုနှစ်) နှင့်ပအိုဝ်းအမျိုးသားအဖွဲ့အစည်း (PNO ၁၉၉၁) တို့သဘောတူ လက်မှတ်ရေးထိုးဖြစ်ခဲ့သည်။ သဘောတူညီချက်များသည် အလွန် ရိုးရှင်းခဲ့ပြီး တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်း များအား ၎င်းတို့၏ လက်နက်များနှင့် နယ်မြေဒေသများကိုဆက် လက်ဆုပ်ကိုင်ခွင့်ပြုပေးခဲ့ပြီးအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ (နောက်ပိုင်းအပစ်အခတ် ရပ်ခဲ့သည့် KIO - ၁၉၉၄ ခုနှစ်) သည်သာလျှင်စာဖြင့် ရေးသားထား သည့်သဘောတူစာချုပ်ပေါ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းအချိန်အခါက စစ်အစိုးရသည် ဗမာအများစုပါဝင်သည့် အစု အဖွဲ့များသို့မဟုတ် NCUB ကဲ့သို့သော "တပ်ပေါင်းစု" များနှင့်ဆွေး နွေးစကားပြောခြင်း မပြုဘဲငြင်းပယ်ခဲ့သည်။ ယင်းအစားတပ်မတော် သည် ဒီမိုကရေစီလိုလားသည့် အင်အားစုများနှင့် ဆက်လက်မဟာ မိတ်ဖွဲ့လက်တွဲထားသည့် KNU နှင့်အခြားအပစ်အခတ်ရပ်စဲထား ခြင်းမရှိသေးသည့် အဖွဲ့အစည်းများကို သဲကြီးမဲကြီးပစ်မှတ်ထား တိုက်ခိုက်လာခဲ့သဖြင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ ထွက်ပြေးခိုလှုံလာ သည့်စစ်ဘေးဒုက္ခသည် အရေအတွက်တဖြည်းဖြည်းမြင့်တက်လာ ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေအာဏာလွှဲပြောင်း ရယူပြီးနောက်ပိုင်း "အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေး" ကိုအကြောင်း ပြု၍ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် ထိုးစစ် ဆင်မှုများကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ကြောင်း ၁၉၉၂ ခုနှစ်ဧပြီလ၌ ထုတ်ပြန် ကြေညာခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းရက်များအတွင်း ဒေါ်အောင်ဆန်း စုကြည်နှင့်အခြား NLD ခေါင်းဆောင်များမှလွဲ၍ နိုင်ငံသားအကျဉ်း သားပေါင်း ၂၀၀၀ ကျော်ကို ပြန်လွှတ်ပေးခဲ့သည်။^{၁၃} တစ်ချိန်တည်း မှာပင်နဂတအစိုးရသည် ၁၉၉၁-၉၂ ခုနှစ်များ၌ ဖော်ဆောင်ခဲ့သည့် တပ်မတော်၏ စစ်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းများကြောင့် ရခိုင်နယ်စပ်တစ် လျှောက်မှ ထွက်ပြေးခဲ့ကြရသည့် မွတ်စလင်စစ်ဘေးဒုက္ခသည် ၂၅၀,၀၀၀ ကျော်ကို မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လည်ပို့ဆောင်ရန်ဘင်္ဂလား ဒေ့ရှ်အစိုးရနှင့် နှစ်နိုင်ငံသဘောတူစာချုပ်လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။

နောက်ပိုင်း၌ စစ်အစိုးရ၏ အသွင်ကူးပြောင်းရေးမဟာ ဗျူဟာအတွင်းရှိ အခြားဒေါက်တိုင်နှစ်ရပ်ဖြစ်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေ ခံဥပဒေသစ်နှင့် နိုင်ငံရေးပါတီသစ်ဖွဲ့စည်းရေးအတွက် လိုအပ်သည့် ကုန်ကြမ်းများအဖြစ် ဤကြေညာချက်များကို ပြန်လည်အသုံးချခဲ့ ခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်အတွင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ် အတွက်အခြေခံမူများကို ရေးဆွဲပြင်ဆင်ရန် "အမျိုးသားညီလာခံ" တစ်ရပ်ကို ခေါ်ယူကျင်းပခဲ့သလို ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေ၏ အားပေးလမ်းညွှန်မှုဖြင့် ကျယ်ပြန့်သည့် လူထုလူတန်းစားများပါဝင်

ဖွဲ့စည်းထားသည့် အဖွဲ့အစည်းသစ်တစ်ခုဖြစ်သော ပြည်ထောင်စု ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအသင်း (USDA) ကိုဖွဲ့စည်းထူထောင်ခဲ့ သည်။ ယင်းအချိန်၌ အစိုးရ၏ရည်ရွယ်ချက်အပေါ် အတော်အသင့် ဝေဖန်သုံးသပ်ခဲ့ကြပြီး အများအပြားက USDA သည်အင်ဒိုနီးရှား နိုင်ငံဂိုလ်ကာပါတီ (Golkar) အစိုးရနှင့်ပုံစံချင်းတူသည့် BSPP ဆက် ခံသူအဖြစ် အစီအစဉ်ချထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။^{၄၄} NLD နှင့်တိုင်းရင်းသား အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး အင်အားစုများအား အမျိုးသားညီလာခံသို့ တက်ရောက်ရန် ဖိတ်ခေါ်မှုနှင့်အတူ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အား မကြာမီပြန်လွှတ်ပေးတော့မည် ဟုလည်း အများအပြား မျှော်လင့်ခဲ့ကြသည်။ ဤကဲ့သို့သောနောက်ခံအခင်း အကျင်းများရှိနေလင့်ကစား KIO (၁၉၉၄) နှင့် NDF အဖွဲ့ဝင်ဖြစ် သည့် NMSF (၁၉၉၅) တို့အပစ်အခတ်ရပ်စဲခဲ့ကြသဖြင့် နိုင်ငံအတွင်း အင်အားအတောင့်တင့်ဆုံးတပ်ဖွဲ့အများစုတို့အပါအဝင် တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုထားသည့် “ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့အစည်း” ပေါင်း (၁၆) ဖွဲ့အထိမြင့်တက်သွားခဲ့သည်။^{၄၅} နောက်ပိုင်း ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေ က “ပြည်တွင်းစည်းလုံးညီညွတ်မှုကို အားပေးမြှင့်တင် ပေးခဲ့သည်” ဟုထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။^{၄၆}

ထို့ကြောင့် ၁၉၉၃ ခုနှစ်အစောပိုင်း၌ နောက်ထပ်စစ် အစိုးရတစ်ရပ်က နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက်ကို ပြောင်းလဲပစ်ရန်ကြိုး ပမ်းခဲ့သည့်ကာလတို အရွေ့တစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သဘောတရားအရ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်သုံးဆယ်ခန့်က ငြိမ်းချမ်းရေး ရင်ကြားစေ့စေး ဆွေးနွေးပွဲကဲ့သို့ပင် တိုင်းရင်းသားအပစ်အခတ်ရပ် စဲရေးနှင့်အမျိုးသားညီလာခံနှစ်ရပ်စလုံးသည် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်း အတာနိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် စင်္ကြန် တစ်ခုကိုပြင်ဆင်ပေးခဲ့သည်။ သို့သော်လည်းငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးမျှော်လင့်ချက်များ နောက်တစ်ကြိမ်အရာမထင်ဘဲ မှေး မှိန်ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့ရသည်။

အကျိုးရလဒ်

အစိုးရသည် ၁၉၉၃ ခုနှစ်ဇန်နဝါရီလမှစ၍ အမျိုးသား ညီလာခံစီစဉ်ကျင်းပမည့် အစည်းအဝေးများကို စတင်ကျင်းပခဲ့သည်။ အစောပိုင်း၌ လူ့အဖွဲ့အစည်းရှစ်ခု (NLD၊ အခြားရွေးကောက်ခံပါတီ များနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည့် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်း များမှ ကိုယ်စားလှယ်များအပါအဝင်)^{၄၇} မှလက်သင့်ရာရွေးချယ် ခေါ်ယူထားသည့် ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်း ၇၀၂ ဦးပါဝင်ခဲ့ပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ် အချောသတ်မှု မရခင်အထိ ၁၅ နှစ်မျှ ကြာမြင့်သွားခဲ့သည်။ ယင်း နှစ်များအတွင်း ပြည်တွင်းပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းအများအပြား သည်ငြိမ်သက်သွားခဲ့ပြီး နုတ်/နအဖသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိအစိုးရများ အကြားနိုင်ငံတကာမှ ဆန့်ကျင်ဝေဖန်မှု အမြင့်ဆုံးအစိုးရတစ်ရပ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အာရှအိမ်နီးချင်းများဖြစ်သည့် အထူးသဖြင့်တရုတ် နှင့်အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကသာ မြန်မာအစိုးရနှင့်ဆက်လက် ၍အဆက်အဆံ လုပ်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

သံသယအများအပြားရှိနေလင့်ကစား “ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင် ခြင်း” ထက်စာလျှင် “ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်း” ကတိုင်းပြည်၏နိုင်ငံ

ရေးအကျပ်အတည်းများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာ၌ ပို၍အလား အလာကောင်းသည့် နည်းဗျူဟာမျိုးဖြစ်လာနိုင်သည်ဟု အစော ပိုင်းကမျှော်လင့်ထားခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် ကချင်နှင့်ရှမ်းပြည် နယ်များက အာဏာလက်မှတ်ဖြစ်သူများ (ဆိုလိုသည်မှာ- NLD နှင့် NCGUB) ထက်စာလျှင် အာဏာလက်ရှိဖြစ်သည့် ဗမာတိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များ (ဆိုလိုသည်မှာတပ်မတော်) နှင့်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း ခြင်းကပို၍ အကျိုးထူးစေလိမ့်မည်ဟူသည့် လူမျိုးရေးစက်ဝန်းမျိုး ကိုယုံကြည်အားထားခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်ကို “မြန်မာ့စရီးသွား နှစ်”အဖြစ်အားပေးအားမြှောက်ပြုခြင်းနှင့်အတူအမျိုးသားညီလာခံ သည်နိုင်ငံရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် တိုင်းရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေးဆွေး နွေးပွဲများကိုလမ်းကြောင်းတစ်ခုတည်းအပေါ် ရောက်ရှိလာစေမည့် အားလုံးပါဝင်မှုရှိသော အမျိုးသားနိုင်ငံရေးစကားပိုင်းမျိုးကိုဆောင် ကျဉ်းပေးမည့် စင်္ကြန်အဖြစ် ပြောင်းလဲသွားနိုင်သည်ဟုထင်မြင်ယူဆ ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ မျှော်လင့်ချက်များသည် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ကိုနေအိမ်အကျယ်ချုပ်ဘဝမှ ပြန်လွှတ်ပေးခဲ့သည့် ၁၉၉၅ ခုနှစ် အရောက်တွင် ပိုမိုအရှိန်အဟုန်မြင့်လာခဲ့ပြီး အရေးပါသည့်အချိုး အကွေ့ကိုရောက်ရှိလာပြီဟု အထင်ရောက်ခဲ့ကြသည်။

သို့သော်လည်း အဆိုပါဆက်ဆံရေးသည် တစ်ဖက်နှင့် တစ်ဖက်သဘောထားတင်းမာလွန်းသည်ဟုအပြန်အလှန်စွဲစွဲကြွ ကြွရင်းအလျင်အမြန်ပင် ပျက်စီးသွားခဲ့ပြီး နိုဝင်ဘာလအရောက်တွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ပိတ်ပင်မှုများ ကိုဆန့်ကျင်သည့် အနေဖြင့်အမျိုးသားညီလာခံမှ NLD နှုတ်ထွက် သွားခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ NLD ၏ဆက်လက်ပါဝင်ခွင့်ကိုပိတ် ပင်တားမြစ်ခဲ့ပြီးနောက် နုတ်အစိုးရသည် ၁၉၉၀ ခုနှစ်အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲ၌ အနိုင်ရခဲ့ကြသည့် နိုင်ငံရေးပါတီအများစု၏မှတ်ပုံ တင်များကို ပယ်ဖျက်ပစ်ခဲ့ရာ၌ NLD နောက်တစ်ကြိမ်အမြောက်မဲ အများဆုံးရရှိခဲ့သည့် ရှမ်းအမျိုးသားများဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (SNLD) သည်လည်းတစ်ဖွဲ့ အပါအဝင်ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ နိုင်ငံရေးဖိအားများစဉ် ဆက်မပြတ်စေရန် ကြိုးပမ်းသည့်အနေဖြင့် SNLD နှင့်အခြားနိုင်ငံ ရေးပါတီသုံးခုသည်^{၄၈} တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော် မတီသစ် (CRPP) ကိုဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရန် NLD နှင့်အတူပူးပေါင်း သွားခဲ့ပြီး ၂၀၀၂ ခုနှစ်အရောက်တွင် ၁၉၉၀ ရွေးကောက်ပွဲအတွင်း ပါဝင်ခဲ့ကြသည့် တိုင်းရင်းသားပါတီများပါဝင်သည့် “စည်းလုံးညီ ညွတ်သောတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ မဟာမိတ် (UNA)” ဟူသည့် (၉) ပါတီအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်လိုက်ကြသည်။^{၄၉} သို့သော် လည်းအကြိမ်ပေါင်းများစွာ ထိပါးနောက်ယှက်ခံခဲ့ရသဖြင့် CRPP ရော UNA ပါနိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲအတွက် အပြောင်းအလဲပြုရွေး ချယ်နိုင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်မျိုးကို ဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည်လည်း နေအိမ်အကျယ်ချုပ် ဘဝကို ကူး ချည်သန်းချည်လုပ်နေခဲ့ပြီး ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသည့် ၁၅ နှစ်အကြာ ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလကျမှပြန်လည် လွတ်မြောက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ယင်းအချိန်၌ နုတ်-နအဖ ဗိုလ်ချုပ်များက တိုင်းပြည်၏ ရေခဲမြေခံအခင်းအကျင်းကိုပြန်လည်စီစဉ်နေရာချရန်ကြိုးပမ်းနေခဲ့ သည်။ USDA အတွက်လမ်းညွှန်အခြေခံမှု မြောက်ချက်နှင့်၎င်းတို့ အာဏာလွှဲယူခဲ့သည့် ၁၉၉၃ ခုနှစ် အစောပိုင်း၌ ရေးဆွဲပြင်ဆင်ခဲ့

သည့်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသစ်တို့ကို အလွန်မျိုးချစ်စိတ်ထက် သန်သည့်လေသံမျိုးဖြင့် ထည့်သွင်းပြင်ဆင်ထားခဲ့ခြင်းက မျက်မှောက်ခေတ်အမျိုးသားနိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံတပ်မတော်မှစတင်ကာ လွှမ်းမိုးစွက်ဖက်နိုင်စေသည့် အခြေခံမူများအဖြစ်တွင်ကျန်ရစ်စေခဲ့သည်။ ပထမအခြေခံမူသုံးချက်သည် နဝတအစိုးရ၏ “ဒို့တာဝန် အရေးသုံးပါး” ဖြစ်ပြီးမူကြွေချက်စလုံးကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၌ “လမ်းညွှန်အခြေခံမူများ” အဖြစ်ဆက်လက်ကိုင်တွဲထားခဲ့သည်။

“ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုမပြိုကွဲရေး၊ အချုပ်အခြာအာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေး၊ စစ်မှန်၍စည်းကမ်းပြည့်ဝသော ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်ထွန်းကားရေး၊ နိုင်ငံတော်၌ တရားမျှတခြင်း၊ လွတ်လပ်ခြင်းနှင့် ညီမျှခြင်းတည်းဟူသော လောကပါလတရားများ ပိုမိုထွန်းကားရေးနှင့် အနာဂတ်နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍတွင် တပ်မတော်ကပါဝင်ထမ်းဆောင်နိုင်ရေးတို့ကိုအစဉ်တစိုက်ဦးတည်သည်။”^{၅၀}

နောက်ဆုံးအခြေခံမူဖြစ်သည့် အမျိုးသားနိုင်ငံရေး၌ တပ်မတော်၏ “ဦးဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍ” သည်အထူးတလည်အပြင်းပွားဖွယ်ကိစ္စရပ်တစ်ခုအဖြစ် ဆက်လက်ကျန်ရှိနေသောကြောင့် အစောပိုင်းနှစ်များအတွင်း အမျိုးသားညီလာခံသည် မိမိ၏ဦးတည်ချက်လမ်းကြောင်းကို မကြာခဏဆိုသလို မေ့လျော့သွားခဲ့ပုံသို့ မဟုတ်ပျောက်ဆုံးသွားခဲ့ပုံရသည်။ တကယ်တမ်း၌ အစိုးရအသွင်ကူးပြောင်းရေးသည် ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် စစ်ထောက်လှမ်းရေးဦးစီးချုပ်ဖြစ်သူဗိုလ်ချုပ်ခင်ညွန့် အဖမ်းမခံရင်တစ်နှစ်အလို၌ ကြေညာသွားခဲ့သည့် “စည်းကမ်းပြည့်ဝသောဒီမိုကရေစီ” သို့ချီတက်မည့် “လမ်းပြမြေပုံ” ခုနှစ်ဆင့်နှင့်အတူ အရှေ့တစ်ခုကို စတင်ရန် ၂၀၀၃ ခုနှစ်အထိ အချိန်ယူခဲ့ရသည်။ ၁၄ နှစ်ကြာမြင့်ပြီးနောက် ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံသည် ယင်းအဆင့်ခုနှစ်ဆင့်၌ ပင်ပိတ်မိနေဆဲဖြစ်ပြီး လမ်းပြမြေပုံ၏ နောက်ဆုံးအဆင့်ရောက်နေသကဲ့သို့ ထင်မှတ်ရသည်။

အမျိုးသားညီလာခံလုပ်ငန်းစဉ်ကို ပြန်လည်စတင်ရန် အတွက်နိုင်ငံရေးပါတီများမှ ရွေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်များကို ၁၀၈၈ ဦးမှသည် ၁၅ ဦးအထိလျော့ချပစ်ခဲ့သော်လည်း “တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများမှ” အဖွဲ့ဝင်များကို ညီလာခံထက်ဝက်မကတိုးမြှင့်ခဲ့သည်။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ပတ်သက်၍ မေးခွန်းထုတ်စရာ ရှိခဲ့သော်လည်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည့် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အများစုသည် ညီလာခံကို ဆက်လက်တက်ရောက်ခဲ့ကြပြီးအဓိက အုပ်စုနှစ်ခုအဖြစ် “ဖက်ဒရယ်” ပြည်ထောင်စုလိုလားသည့်ယခင် NDF အဖွဲ့ဝင်များ ဦးဆောင်သည့် ၁၃ ဖွဲ့အုပ်စုနှင့်တရုတ်နိုင်ငံ၏ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများကဲ့သို့ အလားတူအဆိုပြုခဲ့သည့် ယခင်ကဗကပနှင့်မဟာမိတ်ဖွဲ့ခဲ့ကြသည့်လေးပါတီမဟာမိတ်အဖွဲ့တို့ကမိမိတို့၏ ရပ်တည်ချက်သဘောထားများကို အဆိုပြုတင်သွင်းခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့၏အမြင်သဘောထားများကို သဘောတူလက်ခံခဲ့ကြခြင်း မရှိပေ။ အနှစ်ချုပ်၍ဆိုရသော်တပ်မတော်ထောက်ခံသူများ စည်းရုံးဆော်ကြွလျက်ရှိသည့် “တစ်ပြည်

ထောင်” စနစ်နှင့်တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များနှင့် ဒီမိုကရေစီလိုလားသည့် အုပ်စုများအဆိုပြုသည့် “ပြည်ထောင်စု” စနစ်အကြား အဓိကအားပြိုင်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။^{၅၁}

နောက်နှစ်အနည်းငယ်အကြာ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အစောပိုင်း၌ မူကြမ်းရေးဆွဲရေးကော်မတီက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်အချောသတ်ပြီးစီးကြောင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အပြောင်းအလဲပြုလုပ်သည့် အနေဖြင့်မြန်မာနိုင်ငံ၌တစ်ပါတီစနစ် ဆက်လက်ကျင့်သုံးခြင်း မရှိတော့သော်လည်း တပ်မတော်၏ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံပေါ်၌ “ခေါင်းဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍ” ကိုအခြေခံမူများနှင့် ပုံမှန်မဟုတ်သည့်အခွင့်အရေးပေါင်းများစွာဖြင့်အာမခံပေးထားသည်။ ယင်းအခွင့်အရေးများအတွင်း အရေးပါသည့် ဝန်ကြီးဌာနသုံးခု (ကာကွယ်ရေး၊ ပြည်ထဲရေးနှင့် နယ်စပ်ရေးရာ) ကိုထိန်းချုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ အတွင်း ရှိအမတ်နေရာအားလုံးပေါင်း၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ရွေးကောက်ခံစရာမလိုဘဲ ခန့်အပ်ထားရှိပိုင်ခွင့်နှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အားလုံး၏ ၇၅ ကျော်သည့် ထောက်ခံမဲဖြင့်သာပြင်ဆင်ခွင့်ရှိကြောင်းပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်မှုများကို ထိထိရောက်ရောက် ပိတ်ပင်ထားဖြစ်နိုင်သည့် အခွင့်အရေးတို့ပါဝင်လျက်ရှိသည်။

တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေး၌လည်း ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ချက်သစ်များဖြင့် အပြောင်းအလဲအချို့ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဥပဒေပြုရေးလွှတ်တော်သုံးရပ်ကို ပြည်သူ့လွှတ်တော်၊ အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့်ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်ဟူ၍ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း “တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်” ခုနှစ်ခုနှင့် “တိုင်းဒေသကြီး” ခုနှစ်ခု (ယခင်ကတိုင်းများ) ကို ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတိုင်း ဆက်လက်စွဲကိုင်ထားခဲ့ပြီး ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်း မှီတင်းနေထိုင်လျက်ရှိသည့်ဧရာဝတီကမ်းခြေနှင့်စစ်ကိုင်းဒေသကြီးရှိနာဂလူမျိုးတို့အတွက် “ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသသစ်” ငါးခုနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်းရှိ “ဝ” လူမျိုးများအတွက် “ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း” တစ်တိုင်းတို့ကို တိုးချဲ့သတ်မှတ်ပေးခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးများ၌ ပိုမိုသေးငယ်သော လူနည်းစုများဖြစ်နေသည့် “တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု” များအတွက် ရွေးကောက်ပွဲမဲဆန္ဒနယ် ၂၉ ခုကိုသီးသန့်ပေးပေးထားခဲ့သည်။^{၅၂} ဤအချက်က လူများစုဖြစ်သည့် ဗမာတိုင်းရင်းသားများအပါအဝင် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုပေါင်း ၂၀ ကိုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ မြေပုံပေါ်၌ အခွင့်အရေးအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း နယ်မြေပိုင်နက်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားပြီးဖြစ်သည်ဟုအဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်လျက်ရှိသည်။

လတ်တလောအချိန်ထိ ဤကဲ့သို့သော အသေးစိတ်ပေးခြမ်းနေရာချထားမှုများ၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲသက်ရောက်မှုများ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု မရှိသေးပေ။ အချို့သောတိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များက ဤကဲ့သို့နိုင်ငံရေးအမှတ်တံဆိပ်များဖောင်းပွလာမှုကို တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များ၏ တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုပြိုကွဲအားနည်းသွားစေရန်အတွက် အသုံးပြုလာနိုင်သည်ဟုစိုးရိမ်မကင်းဖြစ်နေကြသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း ပိုမိုသေးငယ်

သည့်လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများ အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားတက်ကြွသူများကလည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းသည် ၎င်းတို့အတွက် အားတစ်ရပ်ဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုလျက်ရှိသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း ယေဘုယျအားဖြင့်အသိအမှတ်ပြုထားသည့် မျိုးနွယ်စုပေါင်း ၂၀ သည်လက်ရှိနိုင်ငံအတွင်း သက်ဝင်လှုပ်ရှားလျက်ရှိသည့် တိုင်းရင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ သို့မဟုတ်အရေးပါသည့် အမျိုးသားလက္ခဏာရပ်များကို ထင်ဟပ်လျက်ရှိကြောင်း ယုံမှားသံသယရှိစရာမလိုပေ။ သို့သော်လည်းမိမိတို့ကိုယ်ကိုရိုဟင်ဂျာဟု ခံယူထားကြပြီး ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း အများဆုံးမှီတင်းနေထိုင်လျက်ရှိသည့် မွတ်စလင်လူ့အဖွဲ့အစည်းကြီးတစ်ခုတည်းသာ ကွက်၍ချန်လှပ်ထား ခံခဲ့ရသည်။^{၈၇}

မည်သို့ဆိုစေ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေအတွက် ၂၀၀၈ ခုနှစ်အတွင်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ကို စတင်၍ မိတ်ဆက်ကျင့်သုံးရမည့်အကြီးမားဆုံးသော စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် စောင့်ကြည့်နေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ နဂါးတစ်ရပ် အာဏာလွှဲပြောင်းယူခဲ့ပြီးနောက် ဆယ်စုနှစ်နှစ်ခုစာမျှကြာမြင့်သွားခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းသည် ဖရိုဖရဲဖြစ်နေဆဲဖြစ်ပြီး ယခုတစ်ကြိမ်တွင်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေးသို့မဟုတ် အများပြည်သူကို ထည့်သွင်းပါဝင်စေခြင်း မရှိဘဲဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ကို ထပ်မံရေးဆွဲအတည်ပြုခဲ့ပြန်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဆိုးရွားလှသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများတွင် ကျယ်ပျံ့နှံ့နေဆဲပင်ပင်ပင်ဖြစ်နေသည့် နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ဆက်လက်စခန်းသွားလျက်ရှိပြီး နိုင်ငံအနှံ့အပြားရှိ အကြမ်းဖက်မှုနှင့်သူတစ်လူငါတစ်မင်း အကွဲအပြားသည် အစိုးရစစ်တပ်၏နည်းဗျူဟာများနှင့်စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသို့မဟုတ် ပိုမိုဆိုးရွားပြင်းထန်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

အမျိုးသားအဆင့်၌ နဂါး-နအဖ အစိုးရနှင့် NLD အကြား၌သာ အဓိကကွဲပြားလျက်ရှိသည် ဆိုသော်ငြားလည်း ထိုအကွဲအပြားများသည် တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်း၌လည်း လာရောက်ဝယ်ကိုင်ရိုက်ခတ်လျက်ရှိသည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းအများစုသည် အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲလိုက်ပြီဖြစ်သော်လည်း KNU၊ KNPP နှင့်၎င်းတို့၏ NCUB မဟာမိတ်များက မည်သည့်ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူစာချုပ်ကိုမျှ လက်မှတ်ရေးထိုးမီ “နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ” ကိုဦးစွာကျင်းပရေးမူအပေါ် ဆက်လက်ရပ်တည်လျက်ရှိသည်။ ဤရပ်တည်ချက်ကြောင့်အတိုင်း အတာတစ်ခုအထိ ပြည်တွင်းအင်အားစုများအကြား ရပ်တည်ချက်များကွဲပြားသွားစေခဲ့သည်။ ထင်သာမြင်သာအရှိဆုံး သာဓကအနေဖြင့်တရုတ်နိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်လျက်ရှိသည့် ဒေသတစ်လျှောက်ရှိ KIO၊ MINDAA နှင့် UWSA တပ်ဖွဲ့များအခြေစိုက်ရာအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နယ်မြေဒေသများကို ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး “စံပြ” ဒေသများအဖြစ် နဂါး-နအဖ အစိုးရကအားပေးအားမြှောက်ပြခဲ့သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် တပ်မတော်သည် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရန် ငြင်းဆန်လျက်ရှိသည့် EAOs များအခြေစိုက်ရာနယ်မြေဒေသများအတွင်း စစ်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းများကို ဆက်လက်ဖော်ဆောင်နေခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့တောင်ပိုင်း ဒေသတစ်လွှား မီးကုန်ယမ်းကုန် တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့်ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာ စစ်ဘေးတိမ်းရှောင်ရသူ အရေအတွက်သန်းထက်

ဝက်ကျော်နှင့်စစ်ဘေးဒုက္ခသည်ပေါင်း ၁၅၀၀၀၀ ကျော်လာခဲ့သလို အိမ်နီးချင်း ထိုင်းနိုင်ငံတွင်းသို့ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်လုပ်ကိုင်သူအရေအတွက်နှစ်သန်းနီးပါးအထိ မြင့်တက်သွားစေခဲ့သည်။

အဆိုပါ စစ်ဆင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများ၏ ပြင်းထန်မှုအတိမ်အနက်ကို သုံးသပ်ကြည့်ပါက အစိုးရအနေဖြင့်တော်လှန်ရေးအင်အားစုများကို စည်းလုံးညီညွတ်သွားခြင်း သို့မဟုတ် အင်အားချင်းပေါင်းစည်းမိခြင်းမရှိအောင် တားဆီးပိတ်ပင်ရန် သံမိဋ္ဌာန်ချထားကြောင်းမြင်သာလျက်ရှိသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် KNU နှင့် KNPP တို့အပါအဝင် တိုင်းရင်းသားအင်အားစုများအကြား သွေးကွဲမှုများ သို့မဟုတ် ခွဲထွက်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် ခွန်ဆာဦးဆောင်သည့် ရှမ်းပြည်တပ်မတော် (MTA) က “လက်နက်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလဲလှယ်ရန်” သဘောတူခဲ့သဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်သည်အကဲဆတ်၍ ထိရလွယ်သည့်ဒေသတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ MTA အလင်းဝင်သွားခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းသစ်အနေဖြင့် သူရဲကောင်းပြည်နယ်တပ်မတော်/သူရဲကောင်းပြည်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ (SSA/RCCS) ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သဖြင့်တပ်မတော်မှထိုးစစ်ဆင်တိုက်ခိုက်သည့် စစ်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းများကြောင့် အရပ်သားပြည်သူများ အကြီးအကျယ်နေရပ်စွန့်ခွာ စစ်ဘေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ကြရသည်။^{၈၉}

သို့ရာတွင် ရှေ့တန်းနယ်မြေရှိ ရပ်ရွာလူထုများကသာ လုံခြုံရေးအကြောင်းပြု၍ ပစ်မှတ်ထားနိုင်ကွပ်ခံခဲ့ရသည်မဟုတ်ပါ။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်အတွင်း အမျိုးသားညီလာခံနှင့် ပတ်သက်သည့်ကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးသုံးသပ်ရန်အတွက် ရှမ်းပြည်နယ်နေ့တွင် တောင်ကြီးမြို့၌ တွေ့ဆုံစည်းဝေးခဲ့ကြသဖြင့် ရှမ်းခေါင်းဆောင်အများအပြား ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသည်။ “ကြီးလေးသည့်နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက်မှု” ဖြင့်ထောင်သွင်းပြစ်ဒဏ်ချမှတ် ခံခဲ့ရသူများအကြား၌ ညီလာခံကိုယ်စားလှယ်နှစ်ဦးဖြစ်သည့် SNLD ခေါင်းဆောင်ခွန်ထွန်းဦးနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည့် SSA/SSPP ခေါင်းဆောင်စင်ဆေထင်တင်တို့ ပါဝင်ခဲ့ပြီးထောင်ဒဏ် ၉၃ နှစ်နှင့် ၁၀၄ နှစ်စီအသီးသီး ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။

နိုင်ငံ၏ အခြားအပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည့် ဒေသများ၌ လည်းနိုင်ငံရေးတိုးတက်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် ပတ်သက်၍အလားတူစိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ကြုံတွေ့ခံစားခဲ့ကြရသည်။ အစောပိုင်း၌ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု အဆုံးသတ်သွားခဲ့ပြီး ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာအတွင်း ပထမဦးဆုံးအကြိမ်အဖြစ် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများအား လူသားချင်းစာနာထောက်ထားရေး အကူအညီများပေးအပ်ရန်ခွင့်ပြုပေးခဲ့သဖြင့်ကြိုဆိုခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း နှစ်ပေါင်းကြာလာသည်နှင့်အမျှ စီးပွားရေးအကျင့်ပျက်ခြစားမှုကြောင့် ကျောက်စိမ်း၊ ရွှေနှင့် သစ်ကဲ့သို့သော သယံဇာတအရင်းအမြစ်များခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်ခံလာရပြီး မိမိတို့၏ ထိန်းချုပ်မှုပြင်ပသို့ရောက်ရှိကုန်သဖြင့်ဒေသတွင်း မကျေမချမ်းဖြစ်မှုများ အထူးသဖြင့်ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်များ၌ ပြန်လည်ကြီးထွားလာခဲ့သည်။^{၉၀} စီးပွားရေး နယ်ပယ်သစ်၏ ကဏ္ဍအများစုကို အစိုးရနှင့်ဆက်စပ်သည့်အကျိုးစီးပွားများ သို့မဟုတ် တရုတ်များသာ ထိန်းချုပ်ထားခဲ့သည်။ ဒေသအများအပြား၌ မကြာခင်ဆိုသလို တပ်မတော်လက်အောက်ရှိ

နိုင်ငံတကာဧည့်သည်များအတွက် တစ်မူထူးသည့် အရပ်ဒေသ တစ်ခုအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။ အထူးခြားဆုံးဖြစ်ရပ်တစ်ခု အနေဖြင့် ဦးသိန်းစိန်သည် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို မတူကွဲပြားသည့် ပုံစံဖြင့်ချမှတ်သွားရန် ပြင်ဆင်ထားကြောင်း ပြဆိုသည့်အနေဖြင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလအတွင်း တရုတ်နှင့်ချုပ်ဆိုထားသည့် မြစ်ဆုံရေကာတာစီမံကိန်းကို မထင်မှတ်ဘဲ ရပ်ဆိုင်းပစ်ခဲ့ခြင်းဖြစ် သည်။ လန်ဒန်ပရိသတ်တို့ပြောဆိုခဲ့သလိုပင်အစိုးရသည် “ရာစုနှစ် ထက်ဝက်မက ကြာမြင့်လာသည့် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် စစ်အာဏာ ရှင်စနစ်မှ ဒီမိုကရေစီအသွင် ကူးပြောင်းရန် ရည်မှန်းခဲ့ခြင်းဖြစ် သည်။”^{6၀}

ဦးသိန်းစိန်အာဏာရလာခဲ့ပြီး ခြောက်နှစ်ခန့်ကြာမြင့်လာ သော်လည်းပြည်တွင်း နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲ၏ သဘောတရား အပေါ်မေးခွန်းထုတ်စရာများ ကျန်ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီလအတွင်း ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် NLD တို့၏ကြားဖြတ် ရွေးကောက်ပွဲမှ တစ်ဆင့်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ထဲသို့ ရောက်ရှိလာ ခြင်းကအရေးပါသည့် မျှော်လင့်ချက်ရောင်ခြည်သန်း လာစေခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ၌ ပါတီမှအောင်ပွဲခံအနိုင် ရခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း NLD အနေဖြင့် မိမိတို့၏ အတိုက်အခံမူဝါဒမှ သည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအားဖြင့် ပြင်ဆင်နိုင်ရမည်ဟူသည့် ယုံကြည်မှု ဆီသို့မည်ကဲ့သို့ ပြောင်းလဲသွားခဲ့ကြောင်း ရှင်းပြရန်လိုအပ်နေဆဲ ပင်ဖြစ်သည်။ ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံသည် တိုင်းသူပြည်သားအားလုံးကို အပြည့်အဝ ကိုယ်စားပြုသည့် ဒီမိုကရေစီအစိုးရ တစ်ရပ်မဟုတ် သည့်အရပ်သားတစ်ပိုင်းစစ်အစိုးရတစ်ရပ်ကိုပိုင်ဆိုင်ထားခြင်းဖြစ် သည်။ လက်ရှိအချိန်ထိ အမျိုးသားငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်း လဲရေးလုပ်ငန်းများ၌ထင်သာမြင်သာရှိသည့်အရွေ့ မျိုးဖြစ်ပေါ်လာ ခြင်းမရှိသေးပေ။

နယ်စပ်တိုင်းရင်းသားဒေသများထက်စာလျှင် ဤအကျပ် အတည်းသည်ပို၍အရေးကြီးကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်လျက် ရှိသည်။ ယခုတစ်ဖန်တွင်လည်း အစိုးရတွင်းအပြောင်းအလဲသည် အမျိုးသားနိုင်ငံရေး ဇာတ်ခုံပေါ်အကြီးအကျယ် ကသောင်းကနင်း ဖြစ်လာမည့် ရှေ့ပြေးနိမိတ်ဖြစ်နေခဲ့သည်။ အပေါ်ယံကြည့်ပါက ဦးသိန်းစိန်အစိုးရပေါ်ထွန်းလာခြင်းကြောင့် မတူကွဲပြားသည့်အမျိုး သားအဆင့်စံကြိမ်များ၌ ကိုယ်စားပြုပါဝင်လျက်ရှိသည့် အဖွဲ့အစည်း (အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး၊ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး၌ ပါဝင်မရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့်ရွေးကောက်ခံပါတီများ) ရာပေါင်းများစွာအပြင် အရောင်အသွေးစုံလင်လှသည့် ကျယ်ပြန့်သော အရပ်ဖက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ အင်အားသစ်များ ပေါ်ထွန်းလာသည့်အချိန် ဟုမှတ်ယူနိုင်ပါသည်။^{6၁} ငြိမ်းချမ်းရေးခြေလှမ်းသစ်ကို မိတ်ဆက် ဖော်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် ရပ်ရွာအခြေပြုလုပ်ငန်းများလည်း တစ်ဟုန် ထိုးကြီးထွားလာခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင် များစောဒကတက်သကဲ့သို့ပင် ထိုကဲ့သို့သော ရှုပ်ထွေးမှုသည် နိုင်ငံ ရေးအိမ်မက်များကိုသာ ထင်ဟပ်ခြင်းမရှိသော်လည်း လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခ၏ ဆိုးမွေအဖြစ် ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းပေါင်းများစွာ တကွ တပြားဖြစ်နေဆဲပင်ဖြစ်သည်။

BSPP နှင့်နဝတ/နအဖခေတ်တုန်းကလိုပင် နိုင်ငံရေးစနစ်အသွင် ကူးပြောင်းရာ၌ စစ်ရေးနှင့်နိုင်ငံရေးဟူသည့် အဓိကဒေါက်တိုင်နှစ် ရပ်ရှိနေခဲ့ပြီး ယခုတစ်ကြိမ်တွင်လည်း နိုင်ငံအတွင်းအကွဲအပြုံစံ သစ်များစတင်ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ဦးသိန်းစိန်အစိုးရသည် အမျိုး သားနိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းကို “သုညနှစ်” မှစတင်တည်ဆောက်ခဲ့ ရသည်မဟုတ်ဘဲ ဆယ်စုနှစ်ငါးခုမျှကြာမြင့်ခဲ့သည့် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး မှလက်ဆင့်ကမ်း သယ်ဆောင်လာခဲ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ဤအချက် ကမတူကွဲပြားသည့် တိုင်းရင်းသားနယ်မြေဒေသများ၌ အတိတ်၏ အရိပ်ဆိုအဖြစ် လွှမ်းမိုးနေဆဲဖြစ်သည်။ ဦးသိန်းစိန်အာဏာရကာ စနိုင်ငံအတွင်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည့် တိုင်းရင်းသားလက် နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများအပြင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲ ထားခြင်းမရှိသည့် အဖွဲ့များလည်း ရှိနေခဲ့သလို ဒါဇင်နှင့်ချီသည့် “ပြည်သူ့စစ်တပ်ဖွဲ့များ” လည်းရှိနေခဲ့ပြီး ကိုးကန့်ဒေသ၌ သွေးမြေ ကျစေခဲ့သည့် ၂၀၀၉ ခုနှစ် နယ်ခြားစောင့်တပ်အရေးအခင်းအား ဖြင့်သတိပေးခေါင်းလောင်းသံ သိသိသာသာ ကျယ်လောင်လာခဲ့ ခြင်းဖြစ်သည်။^{6၂} မှတ်သားလောက်သည့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုအနေဖြင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်အဖြစ် အသွင်ပြောင်းရန် တပ်မတော်မှအမိန့် ထုတ်ပြန်ခြင်းမပြုမီ အဓိကကျသည့် အပစ်ရပ်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် စစ်ပုံသွင်းမှု ပယ်ဖျက်ရေး၊ လက်နက်ဖျက်သိမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံရေး အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှသင့် တင့်လျောက်ပတ်စွာ ဆွေးနွေးပြောဆိုခဲ့ဖူးခြင်း မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ပါသောကြောင့် လုံးဝကျရှုံးသွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

နောက်ပိုင်း တဖြည်းဖြည်းဖြင့် အင်အားသေးငယ်သည့် ဥပမာ NDA-K ကဲ့သို့သော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း ပေါင်း ၂၃ ဖွဲ့သည် နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့များအဖြစ် ပြောင်းလဲဖွဲ့ စည်း၍တပ်မတော်၏ အာဏာစက်အောက်သို့ ခိုလှုံသွားခဲ့ကြသော် လည်းမှတ်မှတ်ရရအနေဖြင့် PNO တစ်ဖွဲ့တည်းသာ ပြည်သူ့စစ် အဖြစ်ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။^{6၃} သို့သော်လည်း အင်အားတောင့် တင်းသည့် အဖွဲ့အစည်းများအားလုံး ယတိပြတ်ငြင်းပယ်ခဲ့ကြပြီး ဦးသိန်းစိန်အာဏာမရယူမီတစ်ရက်အကြို ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ အတွင်း NDF အဖွဲ့ဝင်များအကြား (အများစု) ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ် ၌အရေးပေါ်တွေ့ဆုံစည်းဝေးခဲ့ကြသည်။ ယင်းအစည်းအဝေးအား ဖြင့်ငင်းတို့သည် ဒီမိုကရေစီထုံးနည်းစံကျဖြစ်သည့် ဖက်ဒရယ်ကို တောင်းဆိုရန်နှင့် အနာဂတ်နိုင်ငံရေး တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများကို ဦးစီးခေါင်းဆောင်ရန် ညီညွတ်သော တိုင်းရင်းသားများ ဖက်ဒရယ် ကောင်စီ (UNFC) ဟူသည့် မဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစုကို ဖွဲ့စည်းထူ ထောင်ခဲ့ကြသည် (ဇယားကိုကြည့်ပါ။ “တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ”)။ နိုင်ငံ ရေးအရအရေးပါသည့် ပေါင်းစည်းမှုတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပြီးတဖြည်း ဖြည်းဖြင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည့် အဖွဲ့များ (KIO၊ NMSP နှင့် SSA/SSPP) နှင့်အပစ်ရပ်ထားခြင်းမရှိသူများ (အထူးသဖြင့် KNU နှင့် KNPP) အပါအဝင်အဖွဲ့အစည်းပေါင်း ၁၂ ခုအထိပါဝင်လာ ခဲ့သည်။^{6၄} ထို့အပြင် UNFC သည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့် “ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်” တစ်ခုဖွဲ့စည်းရန်လည်း စည်းရုံးလှုပ်ရှားလျက်ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့မြောက်ပိုင်းဒေသတစ်လွှားတပ်မတော်

စစ်ဆင်ရေး သို့မဟုတ် ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာဖြစ်ရပ်အားဖြင့် ဖြစ်ပွားလာသည့် တစ်ကျော့ပြန်စစ်ပွဲများအပေါ် သဘောထားကွဲလွဲမှုနှင့် အတူနောက်ပိုင်းအဖြစ်အပျက်များသည် အလွန်အပြင်းပွားဖွယ်ကောင်းသည့်ကိစ္စရပ်များ ဖြစ်လာသည်။⁶⁶ သို့သော်လည်းသမ္မတဦးသိန်းစိန်အာဏာရယူပြီးနောက်ပိုင်း သုံးလအတွင်းတပ်မတော်မှကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းဒေသများ၌ ၁၇ နှစ်တာကာလအတွင်း ပထမဦးဆုံးအကြိမ်အဖြစ် စစ်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းများကိုပြန်လည်စတင်ခဲ့သဖြင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဇွန်လအရောက်တွင် KIO နှင့်ချုပ်ဆိုထားခဲ့သည့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက်ပျက်စီးသွားခဲ့သည်။ သေကျေဒဏ်ရာရသူများနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာစစ်ဘေးတိမ်းရှောင်သူ အရေအတွက်မြင့်တက်လာခဲ့သလိုတပ်မတော်မှ ယခင်နယ်မြေ “ရှင်းလင်းရေး” နည်းဗျူဟာကို ပြန်လည်အသုံးပြုလာခဲ့သဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခသည် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်လျက်ရှိသည့် ကိုးကန့်၊ ရှမ်းနှင့် တအာန်းလူထုလူတန်းစားများထံသို့ အလျင်အမြန်ကူးစက်လာခဲ့သည်။⁶⁷ နယ်မြေရှင်းလင်းရေးသည် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများဒေသတွင်း အထောက်အပံ့ရရှိခြင်း မရှိစေရန်နယ်ခံလူထုလူတန်းစားများကို ပါပစ်မှတ်ထားသည့် တပ်မတော်၏စစ်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းများကို အတိုကောက်ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။⁶⁸ ယနေ့တိုင်လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဆဲ ဖြစ်သဖြင့် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးကို ဖော်ဆောင်ရာ၌ အကြီးမားဆုံးသော အဟန့်အတားတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အရပ်သားပြည်သူပေါင်း ၁၀၀၀၀၀ ကျော်ခန့်သည် တရုတ်နယ်စပ်တစ်လွှား စစ်ဘေးတိမ်းရှောင်နေကြရပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားရေးဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အကြိမ်ကြိမ်ချိုးဖောက်ခံနေကြရသည်။⁶⁹

ယင်းအချိန်က မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရှေ့မြောက်ဒေသတစ်လွှား ဆိုးရွားပြင်းထန်လာသည့် အခြေအနေသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် အပြောင်းအလဲကို မျှော်လင့်ခဲ့ကြသည့် နိုင်ငံ၏အခြားဒေသများရှိ အဖြစ်အပျက်များ၏ လွှမ်းမိုးမှုခံခဲ့ရသည်။ အချိန်ကုန်လှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်အနေဖြင့် သမ္မတဦးသိန်းစိန်သည် ဤအခင်းအကျင်းကိုအသုံးပြု၍မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ငြိမ်းချမ်းရေး အဆိုပြုလွှာကို ဆွဲထုတ်လာခဲ့ပြီးအလျင်အမြန်ပင် တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အာရုံစိုက်မှုကိုရရှိသွားခဲ့သည်။ အစောပိုင်းလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အင်အားစုများကို ဖိတ်ခေါ်ရာ၌ဦးနှုန်း၏ “ဒီမိုကရေစီနှင့်လက်နက်လဲလှယ်ရေး” ခြေလှမ်းနှင့်ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း၏ “ငြိမ်းချမ်းရေးရင်ကြားစေ့ဆွေးနွေးပွဲ” တို့ကို သံယောင်လိုက်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) ၌အဆိုပြုထားသည့် ရည်မှန်းချက်ကြောင့် မကြာမီပင်ချဉ်းကပ်မှု ပုံစံသစ်သည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည်။

နောက်ပိုင်းနှစ်များအတွင်း ဦးသိန်းစိန်၏ ငြိမ်းချမ်းရေးအားထုတ်မှုနှင့် NLD နှင့်ပြန်ပေါင်းထုတ်ခြင်းသည် အစိုးရအသွင်ကူးပြောင်းရေး၏ ချိုးကျူးထောပနာပြုမှု အခံရဆုံးကိစ္စရပ်များဖြစ်လာခဲ့သည်။ တံခါးသစ်များပွင့်လာခြင်းနှင့် နယ်မြေဒေသသစ်ပေါင်းများစွာအထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရှေ့တောင်ပိုင်း၌လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ သိသိသာသာလျော့ကျလာခြင်းသည် နိုင်ငံတစ်လွှား

ပိုမိုကြီးမားကျယ်ပြန့်သည့် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများဖြစ်ပေါ်လာစေရန် လမ်းခင်းပေးလျက်ရှိသည့် အရှိတရားကို ငြင်းပယ်၍မရစကောင်းပေ။

သို့သော်လည်း အခြားနယ်စပ်ဒေသနယ်မြေများ၌ ပဋိပက္ခများဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဆဲ ဖြစ်သဖြင့် ဦးသိန်းစိန်အစိုးရသည် အလွန်အရေးပါသည့် မေးခွန်းတစ်ခုကို ယခုတိုင်အောင်အောင်မြင်မြင်ဖြေဆိုနိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။ ဤငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် အမှန်တကယ်တံခါးလမ်းစတင်ပုဒ်လောလော သို့မဟုတ် BSPP နှင့်နဝတမြေလှမ်းများကဲ့သို့ပင် ပြည်တွင်းအသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလအတွင်း တပ်မတော်မှ ဆက်လက်ထိန်းချုပ်နိုင်စေရန် ရည်ရွယ်သည့်ယန္တရားလေလောဟူသည့် မေးခွန်းပင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားအများစုအတွက်ခုံသမာဓိဒိုင် ပျောက်နေဆဲပင်ဖြစ်သည်။

အကျိုးရလဒ်

ငြိမ်းချမ်းရေးခြေလှမ်းသစ် ဖော်ဆောင်မည့် ပထမဦးဆုံးသော တရားဝင်ကြေညာချက်သည် ဦးသိန်းစိန်အစိုးရမှ “ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုလက်ခံသဘောတူခြင်းမရှိသေးသည့်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများအားသံလွင်ခက်ဖြင့်” ကမ်းလှမ်းခဲ့သည့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လအတွင်းထွက်ပေါ်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။⁷⁰ အပေါ်ယံကြည့်ပါက အရေးပါသည့် သဘောထားအပြောင်းအလဲတစ်ခုအဖြစ် ထင်မှတ်ရသည်။ သို့သော်လည်း ဦးသိန်းစိန်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရည်ညွှန်းကိုးကားခြင်းသည် နိုင်ငံရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုလက်ခံအသိအမှတ်ပြုရမည်ဟု ရည်ညွှန်းလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်နိုင်ခြင်းရှိမရှိ ဟူသည့်ကိစ္စရပ်တစ်ခုတည်းသာမက ယင်းအခြေခံဥပဒေ၏အဓိကကျမူဝါဒသည် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲနှင့် ပင်လုံကို ပြန်လည်အသက်သွင်းရာ၌ ဆွေးနွေးရမည့်ကိစ္စရပ်ပေါင်းများစွာကိုပါ ဟန့်တားပိတ်ပင် လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ဤနေရာမှစ၍ ကမ္ဘာ့အရှုပ်ထွေးဆုံး ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များထဲ၌ တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်လာခဲ့သဖြင့် ဇာတ်ကြောင်းတစ်ခုတည်းဖြင့်ရှင်းပြ၍ မရတော့ပေ။ နဝတအစိုးရ၏ အမျိုးသားညီလာခံကဲ့သို့ပင် ဇာတ်ရည်မလည်သေးသော်လည်း တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများသည် ဦးသိန်းစိန်၏ကမ်းလှမ်းချက်အပေါ် တုန့်ပြန်ပုံမှာ အင်တင်တင်ဖြင့် ချီတိုချတို ဖြစ်နေခဲ့သည်။ KIO နှင့်ချုပ်ဆိုထားသည့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးပြိုကွဲပျက်စီးသွားခြင်းသည် ၎င်းတို့၏စဉ်းစားတွေးခေါ်မှု အပေါ် များစွာ အရိပ်မိုးနေခဲ့သဖြင့်အစိုးရ၏ “ပြည်ထောင်စုအစိုးရပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှုအဖွဲ့” သည် KIO ကဲ့သို့ပင်နယ်ခြားစောင့်တပ်အဖြစ်အသွင်ကူးပြောင်းရန် ငြင်းပယ်ခဲ့ကြသည့် UWSA၊ NDAA နှင့်အခြားအပစ်ရပ် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် သဘောတူထားခဲ့သည့် ရှိရင်းစွဲအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်များကို ခိုင်မာမှုရှိစေရန်ဦးစွာ အလေးပေးဆောင်ရွက် ခဲ့ရသည်။⁷¹

မည်သို့ဆိုစေ ၂၀၁၁ နှစ်ကုန်ပိုင်းမှစ၍ အခင်းအကျင်းများ ပြောင်းလဲလာခဲ့ပြီး အခြားတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အင်အားစု များကိုပါ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးရန် တံခါးဖွင့်ပေးခဲ့သည်။ ဦးသိန်းစိန် ၏ NLD နှင့်ပြန်ပေါင်းထုပ်ခန်းနှင့်အတူ ငြိမ်းချမ်းရေးကမ်းလှမ်းချက် သည်အလျင်အမြန် နေရာရလာခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း NLD ၏လွှတ်တော် တွင်းသို့ဝင်ရောက်လာမှုကလည်း ထပ်မံ၍ တစ်တပ်တစ်အားဖြစ် စေခဲ့သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်ဒီဇင်ဘာလအတွင်း SSA/RCSS နှင့်စတင် မှုပြုခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းလများအတွင်း ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး (CNF)၊ KNU၊ KNPP၊ ရခိုင်ပြည်နယ်လွတ်မြောက်ရေးပါတီ (ALP)၊ နဂါး အမျိုးသားဆိုရှယ်လစ်ကောင်စီ-ကပ္ပလန်အဖွဲ့ (NSCN-K) နှင့်ပအိုဝ်း အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ချုပ် (PNLO) တို့နှင့်အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေးစာချုပ်သစ်များ သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့သည်။^{၇၂} ၂၀၁၃ ခုနှစ်အတွင်း ၁၉၈၈ ခုနှစ်အကြမ်းဖက်ဖြိုခွဲမှုအပြီး၌ ဗမာ အများစုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထူထောင်ခဲ့သည့် ("တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ ၂၀၁၅ ဩဂုတ်လ" ပါ) ဝါဒများကိုကြည့် ပါ) မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများဒီမိုကရက်တစ်တပ်ဦး (ABSDF) နှင့်အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှုရရှိခဲ့သည်။

နဂါး/နအဖအစိုးရလက်ထက်က အပစ်အခတ်ရပ်စဲရန် တွန်းဆိုတဲ့ကြံရာက အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများအကြား၌ ဤအစော ပိုင်းအောင်မြင်မှုအတွင်း အလွန်အရေးပါသည့် မောင်းနှင်အားနှစ် ရပ်ရှိနေခဲ့သည်။ ပထမအချက်အနေဖြင့် လွှတ်တော်နိုင်ငံရေးအတွင်း NLD ဝင်ရောက်လာမှုနှင့်အတူ ဒီမိုကရေစီလိုလားသည့်လူများစု ဗမာတိုင်းရင်းသားလှုပ်ရှားတက်ကြွသူများအကြားရှိ "တပ်ပေါင်းစု" များနေချင်းညချင်း ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့သည်။ ဒုတိယအချက်အ နေဖြင့် အနောက်တိုင်းအလှူရှင်များ၏အားပေးထောက်ပံ့မှုကြောင့် အထူးသဖြင့်စစ်ဘေးဒုက္ခသည်များနှင့် အတိုက်အခံအင်အားစုများ အခြေစိုက်ခဲ့ကြသည့် ထိုင်းနယ်စပ်တစ်လွှား ဦးသိန်းစိန်၏ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေး ကတိကဝတ်များအပေါ် ယုံကြည်စိတ်ချမှုရှိလာခဲ့ သည်။ နော်ဝေးအစိုးရ ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသည့်မြန်မာ နိုင်ငံငြိမ်းချမ်းရေး အထောက်အကူပြုလုပ်ငန်း (၂၀၁၂-၁၄ခုနှစ်) နှင့် အစိုးရလက်အောက်ခံ မြန်မာနိုင်ငံငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်မှုဗဟို ဌာန (MPC) တို့မှ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို အားပေး အားမြှောက်ပြုခဲ့သလို ဥရောပသမဂ္ဂဥက္ကဋ္ဌ ဟိုးဆေးမာနျူလ်ဘာ ရော့စ်ဆိုကိုယ်တိုင် MPC ၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလအတွင်း ရန်ကုန်မြို့၌ ကျင်းပခဲ့သည့် ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်ပါ ဝင်ခဲ့သည်။^{၇၃}

လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဆက်လက်ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် MPC သည်တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး တပ်ဖွဲ့များနှင့် အစိုးရ၏ ညှိနှိုင်းရေးခေါင်းဆောင်ဖြစ်သူ ဗိုလ်ချုပ်ဟောင်းအောင်မင်း တို့အကြား ပေါင်းကူးဆက်သွယ်ရန် တာဝန်ပေးခံခဲ့ရသည်။^{၇၄} ဦးသိန်းစိန်၏ ခြေလှမ်းသစ်ကိုပုံဖော်ပေးမည့် ဘာသာစကားအဆောက် အအုံကို ဤဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းများအားဖြင့် အစပြုပြီးထောင်ခဲ့ ခြင်းဖြစ်သည်။ အနောက်တိုင်းအလှူရှင်များ၏ အထောက်အပံ့နှင့် အတူမိတ်ဖက်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် လူထုဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းများ ကိုအလေးထားဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြီး အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေးရုံးများ တည်ထောင်ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် အတိုက်အခိုက်

ရပ်ဆိုင်းထားသည့် နယ်မြေဒေသသစ်များသို့ လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားရေး အဖွဲ့အစည်းများကို ဝင်ရောက်ခွင့်ပြုခဲ့ခြင်းတို့ အားဖြင့်ထောက်ခံအားပေးမှုများ ပိုမိုရရှိလာခဲ့သည်။ အခြားတစ် ဖက်တွင်လည်း ဗဟိုအာဏာပိုင်များ၏ တစ်ကျော့တိုက်ပွဲများပြင်း ထန်လျက်ရှိသည့် ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းဒေသများသို့ ဝင်ရောက်လာသည့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားရေး အကူအညီ များကိုအကြိမ်ပေါင်းများစွာ ဖြတ်တောက်ဟန့်တားမှုနှင့်အတူ အစိုးရ ၏ငြိမ်းချမ်းရေး ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုသည် ကွက်ကြားမိုးဖြစ်နေခဲ့ သည်။

ဤကဲ့သို့သော နောက်ခံအခင်းအကျင်းက ရှေ့နောက်ညီ သောငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ပုံဖော်ရာ၌ အကြီးမားဆုံးသော စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းနှစ်များအတွင်းမြန်မာ နိုင်ငံ၌ သာမကနယ်စပ်ဒေသများ တစ်လျှောက်တွင်ပါရုပ်ထွေး သည့်ကွန်ယက်ပေါင်းမျိုးစုံ ဖွံ့ဖြိုးထွန်းကားလာခဲ့သည်။^{၇၅} ထိပ်ဆုံး၌ သမ္မတဦးသိန်းစိန်ဦးစီးသည့် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှု ဗဟိုကော်မတီနှင့်ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း ကော်မတီ (UPWC) တို့ရှိနေခဲ့ပြီး MPC မှတစ်ဆင့် EAO များနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခြင်းနှင့် လူထုလူတန်းစား အစုအဖွဲ့များနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်းကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ သို့သော်လည်း ယနေ့ထိတိုင် မည်သူက ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ရေးဆွဲပြင်ဆင်၍ အလား တူအရေးကြီးသည့် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာ ငြိမ်းချမ်းရေးဖော် ဆောင်မှုအတွင်း မည်သူတို့ကို ထည့်သွင်းပါဝင်စေမည်နည်း ဟူသည့် မေးခွန်းများ ကျန်ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။

ယင်းအတွက်အဖြေများသည်လည်း ဝက်ပါကဲ့သို့ပေပိုက် နေခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က အခရာအကျဆုံး တိုင်းရင်းသားမဟာမိတ် အဖွဲ့ဖြစ်သည့် UNFC ၌အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသူများနှင့် အပစ် ရပ်ထားခြင်းမရှိသေးသည့်အဖွဲ့အစည်းနှစ်ဖက်စလုံးပေါင်းစပ်ပါဝင် နေခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း အထင်ရှားဆုံးအနေဖြင့် UWSA နှင့် NDAA တို့ကဲ့သို့သော အစိုးရနှင့်အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသော်လည်း UNFC ၌အဖွဲ့ဝင်ခဲ့ခြင်းမရှိသည့် အခြားဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကြီးမားသည့် ဇာတ်ကောင်များလည်း ရှိနေပြန်သည်။ အလားတူပင်တရုတ်နိုင်ငံ တွင်းရှိ မတူကွဲပြားသည့် ဇာတ်ကောင်များကလည်း ယူနန်ပြည် နယ်၏နယ်စပ်ဒေသဝန်းကျင်အထိ ပျံ့နှံ့လာသည့်အစိုးရနှင့် KIO အကြားတိုက်ပွဲများကိုစိုးရိမ်တကြီးစောင့်ကြည့်နေခဲ့ကြသည်။ ဘေ ကျင်းအစိုးရသည် နယ်မြေတည်ငြိမ်းအေးချမ်းရေးနှင့် စီးပွားရေး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအတွက်သာ စိတ်ပူနေခဲ့ခြင်းမဟုတ်ဘဲ မြန်မာနိုင်ငံ နှင့်ထိစပ်လျက်ရှိသည့် ကီလိုမီတာပေါင်း ၂၁၈၅ ကျော်ရှည်သည့် နယ်စပ်ဒေသတစ်လွှား၌ အနောက်တိုင်းအစိုးရများနှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားရေး အဖွဲ့အစည်းများ ခြေရုပ်လာမည့် အရေးကို ပါမလိုလားခြင်းဖြစ်သည် ("၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံ-အကျိုးရလဒ်" ကိုနောက်ပိုင်းတွင်ကြည့်ရပါ)။^{၇၆}

လက်တွေ့နှင့် ကင်းကွာလျက်ရှိသည့် ဤကဲ့သို့သောစီစဉ် နေရာချထားမှုအတွင်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုးထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများမှ "တိုင်းရင်းသားများ ပူးပေါင်း

ဆောင်ရွက်ရေးအလုပ်အဖွဲ့” သစ်တစ်ခု ထပ်မံပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ယခင်သမ္မတဟောင်း စပ်ရွှေသိုက်၏သားဖြစ်သူဦးဟန်ယောင်ဝေ ဦးဆောင်သည့် Euro-Burma Office မှထောက်ပံ့ကူညီပေးထား သည့် WGEC သည် “သဘောထားတင်းမာသည့်” အုပ်စုအဖြစ် ရည်ညွှန်းလေ့ရှိသည့် UNFC နှင့်မရေးမနှောင်းစင်ပြိုင်ပေါ်ထွန်းလာ ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။^{၇၇} သို့သော်လည်း ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ အတွင်းဦးအောင်မင်းဦးဆောင်သည့် အစိုးရကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့နှင့် အဖွဲ့ ၁၂ ဖွဲ့ပါဝင်သည့် UNFC ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တို့ထိုင်းနိုင်ငံ ချင်းမိုင်မြို့၌တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီး နှစ်လအကြာ၌ WGEC သည် ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများနှင့်အတူ နိုင်ငံရေးညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲများ အတွက် “၁၉၄၇ ခုနှစ်ပင်လုံသဘောတူစာချုပ်” ပေါ်ကျောရိုး တည်ထားသည့် အခြေခံမူများကို ရေးဆွဲပြင်ဆင်မည့် နိုင်ငံရေး တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု မူဘောင်တစ်ရပ်နှင့် အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်မှု ရှိရေးကို အဆိုပြုတင်သွင်းတင်လာခဲ့သည်။ အလားတူပင် ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ မတ်လအတွင်း၌လည်း တရုတ်အစိုးရသည် KIO နှင့်အပစ် အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်အသစ် ရရှိလာသည်အထိ အထောက်အကူပြုရန်အတွက် ဝမ်ယင်းဖန်ကို အထူးသံတမန် အဖြစ်ခန့်အပ်တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ ယူနန်ပြည်နယ်၏ နယ်စပ်မြို့ တစ်မြို့ဖြစ်သည့် ရွှေလီမြို့၌ အကြိမ်ကြိမ်တွေ့ဆုံစည်းဝေးခဲ့ကြပြီး နောက်ပိုင်းမေလအရောက်တွင် ကချင်ပြည်နယ် မြို့တော်မြစ်ကြီးနား မြို့၌တရုတ်နှင့် ကုလသမဂ္ဂကိုယ်စားလှယ်များကို သက်သေထား ခဲ့၍ KIO နှင့်မြန်မာအစိုးရအကြား ရန်လိုတိုက်ခိုက်မှုလျော့ချရေး သဘောတူညီချက်အသစ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ကြသည်။^{၇၈}

ဤခြေလှမ်းများ စတင်လာခဲ့ပြီးနောက် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ် ငန်းစဉ်အရှိန်ရလာခဲ့သည်။ အမြင်သဘောထားများ ဆက်လက် ကွဲပြားနေဆဲဖြစ်သကဲ့သို့ ဆွေးနွေးပွဲအမျိုးမျိုး၌ ပါဝင်သည့်ဇာတ် ကောင်များလည်း စုံလင်မှုမရှိပေ။ သို့သော်လည်းတစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာငြိမ်းချမ်းရေးကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရန် ဒေသ အလိုက်ပေါင်းကူး ဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ ပြည်နယ်အဆင့်သဘော တူညီချက်များ၊ နိုင်ငံရေးစကားပိုင်းနှင့် နယ်မြေဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုအဆင့် သဘောတူညီချက်များ၊ လွှတ်တော်နှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးကို လွှမ်းခြုံမှုရှိသည့် ကိုယ်စားလှယ် များပါဝင်သည့် အပြီးသတ်ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူစာချုပ်ဆီသို့ တဖြည်းဖြည်းချင်း တက်လှမ်းမည့်အဆင့် (၃) ဆင့်ပါအစီအစဉ် တစ်ရပ်ကို အားပေးမြှင့်တင်ခဲ့သည်။ တပ်မတော်နှင့်နိုင်ငံရေးစကား ပိုင်းများအတွက် နေရာချထားသည့် အစီအစဉ်၌ အခက်အခဲများ ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အဆင့်သုံးဆင့်ပါတိုးတက် ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ်အားဖြင့် နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် တိုင်းရင်းသား ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များကို အတူတကွ ပေါင်းစည်းနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး “ဒုတိယပင်လုံ” သို့မဟုတ် “ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး ပင်လုံညီလာခံ” ကိုအနာဂတ် ရွေး ကောက်ပွဲများ မတိုင်မီကျင်းပရန် အဆိုပြုခဲ့သည်။

နိုင်ငံအတွင်း တစ်ဆစ်ချိုး အချိုးအကွေ့ စတင်လာခဲ့ပြီဟု ယုံကြည်မျှော်လင့်ခဲ့ကြသည်။ မတူကွဲပြားသည့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲ ရေးအဖွဲ့များ၊ အပစ်ရပ်ထားခြင်းမရှိသည့် အဖွဲ့များ၊ နိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ အနေဖြင့်လုံခြုံ

ရေးအရ စွက်ဖက်မှုမခံရဘဲ လွတ်လပ်စွာတွေ့ဆုံစည်းဝေးခွင့်ရရှိ လာခြင်းက နောက်ပိုင်းနှစ်များအတွင်း ဆက်လက်ဖော်ဆောင်သွား မည့်အရောင်အသွေး စုံလင်သော အစည်းအဝေးများဆီသို့ဦးတည် စေခဲ့သည်။ အစိုးရ၏ UPWC နှင့်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရန်မြစ်ကြီးနားမြို့ သို့မထွက်ခွာမီ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလအတွင်း တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်း ၁၆ ဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ် များသည် KIO ဌာနချုပ် ရုံးစိုက်ရာလိုင်စာမြို့၌ ကျင်းပသည့်ညီလာ ခံအတွင်း တစ်နိုင်ငံလုံး အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက် ရေးအဖွဲ့ (NCCT) ကိုဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။^{၇၉} NCCT သည်တွေ့ဆုံစည်းဝေးပွဲ၌ အချက် ၁၁ ချက်ပါ တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်း အတာအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး မူဘောင်တစ်ရပ်ကို UPWC သို့တင် သွင်းခဲ့ပြီး အပြန်အလှန်အားဖြင့် အစိုးရဖက်မှလည်း “တစ်နိုင်ငံ လုံးအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်” မူကြမ်းတစ်ခုကို တင်ပြလာခဲ့သည်။^{၈၀} စုပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက်အရေး ပါသည့် အခြေခံမူတစ်ရပ်ကို အခြေတည်အုတ်မြစ်ချခဲ့ကြသည်ဟု ယူဆရသည်။ တက်ရောက်ပါဝင်ခဲ့သူများအတွင်း ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စား လှယ်ဗီဂျေန်မာဘီယားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အာရှရေးရာအထူး ကိုယ် စားလှယ်ဝမ်ယင်းဖန်တို့လည်း ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။

ရန်ကုန်သို့လာရောက်၍ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့်တွေ့ ဆုံခဲ့ကြသည့် UNFC ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့၏ ခရီးစဉ်ထပ်ပိုးပြီး နောက်လအနည်းအကြာထိ အကောင်းမြင်သဘောထားများ မြင့်မား နေခဲ့သည်။^{၈၁} သို့သော်လည်း လက်တွေ့ကျကျပြောရမည်ဆိုလျှင် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သက်ဝင် လှုပ်ရှားလျက်ရှိသည့် အခန်းကဏ္ဍရှိမနေခဲ့သလို အစိုးရအရာရှိများ ကလည်း၎င်းအနေဖြင့် USDP မှနိုင်ငံရေး အကျိုးအမြတ်ရရှိမသွား စေရေး ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှုများကို နှေးကွေးလေးလံသွားအောင် ဆောင်ရွက်ရန် UNFC ကိုသတိပေးလိုက်မည်ကို စိုးရိမ်ပူပန်ခဲ့ကြ သည်။ သို့သော်လည်း ကြည့်ရသည်မှာ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် နှင့်ဦးသိန်းစိန်တို့သည် နိုင်ငံ၏ အနာဂတ်အကျိုးစီးပွားအတွက် သဘောထားချင်း တိုက်ဆိုင်သွားပုံရသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဖေဖော် ဝါရီလအတွင်း ကျရောက်သည့် ပြည်ထောင်စုနေ့ မိန့်ခွန်းပြောဆို ရာ၌ဦးသိန်းစိန်သည် ပင်လုံနှင့် ဖက်ဒရယ်အနာဂတ်ကို တိုင်တည် ပြောဆိုခြင်းအားဖြင့် ရာစုနှစ်ထက်ပက်မက တပ်မတော်မှလုံးဝ အထိမခံခဲ့ဘဲ ရှောင်လွှဲနေခဲ့သည့် စကားလုံးအသုံးအနှုန်းကိုပထမ ဦးဆုံးအကြိမ်အဖြစ် ဤသို့စတင်သုံးနှုန်း ပြောဆိုသွားခဲ့သည်။ “တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများအားလုံးတို့သည် ‘ပင်လုံစိတ်ဓာတ်’ ကို အခြေခံသည့် တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ဖက်ဒရယ် စနစ်တစ်ရပ်ထူထောင်ခြင်းအားဖြင့် အေးချမ်းသာယာ၍ ခေတ်မီ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော ဒီမိုကရက်တစ်နိုင်ငံသစ်ဆီသို့ ဦးတည်လျှောက် လှမ်းကြရမည်။”^{၈၂} ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်ခဲ့သည့်စစ်အစိုးရ သက်တမ်းတစ်လျှောက် ပြည်သူလူထုတစ်ရပ်လုံး ကြားခွင့်ရရန် နှစ်ရှည်လများ တောင့်တခဲ့ရသည့် စကားလုံးများဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင်နောက်ပိုင်း (၂) နှစ်တာမျှ ကြာသွားခဲ့သော်လည်း အားလုံးစုပေါင်းပါဝင်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်မျိုး ပေါ်ထွက် မလာခဲ့ပေ။ နောက်ပိုင်း၌ ပြည်တွင်းတစ်ဆစ်ချိုး အပြောင်းအလဲ

ဖော်ဆောင်နိုင်မှု မရှိခြင်းကို သူ့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ငါ့ကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု "တစ်ဦးကိုတစ်ဦး လက်ညှိုးထိုးရင်း" ခရီးဆက်ခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆီသို့ ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သည့် လမ်းတစ်ခုမက ရှိနေနိုင်သော်လည်း ဦးသိန်းစိန်အစိုးရသည်ငြိမ်းချမ်းရေးအလားအလာနှင့် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် လူထုလူတန်းစား အစုအဖွဲ့ပေါင်းများစွာကိုဆွဲဆောင်စည်းရုံးခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ ယင်းအစားအရေးပါသည့် မောင်းနှင်အားသုံးရပ်သည် နိုင်ငံတစ်နံတစ်လျားရှိ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ပိုမိုပြင်းထန်လာစေခဲ့သည်။

ပထမမောင်းနှင်အားအနေဖြင့် တပ်မတော်၏တိုက်လေယာဉ်များနှင့် ဟယ်လီကော်ပတာများဖြင့် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ တိုက်ခိုက်မှုနှင့်အတူ ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၌ တိုက်ပွဲများပိုမိုပြင်းထန်လာခဲ့သည်။ IDPs အရေအတွက် ၁၀၀၀၀၀ ကျော်လာခဲ့သလို လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး တိုက်ပွဲများသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်အစောပိုင်း၌ ကိုးကန့်ဒေသကို ပြန်လည်ထိန်းချုပ်ရန်အတွက် အောင်မြင်မှုမရှိသည့် အလောင်းအစားတစ်ခုပြုလုပ်ခဲ့သည့် KIO ၏ မဟာမိတ်တပ်ဖွဲ့များဖြစ်သည့် MNDA နှင့် TNLA တို့ကိုပါကူးစက်သွားခဲ့သည်။^{၈၃} ယင်းအချိန်နှင့် တစ်ပြိုင်တည်း တရုတ်နယ်စပ်ပေါ်ရှိအင်အားကြီးမားသည့် UWSA ၏အမာခံထိန်းချုပ်နယ်မြေများနှင့် အဆက်အသွယ် ဖြတ်တောက်ပစ်ရန် ကြိုးပမ်းသည့်အားထုတ်မှုတစ်ရပ်အနေဖြင့် တပ်မတော်သည် အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည့် SSA/SSPP ကိုပုံမှန်ထိုးစစ်ဆင် တိုက်ခိုက်လာခဲ့သည်။

မည်သို့ဆိုစေ မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့မြောက်ပိုင်းတစ်ခုတည်းသာပဋိပက္ခ အင်အားခွဲရသည်မဟုတ်ပါ။ အလားတူအချိန်၌ပင်ရဲဖန်ရံခါအကြမ်းဖက်မှုအသွင်ဆောင်သွားလေ့ရှိသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် မွတ်စလင်ဘာသာဝင်များအကြား တင်းမာမှုများသည်နေရာဒေသအနှံ့ကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည်။ သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှုများသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လအတွင်း လူပေါင်း ၈၀ ကျော်သေဆုံး၍ ၉၀၀၀၀ ကျော်နေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးရစေခဲ့သည့် ဆိုးရွားပြင်းထန်သောအကြမ်းဖက်မှုပထမဦးဆုံးအကြိမ်ဖြစ်ပွားခဲ့သည့်ရခိုင်ပြည်နယ်မှစတင်ပျံ့နှံ့လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အဓိကအားဖြင့် မွတ်စလင်လူထုလူတန်းစားများသာမြေစာပင်ဖြစ်ခဲ့ရပြီး မိမိတို့ကိုယ်ကို "ရိုဟင်ဂျာ" လူမျိုးဟုခံယူထားကြသူများ၏ အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် မေးခွန်းသည် နိုင်ငံအတွင်း ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရလျက်ရှိသည့် အဆိုးရွားဆုံးသော အမျိုးသားရေးစိန်ခေါ်မှုများ၌ တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်လာခဲ့သည်။^{၈၄} ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှစ၍ အကျပ်အတည်းသည် တဖြည်းဖြည်းပြင်းထန်လာခဲ့သည် (၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံ၊ နောက်ခံသမိုင်းနှင့် အကျိုးရလဒ်ကိုနောက်ပိုင်း၌ ဆက်လက်ဖတ်ရှုပါ။) မွတ်စလင်ဆန့်ကျင်ရေးသဘောထားများ ကြီးထွားလာသည်နှင့်အမျှ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိအခြားတိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများသည်လည်း ဦးသိန်းစိန်အစိုးရလက်ထက်၌ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ပြီး အစိုးရ၏ တရားဝင်ကျောထောက်နောက်ခံပြုမှုသာမက အများပြည်သူ၏ ထောက်ခံမှုကိုပါ ရရှိထားသည့် "မဘာသ" ("အမျိုးဘာသာသာသနာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့") လှုပ်ရှားမှုအောက်ရှိရန် လိုသည့်ဗုဒ္ဓဘာသာထွန်းကားရေးအမျိုးသားဝါဒအပေါ် စိုးရိမ်ပူပန်မှု ကြီးထွားလာခဲ့သည်။^{၈၅}

တစ်ပြိုင်တည်းလိုလိုပင် နောက်ထပ်ရှုပ်ထွေးမှုတစ်ခုအနေဖြင့်ရခိုင်လူထုအကြား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုအသစ်တစ်ခု ပျံ့နှံ့လာခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်အတွင်း အစိုးရနှင့်အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် ALP နှင့်လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲဝင်နေဆဲဟု ယူဆရသည့် ရခိုင်အမျိုးသားကောင်စီ (ANC) တို့အပါအဝင် အင်အားသေးငယ်သည့် တော်လှန်ရေးအင်အားစုများသည် သမိုင်းတစ်လျှောက်အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တို့နှင့်ထိတွေ့လျက်ရှိသည့် သုံးနိုင်ငံနယ်စပ်ဒေသတစ်လွှားရှိ ရခိုင်လူထုအကြား အစဉ်အဆက် တည်ရှိလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း နောက်ပိုင်း KIO ထိန်းချုပ်နယ်မြေ၌ စစ်သင်တန်းတက်ရောက်ခဲ့ကြသည့်အဖွဲ့အစည်းသစ်တစ်ခုဖြစ်သော ရက္ခိုင့်တပ်မတော်မှ တပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွင်း ရခိုင်ပြည်နယ်နိမိတ်အတွင်းသို့ စတင်ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။^{၈၆} AA ထွက်ပေါ်လာခြင်းသည် ရိုဟင်ဂျာအရေးအခင်းနှင့်ဆက်စပ်မှုမရှိခဲ့ဘဲ နောက်ဆုံးဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အရေးပေါ်ကာလမတိုင်မီစော၍ အခြေတည်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်းလှုပ်ရှားမှုသည်ယင်းအချိန်ကတည်းက နယ်စပ်ဒေသတစ်လွှား၌ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အထောက်အပံ့ရရှိခဲ့ပြီး ယခုချိန်ထိ AA သည် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ KIO၊ TNLA နှင့် MNDA တို့နှင့်နီးစပ်သည့် ဆက်ဆံရေးရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။

ဤကဲ့သို့သော ပဋိပက္ခအခင်းအကျင်းသည် ဦးသိန်းစိန်၏ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် တိုင်းရင်းသားအင်အားစုများစိုးရိမ်ပူပန်ရသည့် ဒုတိယအကြောင်းရင်းဆီသို့ဦးတည်စေလျက်ရှိသည်။ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုနှင့်အတူ နိုင်ငံ၏သမိုင်းတစ်လျှောက် မကြုံစဖူးထူးကဲသည့် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် မြေယာလုယူမှုနှင့် သယံဇာတအရင်းအမြစ်ထုတ်ယူသုံးစွဲမှုများ တစ်ပြိုင်တည်းဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။ မြန်မာပြည်မြောက်ဖျားပိုင်းရှိ ပဋိပက္ခဖြစ်နေသည့် နယ်မြေဒေသများသာမကလတ်တလော အပစ်အခတ်ရပ်စဲလိုက်သည့် နယ်မြေဒေသသစ်များအထိ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရိုက်ခတ်ခံနေရပြီး နယ်ခံလူထုလူတန်းစားများကိုလည်း ဆွေးနွေးအသိပေးခြင်းမရှိခဲ့ပေ။^{၈၇} ရခိုင်ပြည်နယ်မှ တရုတ်ပြည်သို့ သွယ်တန်းပို့ဆောင်မည့် ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းဖြင့် တွန်းအားပေးခဲ့ရုံမျှမက အများအားဖြင့် တရုတ် သို့မဟုတ် တပ်မတော်၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့်ကုမ္ပဏီများကလည်းကချင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိကျောက်စိမ်းတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများကို အရှိန်အဟုန်မြှင့်၍ အကြီးအကျယ်တူးဖော်လာခဲ့သည်။ Global Witness ၏ခန့်မှန်းတွက်ချက်မှု၌ ၂၀၁၄ တစ်နှစ်တည်းအတွင်း ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ကျောက်စိမ်းအရောင်းအဝယ်တန်ဖိုးသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၁ ဘီလီယံနီးပါးအထိရှိကြောင်းမှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။^{၈၈} မြစ်ဆုံရေကာတာ ဆက်လက်အကောင်အထည်ဖော်မှုမရှိတော့သော်လည်းနယ်စပ်ဒေသတစ်လွှားအဆိုပြုထားသည့် အခြားရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းများအပေါ် စိုးရိမ်ပူပန်မှုမြင့်မားနေဆဲဖြစ်ပြီး နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာငြိမ်းချမ်းရေးကို ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်ခြင်းမရှိမီရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသစ်များကို ဆိုင်းငံ့ထားပေးရန် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက တောင်းဆိုလျက်ရှိသည်။^{၈၉}

မြေယာလုယူမှုနှင့် သယံဇာတအရင်းအမြစ် ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်မှုများက ဦးသိန်းစိန်ဆက်လက်ကျင့်သုံးနေဆဲဖြစ်သည်

“သွေးခွဲအုပ်ချုပ်ရေး” နည်းဗျူဟာများအပေါ် လူထုလူတန်းစား အုပ်စုများ အယုံအကြည်ကင်းမဲ့သွားစေသည့် တတိယအကြောင်း ရင်းဆီသို့ဦးတည်သွားစေခဲ့သည်။ အစိုးရ၏ငြိမ်းချမ်းရေးကမ်းလှမ်း ချက်ကို တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲဆီသို့ဦး တည်သွားစေသည့် မြေလှမ်းသစ်များအဖြစ် ရှုမြင်ခြင်းမရှိဘဲဆယ်စု နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်လာခဲ့သည့် ပြည်တွင်းစစ်အခင်းအကျင်း ၏နောက်ထပ်မြေလှမ်းတစ်ရပ်အဖြစ်သာ သဘောထားခဲ့ကြသည်။ မြင်သာရန်ခဲယဉ်းသည့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုတော့မဟုတ်ပေ။ နဝတ/ နအဖခေတ်မှ ကံကြမ္မာရဟတ်အပြည့်အဝ ပြန်လည်အသက်ဝင် လာခဲ့ပြီး ယခင်ကစ်ပြအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နယ်မြေဒေသများ ဖြစ်ခဲ့ကြသည့် ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းဒေသ များသည် ဦးသိန်းစိန်အစိုးရလက်ထက်၌ တစ်ကျော့ပြန်စစ်တလင်း ပြင်များဖြစ်လာခဲ့ပြီး ယခင်က လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဒေသများဖြစ် သည့်မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့တောင်ပိုင်းဒေသများကို ငြိမ်းချမ်းရေးနယ် မြေများအဖြစ် ပြောင်းလဲသဘောထား၍ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ ဦးတည် ဆောင်ရွက်လာခဲ့သည်။

ဦးသိန်းစိန်၏ သမ္မတသက်တမ်းအတွင်း အစိုးရ၏ရည် ရွယ်ချက်များအပေါ် အယုံအကြည်တန်သည့် သံသယသစ်များ တမဟုတ်ချင်းကြီးထွားလာခဲ့သည်။ ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ၏ ငြိမ်းချမ်း ရေးလုပ်ငန်းစဉ်သစ်၏ အစောပိုင်းကာလ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၌အစိုးရသစ်၏ပထမဦးဆုံးသော အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးလုပ်ငန်းစဉ် သစ်ကို “လက်နက်ချသည့်” နည်းလမ်းမှလွဲ၍ နဝတ/နအဖ အစိုးရ အရာရှိများက “ဘယ်သောအခါမှ” စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမည်မဟုတ်ဟု ကြေညာထားခဲ့သည့် ရှမ်းလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ တစ်ခုဖြစ်သော SSA/RCSS နှင့်စတင်ခဲ့သည့် “သွေးခွဲအုပ်ချုပ်ရေး” မဟာဗျူဟာ အပေါ်စတင်မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။^{၉၀} ၂၀၁၄ ခုနှစ် အိမ် နှင့်သန်းခေါင်စာရင်းစစ်တမ်း၌လည်း တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ အမျိုးသားလက္ခဏာရပ်များကို ဝေဝါးရှုပ်ထွေးသွားစေရန် နဝတ/ နအဖအစိုးရ သတ်မှတ်ထားခဲ့သည့် အားနည်းချက်များပြည့်နေ သော “တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု ၁၃၅ အုပ်စု” ဆိုသည်ကလည်း တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများကို နားလည်မှုတိုးတက်ရန်အထောက် အကူမဖြစ်ခဲ့ပေ။^{၉၁} တစ်ချိန်တည်းလိုလိုပင် USDP အမတ်များဦးစီး ခေါင်းဆောင်မှု များပြားသည့် နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့များနှင့်ပြည်သူ့ စစ်တပ်ဖွဲ့များ၏ လှုပ်ရှားမှုများနှင့်ပတ်သက်၍လည်း အများပြည်သူ အကြားပူပန်ကြောင့်ကျမှု မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားနယ် မြေဒေသများသို့ စီးပွားရေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ ဝါးလုံးထိုးဝင်ရောက် လာကြသဖြင့် တပ်မတော်မှ ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသည့် ပြည်သူ့စစ်တပ်ဖွဲ့များသည် တရားမဝင်မူးယစ်ဆေးဝါးများ အပါအဝင် မြောက်များလှစွာသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၌ ထိထိဝင်ဝင်ပါဝင် ပတ်သက်လာခဲ့သည်။^{၉၂} ဤကဲ့သို့သော နောက်ခံအခင်းအကျင်းမျိုး ရှိနေသည့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းဒေသသို့ SSA/RCSS တပ်ဖွဲ့များ တပ်ဖြန့်ဝင်ရောက်လာခြင်းက “သွေးခွဲ အုပ်ချုပ်ရေး” နှင့်ပတ်သက်သည့် သံသယများကို ပိုမိုခိုင်မာသွား စေခဲ့ပြီးအထူးသဖြင့် SSA/RCSS တပ်ဖွဲ့ များနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲ ထားခြင်းမရှိသေးသည့် TNLA အကြားတိုက်ပွဲများစတင်ဖြစ်ပွား လာပြီးနောက်ပိုင်း ပိုမိုကြီးထွားလာခဲ့သည်။

ဤမောင်းနှင်အား အများအပြားသည် ထိုအချိန်က ဦးသိန်းစိန်ကို အားပေးထောက်ခံသူများ၏ မသိကျိုးကျွန်ပြုမှုသို့ မဟုတ်ချောင်ထိုးမှုကြောင့် မေးမိန့်သွားခဲ့ရသည်။ ပြောရမည်ဆို လျှင်မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း၌ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် လက်နက် ကိုင်ပဋိပက္ခများသည် နိုင်ငံ၏အခြားနယ်မြေဒေသများ၌ အခိုင်အမာ နေရာရစပြုလာခဲ့သည့် ဖြေလျှော့ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပြုဒါးတစ်လမ်း သံတစ်လမ်းဖြစ်နေခဲ့သည်။ မည်သို့ဆိုစေ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ် ပွားရာနယ်မြေဒေသများ၌ လုံခြုံမှုများကင်းမဲ့နေခြင်းက နာကျင်ခံစား ရသည့်ဒုက္ခရားများကို ပိုမိုနက်ရှိုင်းသွားစေခဲ့ပြီး အနာဂတ်ကျရှုံးမှု ဆီသို့တွန်းပို့လျက်ရှိသည်။ ဦးသိန်းစိန်သည် တစ်နိုင်ငံလုံးအပစ် အခတ်ရပ်စဲရန် ကြေငြာနိုင်သည့် အနေအထား၌ ရှိနေလင့်ကစား လက်တွေ့၌ တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ ဤအဆင့်ကို ဖော်ဆောင်ခဲ့ခြင်းမ ရှိပေ။ ထို့အပြင် ၎င်း၏အစိုးရသည် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ တကယ့်လိုအပ်ချက်များထက်စာလျှင် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာကိစ္စ ရပ်များကိုသာ ပိုမိုအလေးပေးအာရုံစိုက်ခဲ့သည်။ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရာ ၌မည်သည့်အခါကမျှ တစ်နိုင်ငံလုံးပါဝင်ဆောင်ရွက်ရေးနှင့် ချိန်ခွင် လျှာညီသည့်ကစားကွင်းမျိုးကိုဖန်တီးရန်ကြိုးပမ်းခဲ့ဖူးခြင်းမရှိသလို အလွန်အရေးကြီးသည့် နိုင်ငံရေးစကားပိုင်း၊ စစ်ပုံသွင်းမှုပယ်ဖျက် ရေးနှင့်အသွင်ကူးပြောင်းရေး သို့မဟုတ် ကြားကာလအစီအစဉ် ကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များကိုလည်း အမြဲတမ်းလိုလို ဘေးချိတ်ထား ခဲ့သည်။

အားလုံးပါဝင်ဆောင်ရွက်ရေးနှင့် တန်းတူညီမျှရေးဆိုင်ရာ ဤအားနည်းချက်များသည် နိုင်ငံတစ်နံတစ်လျားရှိ နိုင်ငံရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားရေးရာ ဇာတ်ကောင်များအားလုံး သဘောတူလက် မှတ်ရေးထိုးရန် မျှော်လင့်ခဲ့ကြသည့် ဦးသိန်းစိန်၏ သော့ချက်ဖြစ် သောတစ်နိုင်ငံလုံးအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (NCA) ၏အသည်းနှလုံးနေရာ၌ စူးနစ်ဝင်နေခဲ့သည်။ ဤအားနည်းချက် များကိုဖြေရှင်းပြီးမှသာလျှင် စစ်မှန်သည့် နိုင်ငံရေးစကားပိုင်းကို စတင်နိုင်မည်ဟုစောဒကတက်ခဲ့ကြသည်။ ဤအချက်ကိုနလုံးသွင်း၍ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလအတွင်း KNU ထိန်းချုပ်နယ်မြေဖြစ်သည့် လော်ဆီးလာ၌ ကျင်းပခဲ့သည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော် လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ ညီလာခံ၌ NCA မူကြမ်းတစ်ခုရရှိ စေရန်စတင်ပြင်ဆင်ခဲ့ကြသည်။^{၉၃} အဆိုပါမူကြမ်းကို နောက်ပိုင်း ဇူလိုင်လအတွင်း KIO ဌာနချုပ်ရုံးစိုက်ရာ လိုင်ဇာမြို့၌ကျင်းပခဲ့ သည့်ညီလာခံ၌ ထပ်မံဖြည့်စွက်ပြင်ဆင်ခဲ့ကြပြီး အဖွဲ့ (၁၆) ဖွဲ့ စလုံးကို ကိုယ်စားပြုထားသည့် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများ၏ NCCT အားဖြင့်အစိုးရနှင့်အတူ နောက်ဆုံးအချောသတ် “မူတစ်ခု တည်း” ဖြစ်လာအောင် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သွားရန် အတည်ပြုခဲ့ကြ သည် (၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ကြည့်ရှုပါ။)

NCCT နှင့် UPWC အကြားအကြိမ်ပေါင်းများစွာတွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးခဲ့ပြီးတစ်လအကြာ၌ ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ရပ်တည်ထောင် သွားမည့်အခြေခံမူကို သဘောတူညီမှုရရှိခဲ့ကြသည်။ EAOs ဖက်မှ တပ်မတော်၏ “ဒို့တာဝန်အရေးသုံးပါး” ကိုလက်ခံသဘောတူလိုက် သဖြင့်တပ်မတော်ဖက်မှလည်း EAO များ၏နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက် ပန်းတိုင်များကို အသိအမှတ်ပြုလိုက်ပုံရသည်။ နောက်ပိုင်း၌

နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားဇာတ်ကောင်များအကြား ရန်ကုန်မြို့၌ အစည်းအဝေးများတစ်ရပ်ကျင်းပ ဖြစ်ခဲ့သဖြင့် သမိုင်းတွင်သည့် အခိုက်အတန့်တစ်ခုဖြစ်လာခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်း ပထမဦးဆုံးအကြိမ်အနေဖြင့်လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ပါဝင်ပတ်သက်လျက်ရှိသည့် အဓိကဇာတ်ကောင်များအားလုံး စားပွဲတစ်ခုတည်းပေါ်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟုဆိုနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ကျယ်ပြန့်သည့်ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကို အမှန်တကယ် ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သည့်အခါသမယအဖြစ် အားလုံးသဘောတူခဲ့ကြသည့် နောက်ဆုံးအကြိမ်ဖြစ်နေခဲ့သည်။

ဤအခင်းအကျင်း၌ အစိုးရနှင့်နီးစပ်သူများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ ပြင်ပသို့ရောက်ရှိနေခဲ့ကြသည့် အစုအဖွဲ့များ အကြားဦးတည်ချက်ပြောင်းသည့် လမ်းကြောင်းသစ်တစ်ခုစတင်ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့သည်။ ယနေ့အချိန်ထိ တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ပါဝင်ကိုယ်စားပြုသင့်သည့် EAOs အရေအတွက်နှင့် ပတ်သက်၍ ပြဿနာတက်နေဆဲ ဖြစ်သည်။ ဦးသိန်းစိန်၏ လက်ထက်၌ ယေဘုယျအားဖြင့်အဖွဲ့ပေါင်း ၂၁ ဖွဲ့ကိုသာလက်ခံပါဝင်စေခဲ့သည်။ သို့သော်လည်းပဋိပက္ခ၏ရေခဲမြေခဲအနေအထားအရ အဆိုပါအရေအတွက်ကို အပြီးအပြတ်စာရင်းပိတ်ကိုယ်စားပြု ပါဝင်ထိုက်သူများဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူ၍မရနိုင်ပေ (၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ ဇယားကိုကြည့်ရှုပါ။)။ သို့ရာတွင်၎င်း၏သက်တမ်းတရွေ့ရွေ့ ကုန်ဆုံးလာသည်နှင့်အမျှ မိမိတို့အနေဖြင့်ယခု ရေပန်းစားလျက်ရှိသည့် လာမည့်အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ပြနိုင်သည့်အကျိုးရလဒ်တစ်ခု ဆောင်ကျဉ်းပြရန် လိုအပ်နေဆဲဖြစ်သည်ဟု ဦးသိန်းစိန်ကို အားပေးထောက်ခံသူများက ယူဆလာကြသည်။ ရာထူးမှအနားယူရန် နီးကပ်လာပြီဖြစ်သည့် ဦးသိန်းစိန်ကြောင့်သက်သက်မဟုတ်ဘဲ NCA နှင့်ပတ်သက်သည့်တပ်မတော်၏သဘောထားအပေါ် သက်သက်မကင်းဖြစ်နေသည့် အပြင်ငြိမ်းချမ်းရေးခြေလှမ်းသစ်ပေါင်းများစွာကိုငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးခဲ့ကြသည့် နိုင်ငံတကာအပူရှင်များ၏ သဘောထားများကြောင့်လည်း စိုးရိမ်ပူပန်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

ဤကဲ့သို့သော သုံးသပ်ချက်များအားဖြင့် ဦးသိန်းစိန်၏ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို အပူတပြင်းအရှိန်တင်ရန် အဆိုပြု NCA ကိုလက်မှတ်ရေးထိုးရန် အဆင်သင့်ဖြစ်နေသူများအနေဖြင့် ယခုပင်လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ပြီး ကျန်အဖွဲ့များအနေဖြင့် မိမိတို့အဆင်သင့်ဖြစ်သည့်အချိန်၌ အချိန်မရွေး ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်သည်ဟုသည့် အကြောင်းပြချက်တစ်ခုကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ “အစိုးရအနေနဲ့ လမ်းကြောင်းပေါ်ရောက်လာတဲ့ ဘယ်အဖွဲ့နဲ့မဆို ရှေ့ဆက်ညှိနှိုင်းသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်” ဟု MPC အရာရှိဦးအောင်နိုင်ဦးက နောက်ပိုင်း၌ရေးသားခဲ့သည်။ “သဘောတူညီချက်တစ်ခုမှ မရတာထက်စာရင် ထက်ဝက်လက်မှတ်ရေးထိုးတာကပိုကောင်းပါတယ်” ဟုဆက်လက်ပြောဆိုခဲ့သည်။^{၆၄}

ဤကဲ့သို့သော စိတ်ကူးမျိုးပေါ်ထွက်လာခဲ့သည့် ရင်းမြစ်

နှင့်ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားမှုရှိခဲ့ကြသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်းပါဝင်လျက်ရှိသည့် အချို့သော ဇာတ်ကောင်များကဤအကြံပြုချက်သည် အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်း၊ တောင်အာဖရိကနှင့် ဆွစ်ဇာလန်တို့အပါအဝင် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်နေစဉ် သွားခဲ့ရသည့် အစည်းအဝေးများနှင့် လေ့လာရေးခရီးစဉ်ပေါင်း သောင်းမြောက်ထောင်အတွင်းနိုင်ငံတကာပညာရှင်များ ဆွေးနွေးတင်ပြခဲ့သည့် အဆိုပြုချက်များမှ မြစ်ဖျားခံလာခြင်းဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ ပြောရမည်ဆိုလျှင် KNU နှင့် SSA/RCSS ကဲ့သို့သောအပစ်အခတ်ရပ်စဲရန်သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် အချို့သောအဖွဲ့အစည်းများကလည်း ပိုမိုလျင်မြန်သည့် တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းမှုကိုမြင်တွေ့လိုကြသည်။ သို့သော်လည်း မည်သည့်အရပ်မှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာသည့် စိတ်ကူးပင်ဖြစ်ပါစေ တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း သဘောထားကွဲလွဲသွားစေရန် လှုံ့ဆော်ပေးသည့် အခြေအနေမျိုး ဆိုက်ရောက်သွားခဲ့ပြီး ယနေ့တိုင်ကွဲပြားနေဆဲပင် ဖြစ်သည်။

ဩဂုတ်လ၌ အကောင်းမြင်ပါဒဖြင့် စတင်ခဲ့သည့် NCA လုပ်ငန်းစဉ်သည် ယခုအချိန်၌ အက်ကွဲကြောင်းများပေါ်လာခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းလများ၌ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်က NCA လက်မှတ်ရေးထိုးရာ၌ နှေးကွေးနေခြင်းသည် UNFC ကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ဝေဖန်လိုက်ပြီးနောက် မည်သို့မျှသည်ည်းခံနိုင်ပုံမပေါ်တော့သဖြင့် KNU ၏အဓိပတိခေါင်းဆောင်စောမူတူးစေးဖိုးသည်၎င်းအား ထောက်ခံသူအများအပြားကို အံ့ဩသင့်စေခဲ့သည့် ခြေလှမ်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် UNFC မှနှုတ်ထွက်သွားခဲ့သည်။^{၆၅} အလားတူအငြင်းပွားဖွယ်ရာ ကိစ္စရပ်တစ်ခုအနေဖြင့် တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ်များသည် ယခင်က သဘောတူထားခဲ့သည့် “ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးရန်” ငြင်းပယ်ခဲ့ကြသည်။^{၆၆}

NCCT-UPWC ဆွေးနွေးပွဲများ ရုတ်တရက်ရပ်တန့်သွားခဲ့ပြီးနောက် အန္တရာယ်ကြီးသည့် ကြားကာလအပိုင်းအခြားတစ်ခုလိုက်ပါလာခဲ့ပြီး နိုင်ငံ၏အစိတ်အပိုင်းအတော်များများ၌ ထိတွေ့တိုက်ခိုက်မှုများ ပြန့်လည်မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာလအတွင်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည့် SSA/SSPP ကိုတပ်မတော်ဖက်မှထိုးစစ်ဆင်တိုက်ခိုက်လာခဲ့သလိုအပစ်အခတ်ရပ်စဲထားခြင်းမရှိသည့် KIO၊ TNLA နှင့် MNDA တို့နှင့်လည်းတိုက်ပွဲပြန်လည်ပြင်းထန်လာခဲ့ပြီး နိုဝင်ဘာလအတွင်း စစ်သင်တန်းတက်ရောက်လျက်ရှိသည့် မဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစုမှ ဗိုလ်လောင်းစုစုပေါင်း ၂၀ ကျော်သည် KIO ဗိုလ်လောင်းသင်တန်းကျောင်းသို့ ပစ်ခတ်လိုက်သည့်တပ်မတော်၏အမြောက်ဆန်ထိမှန်၍ သေဆုံးသွားခဲ့သည်။^{၆၇} ထို့နောက်ပဋိပက္ခပိုမိုအရှိန်ရလာခဲ့ပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလဆန်းပိုင်း၌ MNDA သည်ကိုးကန့် “ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ” မြို့တော်ဖြစ်သည့် လောက်ကိုင်မြို့ကို တစ်ခဏတာမျှစီးနင်းသိမ်းပိုက်ခဲ့ခြင်းက တပ်မတော်ကို အရှက်ရစေခဲ့သဖြင့်မီးကုန်ယမ်းကုန်ပြန်လည်တုန့်ပြန် တိုက်ခိုက်လာခဲ့သည်။

ဤကဲ့သို့သော ဖြစ်ရပ်များဖြစ်ပွားနေသည့်ကြားမှ အစိုးရသည်ပူးတွဲငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူစာချုပ်အတွင်း တစ်ဦးချင်းလက်မှတ်ရေးထိုးရန် EAOs များကိုစည်းရုံးနားချသည့် မူဝါဒကို

ကျင့်သုံးလာခဲ့သည်။ NCA အရွှေ့ကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းသည့် အနေဖြင့် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင်နေပြည် တော်၌ကျင်းပခဲ့သည့် ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနားအတွင်း “ပင် လုံစိတ်ဓာတ်ဖြင့် ဒီမိုကရေစီနှင့်ဖက်ဒရယ်စနစ်အပေါ် အခြေခံ သည့်ပြည်ထောင်စုတစ်ရပ်” တည်ဆောက်သွားမည့် “ငြိမ်းချမ်းရေး နှင့်အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုင်ရာ ပဋိညာဉ်” တစ်ခုကို သီးခြားလက်မှတ်ရေးထိုး ခဲ့ကြသည်။^{၆၀} ကတိကဝတ်အတွင်း သမ္မတဦးသိန်းစိန်၊ ဝန်ကြီး (၁၆) ဦး၊ တပ်မတော်ဗိုလ်ချုပ်သုံးဦးနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများဖက်မှ SSA/RCSI၊ KNU နှင့်ခွဲထွက်အဖွဲ့နှစ်ခုဖြစ်သော တိုးတက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (DKBA [5]) နှင့် KNU/KNLA-PC ခေါ်ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ (KPC) တို့လေးဖွဲ့သာပါဝင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။^{၆၁} အခြားတိုင်းရင်းသား အဖွဲ့အစည်း များကနောက်ကွယ်မှနေ၍ ဝေဖန်ပြစ်တင်ခဲ့ကြသည်။

မတူကွဲပြားသည့် ပတ်သက်ပါဝင်သူများက ဘုံသဘော တူညီချက်တစ်ရပ် ရရှိရန်အတွက် အားသွန်ခွန်စိုက်ကြိုးပမ်းအား ထုတ်လာခဲ့သဖြင့် မျှော်လင့်ချက်များ ဆက်လက်ရင်သန်လာခဲ့ သည်။ မတ်လအတွင်းအစိုးရနှင့် EAOs ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရေးအဖွဲ့ များကနောက်ဆုံး အချောသတ်မှု တစ်ခုတည်းအဖြစ် စတင်လက် စသတ်နိုင်ခဲ့သဖြင့် အလားအလာရှိသည့် NCA တစ်ရပ်အနေဖြင့် ပြည့်စုံသွားခဲ့ပြီဟု သုံးသပ်ခဲ့ကြသည်။ မည်သို့ဆိုစေ NCCT နှင့် UNFC အဖွဲ့ဝင်အားလုံးပျော်ရွှင်ကျေနပ်ခဲ့ကြသည်ဟုမဆိုနိုင်သလို အသေးစိတ်အချက်အလက်များကိုလည်း EAOs ခေါင်းဆောင်များ ဖက်မှအတည်ပြုခြင်း မရှိသကဲ့သို့ NCA ကိုလက်တွေ့မည်သူက မည်သူ့ကို သက်သေထား၍ အမှန်တကယ်လက်မှတ်ရေးထိုးမည် သို့မဟုတ် အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မည်ဖြစ် ကြောင်းမေးခွန်းများ ကျန်ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများ နှင့်ရပ်ရွာလူထုများအပါအဝင် ယခုအချိန်ထိ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း မခံရသေးသည့် တိုင်းရင်းသားပြည်သူများ၏ အရေးပါသည့်အသံ များပျောက်ဆုံးနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူတိုက်ပွဲများဆက်လက် ဖြစ်ပွားနေဆဲဖြစ်ပြီး တပ်မတော်ဖက်မှလည်း လက်ရှိတိုက်ခိုက်နေ ဆဲဖြစ်သည့် AA၊ MNDA နှင့် TNLA အဖွဲ့များနှင့် စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှု မရှိသလောက် ငြိမ်သက်လျက်ရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သော ရခိုင်အမျိုးသားကောင်စီ (ANC)၊ လားဟူဒီမိုကရက်တစ်အစည်း အရုံး (LDU) နှင့် ဝအမျိုးသားအဖွဲ့ ချုပ် (WNO) ဟူသည့် NCCT အဖွဲ့ ဝင်ခြောက်ဖွဲ့ကို မည်သည့်သဘောတူညီချက်တွင်မျှ ၎င်းတို့အနေ ဖြင့်လက်ခံပါဝင်စေမည်မဟုတ်ကြောင်း ကြေညာထားခဲ့သည်။^{၆၂}

ဤကဲ့သို့သော နောက်ခံအခင်းအကျင်းမျိုးနှင့် ဆန့်ကျင် ၍မေလအစောပိုင်း၌ UWSA သည်တရုတ်နိုင်ငံနယ်စပ်ရှိ မိမိတို့၏ ဌာနချုပ်ပန်ဆန်း၌တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ အစည်းများညီလာခံကို ကမကထပြုစဉ်ကျင်းပခြင်းဖြင့် တစ်နိုင်ငံ လုံးကိုအံ့ဩသင့်စေခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မတိုင်မီက UWSA သည် တစ်နိုင်ငံလုံး၌ အင်အားအတောင့်တင်ဆုံး တိုင်းရင်းသားလက်နက် ကိုင်တပ်ဖွဲ့ တစ်ခုဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံရေးအရရေငုံနှုတ်ဆိတ်နေခဲ့ ပြီးငြိမ်းချမ်းရေး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲများ၌လည်း ပါဝင်လေ့မရှိခဲ့ပေ။

သို့သော်လည်း ၎င်းထွက်ပေါ်လာခြင်းသည် ‘ဝ’ တိုင်းရင်းသားများ အကြားသာမက ယူနန်နယ်စပ်တစ်လွှားအထိ ပျံ့နှံ့လာနေသည့် တိုက်ပွဲများအပေါ် တရုတ်အစိုးရရိုက်နှက်မှု မြင့်တက်လာနေကြောင်း ပေါ်လွင်ထင်ရှားလျက်ရှိသည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်ကတည်းက အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားခဲ့သည့် UWSA သည်ရှမ်းပြည်နယ်၏နယ် မြေဒေသအတော်များများကိုထိန်းချုပ်ထားသည့်အပြင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း၌လည်း “‘ဝ’ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်း” တစ်ခုကိုထည့်သွင်းပြင်ဆင်ပေးထားသဖြင့် အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ ထောက်ခံအသိအမှတ်ပြုမှု ရရှိထားပြီးဖြစ်သည်။ သို့သော် လည်းမြောက်ပိုင်းဒေသတစ်လွှား KIO၊ MNDA နှင့် AA တို့ အပြင် ရဲဖန်ရဲခါ SSA/SSPP ကိုပါ ဆက်လက်ထိုးစစ်ဆင်တိုက်ခိုက်နေဆဲ ဖြစ်သဖြင့် UWSA နှင့်၎င်း၏အိမ်နီးချင်း မဟာမိတ်အဖွဲ့ဖြစ်သည့် NDAA တို့က မိမိတို့သည်လည်း တပ်မတော်၏နောက်ထပ် စစ်ဆင် ရေးပစ်မှတ်များ ဖြစ်လာနိုင်ကြောင်း စိုးရိမ်လာခဲ့ရသည်။ အထူး သဖြင့် UWSA၊ MNDA နှင့် NDAA တို့သည် ၁၉၈၉ ခုနှစ် အတွင်း ပကတိခွဲထွက်အဖွဲ့များအဖြစ် မွေးဖွားလာခဲ့ကြသောကြောင့် တပ်ဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်များအကြား ရင်းနှီးသည့်ဆက်ဆံရေး ဆက်လက် တည်ရှိနေခဲ့သည်။

ထိုကဲ့သို့သော စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကြောင့် ပန်ဆန်း၌တစ်ပတ် တာမျှကျင်းပခဲ့သည့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုအတွင်း NCA လက်မှတ်ရေး ထိုးမှုမပြုမီ ထိုးစစ်ဆင်တိုက်ခိုက်မှုများ အားလုံးအဆုံးသတ်နိုင်ရေး အတွက် NCA အတွင်း တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးကို ထည့်သွင်းပါဝင်စေရန်နှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရန်တောင်းဆိုထားသည့် သဘော ထားအပေါ် အပြီးသတ်သဘောတူညီမှု ရရှိခဲ့ကြသည်။^{၆၃} နောက် တစ်လအကြာ၌ KNU ထိန်းချုပ်နယ်မြေဖြစ်သည့် လော်စီးလာ၌ နောက်ထပ်ညီလာခံတစ်ခုကို ဆက်လက်ကျင်းပခဲ့ကြပြီး ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏အထူးကိုယ်စားလှယ်ဗီဂျေနမ်ဘီး ယားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အာရှရေးရာအထူးကိုယ်စားလှယ်ဆွန်း ကော့ရိုန်းတို့ တက်ရောက်ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ဤညီလာခံ၌လည်း NCA နောက်ဆုံးမှုကို လက်ခံသဘောတူခြင်းထက် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားရေးအကူအညီများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်များအပါ အဝင်ဖြစ်သော လိုအပ်သည့်ပြင်ဆင်ချက်များကို အဆိုပြုရန်ဆုံး ဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ အလားတူအရေးပါသည့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုအနေဖြင့် NCCT အဖွဲ့ဝင် ၁၆ ဖွဲ့စလုံးပါဝင်မှုမရှိပါက EAOs အနေဖြင့် NCA ကိုပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးသွားမည်မဟုတ်ကြောင်းထပ်လောင်း အတည်ပြုခဲ့ကြသည် (၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ ဇယားကို ကြည့်ရှုပါ။)^{၆၄}

ငြိမ်းချမ်းရေးအတွင်း အားလုံးပါဝင်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် မေးခွန်းသည်အချေအတင်အားပြိုင်မှုအပြင်းထန်ဆုံးကိစ္စရပ်တစ်ခု အဖြစ်ဆက်လက်ကျန်ရှိနေသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် သုံးသပ်ကြည့် ရမည်ဆိုပါက ပန်ဆန်းနှင့်လော်စီးလာ ကြေညာချက်များသည် ယခင် EAO ညီလာခံများ၌ ချမှတ်ခဲ့ကြသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ကိုထပ်လောင်း အတည်ပြုခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့လူ့သိရင်ကြား ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့ကြသော်လည်း အချောသတ် NCA မူအတွင်း လက်သင့်ရာရွေးခေါ်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ အမှန်တကယ်အားလုံးကိုထည့်

သွင်းပါဝင်စေရန် လိုအပ်မှုကို မသိကျိုးကျွန်ပြုခံခဲ့ကြရသည်။ EAO ခေါင်းဆောင်အများအပြားက မချင့်မရဲဖြင့် အတော်ခံပြင်းခဲ့ကြကြောင်းဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ဤနှစ်များအတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူစာချုပ်အတွင်း ပါဝင်ခွင့်ရှိသူများနှင့် ချန်လှပ်ထားမည့်အဖွဲ့အစည်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် တပ်မတော်၏ စံသတ်မှတ်ချက်ပုံသေပြောင်းလဲနေမှုကို ကြည့်ရှုသုံးသပ်ရပါက အချို့သော EAOs များကို ကွက်၍ချန်လှပ်ထားခြင်းသည် အတိုက်အခံအင်အားစုကိုချိန့်သွားစေပြီးစစ်ဆင်ရေးလှုပ်ငန်းများ ဆက်လက်ဖော်ဆောင်ခွင့် ရရှိစေရန်ပြင်ဆင်ထားသည့် မဟာဗျူဟာမြောက် ကစားကွက်ဖြစ်သည်ဟုယူဆသည့်အမြင်များ ကျယ်ပြန့်နေဆဲပင်ဖြစ်သည်။^{၁၁၃} နိုင်ငံ၏နယ်မြေဒေသ အများအပြား၌ လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများသောသောညီနေဆဲဖြစ်သဖြင့် အချို့သောအစုအဖွဲ့များနှင့် နယ်မြေဒေသများကို ချန်လှပ်ထားသည့် အခြေအနေ၌ တစ်နိုင်ငံလုံးငြိမ်းချမ်းရေးကို မည်ကဲ့သို့ဖော်ဆောင်နိုင်မည်နည်းဟု တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်အများအပြားက မေးခွန်းထုတ်လျက်ရှိသည်။

NCA အပေါ်ဘုံသဘောတူညီချက် ရရှိစေရန်အတွက် နောက်ထပ် NCCT-UPWC အစည်းအဝေးနှစ်ကြိမ်မျှ ကြိုးပမ်းဖော်ဆောင်ခဲ့ပြီး ယခုအချိန်၌ ဗမာလူမျိုးအများစုဖြစ်သည့် ABSDF လည်းပါဝင်လာခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း EAOs များတောင်းဆိုထားသည့်ပြင်ဆင်ချက်များနှင့် ဖြည့်စွက်ချက်များကို လုံးဝထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ ယင်းအစား အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲနှင့် လုံးထွေးနေခဲ့ပြီး ဦးသိန်းစိန်အစိုးရသည် "တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းလက်မှတ်ရေးထိုးမည့်" သဘောတရားဖြင့် ရှေ့ဆက်ရန်ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။

လွန်ခဲ့မှုပြင်းထန်သည့် တင်းမာမှုများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ချိန်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ ကြိုတင်ခန့်မှန်းထားခဲ့သည့်အတိုင်း NLD ပင်အနိုင်ရခဲ့သော်လည်း USDP-တပ်မတော်အနေဖြင့် NLD ကိုအာဏာလွှဲပေးပါမည်လောဟူသည့် သံသယစိတ်များဖြင့်ရတက်မအေးဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ သေချာသည်မှာ NCA လက်မှတ်ရေးထိုးရန်အပူတပြင်းဖိအားပေးမှုများသည် USDP၏ရွေးကောက်ပွဲပရိယာယ်တစ်ခုကဲ့သို့ ဖြစ်နေခဲ့သည်။ NCA လိုလားသည့်ဖက်ခြမ်းမှလည်း ၎င်းတို့၏သက်တမ်း (၅) နှစ်တာကာလအတွင်း ဖော်ဆောင်လာခဲ့သည့်ငြိမ်းချမ်းရေး စကားပိုင်းများအတွက် ဦးသိန်းစိန်မဆင်းမီထင်သာမြင်သာရှိသည့်အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဆိုင်ရာ တိုးတက်မှုအထောက်အထားလိုအပ်သည်ဟု ထောက်ပြခဲ့ကြသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်းအတိုက်အခံအင်အားစုအများအပြားက NLD ၏အောင်မြင်မှုအပေါ်ယုံကြည်မှုထား၍ အစိုးရသစ်နေရာကျသည်အထိ စောင့်ကြည့်ခြင်းသည် အကောင်းဆုံးဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ယူဆခဲ့ကြသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အခင်းအကျင်းမျိုး၌ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က၎င်းတို့အစိုးရအနေဖြင့် "ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအရဆွေးနွေးအဖြေရှာမှုကိုဦးစားပေးသွားမည်"ဟုသည့်ကတိကဝတ်နှင့်အတူ "ဒုတိယပင်လုံညီလာခံ" ကိုဖော်ဆောင်သွားရန် အကြံမဲဆွယ်ကာလအတွင်း ကြေညာခဲ့ခြင်းကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ခြေလှမ်းသစ်အပေါ် အများပြည်သူ၏ မျှော်လင့်ချက်မြင့်တက်လာခဲ့သည်။^{၁၁၄}

သို့သော်လည်း NCAအတွင်းအားလုံးပါဝင်မှုမရှိသည့်ကိစ္စရပ်ကိုတစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ အရေးယူဖြေရှင်းခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ ယင်းအစား

၂၀၁၅ ခုနှစ်အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်နေ့အတွင်း နေပြည်တော်၌ NCA "တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း" လက်မှတ်ရေးထိုးပွဲ အခမ်းအနားကို အကြီးအကျယ်ဆက်လက်ကျင်းပခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံပေါင်း ၄၅ နိုင်ငံ၏သံကိုယ်စားလှယ်များအပြင်ကုလသမဂ္ဂ၊ ဥရောပသမဂ္ဂနှင့်ကမ္ဘာ့ဘဏ်ကိုယ်စားလှယ်များကို သက်သေထား၍ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်း(၈)ခုမှကိုယ်စားလှယ်များသာ ပိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်နှင့် သမ္မတဦးသိန်းစိန်တို့နှင့်အတူ သဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ ဦးသိန်းစိန်က NCAသည်အနာဂတ်မျိုးဆက်သစ်များအတွက် "သမိုင်းတွင်ရစ်မည့်လက်ဆောင်" တစ်ခုဖြစ်သည်ဟုပြောဆိုခဲ့သည်။^{၁၁၅} သို့သော်လည်းအဓိကထားပြောဆိုသွားခြင်း မရှိသည့်ကိစ္စရပ်မှာ KIO၊ KNPP၊ NDAA၊ NMSPI၊ SSA/SSPP၊ TNLA နှင့် UWSA တို့အပါအဝင်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းအများစုလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ခြင်း မရှိသည့်အချက်ဖြစ်သည်။ သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သူများ အကြား၌ အရေးပါသည့်အဖွဲ့အစည်းသုံးရပ်သာပါရှိခဲ့ပြီး ယင်းတို့မှာ KNU၊ SSA/RCSS နှင့် အတန်အသင့်အရေးပါသည့် CNF တို့သာဖြစ်သည်။ ကျန်အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည့် ALP၊ DKBA(5)၊ KPC၊ PNLO နှင့် ABSDF မဆိုစလောက်သာ အင်အားရှိသည့် သို့မဟုတ် အခြားအဖွဲ့အစည်းများမှခွဲထွက်လာသည့်အဖွဲ့အစည်းငယ်များသာဖြစ်ပြီး နောက်ဆုံးအဖွဲ့အစည်းသည် တိုင်းရင်းသားတပ်ဖွဲ့တစ်ခုမဟုတ်ပေ။^{၁၁၆} ထပ်တူအရေးပါသည့်ကိစ္စရပ်တစ်ခုအနေဖြင့် NLD ကိုယ်စားလှယ်များ တက်ရောက်ပါဝင်ခဲ့ကြသော်လည်း ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် တက်ရောက်ခဲ့ခြင်းမရှိပေ။

တစ်ဖက်မှ ပြန်ကြည့်မည်ဆိုပါက NCA သည်ရည်မှန်းချက်အရဆိုသော် ၁၉၄၇ ပင်လုံသဘောတူစာချုပ်နှင့် အလားသဏ္ဍာန်တူသယောင်တင်စားနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်းလက်တွေ့ကြည့်ပါက လုံးဝတူညီခြင်းခြင်းမရှိဘဲ ပို၍ပင်ရှုပ်ထွေးနေသည်ဟုဆိုနိုင်သည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဆဲဖြစ်သဖြင့် မည်သည့်ရုထောင့်မှ ကြည့်ကြည့်နာမည်အသုံးအနှုန်းကိုယ်၌ပင်လျှင် ဆီလျော်မှုမရှိဘဲဖြစ်နေသည်။ "တစ်နိုင်ငံလုံး" ကိုလွှမ်းခြုံမှုမရှိခဲ့သဖြင့် "အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး" သို့မဟုတ် "သဘောတူညီချက်"တစ်ရပ်အနေဖြင့်သတ်မှတ်၍ပင်မရနိုင်ပေ။ ပါဝင်လျက်ရှိသည့်အခန်း (၇) ခန်းနှင့်အချက်ပေါင်း (၃၃) ချက်ကို ကြည့်မည်ဆိုပါကလည်း NCA သည်လွှတ်တော်တွင်း နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့်တိုင်းရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေး ကိစ္စရပ်နှစ်ခုလုံး ပါဝင်သည့်နိုင်ငံရေးဖြေရှင်းရေး နည်းလမ်းများ ရှာဖွေဖော်ထုတ်သွားမည့်ကာလရှည်လမ်းပြမြေပုံတစ်ရပ်ကို ပြင်ဆင်ပေးရန် ကြိုးပမ်းထားခြင်းသာဖြစ်သည်။^{၁၁၇} တပ်မတော်၏ "ဒို့တာဝန်အရေးသုံးပါး" ၌ "ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေးနှင့်အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး" တို့ကိုအာမခံပေးထားပြီးဖြစ်သည်။

အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း "လွတ်လပ်ခြင်း၊ တန်းတူညီမျှခြင်းနှင့်တရားမျှတခြင်းတို့အပေါ် အခြေခံ၍ ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေး၊ အမျိုးသားတန်းတူညီမျှရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝအာမခံပေးထားသည့် ပင်လုံစိတ်ဓာတ်

နှင့်နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုရလဒ်များနှင့်အညီဒီမိုကရေစီနှင့်ဖက်ဒရယ် စနစ်တို့ကို အခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စုတစ်ရပ်” တည်ဆောက် သွားရန်ရည်မှန်းထားသည့်အခြေခံမူအတွင်းတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ် စုများ၏သဘောထားများကိုလေးစားအသိအမှတ်ပြုထားသည်။^{၁၀၀}

ဤရည်ရွယ်ချက်များအတိုင်း ဆက်လက်ဖော်ဆောင် မည်ဆိုပါက အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဆိုင်ရာ ပူးတွဲစောင့်ကြည့်လေ့ လာရေးကော်မတီနှင့် စစ်သည်တော်ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများကိုရေး ဆွဲပြင်ဆင်သွားရမည်ဖြစ်သည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို “ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ပယ်ဖျက်ခြင်းနှင့် ဖြည့်စွက် ပြဋ္ဌာန်းချက်များအတွက်”အခြေခံတစ်ခုဖြစ်လာမည့်ကျယ်ပြန့်ပြည့် စုံသောငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်တစ်ရပ်ရရှိလာစေရန် “ပြည် ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ” အပါအဝင်ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်း ရေးဆွေးနွေးမှုပူးတွဲကော်မတီ (UPDJC)မှစီစဉ်ပြင်ဆင်သည့် “နိုင်ငံ ရေးဆွေးနွေးပွဲ” တစ်ရပ်ကို ဆက်လက်ဖော်ဆောင်သွားရမည်ဖြစ် သည်။ မည်သို့ဆိုစေ “ကြားကာလ” အစီအစဉ်များကိုဆွေးနွေးခဲ့ ကြသော်လည်း အလွန်အရေးကြီးသည့် လက်နက်ဖြတ်သိမ်းရေး၊ တပ်ဖွဲ့ဝင်စာရင်းမှ ပယ်ဖျက်ရေးနှင့် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းရေး (DDR) ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များနှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး (SSR) အပါအဝင်အမျိုးသား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများ ဖော်ဆောင်မှု မငြိမ်းစီးသေးသည့်ကာလတွင် သဘောတူထားရမည့် စောင့်ကြည့် လေ့လာရေးယန္တရားများ ကိစ္စရပ်အပေါ် ရှင်းလင်းမှုမရှိခဲ့ပေ။^{၁၀၁} ယနေ့ အချိန်ထိ ဤကိစ္စရပ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုမပြုသေးပေ။

NLD ၏နိုင်ငံသာ ရွေးကောက်ပွဲအတွင်း ရေစီးကမ်းပြို အနိုင်ရမှုနှင့်အတူ ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ၏ နောက်ဆုံးသက်တမ်း ကာလအတွင်း ပဋိပက္ခအခင်းအကျင်းနှင့် ပတ်သက်သည့်တိုင်း ရင်းသားများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ လောက်လောက်လား လားကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခဲ့ခြင်း မရှိပေ။ NCA သဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုးနေစဉ်အတွင်းမှာပင် တပ်မတော်ဖက်မှ ဝမ်းပိုင်းဌာနချုပ်ကို သိမ်းပိုက်ရန်ကြိုးပမ်းသည့်အနေဖြင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည့် SSA/SSPP အပေါ်ထိုးစစ်အသစ်ဖွင့်၍ တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ရွာသူ ရွာသားပေါင်း ၆၀၀၀ ကျော်မျှနေရပ်စွန့်ခွာ၍ စစ်ဘေးတိမ်းရှောင် ခဲ့ရပြီးဒေသတွင်းမဲရုံများလည်းကောင်းကနင်းဖြစ်ကုန်သည်။^{၁၀၂} ထို့အပြင် မြောက်ပိုင်းကျသည့် တအာင်းဒေသ၌လည်း စစ်ဆင် ရေးလုပ်ငန်းများ မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး ပြည်သူ့စစ်တပ်ဖွဲ့များသာမက NCA လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် SSA/RCSS တို့ပါအပစ်အခတ် ရပ်စဲထားခြင်းမရှိသည့် TNLA နှင့်ဖြစ်ပွားသည့် တိုက်ပွဲများအတွင်း ပါဝင်လာခဲ့သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း လူထုအသိုက်အဝန်း ပေါင်းများစွာသည် ဦးသိန်းစိန်လက်ထက် လွတ်တော်မူနေ၍ အတည်ပြုပေးခဲ့သည့် “အမျိုးဘာသာသာသနာ စောင့်ရှောက်ရေး ဥပဒေ” လေးခု၏ ကျောထောက်နောက်ခံဖြင့် သဘောထားတင်း မာလွန်းသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသားရေးပါဒီများ အားကောင်း လာမှုအပေါ် အထူးတလည် စိုးရိမ်ပူပန်လာနေကြသည်။^{၁၀၃}

နောက်အစိုးရအမွေဆက်ခံမည့် အခမ်းအနားတစ်ရပ် ဖြစ်သည့်ပထမအကြိမ်မြောက် “ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံ” ကိုဦးသိန်းစိန် မထွက်ခွာမီ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလအတွင်းစီစဉ်

ကျင်းပခဲ့ကြသည်။ မည်သို့ဆိုစေ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ချောမွေ့ မှုမရှိခဲ့ကြောင်း ရှင်းလင်းမြင်သာလျက်ရှိသည်။ USDP အနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲအတွင်း အရှိန်မိအလှဲထိုးခံခဲ့ရပြီး NCA လက်မှတ် ရေးထိုးထားခြင်းမရှိသည့် အင်အားစုများကိုပါ “လေ့လာသူများ” အဖြစ်တက်ရောက်ပါဝင်ရန် ဖိတ်ခေါ်ခဲ့သော်လည်း မည်သည့်အဖွဲ့ အစည်းမျှ ညီလာခံသို့ တက်ရောက်လာခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ “သူတို့ ဖက်က ကျနော်တို့အပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံနေတာပါ” ဟု ANC မှ ဦးထွန်းဇော်ပြောဆိုခဲ့သည်။ “လက်မှတ်ရေးထိုးထားတဲ့ အဖွဲ့အစည်း တွေကအစည်းအဝေးမှာ အပြည့်အဝဆုံးဖြတ်ချက်ခံတဲ့ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရ ထားပြီး အစိုးရကလည်း သူတို့ကိုငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ ပြန်ဂုဏ်ပြုတယ်။ အစိုးရဖက်က ကျနော်တို့ကို ပြန်ပေးတာကတော့ တိုက်ပွဲတွေ ပါပဲ။”^{၁၀၄} SNLD ၏ဦးစီးခေါင်းဆောင်ဖြစ်သူ ခွန်ထွန်းဦးကလည်း “တန်းတူညီမျှရေးအတွက် ဘာအာမခံချက်မှ မရှိဘဲ ကျနော်တို့ ဘယ်လို အလုပ်အတူတူလုပ်နိုင်မလဲ” ဟုသုံးသပ်ပြောဆိုခဲ့သည်။^{၁၀၅} ယခုတစ်ကြိမ်တွင် “စစ်မှန်သည့် ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု” တစ်ရပ်ထူထောင်သွားရန် ကြွေးကြော်ထားသည့်အစိုးရနှင့် EAOs များအကြား ပူးတွဲကျင်းပသည့် ငြိမ်းချမ်းရေး စည်းဝေးပွဲသို့ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကိုယ်တိုင် တက်ရောက်လာခဲ့သည်။^{၁၀၆} သို့သော် လည်းငှားကိုယ်တိုင်ပင်အခမ်းအနားကို “အထိမ်းအမှတ်သဘော” ဆောင်ရွက်သည့် အခမ်းအနားတစ်ခုသာဖြစ်သည်ဟု ပုံဖော်ပြော ဆိုသွားခဲ့သည်။ “တကယ့်ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံကို နောက်တက် လာမယ့်အစိုးရကပဲ စီစဉ်ကျင်းပရပါလိမ့်မယ်” ဟုပြောဆိုသွားခဲ့ သည်။^{၁၀၇} ၎င်း၏လွတ်လပ်ရေးနေ့မိန့်ခွန်းအတွင်း၌ “အစိုးရသစ် အနေနဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို အရင်ဆုံးဆောင်ရွက်သွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်မတို့အနေနဲ့ အားလုံးပါဝင်မှုရှိတဲ့ အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်မျိုးဖြစ်အောင် ကြိုးစားသွားမှာပါ” ဟု ရှင်းလင်းပြောဆိုသွားခဲ့သည်။^{၁၀၈}

သို့ဖြစ်၍ ဦးသိန်းစိန်အစိုးရသည် အရိပ်ပမာပေးမိန့်ပျောက် ကွယ်သွားခဲ့သည်။ ၎င်း၏အစိုးရသည် နှစ်ရှည်လများငြင်းပယ်ခံ ထားရသည့် လွတ်လပ်ခွင့်အမျိုးမျိုးနှင့် နိုင်ငံခေတ်မှီတိုးတက်ရေး အတွက်တံခါးပေါင်းများစွာ ပွင့်စေခဲ့ရာ၌ အဓိကသော့ချက်ဖြစ်ခဲ့ ကြောင်းငြင်းပယ်၍ မရနိုင်ပေ။ ထို့အတူအသိအမှတ်ပြုရန်အရေးကြီး သည့်အချက်မှာ အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏အရှေ့တောင်ပိုင်းဒေသ တစ်လွှားငြိမ်းချမ်းရေးတံတားပေါင်းများစွာ တည်ဆောက်ပေးခဲ့ပြီး လူထုလူတန်းစားများသည်လည်း ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာကြာမြင့် ခဲ့သည့်ပဋိပက္ခအပြီး ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းများကို ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လာကြပြီဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံအတွင်း ရှိအခြားအစိတ်အပိုင်းများ၌ နှစ်ပေါင်းများစွာအတွင်း အပြင်းထန် ဆုံးသောလက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများကို ကြုံတွေ့ခံစားနေကြရသည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည့် နယ်မြေဒေသများသို့ပင် ထိုင်းနိုင်ငံ အတွင်းရှိစခန်းများမှ ဒုက္ခသည်များ စတင်နေရပ်ပြန်လာခြင်းမရှိ သေးပေ။ လက်ရှိအချိန်၌ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် တရုတ်နယ်စပ်တစ် လျှောက်ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာတိမ်းရှောင်သူများနှင့် စစ်ဘေးဒုက္ခ သည်အရေအတွက် ဆက်လက်ကြီးထွားလာနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။

အပြောင်းအလဲကို မျှော်မှန်းသည့်အနေဖြင့် UNFC အဖွဲ့ ဝင်များသည် အာဏာရလာသည့် NLD အစိုးရနှင့်တွေ့ဆုံစကား

ပြောရာ၌ အဆင်သင့်ဖြစ်စေရန် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရေးကော်မတီသစ် တစ်ရပ်ကိုပင် ဖွဲ့စည်းပြင်ဆင်ထားကြပြီးဖြစ်သည်။ မည်သို့ ဆိုစေနိုင်သလောက်သား အများအပြားက ရာစုနှစ်ထက်ဝက်မက အစိုးရအဖြစ်အုပ်စိုးလာခဲ့သည့် တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်များအမှန် တကယ်သဘောထားပြောင်းလဲမှုရှိ မရှိ ရတက်မအေး ပုပန်နေကြ ဆဲဖြစ်သည်။ NLD အနေဖြင့် နောက်အစိုးရတစ်ရပ်ကိုအမှန် တကယ်ဖွဲ့စည်းနိုင်မည်လော။ ဖွဲ့စည်းနိုင်မည်ဆိုပါကလည်း မည်ကဲ့ သို့သောအစိုးရမျိုးဖြစ်လာမည်နည်း။ “ပင်လုံသစ်” ဆီသို့အမှန် တကယ်လျှောက်လှမ်းနိုင်မည်လော။

၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံ နောက်ခံသမိုင်း

လက်ရှိအချိန်၌ မြန်မာအစိုးရသမိုင်းကြောင်း တစ်လျှောက် NLD ၏သက်ရောက်မှုကို တိတိပပဝေဖန်ပြောဆိုရန် စောလွန်းနေ သေးသည်။ အာဏာမရခင်ကတည်းက မတန်တဆများပြားလွန်း သည့်ခေတ်အဆက်ဆက်က စုပုံလာခဲ့သည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ပုခုံး ပေါ်ထမ်းတင်ထားရသည့်အစိုးရသစ်ထံမှချက်ခြင်းလက်ငင်းရလဒ် မျိုးမျှော်လင့်ခြင်းသည် မတရားရာကျပါလိမ့်မည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ ဒီမိုကရေစီလိုလားသည့် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရေးသမားများ အဖြစ်နှစ် ပေါင်းများစွာပေးဆပ်လာခဲ့ပြီးနောက်အစိုးရတစ်ရပ်ဖြစ်လာခဲ့သည့် ပါတီအနေဖြင့်မိမိတို့၏“ပြောင်းလဲချိန်တန်ပြီ”ဟူသည့်ရွေးကောက် ပွဲကတိကဝတ်ကို အနေးနှင့်အမြန်ဆိုသလို ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင် လိမ့်မည်ဟု အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ မျှော်လင့်အားထားခဲ့ကြ သည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏အာဏာမရခင်ကတည်းကတိုင်း ရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေးကို ဦးစားပေးထားမှုသည်လည်း ပြည်တွင်း ရောပြည်ပ၌ပါ မျှော်လင့်ချက်များ ကြီးထွားလာစေခဲ့သည်။^{၁၇}

သို့သော်လည်း အချိန်များစွာမယူရဘဲ မျှော်လင့်မထား သည့်သရုပ်မှန်ပေါ်လာခဲ့သည်။ အပေါ်ယံကြည့်မည်ဆိုပါက နိုင်ငံ ရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှုသည် ဒီမိုကရေစီအစိုးရ တစ်ရပ်ဆီသို့ ဦး တည်လျှောက်လှမ်းနေဆဲဖြစ်သည်ဟု ယူဆရသည်။ NLDအနေဖြင့် ထင်သာမြင်သာရှိသည့် အပြောင်းအလဲမျိုးကို ဖော်ဆောင်နေခြင်း မဟုတ်ဘဲ ဦးသိန်းစိန်ဦးဆောင်သည့် USDP-တပ်မတော်အစိုးရ အားဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်သည့် နှစ်မျိုးစပ် NLD- တပ်မတော်အစိုးရသစ်ဖြင့် အစားထိုးလိုက်ခြင်းသာ ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားလာခဲ့သည်။

သတိပေးသံချောင်းခေါက်သံများ ဆူညံနေခဲ့သည်။ လွှတ် တော်အမတ်နေရာလေးပုံတစ်ပုံအပြင် ဝန်ကြီးဌာနသုံးခုနှင့်အထွေ ထွေအုပ်ချုပ်ရေးဌာနကိုပါ^{၁၈} ထိန်းချုပ်ထားဆဲဖြစ်သဖြင့် တပ်မတော် ၏ဩဇာအာဏာနှင့် ပတ်သက်၍ လက်ငင်းအပြောင်းအလဲမရှိသ လောက်ဖြစ်နေခဲ့သည်။ အရပ်ဖက်နှင့်စစ်ဖက်ရေးရာညှိနှိုင်းဆောင် ရွက်မှုအတွက် အမြင့်ဆုံးအာဏာပိုင်အဖွဲ့ဖြစ်သည့် အမျိုးသား ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီ၌လည်း တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ်အများစု ဖြစ်နေခဲ့သည်။^{၁၉} ထိုကဲ့သို့သောလွှမ်းမိုး

ချယ်လှယ်နိုင်စွမ်းသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ကန့်သတ်ချက်များကို အသုံးပြု၍ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သမ္မတ ဖြစ်လာခြင်းမရှိစေရန် (ဗြိတိသျှနိုင်ငံသားတစ်ဦးကို လက်ထပ် ထိမ်းမြားခဲ့ခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံခြား၌နေထိုင်သည့် ခေတ္တမျိုးရင်းခြာ ရှိနေခြင်းကို အကြောင်းပြု၍) ပိတ်ပင်ထားဆီးခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း ပိုမိုသိသာထင်ရှားလာခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ရာထူးသစ်တစ်ရပ်ဖြစ်သည့် နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံ ရာထူးသစ်ကို ဖန်တီးယူခဲ့ပြီးအငြိမ်းစား ကျောင်းဆရာနှင့်အစိုးရဝန်ထမ်းဟောင်းတစ်ဦးဖြစ်သူအရင်းနှီးဆုံး မဟာမိတ်ဖြစ်သည့် ဦးထင်ကျော်အားသမ္မတတစ်ဦးအဖြစ် ဟန်ပြ နေရာယူစေခဲ့သည်။

အာဏာရလာပြီးနောက်ပိုင်း ကန့်သတ်ချက်များဖြင့်ပြည့် နေသည့် NLD ၏အနေအထားသည် တပ်မတော်ထိပ်ပိုင်းခေါင်း ဆောင်များနှင့်မြေမသေ၊ တုတ်မကျိုး အနေအထားမျိုးဖန်တီးရယူ ရန်အားထုတ်ခဲ့ရဟန်ပေါ်သည့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ အခြေ အနေကြောင့်ပိုမိုမြင်သာလာခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ အတွင်း “၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံ” သစ်ကျင်းပရန်ကြေညာခဲ့သလို ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ဟောင်း ကိုဖီအာနန် ဦးဆောင်သည့် “ရခိုင်ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ အကြံပေးကော်မရှင်” ကို လည်းဖွဲ့စည်း တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၏ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု ပြုလုပ်ရန်ကြိုးပမ်းမှု ကိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ငြင်းပယ်ခဲ့ခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ် ငန်းစဉ်အတွင်း အရေးပါသည့်အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သည့်ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ အထူးကိုယ်စားလှယ် ဗီဂျေနမ် ဘီးယား၏တာဝန်ကို သက်တမ်းတိုးပေးခဲ့ခြင်းမရှိသည့် အစိုးရသစ် ၏လုပ်ဆောင်ချက်များက နိုင်ငံတကာထောက်ခံသူများကို တုန်လှုပ် အံ့ဩသင့်စေခဲ့သည်။

အလားတူမျှော်လင့်မထားသည့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုမှာ ကချင် နှင့်ရှမ်းပြည်နယ်များ၌ စစ်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆက်လက်ဖော် ဆောင်လျက်ရှိသည့် တပ်မတော်အပေါ် ပါတီပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ များကတစ်လုံးတစ်ပါးမျှ ဝေဖန်ပြောဆိုခြင်းမရှိဘဲ ရေငုံနှုတ်ဆိတ် နေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း အောက်တိုဘာလ ရှောင်တခင်စီးနင်းတိုက်ခိုက်မှုအားဖြင့် ရဲအရာရှိ (၈) ဦးကိုသတ် ဖြတ်ခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း၌ရခိုင်ရိုလာကဏ္ဍများကယ်တင်ရေးတပ်မတော် (ARSA) ဟုသိလာကြမည့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့သစ်ပေါ်ပေါက်လာ ပြီးနောက်ကြီးမားသည့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စီးနင်းတိုက်ခိုက်ရေးလုပ် ငန်းများဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် မွတ်စလင်လူထုလူတန်းစားပေါင်း ၇၀၀၀၀ ကျော်ကို နေရပ်စွန့်ခွာတိမ်းရှောင်စေခဲ့သဖြင့် လူ့အခွင့် အရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။^{၂၀} ပြောင်းပြန် အနေဖြင့် NLD အရာရှိများသည် မိမိကိုယ်ကို ရိုဟင်ဂျာဟုခံယူထား ကြသူများအား မြန်မာနိုင်ငံသားများ မဟုတ်သည့် “ဘင်္ဂလီများ” အဖြစ်တပ်မတော်မှ သတ်မှတ်မှုကို လက်ခံသဘောတူခဲ့ကြပုံရ သည်။^{၂၁}

၎င်းတို့အနေဖြင့် အပြောင်းအလဲပြုလုပ်မည့် ကတိက ဝတ်အပေါ် လက်လျှော့လိုက်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ကြောင်း NLD အရာ ရှိများကအလွတ်သဘောမလျှော့တမ်းပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ သို့သော်

လည်းလက်ရှိအချိန်၌ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံပေါ်ရှိ အရှိတရား သုံးခုဖြစ်သော ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ တပ်မတော် နှင့်ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်တို့နှင့် အတူတကွယှဉ်တွဲနေထိုင် ခြင်းသာဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ ဤရပ်တည်ချက်ကို ကာကွယ်သည့်အနေဖြင့် တပ်မတော်နှင့် ဒီမိုကရေစီလိုလားသည့် အင်အားစုများအကြား ရင်ကြားစေ့ရန် လိုအပ်လျက်ရှိကြောင်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရာ၌ တပ်မတော်၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု လိုအပ်ကြောင်း၊ တပ်မတော် မှတပ်အာဏာကျင့်သုံးလျက်ရှိသည့် ကဏ္ဍများကို NLD အနေဖြင့် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်နိုင်ခြင်း မရှိကြောင်း၊ အစိုးရတပ်မတော်ကို ၎င်း၏လွန်လေပြီးသော ဖခင်တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟုသည့် ကိစ္စရပ်အပေါ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အနေဖြင့် အထူးအလေး ထားကြောင်းနှင့် NLD သည်တပ်မတော်၏ အရေးယူဆောင်ရွက် ချက်များအပေါ်၌လည်း လက်ရှိအစိုးရတပ်ရပ်အနေဖြင့် တာဝန်ခံ ထားရကြောင်းအမျိုးမျိုး အကြောင်းပြခဲ့ကြသည်။^{၂၂}

ထို့အပြင်အခြားနက်နဲသည့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများလည်းရှိနေ ကြသည်။ NLD အစိုးရအာဏာရလာပြီးကတည်းက လှုပ်ရှားမှု စိပ်လာသည့် မာသတို့၏ အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှု တစ်ခုတည်း သာမကဘဲ လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများသည်လည်း နိုင်ငံ၏နယ်မြေ ဒေသအများအပြားသို့ ကူးစက်လာခဲ့သဖြင့် တပ်မတော်မှနောက် တစ်ကြိမ်အာဏာသိမ်းလာမည်ကို ပါတီခေါင်းဆောင်အချို့စိုးရိမ် ပူပန်ခဲ့ကြသည်။ အစောပိုင်း၌ နိုင်ငံခြားသံတမန်များက ဤကဲ့သို့ သောစိုးရိမ်ပူပန်မှုသည် အဓိပ္ပါယ်မရှိဟု ယူဆခဲ့ကြသည်။ သို့သော် လည်းနာမည်ကျော် မွတ်စလင်ရှေ့နေကြီးတစ်ဦးဖြစ်သူ NLD ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာဦးဆောင်ရှေ့နေဦးကိုနီအား ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ၌ ရန်ကုန်လေဆိပ်ပြင်ပတွင် လုပ်ကြံသတ်ဖြတ် ခဲ့ခြင်းက လူထုတစ်ရပ်လုံးကို တုန်လှုပ်ခြောက်ခြား စေခဲ့သည်။ ဤဖြစ်ရပ်သည် တပ်မတော်၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ဆန့်ကျင်၍အရှိန် အဟုန်ရလာသည့် ပြောင်းလဲမှုအတွက် သတိပေးပစ်ခတ်မှုဖြစ် သည်ဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သုံးသပ်ယူဆခဲ့ကြသည်။^{၂၃}

ထိုအချိန်မှစ၍ အမျိုးသားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်း အပေါ်အကောင်းမြင်သည့် သဘောထားများ လျော့ပါးစပြုလာခဲ့ သည်။ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၏ ထောက်ပံ့ကူညီမှုဖြင့်စီးပွား ရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်ငန်းများကို ဆက်လက်ဖော်ဆောင်လျက် ရှိသော်လည်း အခြားထွန်းသစ်စီမံကိန်းရေစီနိုင်ငံများနည်းတူ စီးပွား ရေးအပြောင်းအလဲအတွက် နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှုရှိရန် လိုအပ်နေ ဆဲပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူပါတီမှအာ ဏာရလာပြီး လပိုင်းအတွင်းမှာပင် NLD အနေဖြင့်၎င်းတို့၏မူဝါဒ များကို ရှင်းလင်းပြောဆိုရာ၌သော်လည်းကောင်း ထူးကဲသည့်ခေါင်း ဆောင်မှုကိုပြသရန် ကြိုးပမ်းရာ၌သော်လည်းကောင်း အားနည်း လွန်းသည်ဟုသည့် ဝေဖန်မှုများမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ပါတီ၏ဖွဲ့ စည်းတည်ဆောက်ပုံသည် အထက်အောက် အာဏာရှင်ဆန်နေ ဆဲပင်ဖြစ်ပြီးဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင်လည်းဒေါ်အောင်ဆန်း စုကြည်တစ်ဦးတည်းပေါ် မူတည်လျက်ရှိသလို ပါတီသည်လည်း ဒေသခံများ၏ သဘောထားများကို^{၂၄} လေးစားအသိအမှတ်ပြု ခြင်းထက်စာလျှင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ကွယ်လွန်သူဖခင်

အထိမ်းအမှတ်ကိုပိုမိုဦးစားပေးနေကြပုံပေါ်ပြီး ယခင်စစ်တပ်ကျော ထောက်နောက်ခံပြုအစိုးရဝန်ထမ်းဟောင်းများသည်လည်းအဓိက ကျသည့် ရာထူးတာဝန်များ၌ ဦးစားပေးနေရာရရှိနေကြသည်။ ထို့အပြင် အထူးသဖြင့် မတရားအသင်းအက်ဥပဒေပုဒ်မ ၁၇/၁ နှင့် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေပုဒ်မ ၆၆ (ဃ) ကဲ့သို့သော ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ် သည့်ဥပဒေများ တွင်တွင်အသုံးချမှု ကျယ်ပြန့်လာသည့်အပေါ်လေ ဖန်မှုများလည်း မြင့်တက်လာခဲ့သည်။^{၂၅} NLD သာအတည်ပြု ပေးခဲ့ခြင်းမရှိပါက အစိုးရသည် အရေးယူဆောင်ရွက်ရန်ဖင့်နေ နေလျက်ရှိသဖြင့်ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ “တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး” ကိုထောက်ခံ အားပေးနေသယောင် ပေါ်လျက်ရှိသည်။

ဤကဲ့သို့သော နောက်ခံအခြေအနေမျိုး၌ NLD ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်း၏ အဆိုပြုသောချက်ဖြစ်သည့် “၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံ” သည်အလွန်အရေးပါလာခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသား ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးချုပ်ငြိမ်းသွားစေရေးသည် မြန်မာ နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားအားလုံး တစ်ပြေးညီလိုလားလျက်ရှိသည့်စိတ် ကူးအိမ်မက်များဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း NLD-တပ်မတော်ဆက် ဆံရေးသည် ကန့်လန့်ကာနောက်ကွယ်၌ နီးစပ်လာလျက်ရှိသဖြင့် တိုင်းရင်းသားပါတီ အများအပြားအတွက် တစ်ပူပေါ်နှစ်ပူဆင့်လာ ခဲ့သည်။ လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများကို ရပ်တန့်ပစ်ရန်စွမ်းဆောင်နိုင် ခဲ့ခြင်းမရှိသည့် NLD အစိုးရအပေါ် အခြေခံယုံကြည်မှုများပျက်ပြား လာခဲ့သည်။ ပါရင့်ခေါင်းဆောင်များ ထောက်ပြခဲ့သကဲ့သို့ပင် NLD- တပ်မတော်အစိုးရသည် လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်း ယခုအနေ အထားဆိုပါက လူများစုပမာတိုင်းရင်းသားများ အကြားရှိအင်အား အကြီးဆုံးအစုအဖွဲ့နှစ်ခုဖြစ်သော NLD နှင့်တပ်မတော်တို့အစိုးရ တစ်ရပ်အဖြစ် ပထမဦးဆုံးအကြိမ် အတူတကွအလုပ်လုပ်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။

အပေါ်ယံကြည့်မည်ဆိုပါက လူများစုပမာတိုင်းရင်းသား များကြီးစိုးထားသည့် အင်အားစုများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု သည်အမျိုးသားငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးအတွက် ကောင်းမွန်သည့် ခြေလှမ်းတစ်ရပ်ဟုထင်မှတ်ရသည်။ သို့သော် လည်းနယ်စပ်ဒေသ အများအပြား၌ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည်နှင့်အမျှ ဗမာမဟုတ်သည့်တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များက အစိုးရအတွင်း တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုတစ်ခု တည်းကသာ လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်ထားခြင်းသည် ၎င်းတို့၏အကျိုးစီး ပွားများအတွက် အဆိုးရွားဆုံးအခြေအနေသို့ ရောက်ရှိသွားစေ နိုင်သည်ဟု ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို အလွတ်သဘောထုတ် ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်ပင်လုံသဘောတူစာချုပ်သည် လူများစုပမာအင်အားစု တစ်ခုတည်းဦးစီးခေါင်းဆောင်၍ လက်ဝါး ကြီးအုပ်ကြီးကိုင်ချယ်လှယ်မည့် နိုင်ငံမျိုးထက်ကျောသားရင်သား ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ တန်းတူညီမျှသည့် ပြည်ထောင်စုကိုအခြေခံထား ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ယခင်ကစိုးရိမ်ခဲ့ရသည့်အဆိုပါကိစ္စ ရပ်များယခုအချိန်၌ ဖြစ်ပျက်နေပြီဟု ဆိုကောင်းဆိုနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံအပူပန်းရှိ တိုင်းရင်းသားအင်အားစုများသည်လည်း ဒေါ်အောင် ဆန်းစုကြည်၏ “၂၁ ရာစုပင်လုံ” အားဖြင့်ထွက်ပေါ်လာမည့်အကျိုး ရလဒ်များအပေါ် သတိကြီးကြီးဖြင့် စောင့်ကြည့်လျက်ရှိသည်။

အကျိုးရလဒ်

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လကုန်ပိုင်းမှစ၍ အခက်အခဲ အမျိုးမျိုးကြားမှ ၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံကို စတင်ကျင်းပလာ နိုင်ခဲ့သဖြင့် လွတ်လပ်ရေးအပြီး ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှစတင် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည့် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုများကို ပြန်လည်ရင်ကြားစေပေးနိုင်မည့် အခင်းအကျင်းတစ်ခုအဖြစ် အကြီးအကျယ် မျှော်လင့်လာခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါတွေ့ဆုံစည်းဝေးမှုကို သမ္မတဦးသိန်းစိန်စတင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် NCA လုပ်ငန်းစဉ်၏ ဒုတိယပိုင်းအနေဖြင့် “ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ” ဟုလည်း ပူးတွဲခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း “ပင်လုံ” အမည်ကို ပြန်လည်အသက်သွင်းခြင်းဖြင့် NLD သည် နှစ်ပေါင်းများစွာ လက်လှမ်းမမီနိုင်ခဲ့သည့် အပြောင်းအလဲပေါ် မျှော်လင့်ချက်များ ရှင်သန်လာစေရန်သမိုင်းတွင် တရားဝင်မှုကိုရရှိခဲ့သည့် ယူလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်း၏အဖွင့်မိန့်ခွန်း၌လည်း ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က အစိုးရ၏ ရည်မှန်းချက်သည် “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံအကြား တန်းတူအခွင့်အရေး၊ အပြန်အလှန်လေးစား အသိအမှတ်ပြုမှုနှင့် အပြန်အလှန်ယုံကြည်စိတ်ချမှုကို အာမခံပေးသည့် ပင်လုံစိတ်ဓာတ်နှင့် အခြေခံမှုအပေါ် အခြေခံသည့် ဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်သွားရန်” ဖြစ်သည်ဟု အခိုင်အမာပြောဆိုသွားခဲ့သည်။^{၁၆} နှစ်ပေါင်းများစွာ သူတစ်လူတစ်စား ဖြစ်နေခဲ့သည့် နိုင်ငံအတွက် ရေပန်းစားချီးကျူးဂုဏ်ပြုခံရသည့် စကားလုံးများဖြစ်ခဲ့သည်။

ညီလာခံမတိုင်မီ NCA လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရေးထိုးထားခြင်းမရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် EAOs ၁၇ ဖွဲ့သည် KIO ထိန်းချုပ်နယ်မြေဖြစ်သည့် မိုင်ဂျာယန်မြို့၌ မျက်နှာစုံညီ တွေ့ဆုံစည်းဝေးခဲ့ကြသည်။^{၁၇} အခြားတက်ရောက်ပါဝင်ခဲ့ကြသူများ၌ မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (WLB) နှင့် ရွေးကောက်ပွဲနိုင်ငံရေး၌ ပါဝင်လျက်ရှိသည့် အခြားတိုင်းရင်းသား မဟာမိတ်အဖွဲ့များဖြစ်ကြသည့် UNA နှင့် တိုင်းရင်းသားညီနောင်များအဖွဲ့ချုပ်ကိုယ်စားလှယ်များလည်း ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ အာရှရေးရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်ဆွန်ကောချန်နှင့်အတူ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ အထူးကိုယ်စားလှယ်ဗီဂျေနမ်ဘီးယားသည်လည်း ၎င်း၏ တာဝန်မကုန်ဆုံးမီပါဝင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ပင်လုံသဘောတူစာချုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသည့် ရှေးနောင်တော်များ၏ အခန်းကဏ္ဍကို အခြေခံ၍ ချင်း၊ ကချင်နှင့် ရှမ်းကိုယ်စားလှယ်များ ရေးဆွဲပြုစုခဲ့ကြသည့် ပင်လုံလက်စွဲလမ်းညွှန်ကို လက်ခံအတည်ပြုခဲ့ကြသည်။^{၁၈} ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု တည်ထောင်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် NCA မူကြမ်းပြင်ဆင်ချက်အတွင်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်လာမည့် “အခြေခံမူ(၉)ချက်”ကိုလည်း သဘောတူအတည်ပြုခဲ့ကြသည်။^{၁၉} အခြားပိရောမိဖြစ်သည့် ကိစ္စရပ်များ၌ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ “ပြည်နယ်” နှင့် “တိုင်းဒေသကြီး” ၁၄ ခုသတ်မှတ်ချက်ကို ပြောင်းလဲရန်သင့်လျော်မှု ရှိမရှိနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး၊ အသွင်ကူးပြောင်းရေး ကြားကာလအတွင်း လုံခြုံရေးကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးထက်စာလျှင် တပ်မတော်ဖက်မှ EAOs များအား “လက်နက်ဖြတ်သိမ်းရေး၊ တပ်ဖွဲ့ ဖျက်သိမ်းရေးနှင့် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းရေး” (DDR) ပြုလုပ်ရန် ဖိအားပေးလာမှုအပေါ် စိုးရိမ်ပူ

ပန်မှုများဖြင့် တက်လာခြင်းတို့ ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် NCA ၏အမျိုးသားနိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲမူဘောင်အရ တာဝန်ပေးဖွဲ့စည်းထားသည့် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးမှုပူးတွဲကော်မတီအတွင်း တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားပြုမှု မညီမျှမှု အပေါ်တွင်လည်း ရတက်မအေးနိုင်ဖြစ်နေကြသည်။^{၂၀}

ထိုကဲ့သို့သော အတွေးပေါင်းများစွာဖြင့် ၂၁ ရာစုပင်လုံအစည်းအဝေးသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ တပ်မတော်၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း၊ လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် အဖွဲ့များနှင့် မရေးထိုးရသေးသည့် EAOs အဖွဲ့ ပေါင်းစုံမှ ကိုယ်စားလှယ်များအပါအဝင် တစ်နိုင်ငံလုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်း ၇၅၀ ကျော် တက်ရောက် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ အလွန်အရေးပါသည် နိုင်ငံတကာ အသိအမှတ်ပြုမှုအဖြစ် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ဘန်ကီမွန်းကိုယ်တိုင် တက်ရောက်အမှာစကား ပြောကြားပေးခဲ့သည်။^{၂၁} သို့သော်လည်း AA၊ MNDA နှင့် TNLA တို့တက်ရောက်နိုင်ခြင်းမရှိစေရန် တပ်မတော်မှ အစဉ်တစိုက်ကန့်ကွက်ခဲ့သလို UWSA သည်လည်း ကိုယ်စားပြုမှုအဆင့်အတန်းအပေါ် အငြင်းပွားပြီးနောက် စောစောပြန်သွားခဲ့သဖြင့် အားလုံးပါဝင်မှုရှိသည့် အစည်းအဝေးတစ်ရပ်တော့ မဟုတ်ခဲ့ပေ။^{၂၂} မည်သို့ဆိုစေ UNFC ကိုယ်စားလှယ်များကို တက်ရောက်ပါဝင်ခွင့်ပြုခဲ့သဖြင့် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အလျော့အတင်းပြု ညှိနှိုင်းနိုင်ခဲ့ပုံရပြီး အသိအမှတ်ပြုထားသည့် EAOs အဖွဲ့ပေါင်း (၂၁) ဖွဲ့ အနက် ၁၇ ဖွဲ့သည် တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်းနည်းဖြင့် ပါဝင်ခဲ့ကြသည် (၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ ဇယားကိုကြည့်ပါ)။ အပြန်အလှန်မိန့်ခွန်းများ ပြောဆိုခွင့်ရသည့် ခဏတာအတွင်း KIO နှင့် UNFC ခေါင်းဆောင် ဗိုလ်ချုပ်အင်ဘန်လက “ဗမာမဟုတ်သည့် ကျွန်ုပ်တို့ တိုင်းရင်းသားများအနေဖြင့် မလွဲမရှောင်သာဘဲ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးဆင်နွှဲခဲ့ခြင်းသည် ပင်လုံသဘောတူစာချုပ်၏ ဒီမိုကရေစီအာမခံချက်များ၊ အမျိုးသားတန်းတူညီမျှရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားများ၏ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အခွင့်အရေးများ ပျောက်ဆုံးသွားသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု” ပြောဆိုခဲ့သည်။^{၂၃} ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်ကလည်း နှစ်ဖက်စလုံးမှ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တော်များ၏ အခက်အခဲနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်း၏မိန့်ခွန်း၌ “နိုင်ငံအတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးကင်းမဲ့နေခြင်းကြောင့် တိုက်ရိုက်ထိခိုက်ခံစားရသူများသည် မိမိတို့၏ အသက်ခန္ဓာရင်း၍ ပေးဆပ်နေရသည့် ကျွန်ုပ်တို့၏ တပ်မတော်သားများနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင် ညီနောင်များပင်ဖြစ်ကြသည်” ဟု အဓိကထား ပြောဆိုသွားခဲ့သည်။^{၂၄} မဆိုစလောက်သာ ဆွေးနွေးဖြစ်ခဲ့သဖြင့် ယခုတစ်ကြိမ်တွင်လည်း အကောင်းမြင် သဘောထားများသည် သက်တမ်းမရှည်နိုင်ခဲ့ဘဲ နိုင်ငံ၏ ကြီးကျယ်သည့် နိုင်ငံရေးစုဝေးပွဲကြီးအပြီး ချုပ်ငြိမ်းသွားခဲ့ပြန်သည်။ ၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ပင်လုံသဘောတူစာချုပ်ပါ ကတိကဝတ်များအပေါ် အခြေပြုထားခြင်းမရှိသည့် ဤအစည်းအဝေးသည် ပင်လုံကတိကဝတ်များနှင့် စိတ်ဓာတ်အပေါ် ဗမာမဟုတ်သူများ နားလည်လက်ခံထားပုံနှင့် ကွဲလွဲသည့်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များဖြင့် ပင်လုံအမည်ကို တံဆိပ်ပြောင်းတပ်ရန် ကြိုးပမ်းမှုမျိုးဖြစ်လာမည်ကို တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်အများအပြား စိုးရိမ်ပူပန်ခဲ့ကြသည်။

ညီလာခံတိုင်မီကတည်းက ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အစစ အရာရာ အဆင်ပြေချောမွေ့မှုရှိမည် မဟုတ်ကြောင်း သတိပေး ခေါင်းလောင်းသံများ ညီနေခဲ့သော်လည်း ပွဲဦးထွက်မို့ ကြိုရသည့် အခက်အခဲများသာဖြစ်ပြီး နောက်ပိုင်းအဆင်ပြေသွားမည်ဟု မျှော် လင့်ခဲ့ကြသည်။ အစည်းအဝေးမတင်မီ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ်ဆောင်ရွက်မည့် UPDJC ကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများပြု လုပ်ခဲ့ပြီး ၎င်း၏မိသားစုဆရာဝန်ဖြစ်သူ ဒေါက်တာတင်မျိုးဝင်းအား ငြိမ်းချမ်းရေးကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ခန့်အပ်တာဝန် ပေးခဲ့သလို ဦးသိန်းစိန်၏ သမ္မတသက်တမ်းအတွင်းဖွဲ့စည်းခဲ့သည့် MPC ကိုလည်း အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ဗဟိုဌာန (NRPC) ဖြင့် အစားထိုးလိုက်သည်။ အစိုးရတစ်ပိုင်း အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်သည့်အတိုင်း MPC သည် ကြားနေတာဝန် ထက်စာလျှင်တပ်မတော်အလိုတော်ရိများအဖြစ်သာလုပ်ကိုင်ဆောင် ရွက်လျက်ရှိသည်ဟု ဝေဖန်ရေးသမားများက အမြဲလိုလိုရည်ညွှန်း ခဲ့ကြသည်။ NLD အနေဖြင့် နောက်ဆက်တွဲဝယက်ရိုက်ခတ်မှု များအပေါ် နားလည်သဘောပေါက်သည်ဖြစ်စေ သိမြင်မှုမရှိသည် ဖြစ်စေ လူ့အပြောင်းအလဲပြုလုပ်ခြင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်း စဉ်အတွင်းရှိ ဆက်ဆံရေးကို တိုက်ရိုက်ထိခိုက်စေခဲ့သည်။

နောက်ပိုင်းလများအတွင်း NLD ၏ ကောင်းမွန်သည့် ရည် ရွယ်ချက်များအပေါ် သံသယမရှိခဲ့ကြပေ။ သို့သော်လည်း NRPC သည် အတွေ့အကြုံအရရော ဝန်ထမ်းအင်အားအရပါ အားနည်း လျက်ရှိသည့်အပြင် အဖွဲ့အစည်းသည်လည်း အထက်အောက် အာဏာရှင်ဆန်နေပြီး အလွတ်သဘောတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု မဆို စလောက်သာပြုလုပ်ခဲ့သဖြင့် ဆက်ဆံရေးတည်ဆောက်မှုယိုယွင်း ပျက်စီးလာခဲ့သည်။ ဤအနေအထားပေါ်မူတည်၍ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ တည်ဆောက်ပုံနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင် ရွက်မှုပုံစံကိုပါ လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ် အဖြစ် တပ်မတော်၏ အသုံးချမှုအပေါ် စိုးရိမ်ပူပန်မှု အလျင်အမြန် ကြီးထွားလာခဲ့သည်။ ထို့အတူ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဒဏ်သင့် လူထုလူတန်းစားများထက်စာလျှင် တပ်မတော်နှင့် ဆက်ဆံရေး ကောင်းမွန်မှုရှိရန်သာ ဦးစားပေးဆောင်ရွက်နေသည်ဟူသည့် အမြင် သဘောထားနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ဖက်မှ အရေး တယူဆောင်ရွက်မှု အားနည်းလျက်ရှိသည့် အချက်အပေါ် ဝေဖန် မှုများမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ချင်းတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ အမျိုးသမီး တစ်ဦးဖြစ်သည့် ချယ်ရီဇဟောင်းက “ပြောရမယ်ဆိုရင် အဲဒီတိုင်း ရင်းသားနိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံပေါ်ကလူတွေ မြင်တာက (ဒေါ်စု) ဟာ တိုင်းရင်းသားဇာတ်ကောင်တွေရဲ့ အသံကို နားထောင်ခြင်းထက် အချိန်အတော်များများ တပ်မတော်ရဲ့အသံကိုပဲ နားထောင်နေ သလိုဖြစ်နေတယ်” ဟု ရင်းလင်းပြောဆိုခဲ့သည်။^{၃၅}

နောက်ပိုင်း အထင်ကရဖြစ်ရပ်များအတွက် ပါဝင်လျက် ရှိသည့် NLD၊ တပ်မတော် သို့မဟုတ် EAOs ဖက်မှ အပြည့်အဝ ရှင်းလင်းပြောဆိုရန် လိုအပ်နေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံအပြီး၌ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင် နှင့်ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီးနောက် NCA ကိုငြိမ်းချမ်းရေးကို ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သည့် တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်းအဖြစ် NLD နှင့် တပ်မတော်၏ ရပ်တည်ချက်သဘော

ထားများပေါင်းစည်းသွားခဲ့ပုံရသည်။ တပ်မတော်အနေဖြင့် NCA ကို မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ ပြင်ဆင်၍ မဖြစ်နိုင်ဟူသည့် သဘောထားရှိ သလို သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးမှုမပြုမီ UNFC အဖွဲ့ဝင်များ အလိုရှိသည့် “အခြေခံမူ (၉) ရပ်” တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းလာစေရန် လည်း အရေးယူဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ခြင်း မရှိပေ။ လက်တွေ့၌ ၎င်းတို့ ဖက်မှ ခြေတစ်လှမ်းရွေ့ရန်ပင် ပြင်ဆင်ထားခြင်းမရှိသည့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးပေါ် အခြေခံတည်ဆောက်ထားသည့် ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင် “အခြေခံမူ (၆) ရပ်” ရှိပြီးသားဖြစ်သည်ဟု တပ်မတော်အရာရှိများဖက်မှအကြောင်း ပြခဲ့ကြသည်။^{၃၆} တကယ်တမ်း၌ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပြီးနောက်ပိုင်းကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း ဒေသများ၌ အပြင်းထန်ဆုံးသော စစ်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းများဖော် ဆောင်ခဲ့ခြင်းကို သုံးသပ်ရပါက တပ်မတော်တပ်မှူးများအား စစ် ရေးလုပ်ငန်းများစတင် ဆောင်ရွက်ရန် မီးစိမ်းပြုလိုက်ခြင်းဖြစ်သည် ဟုနားလည်လက်ခံသွားစေခဲ့ပုံရသည်။ ယခုတစ်ကြိမ်တွင်လည်း လက်နက်ကြီးပစ်ခတ်မှုနှင့်လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများအကြားလူ့ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုလှိုင်းလှိုင်းသစ်များနှင့်ပတ်သက်သည့်တိုင် ကြားမှုများပေါ်ထွက်လာပြန်သည်။ Amnesty International ၏ နောက်ပိုင်းစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုအတွင်း “မီးဟုန်းဟုန်း တောက်လျက်ရှိ သည့် မြန်မာ့နယ်စပ်ဒေသများ” ဟု သုံးသပ်တင်ပြထားခဲ့သည်။^{၃၇} ရက်သတ္တပတ်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်ခဲ့သည့် တပ်မတော်၏ ထိုးစစ် ဆင်တိုက်ခိုက်မှုအပြီး ယခုတစ်ကြိမ်၌ EAOs ဖက်မှလည်း တိုက်ပွဲ ဝင်ပုံစံအပြည့်ဖြင့် တုန့်ပြန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး KIO၊ MNDA၊ TNLA နှင့် AA တို့ပါဝင်လျက်ရှိသည့် နောက်ပိုင်း “မြောက်ပိုင်းမဟာ မိတ်တပ်ဖွဲ့” ဟု သိလာကြမည့်ပူးပေါင်းအဖွဲ့ကိုဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။ တိုက်ပွဲနယ်မြေကျယ်ပြန့်လာခဲ့ပြီးနောက် နိုဝင်ဘာလအတွင်း နယ် စပ်မြို့တစ်မြို့ဖြစ်သည့် မန်းကိုးမြို့ကို ပူးပေါင်းတပ်ဖွဲ့များ သိမ်းပိုက် လုနီးဖြစ်ခဲ့သော်လည်း အဆောက်အအုံပေါင်းများစွာကို ပြုလုပ်ပျက်စီး သွားစေခဲ့သည့် လေကြောင်းပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုအပြီး၌ လက်လျှော့ ဆုတ်ခွာသွားခဲ့သည်။ အစောပိုင်း၌ တိုက်ပွဲ၏ ပြင်းထန်ကျယ်ပြန့်မှု သည် ရဲစခန်းများကို ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်ခဲ့သည့် ARSA သောင်း ကျန်းသူများကို လိုက်လံနှိမ်နင်းလျက်ရှိသည့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်း နယ်မြေရှင်းလင်းရေး လုပ်ငန်းများအောက် မှေးမှိန်သွားခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းလများအတွင်းလူရာပေါင်းများစွာ ထိခိုက်သေဆုံးခဲ့ရပြီး မွတ်စလင်စစ်ဘေးဒုက္ခသည်ပေါင်း ၇၀၀၀၀ ကျော်ခန့် ဘင်္ဂလား ဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးခိုလှုံစေခဲ့သဖြင့် အစိုးရ၏ ထိန်းကွပ်မှုအပေါ် ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်မှုများ ကမ္ဘာအနှံ့ပျံ့နှံ့လာခဲ့သည်။^{၃၈} သို့သော် လည်း ၂၀၁၇ ခုနှစ်အထိ နိုင်ငံ၏ နယ်မြေဒေသပေါင်းများစွာ၌ ပဋိပက္ခ များဆက်လက်ဖြစ်ပွားလာခဲ့ပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများ လည်း အရှိန်တန်သွားခဲ့သည်။ NLD တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေ ဦးကိုနီလုပ်ကြံ သတ်ဖြတ်ခံရမှု၏ နောက်ဆက်တွဲဝယက်အနေဖြင့် လုံခြုံမှုကင်းမဲ့သည့်ခံစားချက်များ ပိုမိုနက်ရှိုင်းလာခဲ့ပြီး ဖေဖော်ဝါရီ လအတွင်းကျင်းပရန် စီစဉ်ပြင်ဆင်ထားသည့် ဒုတိယအကြိမ်မြောက် ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံကို အကြိမ်ကြိမ်ရွှေ့ဆိုင်းခဲ့ရသည်။ ယခု အချိန်မှစ၍ ဤအင်အားစုနှစ်ရပ်က ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ အနာဂတ်အလားအလာကို မောင်းနှင်တော့မည့်ပုံ ပေါ်လာပြီဖြစ် သည်။ တပ်မတော်သည် ပထမအင်အားစုဖြစ်သည်။ “ဒို့တာဝန် အရေးသုံးပါး” ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးထက် ကျော်လွန်ကျယ်

ပြန်လျက်ရှိသည့် တပ်မတော်၏ ရေရှည်မဟာဗျူဟာများသည် အစိုးရ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ ခြောက်နှစ်ကျော်လာသည့် တိုင်နားလည်ရ ခက်ခဲနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အတွင်း ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ စက္ကူဖြူစာတမ်းကို အများပြည်သူသိရှိစေရန် ထုတ်ပြန်ပေးခဲ့သော်လည်း “စံချိန်မီတပ်မတော်” ဖြစ်ရေးကိုသာ အသားပေးတင်ပြထားပြီး အများပြည်သူ သိသင့်သိထိုက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ မဆိုစလောက်သာပါရှိနေခဲ့သည်။^{၁၉၉} မည်သို့ဆိုစေ NLD အစိုးရ အာဏာရလာပြီးနောက် တပ်မတော် ၏သဘောထားများ ပိုမိုတင်းမာလာခဲ့သည်ဟု တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ မှတ်ချက်ပြုခဲ့ကြသည်။ ဦးသိန်းစိန် ထွက်ခွာသွားပြီးနောက် ၂၀၁၁ ခုနှစ် စနစ်အပြောင်းအလဲကာလအတွင်း ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေ၏ အဓိကကျသည့် ခန့်အပ်တာဝန်ပေးမှု နောက်တစ်ခု ဖြစ်သည့် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်တစ်ဦးတည်းသာ ကျန်ရစ်ခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ယူဆကြသည်။^{၂၀၀} ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း ခေတ်နောက်ပိုင်းမှစ၍ စစ်ဦးစီးချုပ်သည် အမြဲတမ်းလိုလို အမျိုးသားနိုင်ငံရေးဇာတ်ရုံ၌ ဦးစီးခေါင်းကိုင်နေရာရလာခဲ့သည်။

တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်ပိုင်းမှ အနာဂတ်ငြိမ်းချမ်းရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် မည်ကဲ့သို့လမ်းညွှန်ထိန်းကျောင်း သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ယခုတိုင်သိကွဲရှင်းလင်းမှု မရှိသေးပေ။^{၂၀၁} ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်ကိုယ်၌သည်လည်း အငြိမ်းစားယူရမည့်အချိန်နီးကပ်လာပြီဖြစ်သည်။ ယခုအချိန်ထိ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေသည် ကန်လန် ကာနောက်ကွယ်၌ ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်ကြောင်း ယမန်နှစ်က KNU ခေါင်းဆောင် စောမူတူးစေးဖိုးနှင့် နေပြည်တော်၌ ထူးထူးခြားခြားတွေ့ဆုံခဲ့သည့် အခြေအနေက အတည်ပြုပေးခဲ့သည်။^{၂၀၂} သို့သော်လည်း ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်ဖြစ်စေ ၎င်းကိုဆက်ခံသည့်မည်သူပင်ဖြစ်စေ ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲအတွင်း USDP ရုံးနိမ့်ခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း NLD အာဏာရနေသမျှ ကာလပတ်လုံး တပ်မတော်၏ အကျိုးစီးပွားများကို အတူတကွကာကွယ်စောင့်ရှောက်မည့်မဟာဗျူဟာတစ်ရပ်ကို တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်များအကြား လက်ဝါးချင်းရိုက် သဘောတူခဲ့ပြီးဖြစ်သည်ဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ယုံကြည်ထားကြသည်။

အချုပ်ဆိုရသော် အဆင့်မြင့်အရာရှိများသည် ဦးသိန်းစိန်ချန်ထားရစ်ခဲ့သည့် အမွေနှင့် NCA သည် “ပျော့ပျောင်း” လွန်းသည်ဟု ရှုမြင်လျက်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ အသွင်ကူးပြောင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ထိန်းချုပ်ရန်အတွက် ၂၀၀၈ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို အမျိုးသားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသို့ ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်မည့် တစ်ခုတည်းသောလမ်းကြောင်းအဖြစ် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သွားမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ NCA ကိုလည်း တိုင်းရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေးဆီသို့ သွားနိုင်သည့် တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်းအဖြစ် သဘောထားမည်ဖြစ်သည်။ အခြားမည်သည့် ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲမှုကိုမျှ လက်သင့်ခံလိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ အလားတူအရေးပါသည့် အချက်မှာ မြေနင့် သယံဇာတအရင်းအမြစ်ပဋိပက္ခများ မြင့်တက်လာခြင်းနှင့် အတူတပ်မတော်သည် အမျိုးသားစီးပွားရေး နယ်ပယ်အတွင်းရှိ မိမိတို့၏ ပြိုင်ဖက်ကင်းအနေအထားကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရှိရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂလေ့လာဆန်းစစ်ချက်တစ်ခုအတွင်း၌ Vanda Felbab-Brown သတိပေးခဲ့သကဲ့သို့

ပင် NLD ၏ကစားကွက်ရွှေ့နိုင်စွမ်းသည် “တပ်မတော်မှ အာဏာဆက်လက်ဆုပ်ကိုင်ထားမှုနှင့်အတူရှုပ်ထွေးသည့်အစိုးရနှင့်တရားမဝင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ကွန်ယက်” အားဖြင့် ကန့်သတ်ခံထားရသည်။^{၂၀၃}

၂၀၁၇ ခုနှစ် အစောပိုင်းကာလ၌ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ ကျဉ်းမြောင်းသည့် မိုးကုပ်စက်ပိုင်းသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုအတွက် အခြေခံအဖြစ် ရေးဆွဲပြင်ဆင်ထားသည့် ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်အပေါ် မျှော်လင့်ချက်ထားခဲ့ကြသည့် NCA လက်မှတ်ရေးထိုးထားသူများ အပါအဝင် တိုင်းရင်းသားအင်အားစုများအကြား သတိပေးသံချောင်းခေါက်သံမြည်စေခဲ့သည်။ ဇန်နဝါရီလအတွင်း ကျရောက်သည့် ကရင့်တော်လှန်ရေး နေ့၌ စောမူတူးစေးဖိုးသည် “ကရင်တစ်မျိုးသားလုံးရဲ့ နိုင်ငံရေးအိပ်မက်တွေနဲ့ ရည်မှန်းချက်တွေ အခုချိန်ထိ မပြည့်စုံသေးဘူး။ သူတို့ရသင့်ရထိုက်တဲ့ တရားဝင်အခွင့်အရေးတွေ အခုချိန်ထိ မရကြသေးဘူး” ဟု သတိပေးခဲ့သည်။^{၂၀၄} နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် စောမူတူးစေးဖိုးသည် KIO နှင့် အခြား EAO ခေါင်ဆောင်များအား လိုင်ဇာမြို့၌ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမည့် KNU ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တစ်ခုကို ဦးဆောင်ခဲ့ပြီး တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာ ငြိမ်းချမ်းရေးဆီသို့ ဆက်လက်ကြိုးစားလျှောက်လှမ်းရန် လိုအပ်သည်ဟူသည့် ပူးတွဲကြေညာချက်တစ်ခုကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။^{၂၀၅} NLD ကို တုန့်ဆိုင်းသွားစေသည့် နောက်ထပ်အချက်တစ်ခုအနေဖြင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဧပြီလအတွင်းကျင်းပခဲ့သည့် ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲ၌ SNLD နှင့် အခြားအတိုက်အခံပါတီများ၏ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များ၌ အနိုင်ရခဲ့ခြင်းက ပါတီအပေါ်မျှော်လင့်ချက် ပျက်ပြားလာကြပြီဖြစ်ကြောင်း ထင်ဟပ်စေလျက်ရှိသည်။^{၂၀၆} ဤသို့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဖြစ်ထွန်းမှု အရှိန်တန်သွားနေချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် ဒုတိယမြောက် သြဇာလွှမ်းမိုးမှုအရှိဆုံးဖြစ်သလို အကျိုးပတ်သက်ပါဝင်သူအားလုံးကို ဖိအားပေးနိုင်စွမ်းရှိသည့် တစ်ဦးတည်းသောနိုင်ငံတကာ ဇာတ်ကောင်ဖြစ်သည့် တရုတ်နိုင်ငံက မျှော်လင့်မထားဘဲ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်လာခဲ့သည်။^{၂၀၇} တရုတ်အတွက်လည်း ထိုသို့ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရသည့် အကြောင်းရင်းများရှိနေခဲ့သည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ် ဗကပပြိုလဲသွားပြီးနောက်ပိုင်း တရုတ်သည် နုဝတ/နအဖအစိုးရ၏ အရေးအပါဆုံးသော နိုင်ငံတကာ မဟာမိတ်ဖြစ်လာခဲ့သလို ယူနန်ပြည်နယ်တစ်လွှားရှိ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများအား ထောက်ပံ့ကူညီသူနှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူလည်း ဖြစ်နေခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း MNDA ပဋိပက္ခ (ကိုးကန့်သည်လည်း တရုတ်တိုင်းရင်းသားများဖြစ်သည်) အတွင်း စစ်ဘေးဒုက္ခသည်များ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ဝင်ရောက်လာပြီးနောက်ပိုင်းစိုးရိမ်ပူပန်မှုမြင့်တက်လာခဲ့ပြီး တည်ငြိမ်မှုပျက်ပြားလာခြင်းနှင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဇွန်လအတွင်း KIO နှင့်ချုပ်ဆိုထားခဲ့သည့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက် ပျက်စီးသွားခြင်းနှင့်အတူ သေကျေပျက်စီးမှုများ မြင့်တက်လာသည့် အပေါ်၌ လည်းစိုးရိမ်မကင်းဖြစ်လာခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းဖြစ်ပျက်လာသည့် စက်တင်ဘာလ “မြစ်ဆုံအရေးအခင်း” အဖြစ် သမ္မတဦးသိန်းစိန်မှ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁.၄ ဘီလီယံတန်ဖိုးရှိသည့် စီမံကိန်းကို မပြောမဆိုဆိုင်းငံ့ပစ်လိုက်ခြင်းကလည်း တရုတ်မူဝါဒချမှတ်သူများအတွက် အရေးပါသည့်အဆုံးအဖြတ်ဖြစ်စေခဲ့သည်။^{၂၀၈} ဤအချိန်မှစ၍ တရုတ်

ဖျန်ဖြေရေးသမားများက တိုက်ပွဲကိုအဆုံးသတ်ရန် နည်းလမ်းရှာ လာခဲ့ကြပြီး ဦးသိန်းစိန်အစိုးရနှင့် KIO အကြား ၂၀၁၃ ခုနှစ် ငြိမ်း ချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲ (“အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည့် ဦးသိန်းစိန် ၏ NCA လုပ်ငန်းစဉ်ကိုကြည့်ပါ”) ကမကထပြုခဲ့သည်။ မည်သို့ဆိုစေ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လအရောက်တွင် နယ်စပ်ကိုကျွံ၍ ကျရောက် ပေါက်ကွဲခဲ့သည့် လေယာဉ်ငှားကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံသားငါးဦး သေဆုံး ခဲ့ပြီးနောက် ဘေကျင်းအစိုးရက အလားတူဖြစ်ရပ်မျိုး ထပ်မံဖြစ် ပွားလာပါက စစ်ရေးနည်းလမ်းဖြင့် ပြန်လည်တုန့်ပြန်သွားမည်ဟု သတိပေးလာခဲ့သည်။^{၁၉} ထို့အပြင် တရုတ်အာဏာပိုင်များက အစိုးရ တစ်ရပ်အနေဖြင့် NLD အာဏာရလာနိုင်သည့် အလားအလာ သို့မဟုတ် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားရေး အဖွဲ့အစည်းများ မှတစ်ဆင့် နယ်စပ်ဒေသတစ်လွှား “ငြိမ်းချမ်းရေး” လုပ်ငန်းများ ဖော်ဆောင်လာခြင်းနှင့်အတူ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် အနောက်တိုင်း အစိုးရများ (အထူးသဖြင့် အမေရိကန်နှင့် ဗြိတိသျှ) ဩဇာလွှမ်းမိုး လာမည့် အလားအလာနှင့်ပတ်သက်၍လည်း စိုးရိမ်မကင်းရှိခဲ့ကြ သည်။ သို့သော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် “မြစ်ဆုံအရေးအခင်း” နောက်ပိုင်း တရုတ်အရာရှိများသည် အနောက် တိုင်းဇာတ်ကောင် များနှင့် ထိထိရောက်ရောက်လက်ရည်တူ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စေလိမ့်မည် ဟု၎င်းတို့ယုံကြည်သည့် စီးပွားရေးနှင့် ပညာရေးနယ်ပယ်အပါ အဝင် “အပျော့ဆွဲအာဏာ” သုံးသည့် နည်းလမ်းများကို ပိုမိုအား စိုက်ဖော်ဆောင်လာခဲ့ကြသည်။ ဦးသိန်းစိန်ဆင်းသွားပြီးနောက်ပိုင်း နယ်ပယ်အတော်များများ၌ ဤမူဝါဒ အလုပ်ဖြစ်လာခဲ့သည်ဟုသုံး သပ်ရပြီး အထူးသဖြင့် ယူနန်ပြည်နယ်သို့ သွယ်တန်းဖောက်လုပ် လျက်ရှိသည့် ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းများ ပြီးစီး အောင်မြင်ခဲ့သလို ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ တရုတ်ပြည်လေ့ လာရေးခရီးအားဖြင့်လည်း ပိုမိုထင်သာမြင်သာ ရှိလာခဲ့သည်။^{၂၀}

၂၀၁၇ ခုနှစ်အစောပိုင်း၌ တရုတ်အား အပူတပြင်းအား သွန်ခွန်စိုက် အရေးယူဆောင်ရွက်လာစေသည့် မောင်းနှင်အားနှစ် ရပ်အဖြစ် ယူနန်နယ်စပ်တစ်လွှား လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများ ပြင်း ထန်လာခြင်းနှင့် တရုတ်သမ္မတရီကျင်းပင်၏ “ခါးပတ်နှင့် လမ်းအစီ အစဉ်” တို့တစ်ချိန်တည်းလိုလို ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည် (BRI: ယခင်က “ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း ပတ်လမ်းတစ်ခု”)

ပဋိပက္ခမျက်နှာစာ၌ မြန်မာအမျိုးသားရေးဝါဒီများ ရဲဖန် ရံခါပြောဆိုသုံးနှုန်းလေ့ရှိသကဲ့သို့ UWSA၊ MNDA နှင့် NDAA တို့သည် တရုတ်လက်ဝေခံများဖြစ်သည်ဟု ရောထွေးပြောဆိုမည် ဆိုပါက မှားယွင်းသွားပါလိမ့်မည်။^{၂၁} တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် “ပါတီချင်းဆက်ဆံရေး” နှင့် “အစိုးရချင်းဆက်ဆံရေးကို” အမြဲတစေ ခွဲခြားထားလေ့ ရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် မြန်မာ နိုင်ငံ၏ အရှေ့မြောက်ပိုင်းဒေသတစ်လွှား တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး နှင့်စီးပွားရေးအရ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုသည် ငြင်းပယ်၍မရသည့်အမှန် တရားတစ်ခုဖြစ်နေသလို ကချင်နှင့် ‘ပ’ တိုင်းရင်းသားများသည် လည်း နယ်စပ်ဒေသနှစ်ဖက်စလုံး၌ မှီတင်းနေထိုင်လျက်ရှိသည့် လူမျိုးများဖြစ်နေကြသည်။ သို့ပါသောကြောင့် တရုတ်အာဏာပိုင် များသည် MNDA နှင့် TNLA ကဲ့သို့သော အင်အားစုများကို NCA လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း တပ်မတော်၏ ငြင်းပယ်ကန့်ကွက်မှုအပေါ်

အလွန်အရေးထားသည့်အပြင် အနည်းငယ် တောင်ပိုင်းကျသည့် UWSA နှင့် NDAA ထိန်းချုပ်နယ်မြေများသို့ တစ်ချိန်ချိန်၌ တိုက်ပွဲ များကူးစက်လာမည်ကို အလွန်စိုးရိမ်ပူပန်လျက်ရှိသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလအတွင်း တရုတ်နှင့် ‘ပ’ အကြား နီးစပ်သည့် ဆက်ဆံရေးကို ပြသသည့်အနေဖြင့် UWSA ၏ ဒုက္ခက္ခန္ဓ ရှောင်းမင်လျန်သည် ငြိမ်း ချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ပေးရန် တရုတ်နှင့် ကုလသမဂ္ဂတို့ကို တိုက်တွန်းတောင်းဆိုထားသည့် အချက်(၈)ချက် ပါကြေညာချက်တစ်စောင်ကို တရုတ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။^{၂၂} ယခုအချိန်၌ တရုတ်အာဏာပိုင်များ နီးနီးကပ်ကပ် စောင့်ကြည့် လျက်ရှိသကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့မြောက်ဒေသ အခြေစိုက် EAOs များသည်လည်း ခြေလှမ်းသစ်များ စတင်ပြင်ဆင်လာခဲ့သည်။ ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း UNFC အဖွဲ့ဝင် KIO နှင့် SSA/SSPP နှစ်ဖွဲ့ သည် NCA ကို အစားထိုးရန် UWSA တောင်းဆိုခဲ့သည့် ပန်ဆန်း ညီလာခံသို့ တက်ရောက်ပါဝင်ခဲ့ကြပြီး အစိုးရနှင့် EAOs များအကြား နိုင်ငံရေးကိစ္စများကိုညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့သစ်တစ်ခုဖွဲ့စည်း ထူထောင်ရန်အဆိုပြုခဲ့ကြသည်။ ဤခြေလှမ်းသည် အစိုးရငြိမ်းချမ်း ရေးကော်မရှင်နှင့်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးနေဆဲဖြစ်သည့် UNFC မဟာမိတ် များအကြား အကျပ်ရိုက်စေခဲ့သည်။ မတူကွဲပြားသည့် ချဉ်းကပ် ဆောင်ရွက်မှုပြုရန် လိုအပ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု နားလည်လက်ခံ ပေးနိုင်သော်လည်း NCA လမ်းစဉ်ကိုစွန့်လွှတ်မှုသည် သဘောတူညီ ချက်ရရှိနိုင်ပါက စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးသွားမည်ဟု ပြောဆို ထားသည့် UNFC ၏ “အခြေခံမူ (၉) ရပ်” နှင့် သေဖွယ်ဆန့်ကျင် သွားခဲ့သည်။ မည်သို့ဆိုစေ ဧပြီလအတွင်း မဟာမိတ်အဖွဲ့သစ် တစ်ခုဖြစ်သည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံရေး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှု အတိုင်ပင်ခံ ကော်မတီ (FPNCC) ကို အတည်ပြုဖွဲ့စည်းလိုက်ခြင်း နှင့်အတူ တရုတ်နယ်စပ်တစ်လွှား နိုင်ငံရေးရေချိန် ပြန်လည်မြင့်တက်လာခဲ့ သည်။ နောက်ပိုင်းရက်သတ္တပတ်များအတွင်း FPNCC အဖွဲ့ဝင်ဦးရေ (၇) ဖွဲ့အထိတိုးလာခဲ့ရာ၌ UWSA၊ NDAA၊ SSA/SSPP တို့နှင့်အတူ အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားခြင်း မရှိသေးသည့် အဖွဲ့လေးဖွဲ့ဖြစ်သည့် AA၊ KIO၊ MNDA နှင့် TNLA တို့ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။^{၂၃} ဤမဟာမိတ် အဖွဲ့သစ်၏နောက်ပိုင်းဝယ်ကရိုက်ခတ်မှုများမည်မျှအထိရှိလာနိုင် ကြောင်း ခန့်မှန်းရခက်နေဆဲ ဖြစ်သည်။ AA၊ MNDA နှင့် TNLA အဖွဲ့ (၃) ဖွဲ့သည် တပ်မတော်နှင့် ဆက်လက်တိုက်ခိုက်နေခြင်း ကြောင့်အစောပိုင်းကတည်းက UNFC မှ ထွက်ခွာသွားခဲ့ပြီးဖြစ် သလိုနောက်ပိုင်း FPNCC ဖွဲ့စည်းလိုက်ပြီးဖြစ်ကြောင်း ကြေညာ ချက်ထုတ်ပြန်မှုအပြီး၌ KIO၊ SSA/SSPP နှင့် WNO တို့ထပ်မံ နှုတ်ထွက်သွားခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် သမိုင်းအစဉ်အလာ၊ အဖွဲ့ အစည်းနှင့် တပ်ဖွဲ့ဝင်အရေအတွက်ကို ကြည့်မည်ဆိုပါက FPNCC အဖွဲ့ဝင်များသည် NCA လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် အဖွဲ့အစည်း များထက်အင်အားအရရော ကိုယ်စားပြုမှုအရပါများစွာသာလွန်နေ ခြင်းသည် NLD နှင့် တပ်မတော်တို့၏ အစီအစဉ်များအတွက် ကြီးမားသည့် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အပစ်ရပ် NCA အဖွဲ့ ဝင်များနှင့် UNFC လက်ကျန်အဖွဲ့ဝင်များအပြင် အစိုးရအနေဖြင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရန်အတွက် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် မူကြမ်းနှင့် အခြေခံမူများကို ပြင်ဆင်ထားပြီးဖြစ်သည့် FPNCC နှင့်ပါ မဖြစ်မနေ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးရန် အကြောင်းဖန်လာခဲ့သည်။^{၂၄} ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်ကို “ပင်လုံသဘောတူစာချုပ်၊ ပင်လုံ ကတိကဝတ်၊ ပင်လုံစိတ်ဓာတ်နှင့် လွတ်လပ်ခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီ၊

တန်းတူညီမျှရေး၊ သာတူညီမျှရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်အပြည့် အဝရှိသည့်ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ရပ်ပေါ် အခြေခံသည့်နိုင်ငံရေးဆွေး နွေးမှုအားဖြင့်” တည်ဆောက်သင့်သည်ဟု FPNCC ကထုတ်ဖော် ပြောဆိုခဲ့သည်။^{၁၅၅}

ဤကဲ့သို့အရေးကြီးသည့် အခါသမယမျိုး၌ ယူရိုအေးရှား ဒေသနှင့် တရုတ်နိုင်ငံကို ကုန်းကြောင်းနှင့် ရေကြောင်းအားဖြင့် ချိတ်ဆက်သွားမည့် သမ္မတရီကျင်းပင်၏ “ခါးပတ်နှင့် လမ်းအစီ အစဉ်” ကြေညာချက်ထွက်ပေါ်လာခဲ့သဖြင့် နိုင်ငံရေးရေချိန် တစ် ရှိန်ထိုးမြင့်တက်လာခဲ့ပြန်သည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာရှည်ကြာမည့် BRI ကိုစိစစ်ကိန်း တစ်ခုထက်စာလျှင် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ကြီးတစ်ရပ် အဖြစ် သုံးသပ်ခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံတကာခေါင်းဆောင်များ၏ ဘေ ကျင်းညီလာခံမတိုင်မီ BRI ကိုတရားဝင်စတင် မိတ်ဆက်မှုပြုခဲ့ သဖြင့်တရုတ်၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ သံသယရှိစရာ မလိုတော့ပေ။ Myanmar Time ၌ရေးသားဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ခါးပတ်နှင့် လမ်းအစီအစဉ်သည် ၂၀ ရာစု “ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းပွဲကို ပြောင်း လဲစေသူ” ဖြစ်လာနိုင်သည်။^{၁၅၆} ညီလာခံ၌ နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံ နှင့် နိုင်ငံခြားရေးရာဝန်ကြီး ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် သည်လည်း ရှိကျင်းပင်နှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ပြီးနောက် အစိုးရအရာရှိများသည် BRI ကိုအထောက်အပံ့ဖြစ်စေမည့် ငါးနှစ်တာစီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ပဏာမနားလည်မှု စာချွန်လွှာကို သဘောတူ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ ရှိကျင်းပင်သည် “တရုတ်အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် လိုအပ်သည့် အကူ အညီများကို ဆက်လက်ပံ့ပိုးပေးသွားရန် ဆန္ဒရှိသည်” ဟု ရည်ညွှန်း ပြောဆိုသွားခဲ့သည်။^{၁၅၇} ဒုတိယ ၂၀ ရာစုပင်လုံညီလာခံ မကျင်းပမီ နှစ်ပတ်အလို၌ ပြောဆိုခဲ့ခြင်းကြောင့် ယင်းထက်ပို၍ ချိန်သား ကိုက်မှုမရှိနိုင်တော့ပေ။

သို့ဖြစ်၍ အခင်းအကျင်းသည်လည်း ဒုတိယ ၂၀ ရာစု ပင်လုံညီလာခံ ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုကဲ့သို့ပင် အလွန်ရှုပ်ထွေး နေခဲ့သည်။ ရှေ့ပိုင်း၌ UNFC အနေဖြင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် နှင့်အောင်မြင်စွာ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးနိုင်ခဲ့သည်ဟု သတင်းများပေါ် ထွက်လာခဲ့သည်။^{၁၅၈} သို့သော်လည်း ရှက်ဖွယ်လိလိဖြစ်ခဲ့ရသည့် ကိစ္စရပ်အနေဖြင့် NCA လက်မှတ်ရေးထိုးရန် UNFC အဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်ကြသည့် ANG၊ KNPP၊ LDU၊ NMSP နှင့် WNO အဖွဲ့အစည်း (၅) ဖွဲ့မှ လက်ခံသဘောတူလိုက်ပြီဟု နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံက မှားယွင်းကြေညာမိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။^{၁၅၉} ဤကဲ့သို့ သောမှားယွင်းမှု သည် NCA လက်မှတ်ရေးထိုးမှုအတွက် မိမိတို့လိုလားသည့် “အခြေခံမူ (၉) ရပ်” ၏ အသေးစိတ် အချက်အလက်များကို ငြိမ်း ချမ်းရေးကော်မရှင်မှ လက်ခံသဘောတူခဲ့ခြင်းမရှိသဖြင့် KNPP၊ NMSP နှင့် ကျန် UNFC အဖွဲ့ဝင်များ ၂၀ ရာစု ပင်လုံညီလာခံသို့ တက်ရောက်ပါဝင်မှုမပြုရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပြီးနောက် ပို၍အထင်ကရ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ UNFC နှင့် FPNCC တို့ ချဉ်းသာလာမည့်ညီလာခံအပေါ် ရတက်မအေးဖြစ်ခဲ့ကြရသည် မဟုတ်ပါ။ ခေါင်းဆောင်အချို့၏ ညီလာခံကို ရွှေ့ဆိုင်းသင့်ကြောင်း အဆိုပြုချက်နှင့်အတူ အပစ်ရပ် NCA အဖွဲ့ဝင်များသည်လည်း တပ် မတော်၏ နောက်ပိုင်းအပြုအမူနှင့် ပတ်သက်၍ စောဒကတက်လာ ခဲ့ကြသည်။ စိုးရိမ်ပူပန်လျက်ရှိသည့် ကိစ္စရပ်များအတွင်း NCA

သဘောတူညီချက်အရ ရခိုင်နှင့် ချင်းပြည်နယ်များ၌ ကျင်းပသွား ရန်စီစဉ်ထားသည့် လူမျိုးအလိုက် နိုင်ငံရေးတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု (နောက်ပိုင်း၌ ချင်းတွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲကို ဆက်လက် ကျင်းပခွင့်ရခဲ့ သည်) ကို “လုံခြုံရေးအကြောင်းပြချက်ဖြင့်” ဆိုင်းငံ့ပစ်ခဲ့ခြင်း၊ ရှမ်း ပြည်နယ် တောင်ကြီးမြို့၌ ကျင်းပမည့် လူမျိုးအလိုက်တွေ့ဆုံဆွေး နွေးပွဲကို တပ်မတော်ဖက်မှ ပိတ်ပင်တားဆီးခဲ့ခြင်း၊ ABSDF ခေါင်း ဆောင်တစ်ဦးအား မတရားအသင်းအက်ဥပဒေဖြင့် ဆက်လက်ဖမ်း ဆီးထိန်းသိမ်းထားခြင်း၊ တပ်မတော်အားလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက် မှုများ ကျူးလွန်ခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲပြောဆိုခဲ့သည့် ALP အရာရှိကို နိုင်ငံ တော်အကြည်ညိုပျက်စေမှုဖြင့် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခဲ့ခြင်းနှင့် NCA ပြဌာန်းချက်များ ရှိနေလင့်ကစား SSA/RCSS အပေါ် ကြိုကြား ကြိုကြား ရန်စတုတ်ခိုက်မှုများရှိနေခြင်းတို့ ပါဝင်လျက်ရှိသည်။^{၁၆၀} ချုပ်၍ဆိုရသော် ပင်လုံညီလာခံ၏ ရှေ့အလားအလာ မကောင်း တော့ဟုသာ သုံးသပ်ရပါလိမ့်မည်။

မတူကွဲပြားသည့် အင်အားစုများအကြား ဝိရောဓိဖြစ်နေ သည့်အချိန်သည် တရုတ်အတွက် မိမိတို့၏ နိုင်ငံရေး ဩဇာဖြန့် ကျက်ရန် အခွင့်အခါကောင်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးမိနစ်အထိ သံခင်းတမန်ခင်းဖြင့် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ လွန်းထိုးသွားလာခဲ့ပြီး နောက်ဆုံး၌ FPNCC ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ ယူနန်ပြည်နယ်မှနေပြည် တော်သို့ လေယာဉ်ဖြင့်ရောက်ရှိလာခဲ့ပြီး ၂၀ ရာစု ပင်လုံညီလာခံ သည်လည်း နဂိုမျှော်မှန်းထားသည်ထက်ပို၍ တာထွက်ကောင်း ကောင်းဖြင့် မျက်နှာပန်းလှသွားခဲ့သည်။ အစိုးရ တပ်မတော်၊ နိုင်ငံ ရေးပါတီများ၊ EAOs နှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းကိုယ်စားလှယ် ပေါင်း ၇၀၀ ကျော်တက်ရောက်ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ NCA ၌ ကန့်သတ် ချက်များစွာရှိနေဆဲဖြစ်ကြောင်း ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကိုယ်တိုင် ၎င်း၏မိန့်ခွန်းအတွင်း ထည့်သွင်းပြောဆိုသွားခဲ့သဖြင့် လူထုအများ အပြားက လမ်းကြောင်းအပြောင်းအလဲဖြစ်လာပြီဟု ထင်မြင်ခဲ့ကြ သည်။ “အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုတွေကအပေါ်ယံ ပြဿနာတွေကိုပြေလည်သွားစေနိုင်တာကိုကျွန်မတို့အနေနဲ့အသိ အမှတ်ပြုပေမဲ့ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုသည်သာလျှင် တိမ်မြုပ်နေတဲ့ မကျေနပ်ချက်တွေကို ကုစားပေးနိုင်လိမ့်မယ်” ဟု ပြောဆိုခဲ့သည်။ “ဒါကြောင့် NCA ကိုယ်၌သည် အန္တိမပန်းတိုင်တစ်ခု မဟုတ်ပါဘူး။”^{၁၆၁}

ထို့နောက်ညီလာခံကိုပုံစံမျိုးစုံဖြင့် ဆက်လက်ကျင်းပရာ၌ FPNCC ကိုယ်စားလှယ်များသည် “အထူးဖိတ်ကြားထားသည့် ဧည့် သည်တော်များ” အဖြစ် ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားကိုသာ တက်ရောက်ပါ ဝင်ခဲ့ကြသည်။ ပြီးခဲ့သည့် ပင်လုံညီလာခံကဲ့သို့ပင် UWSA ၏ ကိုယ်စားလှယ်အဆင့်အတန်းနှင့် ပတ်သက်၍ ရှုပ်ထွေးသွားခဲ့သည်။^{၁၆၂} သို့သော်လည်း အပေးအယူပြုလုပ်သည့်သဘောဖြင့် FPNCC ကိုယ် စားလှယ်များကို ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကိုယ်တိုင်လက်ခံတွေ့ဆုံ ခဲ့သည်။ တပ်မတော်၏ အကဲဆတ်မှုကို အလေးထားသည့်အနေဖြင့် KIO၊ NDA၊ SSA/SSPP နှင့် UWSA တို့ပါဝင်သည့် အဖွဲ့နှင့် AA၊ MNDA နှင့် TNLA တို့ပါဝင်သည့် အဖွဲ့ဟူ၍ နှစ်ဖွဲ့ခွဲတွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးခဲ့သည်။^{၁၆၃} FPNCC အဖွဲ့သည်လည်း အဆိုပါအခွင့်အ ရေးကိုအသုံးပြု၍ အစိုးရ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးကော်မရှင် ခေါင်းဆောင် ဒေါက်တာတင်မျိုးဝင်းမှတစ်ဆင့် မိမိတို့ပြင်ဆင်ထားသည့် အပစ် အခတ်ရပ်စဲရေး အစီအစဉ်ကို ဆွေးနွေးတင်ပြခဲ့ကြသည်။^{၁၆၄}

၂၀၁၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ

- ရက္ခိင်တပ်မတော်^{၁၂၃}
- ရက္ခိင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးပါတီ^{၁၄၅}
- ရက္ခိင်အမျိုးသားကောင်စီ^{၁၆}
- ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး^{၁၄၅၇}
- ဒီမိုကရေစီကရင်အကျိုးပြုတပ်မတော်^{၁၄၅*}
- ကချင်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ချုပ်^{၁၂၃၇၈}
- ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး^{၁၄၅၇}
- ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ^{၁၄၆}
- KNU/KNLA ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ^{၁၄၅}
- လားဟူဒီမိုကရက်တစ် အစည်းအရုံး^{၁၆}
- မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားဒီမိုကရေစီ မဟာမိတ်တပ်မတော်^{၁၂၃၇}
- အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ မဟာမိတ်တပ်မတော်^{၃၄}
- နာဂအမျိုးသားဆိုရှယ်လစ်ကောင်စီ-ကပ္ပလန်^{၄**}
- မွန်ပြည်သစ်ပါတီ^{၁၄၆}
- ပအိုဝ်းအမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ အစည်း^{၁၄၅၇}
- သျှမ်းပြည်တပ်မတော်/သျှမ်းပြည်/ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ^{၅၅}
- သျှမ်းပြည်တပ်မတော်/သျှမ်းပြည်/တိုးတက်ရေးပါတီ^{၃၄၇}
- တအာင်းအမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်^{၁၂၃၇}
- ဝပြည်သွေးစည်းညီညွတ်ရေးတပ်မတော်^{၃၄}
- ဝအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်^{၁၇***}

မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများဒီမိုကရေစီတပ်မတော်^{၅၅****}

- ^၁ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုအဖွဲ့
- ^၂ မြောက်ပိုင်းမဟာမိတ်အဖွဲ့
- ^၃ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံရေး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှု အတိုင်ပင်ခံကော်မတီ
- ^၄ အစိုးရနှင့် တစ်ဖွဲ့ ချင်းအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး
- ^၅ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်
- ^၆ ညီညွတ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဖက်ဒရယ်ကောင်စီ
- ^၇ UNFC အဖွဲ့ဝင်ဟောင်း
- ^၈ အစိုးရနှင့် ရန်လိုတိုက်ခိုက်မှုလျှော့ချရေး သဘောတူညီချက်

- * အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားခြင်းမရှိသည့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ခွဲထွက်အဖွဲ့
- ** အိန္ဒိယတွင်လည်း လှုပ်ရှားအသက်ဝင်မှုရှိ
- *** FPNCC အတွင်း လက်ရှိအဆင့်အတန်းရေရာမှုမရှိ
- **** တိုင်းရင်းသားနယ်မြေ၌ အခြေစိုက်ထားသည့် တိုင်းရင်းသားမဟုတ်သည့်တပ်ဖွဲ့

N.B ဤအဖွဲ့အစည်းများသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်ကတည်းက ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ပုံမှန်အသိအမှတ်ပြုခံထားရသည့် ၂၁ ဖွဲ့ ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အရွယ်အစား၊ သမိုင်းအစဉ်အလာ၊ တပ်ဖြန့်ထားရှိမှုနှင့် ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းခြင်း အတော်အတန် ကွာခြားမှုရှိသည်။ ဤစာရင်းကိုနောက်ဆုံးပိတ်စာရင်းတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်၍မရနိုင်ပေ။ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း တပ်မတော်မှ ကျောထောက်နောက်ခံပြုပံ့ပေးထားသည့်နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့များနှင့် ပြည်သူ့စစ်တပ်ဖွဲ့ပေါင်းများစွာရှိနေပြီး ပအိုဝ်းအမျိုးသား တပ်မတော်ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့နှင့် ကောင်းခါးပြည်သူ့စစ် (KIO တပ်မဟာ ၄ မှခွဲထွက်လာသည့်အဖွဲ့) ကဲ့သို့သော အချို့အဖွဲ့အစည်း များသည် ယခင်ကအပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည့် အဖွဲ့များဖြစ်ကြသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၌ အရေးအကြီးဆုံးတပ်ဖွဲ့များ၌ ကွတ်ခိုင်၊ မန်ပန်၊ ပန်းဆေးနှင့် တာမိုးညိုပြည်သူ့စစ်တပ်ဖွဲ့များ ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ BGF များ၌ ဒီမိုကရက်တစ် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကရင်တပ်မတော်၊ ကရင်နီတိုင်းရင်းသားများ လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦးနှင့် ဒီမိုကရေစီ တပ်မတော်သစ်-ကချင်တို့ ပါဝင်လျက်ရှိ သည်။ မကြာသေးခင်ကမှ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည့် ရခိုင်ရိုဟင်ဂျာများ ကယ်တင်ရေးတပ်သည် အမျိုးသားဇာတ်ခုံပေါ်ရောက်ရှိ လာရန် အလွန်နုသေးသည်။

ညီလာခံအပြီး၌ ပြည်ထောင်စုသဘောတူညီချက်အတွင်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည့် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ မြေယာနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအချက်ပေါင်း ၄၅ ချက်အနက် ၃၇ ချက်ကို သဘောတူညီမှုရရှိခဲ့သည်ဟု နိုင်ငံပိုင်သတင်းစာ၌ ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။^{၁၆၅} အနာဂတ်နိုင်ငံရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု လုပ်ငန်းများကို “ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူများ” နှင့်အညီ ဖော်ဆောင်သွားမည်ဟု ကြေညာခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းမှု သဘောတရားအပေါ် တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များအကြား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန်ခဲယဉ်းခဲ့သည်။ ပထမအချက်အနေဖြင့် သဘောတူညီချက်များကို တစ်နိုင်လုံးငြိမ်းချမ်းရေး သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုအားလုံး၏ သဘောထားများပါဝင်မှုမရှိဘဲ အစိုးရဖက်မှ တစ်ဖက်သတ်ထုတ်ပြန်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် အလွန်အရေးကြီးသည့် ကိစ္စရပ်ပေါင်းများစွာကို အပြန်အလှန် ဆွေးနွေးခွင့် မရရှိခဲ့ကြဟု ကိုယ်စားလှယ်အများအပြား စောဒကတက်ခဲ့ကြသည်။^{၁၆၆} တစ်နည်းဆိုသော် အမြင်မတူသည့် သဘောထားများပေါ်ထွက်လာတိုင်း အများသဘောတူခွင့်ပြုချက် သို့မဟုတ် အများစုထောက်ခံမဲဖြင့် အတည်ပြုရန်မရှိလင့်ခွဲကြသည့် ကိုယ်စားလှယ်များမဟုတ်ဘဲ UPDJC ကသာ ဆုံးဖြတ်သွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ တတိယအချက်အနေဖြင့် ၂၁ ရာစုပင်လုံလုပ်ငန်းစဉ်၏ ကိစ္စအဝဝကို NLD သို့မဟုတ် အခြားတက်ရောက်လာသူများ မဟုတ်ဘဲ တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ်များကသာ လက်တွေ့ထိန်းချုပ်ခြယ်လှယ် သွားခဲ့သည်ဟု ရှုမြင်ရသည်။ တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များက နိုင်ငံရေးတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် အခြေခံမူအသစ်များကို ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရမည့်အစား ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို လိုက်လျောနာခံရန်သာ “ဖွတ်အတင်းကျိုးသွင်း” ခံခဲ့ရသည်ဟု နောက်ကွယ်၌ ၎င်းတို့၏ ခံစားချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသွားခဲ့သည်။

တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သဘောထားများနှင့်ပတ်သက်၍ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်က ၎င်း၏အဖွင့်မိန့်ခွန်းအတွင်း NCA လမ်းစဉ်အတိုင်း လိုက်လျောကရန်တာဝန်ရှိသည်ဟု အလေးအနက်ထားပြောဆိုရင်း တပ်မတော်၏ ငြိမ်းချမ်းရေးမူဝါဒ “ခြောက်ရပ်” ကို ထပ်လောင်း ပြောဆိုသွားခဲ့သည်။^{၁၆၇} “အချို့သော တိုင်းရင်းသားအင်အားစုများ၏ ဆွေးနွေးတင်ပြချက်များ၊ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် အခြေခံသဘောတရားများသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်ထက် ကျော်လွန်လျက်ရှိသည်” ဟုသတိပေးပြောဆိုခဲ့ပြီး တပ်မတော်အနေဖြင့် “အဖျက်အမှောင့် လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်သည့်မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းကိုမဆိုရင်ဆိုင်သွားမည်” ဖြစ်ကြောင်း ပြတ်ပြတ် သားသားပြောဆိုသွားခဲ့သည်။^{၁၆၈}

ပြည်နယ်များနှင့် တိုင်းရင်းသားများ၏ ရပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများကို ဆွေးနွေးနေစဉ်အတွင်း ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်၏ အခြေခံမူတစ်ရပ်အနေဖြင့် “ခွဲထွက်မှုမပြုရေး” မှုကို ထည့်သွင်းထားရန် တပ်မတော်သားကိုယ်စားလှယ်များ တွန်းအားပေးခဲ့သဖြင့် သဘောထားကွဲလွဲမှုများရှိလာခဲ့သည်။^{၁၆၉} ဤအဆိုပြုလွှာသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ပင်လုံအခြေခံမူများ၏ အနှစ်သာရနှင့်

ဆန့်ကျင်နေရုံမျှမက တစ်နိုင်လုံးငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံရေးစကားပိုင်းတို့ကို ဖော်ဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိမီ ဤကဲ့သို့သော သဘောတရားမျိုးကို ချမှတ်လာခြင်းသည် တစ်ဖက်သတ်ဆန်၍ ဆန္ဒစောလွန်းရာရောက်နေသည်ဟု သုံးသပ်ကြသည်။ အဆိုပါညီလာခံသို့ တိုင်းရင်းသားအင်အားစုများ အကုန်တက်ရောက်ပါဝင်မှု မရှိခဲ့သလို NCA သဘောတူညီချက်အရ ညီလာခံမတိုင်မီ လူမျိုးအလိုက် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ စီစဉ်ကျင်းပရန် လူမှုအဖွဲ့အစည်းတိုင်း အခွင့်အရေးရခဲ့ကြသည်မဟုတ်ပါ။^{၁၇၀}

နှစ်ရက်တာမျှ အကြိတ်အနယ် ဆက်လက်ဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီးနောက်ပိုင်း အဆုံးသတ်အနေဖြင့် “ခွဲမထွက်ရေးမူ” ကို နောက်မှ ဆွေးနွေးရန်အတွက် ချန်လှပ်ထားရန် သဘောတူဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ဤအချက်ကြောင့် ဆွေးနွေးသဘောတူရန် လိုအပ်သည့် ကိစ္စရပ်ပေါင်းများစွာ ပေါ်ထွက်လာစေခဲ့သည်။ အခြေခံမူ ၃၇ ချက်သည် ပြီးပြည့်စုံသည့် စာရင်းတစ်ခုမဟုတ်သလို အရေးအကြီးဆုံးကိစ္စရပ်တစ်ခုလည်း မဟုတ်ခဲ့ဘဲ အများစုသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှ ဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်ပြီး ညီလာခံအတွင်း ဆွေးနွေးသဘောတူရန် အလွယ်ကူဆုံးကိစ္စ ရပ်များအဖြစ် ယူဆခဲ့ကြပုံရသည်။ မည်သို့ဆိုစေ ထွက်ပေါက်မဲ့သလိုဖြစ်နေသည့် အခြေအနေ၏ နောက်ဆက်တွဲ သက်ရောက်မှုများသည် အလွန်လေးနက်မှုရှိလာနိုင်သည်။ ခွဲမထွက်ရေးအချက်ကို ထည့်သွင်းရန်ငြင်းဆန်ခံခဲ့ရသဖြင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် တပ်မတော်တို့သည် တန်းတူညီမျှရေး၊ ဖက်ဒရယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို ဆွေးနွေးမှုမပြုရန် တားမြစ်ပိတ်ပင်ခဲ့ကြသည်။ အစိုးရ၏ သဘောထားသည် တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်ပေါင်းများစွာကို မင်သက်အံ့အားသင့်စေခဲ့သည်။

ရလဒ်အနေဖြင့် ယခုအကြိမ်တွင်လည်း ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံသည် ရေပေါ်အရပ်ရေးသကဲ့သို့ အချည်းနှီးဖြစ်ခဲ့ ပြန်သည်။ Frontier Myanmar မဂ္ဂဇင်းက “ပင်လုံရန်ပွဲလော ပင်လုံသဘောတူညီချက်လော” ဟု မေးခွန်းထုတ်ခဲ့သည်။^{၁၇၁} ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးစာမျက်နှာသစ် ဖွင့်လှစ်ခြင်းမျိုးမဟုတ်သည့် NCA နှင့် ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံတို့သည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုရန်နှင့် အစိုးရအတွင်း တပ်မတော်ကို ဆက်လက်ထားရှိနိုင်ရန် စီစဉ်ကျင်းပသည့် “ဒုတိယမြောက်အမျိုးသားညီလာခံ” သက်သက်သာဖြစ်သည်ဟု တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များ စောဒကတက်ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။

အဆိုပါစိုးရိမ်ပူပန်မှုများသည် ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံ ဖော်ဆောင်နေဆဲ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အောက်ခြေမြေပြင်၌ တပ်မတော်သားကိုယ်စားလှယ်များသည် “အစွန်းရောက်အကြမ်းဖက်ဝါဒ” နှိမ်နင်းရေးနှင့် “တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှု” ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေးစသည့် စကားလုံးအသုံးအနှုန်းများကို စတင်အသုံးပြုလာခဲ့သည်။^{၁၇၂} နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် TNLA ကိုယ်စားလှယ်များ ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံမှ ပြန်လာခဲ့ပြီးနောက်မကြာမီ TNLA ထိန်းချုပ်ဒေသသို့ သွားရောက်သတင်းယူပြီး ပြန်လာကြသည့် သတင်းထောက် (၃) ဦးအား မတရားအသင်းအက်ဥပဒေဖြင့် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခဲ့သည် (၎င်းတို့အားလုံး နောက်ပိုင်းနှစ်လအကြာ၌

ပြန်လည်လွတ်မြောက်လာခဲ့သည်။^{၁၇၃} လတ်တလော၌ ရှမ်းလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် မတူကွဲပြားသည့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအားလုံး ချိန်းမိုင်မြို့၌ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြရန် ပြင်ဆင်ထားသည့် အစည်းအဝေးကို တပ်မတော်စစ်သံမှူး၏ တောင်းဆိုချက်အရ ထိုင်းနိုင်ငံဖက်မှ ပိတ်ပင်ထားခြင်းဖြစ်ခဲ့သည်။^{၁၇၄}

တပ်မတော်ဖက်မှ ဤအခင်းအကျင်းကို ရွေးချယ်၍ ကချင်ပြည်နယ်အတွင်း “နယ်မြေရှင်းလင်းရေး” အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ထပ်မံထိုးစစ်ဆင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ပိုမိုနက်ရှိုင်းလာခဲ့သည်။^{၁၇၅} လူပေါင်းတစ်သိန်းကျော်သည် “လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် မိမိတို့၏ အိုးအိမ်နှင့် စိုက်ပျိုးမြေများမှ လွတ်စင်သွားခဲ့ရပြီးဖြစ်သည်” ဟု ရေးသားဖော်ပြခြင်းဖြင့် Amnesty International သည် ပိုမိုဆိုးရွားလာနေသည့် မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့မြောက်ပိုင်းဒေသ အခြေအနေကို သတိပေးဖော်ပြခဲ့သည်။^{၁၇၆} ယခုတစ်ကြိမ်၌ တပ်မတော်၏ ပစ်မှတ်သည် တနိုင်းမြို့နယ်တစ်ဝိုက်ရှိ ပယင်းတူးဖော်ရေး လုပ်ကွက်များဖြစ်ပြီး နယ်ခံလူထုလူတန်းစားများအား ၎င်းတို့၏နေအိမ်များမှ အမြန်ဆုံးပြောင်းရွှေ့ကြရန် အမိန့်ပေးခဲ့ပြီး ကျန်နေရစ်သူများကို ရန်သူ KIO ဘက်တော်သားများအဖြစ် သတ်မှတ်သွားမည်ဟု ကြေညာမောင်းခတ်ခဲ့သည်။^{၁၇၇} စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ မြင့်တက်လာခြင်းနှင့်အတူ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် ယန်ဟီးလီသည် တင်းတင်းကျပ်ကျပ် စောင့်ကြည့်ခံခဲ့ရသည့် ဇူလိုင်လခရီးစဉ်အပြီး၌ ၎င်းအနေဖြင့် “ယခင်အစိုးရအသုံးပြုခဲ့သည့် နည်းပျူဟာများကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရသဖြင့်” စိတ်ပျက်ခဲ့ရသည်ဟု သတိပေးခဲ့သည်။^{၁၇၈}

ဩဂုတ်လအတွင်း ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းဒေသ၌ နောက်တစ်ကြိမ်အကြမ်းဖက်မှု ထပ်မံဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး နောက်အဆိုးရွားဆုံးအခြေအနေ ဆိုက်ရောက်လာတော့မည်ဟူသည့် ဟောကိန်းများ တစ်သီတစ်တန်း ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ကိုဖီအာနန်၏ ရခိုင်ပြည်နယ်အကြံပေးကော်မရှင်အဖွဲ့က ပဋိပက္ခပြေငြိမ်းရေး အကြံပြုထောက်ခံချက်များကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့်နေ့မှာပင်^{၁၇၉} “အစွန်းရောက်အကြမ်းဖက်သမားများ” အဖြစ် အစိုးရသတ်မှတ်ထားသည့် ARSA အဖွဲ့မှ တစ်ပြိုင်တည်း ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်မှု ထပ်မံဖြစ်ပွားလာခဲ့ပြီးနောက် တပ်မတော်၏ မီးကုန်ယမ်း ကုန်တန်ပြန်တိုက်ခိုက်မှုများလိုက်ပါလာခဲ့သည်။^{၁၈၀} ရက်သတ္တပတ် နှစ်ခုအတွင်း နယ်ခံမွတ်စလင်လူထုလူတန်းစားများကို မောင်းထုတ်ရန်ရည်ရွယ်သည့် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် မီးရှို့မှုများဖြစ်ပွားခဲ့သည့်ကြား၌ လူပေါင်း ၄၀၀ ကျော်သေကျေပျက်စီးခဲ့ရပြီး စစ်ဘေးဒုက္ခသည်ပေါင်း ၃၀၀၀၀၀ ကျော်သည် တစ်ဖက်နိုင်ငံ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင် ရောက်ရှိနေပြီးဖြစ်သည့် ခန့်မှန်းခြေ ဒုက္ခသည်ဦးရေပေါင်း ၃၅၀၀၀၀ ကျော်နှင့် ပူးပေါင်းရန်အတွက် နယ်စပ်ဖြတ်ကူးသွားခဲ့သည်ဟု ကုလသမဂ္ဂမှ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။^{၁၈၁} တပ်မတော်နှင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အပေါ် နိုင်ငံတကာ၏ ဝေဖန်ပြစ်တင်မှုများ မြင့်တက်လာခြင်းနှင့်အတူ^{၁၈၂} ဇာတ်ကောင်များအားလုံး မျက်နှာခြင်းဆိုင်၍ မရတော့လောက်အောင် ကွဲပြားသွားခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားရေး အကူအညီပေးနေသည့် အဖွဲ့အစည်းများသည်

“အကြမ်းဖက်သမားများ” ကို ထောက်ပံ့ပေးလျက်ရှိသည်ဟု နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံရုံးမှ စွပ်စွဲခဲ့သလို^{၁၈၃} တူရကီသမ္မတ ရီဆပ်တေယိပ်အာဒိုကန်သည်လည်း “လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု” နှင့် ညီမျှသည့် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်သည်ဟု စွပ်စွဲပြောဆိုခဲ့ပြီး^{၁၈၄} ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် အန်တိုနီယိုဂူတာရက်စ်က “လူသားချင်းစာနာထောက်ထားရေးကပ်ဆိုက်မှု” ကို ရှောင်လွှဲနိုင်အောင် ထိန်းသိမ်းပေးကြရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။^{၁၈၅}

အရေးပေါ်အခြေအနေ ဖြစ်ပွားမှုအခြေအနေကို မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့မဟုတ်ခဲ့သော်လည်း ကိုဖီအာနန်၏ အကြံပေးကော်မရှင်သည်ရခိုင်အကျပ်အတည်းကို ပြေလည်သွားစေနိုင်သည့် ဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများကို ပြင်ဆင်ပေးခဲ့သည်။ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေကို ပြန်လည်သုံးသပ်၍ လွတ်လပ်စွာသွားလာလှုပ်ရှားခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ပိတ်ပင်မှုများ ပယ်ဖျက်ပေးရန် အကြံပြုခဲ့သည်။^{၁၈၆} မည်သို့ဖြစ်စေ “ရီဟင်ဂျာ” အကျပ်အတည်းသည် ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံနှင့် NCA အတွင်းထည့်သွင်းဆွေးနွေးသည့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုဖြစ်မလာခဲ့ပေ။ သို့ဖြစ်၍ လက်ရှိအမျိုးသားနိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံ၏ အခင်းအကျင်းအတွင်း ထိရောက်သည့်အရေးယူဆောင်ရွက်ချက်များကို ရေးဆွဲပြင်ဆင်ရန် အပူတပြင်းလိုအပ်လျက်ရှိကြောင်း သံသယရှိစရာမလိုသကဲ့သို့ NLD ရင်ဆိုင်နေရသည့် စိန်ခေါ်မှုများကိုလည်း ရင်ဆိုင်ကျော်လွှားသွားစေနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ အစိုးရမှ ပျက်ကွက်ခဲ့သော်လည်း ယခုအချိန်၌ နိုင်ငံရေးရေချိန်အမြင့်ဆုံး အနေအထားသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ နယ်ခံရခိုင်လူထုလူတန်းစားများနှင့် မွတ်စလင်များ အပါအဝင် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်းပေါင်းများစွာသည် လွတ်လပ်ရေးရပြီးကတည်းက ပစ်ပယ်ခံထားရပြီး ပဋိပက္ခဒဏ်ကို အလူးအလဲ ခံစားခဲ့ကြရကြောင်း သံသယရှိစရာ မလိုပေ။^{၁၈၇} ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ် နိဘယ်ဆုယူစဉ်က မိန့်ခွန်းပြောဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း “ထိခိုက်ခံစားရမှုကို ဥပေက္ခာပြုခံရသည့် အခါ လူရာအသွင်းမခံရခြင်း၊ ခါးသီးနာကျည်းခြင်းနှင့် အမျက်ဒေါသတို့ရှင်သန်လာသဖြင့် ပဋိပက္ခမျိုးစေ့များ ပေါက်ဖွားလာပါလိမ့်မည်။”^{၁၈၈} ARSA မှ စတင်တိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်းသံသယရှိစရာမလိုပေ။ သို့သော်လည်း မွတ်စလင်လူထုလူတန်းစားများ အပေါ် တုန့်ပြန်သည့် နယ်မြေရှင်းလင်းရေးလုပ်ငန်းများသည် အလွန်ပြင်းထန်သည့် သဘောသဘာဝရှိပြီး တပ်မတော်၏ နယ်မြေရှင်းလင်းရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသားရေးဝါဒီများကလည်း ထောက်ခံအား ပေးခဲ့ကြသည်။^{၁၈၉} ထို့အပြင် မဘသထောက်ခံသူများက NLD အစိုးရသည် “မွတ်စလင်လိုလားသည့်” ပါတီဖြစ်သည်ဟု စွပ်စွဲပြောဆိုခဲ့ကြသည်။^{၁၉၀}

NLD ခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် ခက်ခဲသည့် ခယောင်းလမ်းပေါ် လျှောက်လှမ်းနေကြရကြောင်း ထင်ရှားလျက်ရှိသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည် အရေးပေါ်ကာလအတွင်း ဆက်လက်ရေငုံနှုတ်ဆိတ်နေခြင်းက တပ်မတော်နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသားရေးဝါဒီများကို နောက်ကွယ်မှထောက်ခံသဘောတူပုပေါက်စေခဲ့သည်။ ၎င်းက ရခိုင်အရေးအခင်းကို ယိုးမယ်ဖွဲ့၍ “မှားယွင်းသည့် သတင်းအချက်အလက်ထု” ကိုလိုရာဆွဲအသုံးပြုခြင်းသည် “အကြမ်းဖက်ဝါဒီများ၏ အကျိုးစီးပွား” အားပေးအား

မြောက်ပြုနေသည်ဟု ပြောဆိုခဲ့သည်။^{၁၆၀} သို့သော်လည်း အနှောင့်အယှက်ကင်းသည့် လေ့လာသူများနှင့် နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာ နှာ ထောက်ထားရေးဝန်ထမ်းများကို ပဋိပက္ခနယ်မြေဒေသများသို့ ဝင် ရောက်နိုင်ခြင်းမရှိစေရန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တားမြစ်ပိတ်ပင်ခဲ့ သဖြင့် ဤကဲ့သို့သော ဆင်ခြေများသည် အရပ်သားများ၏ နေရပ် စွန့်ခွာထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်မှုနှင့် သေကျေပျက်စီးမှုများအပေါ် လူ့ အခွင့်အရေးရှုထောင့်မှ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို လျော့ပါးသက်သာစေ ခဲ့ခြင်းမရှိပေ။

ဒီဇင်ဘာလအတွင်း စီစဉ်ကျင်းပရန်ပြင်ဆင်ထားသည့် ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံလုပ်ငန်းစဉ်ကို စဉ်းစားလိုက်ပါက ဤကဲ့ သို့သော ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာဖြစ်ရပ်ဆိုးများ အရိပ်ထင်လာသည်။ ဩဂုတ်လလယ်၌ NCA သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးမှုမပြုမီ KNPP၊ NMSF နှင့် ကျန်ရှိ UNFC အဖွဲ့ဝင်များ ဖြည့်စွက်ပြင်ဆင်လိုသည့် အချက် (၈) ချက်အနက် လေးချက်ကို အစိုးရ၏ငြိမ်းချမ်းရေးကော် မရှင်နှင့် သဘောတူညီမှုရရှိခဲ့သည်ဟု သတင်းများထွက်ပေါ်လာ ခဲ့သည်။^{၁၆၁} တစ်ချိန်တည်းမှာပင် FPNCC ဖက်မှ ၂၁ ရာစုပင်လုံ ညီလာခံ တက်ရောက်ရန်ဆန္ဒရှိကြောင်း ဖော်ပြပါရှိသည့် ကြေညာ ချက်တစ်စောင်ထုတ်ပြန်ရာ၌ “တန်းတူညီမျှခြင်းနှင့် ကိုယ်ပိုင် ပြဌာန်းခွင့်တို့ အာမခံချက်ရှိသည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု တစ်ရပ်ထူထောင်ရန်” တပ်မတော်၏ “ထိုးစစ်ဆင်တိုက်ခိုက်မှုများ” ရပ်တန့်၍ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများစတင်ရန် တောင်းဆိုထားသည်။^{၁၆၂}

နောက်ဆုံးကျင်းပခဲ့သည့် ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံနောက် ပိုင်းလတ်တလော၌ KNU နှင့် အခြားအပစ်ရပ် NCA အဖွဲ့ဝင် EAOs များမှ သဘောတူညီချက် အကောင်အထည်ဖော်မှုကို ပြန် လည်သုံးသပ်မည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ကို ချပြလာခဲ့သည်။ နောက် ဆုံးကျင်းပခဲ့သည့် ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံသည် သဘောတူညီမှု ရရှိထားပြီးဖြစ်သည့် NCA အနှစ်သာရနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာရန်ပျက်ကွက်ခဲ့ရုံမျှမက အတူတကွဖြေရှင်းနိုင်ရန် ကြိုးပမ်း ရာ၌လည်း EAOs များကို အစိုးရနှင့် တပ်မတော်တို့ဖက်မှ တန်းတူ ဆက်ဆံခြင်းမရှိဟူသည့် အမြင်သဘောထားများ ပျံ့နှံ့လျက်ရှိ သည်။ ပြောရမည်ဆိုပါက အစိုးရအနေဖြင့် မည်သည့်ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်များ သို့မဟုတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက် နာဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်အများ အပြားရှင်းလင်းပြတ်သားမှု မရှိတော့ပေ။ လက်ရှိအချိန်ထိ NCA နယ်ပယ်အတွင်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည်မှာ ငါးနှစ်တာမျှကြာ မြင့်လာခဲ့ပြီဖြစ်သော်လည်း အခြေခံအကျဆုံးဖြစ်သည့် နိုင်ငံရေးပြု ပြင်ပြောင်းလဲမှု၊ စစ်ဘေးဒုက္ခသည်များ ပြန်လည်နေရာချထားရေး နှင့်သာတူညီမျှဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက် ၍မြင်သာထင်သာရှိသည့် တိုးတက်မှုများ မတွေ့ ရှိရသေးပေ။ နိုင်ငံ ရေးသိပ္ပံပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သည့် Ardet Maung Thawngmung ရေးသားခဲ့သကဲ့သို့ပင် NCA တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းမှုသည် “သဘောတူ ညီချက်များကို တရားဝင်အကောင်အထည်ဖော်ရန် ပျက်ကွက်မှု” နှင့် “တပ်မတော်နှင့် ပြည်တွင်းတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော် လှန်ရေးအဖွဲ့ (၄) ဖွဲ့အကြား ရန်လိုတိုက်ခိုက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ် ပွားနေခြင်းအားဖြင့်” လှိုက်စားခံနေရသည်။^{၁၆၃} “ဤအချက်များက အစွန်းနှစ်ဖက်သို့ သိသိသာသာ ဝါဒကွဲပြားလာနေသည့် အနေ

အထားနှစ်ခုကို ပြန်လည်ရင်ကြားစေရာ၌ အခက်အခဲဖြစ်စေ လျက်ရှိသည်” ဟု ၎င်းကဆက်လက်သတိပေးခဲ့သည်။^{၁၆၄} ချုပ်ချုပ်ဆို ရသော် NLD ပထမဆုံးအာဏာရလာသည့် ၁၈ လတာကာလအပြီး ၌မြန်မာနိုင်ငံသည် ရေရာသေချာမှု မရှိသည့် လမ်းဆုံလမ်းခွဲ၌ ရပ် တန့်နေခဲ့သည်။ အစိုးရ၏ နောက်ထပ်ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် သည်စည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို တည်ဆောက်နိုင်ရန်အလှမ်းဝေးခဲ့ ပြီးအမျိုးသားနိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံတွင်း အကွဲအပြဲသစ်များကိုသာ ပေါ် ပေါက်လာစေခဲ့သည်။ လက်ရှိအချိန်၌ ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံအဆုံး မသတ်သေးသလို ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု လုပ်ငန်းများသည် လည်းလက်ရှိလွှတ်တော်သက်တမ်း ကုန်ဆုံးချိန်ဖြစ်သည့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်ခန့်အထိ ဆက်လက်လည်ပတ်ရန် ပြင်ဆင်ထားပြီးဖြစ် သည်။ အကယ်၍ နိုင်ငံရေးဆန္ဒသာ ရှိခဲ့မည်ဆိုလျှင် နယ်ပယ် ပေါင်းစုံမှ လူထုလူတန်းစားများနှင့် အကျိုးပတ်သက်ပါဝင်သူများ အားလုံး လက်ရှိကျရုံးမှုများကို အတူတကွပြန် လည်သုံးသပ်နိုင် မည့်အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်ဖန်တီးပေး၍ လူတိုင်းပါဝင်မှုရှိပြီး စစ်မှန် သည့်ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရန် နှစ်ဆခန့်ပို၍ အားထုတ်ကြိုးပမ်းသင့်သည်။ သို့သော်လည်း ဤကဲ့သို့သော ခြေ လှမ်းများအတွက် နိုင်ငံတစ်နံတစ်လျားရှိ လူထုလူတန်းစားများကို ဆယ်စုနှစ် (၇) ခုစာမျှ ပဋိပက္ခအတွင်း နှံ့နှစ်စေခဲ့သည့် တန်းတူ မညီမျှခြင်းနှင့် တရားမျှတမှုကင်းမဲ့ခြင်းတို့ကို အလေးအနက် ထားသုံးသပ်ဆင်ခြင်၍ မဖြစ်မနေကုစားပေးရန် လိုအပ်သည်။ အခြေ အနေအရပ်ရပ်ကို အရေးတကြီးကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်နေဆဲ ဖြစ်သဖြင့် အာဏာရလာပြီးကတည်းက ဘက်ပေါင်းစုံမှ NLD ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသည့် စိန်ခေါ်မှုများ ခက်သည်ထက်ပိုခက်လာ ခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် လေးဆက်မြောက်ဖြစ်သည့် ယနေ့ အစိုးရလက်ထက် ခေတ်သစ်မြန်မာနိုင်ငံသည် ပင်လုံညီလာခံ ၌ပေါက်ဖွားလာခဲ့သည့် နိုင်ငံသစ်အားဖြင့် စိတ်ကူးမျှော်လင့်ခဲ့ကြ သည့်ငြိမ်းချမ်းသာယာ၍ တန်းတူညီမျှသည့် ပြည်ထောင်စုတစ်ရပ် ဖြစ်ရန် အလှမ်းဝေးနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။

နိဂုံးချုပ်သုံးသပ်ချက်

လက်ရှိအရေးအခင်း နှက်ရှိုင်းလျက်ရှိသော်လည်း မြန်မာ နိုင်ငံသည် ငြိမ်းချမ်းသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် မျှော်လင့် ချက်ပျောက်ဆုံးမသွားခဲ့ပေ။ အပြောင်းအလဲမြန်ဆန်သည့်ပတ်ဝန်း ကျင်အတွင်း ဒီမိုကရေစီထုံးနည်းစံကျ ရွေးကောက်တင်မြှောက် ထားသည့် အစိုးရအောက်ရှိ လက်ရှိအခင်းအကျင်းသည် ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးအတွက် ရှေ့ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ အုပ်ချုပ်သွားခဲ့ သည့်စစ်အစိုးရထက် သာလွန်ကောင်းမွန်သည့် စင်္ကြန်တစ်ရပ်ကို ပြင်ဆင်ပေးလျက်ရှိကြောင်း သက်သေပြနိုင်သည့် အကြောင်းရင်း များစွာရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအနှံ့ရှိလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ငြိမ်းချမ်း ရေးလိုအင်ဆန္ဒများ ခိုင်မာနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ဤအကြောင်းရင်း ကြောင့် တစ်နေ့တစ်ချိန်ချိန်၌ သည်းခံစိတ်ရည်ခြင်းနှင့် ကာလ ယန္တရားအားဖြင့်သာလျှင် ကုစားပေးနိုင်သည့် ခလုတ်ကန်သင်းများ အဖြစ် လက်ရှိရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ နေရသည့် အခက်အခဲများကို လည် ပြန်ကြည့်နိုင်မည်ဟု ယုံကြည်နေခဲ့ကြသည်။

မည်သို့ဆိုစေ ထင်တစ်လုံးဖြင့် ကျေနပ်နေရမည့် အချိန်မဟုတ် တော့ပေ။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ပင်လုံညီလာခံနှင့် မတူသည့်အချက်မှာ လက်ရှိ (၂၁) ရာစု ပင်လုံညီလာခံနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက် ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်သည် နိုင်ငံအတွင်းတရားမျှတမှု ကင်းမဲ့စေပြီး နှစ်ရှည်လများ ပဋိပက္ခမီးလောင်ကျွမ်းစေခဲ့သည့် ကိစ္စ ရပ်များကို ဆွေးနွေးအဖြေရှာ၍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းထက် လုပ်ငန်း စဉ်နှင့် ထိန်းချုပ်ရေးဖက်သို့ ပိုမိုဦးတည်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အကြောင်းတိုက်ဆိုင်၍ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ခြင်းလော သို့မဟုတ်မဟာ ဗျူဟာကျကျ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းလောဟု အလွယ်တကူခွဲခြားနိုင် ရန်ခက်ခဲလျက်ရှိသည်။ နိုင်ငံတွင်း မည်သည့်ဖက်ကမျှ ကိုယ်ကျိုး စီးပွား သို့မဟုတ် ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်မှုကို ကြီးစိုးချယ်လှယ်ထားခြင်း မရှိပေ။ လက်ရှိအချိန်ထိ နိုင်ငံရေးကျရုံးမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွား လျက်ရှိသလို အစိုးရအဆက်ဆက် တိုင်းရင်းသားမျိုး နွယ်စုအများ အပြားဆိုးဆိုးရွားရွားပစ်ပယ်ချန်လှပ်မှုကို ဆက်လက်ကြုံတွေ့ခံစား နေရသည်။ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးနယ်ပယ်အတွင်းရှိ ဩဇာအာဏာနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်အတွင်း ကိုယ်စားပြုမှုအလွန် နည်းပါးသည့်ပိုနေမြဲကျားနေမြဲအခြေအနေကိုလည်း ကိုင်တွယ်ဖြေ ရှင်းခြင်းမရှိသေးပေ။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မဲရုံများ၌ NLD ကို ရေစီးကမ်းပြို အနိုင်ရစေရန် မဲပေးခဲ့ကြစဉ်က နိုင်ငံတစ်နံတစ်လျားရှိ နိုင်ငံသူနိုင်ငံ သားများကလည်း ဒီမိုကရေစီ အပြောင်းအလဲဖြစ်ပေါ်လာပြီး ဤကဲ့ သို့သော တန်းတူမညီမျှမှုများ အဆုံးသတ်သွားမည်ဟု ယုံကြည် မျှော်လင့်ခဲ့ ကြသည်။

လွန်ခဲ့သည့်နှစ်အတွင်း တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များ အပေါ် နိုင်ငံရေးနှင့် သံတမန်ရေးအရ ပြည်တွင်းပြည်ပ ဖိအားများ သက်ရောက်လာခဲ့ပြီး “ယခုထက်ပိုကောင်းသည့် အခွင့်အရေးမျိုး နောက်တစ်ကြိမ် မရနိုင်တော့သဖြင့်” စားပွဲပေါ်ရှိ မည်သည့်ငြိမ်း ချမ်းရေးကမ်းလှမ်းချက်ကိုမဆို လက်ခံသဘောတူသင့်သည်ဟု တိုက်တွန်းအကြံပေး ခဲ့ကြသည်။^{၁၆} မည်သို့ဆိုစေ ထိုကဲ့သို့သော အကြံပြုချက်များက ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ပွား ခဲ့သည့် နိုင်ငံ၏ နယ်မြေဒေသအများအပြား၌ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း အမြစ်တွယ်လျက်ရှိသည့် အမြင်သဘောထားများနှင့် ဆိုးရွားသည့် အမှန်တရားများကို မျက်ကွယ်ပြုရာရောက်လျက်ရှိသည်။ အချုပ်ဆို သော် အားလုံးထက်ပို၍ ငြိမ်းချမ်းရေးကို လိုလားသူများသည် ပဋိပက္ခနယ်မြေများ၌ နေထိုင်ကြရသည့် လူထုလူတန်းစားများဖြစ် သည်။ အလေးအနက်ထား စဉ်းစားရန်လိုအပ်သည့် ကိစ္စရပ်ပေါင်း များစွာ ကျန်ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းသည့် ဖြေရှင်းရေးနည်း လမ်းများကို ရှာဖွေနေလင့်ကစား တပ်မတော်၏ ထိုးစစ်ဆင်တိုက် ခိုက်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အရပ်သားများ၏ နေရပ်စွန့်ခွာစစ်ဘေး တိမ်းရှောင်မှုတို့သည် ယုံကြည်မှုကို ဆိုးဆိုးရွားရွားထိခိုက်ပျက်စီး စေလျက်ရှိသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် နယ်စပ်ဒေသများ၌ အဘယ် ကြောင့်စစ်ရေးအခြေပြု ဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများကို ဆက်လက် ခွင့်ပြုထားသနည်းဟူသည့် ထောက်ပြပြောဆိုမှုအတွက် ဖြေရှင်း ချက်ပေါင်းများစွာ ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြသော်လည်း ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရရှိ သည့်ဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများနှင့် အားလုံးပါဝင်မှုရှိသည့် ငြိမ်းချမ်း ရေးကို တပ်မတော်ဖက်မှ အလိုရှိသည်ဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံယုံကြည်မှုမရှိပေ။ အင်အားစုများအားလုံးကို ကြိုဆိုဖိတ် ခေါ်ခြင်းမရှိသည့် NCA ကို အလောတကြီးဖော်ဆောင်မှုသည်လည်း

ကြီးစွာသောအမှားတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည့်အပြင် အားလုံးကိုယ်စားပြု ပါဝင်မှုမရှိဘဲ နိုင်ငံ၏ရှေ့အနာဂတ်ကို ပုံဖော်တည်ဆောက်ပေးနိုင် သည့် ဆွေးနွေးပွဲများကို ဆက်လက်ဖော်ဆောင်ခြင်းကလည်း အခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးရွားသွားစေလျက်ရှိသည်။ NCA ကို တစ်စိတ် တစ်ပိုင်း လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့လင့်ကစား စစ်မှန်သည့်နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများကို ယခုတိုင်စတင်နိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိသေးပေ။ အလားတူ ဝေဖန်ခံနေရသည့် ကိစ္စရပ်အနေဖြင့် ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံသည် မူလပင် လုံညီလာခံပါ တန်းတူညီမျှရေးနှင့် ပြည်ထောင်စုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများဆီသို့ ပြန်လည်ခြေဦးလှည့်ခြင်းထက်စာလျှင် လူပေါင်း များစွာ လက်ခံသဘောတူမှုမရှိသည့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအတွက် လမ်းညွှန်မြေပုံတစ်ရပ်အဖြစ် အသုံးပြုနေသလိုထင် မှတ်ရသည့်ကိစ္စရပ်ပင်ဖြစ်သည်။

သွေးကွဲမှုကို ကုစားမည်ဆိုပါက ဖက်ဒရယ်ပြုပြင်ပြောင်း လဲရေးသဘောတရားသည် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရာ၌ အကျိုးပတ်သက်ပါဝင်လျက်ရှိသည့် ဇာတ်ကောင်များအားလုံးကို နောက်ကွယ်၌ စည်းလုံးညီညွတ်မှုရှိ စေသည့် အမျိုးသားမျှော်မှန်းချက်တစ်ရပ် ရေးဆွဲပြင်ဆင်ရန်ခွင့်ပြု ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ SNLD နှင့် UNA ခေါင်းဆောင် ခွန်ထွန်းဦးက “ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ဖက်ဒရယ်ဝါဒကို လက်ခံယုံကြည်တယ်။ အဲဒါကိုရဖို့လည်း တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီအတွက်ပဲ ကျွန်တော် တို့ထောင်နန်းစံခဲ့ကြရတယ်” ဟုပြောဆိုခဲ့သည်။^{၁၇} သို့သော်လည်း တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များကိုယ်တိုင် တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေး သည်အရေစွန့်ရမှု အန္တရာယ်အမြင့်ဆုံး အချိန်ရောက်ရှိနေကြောင်း သိမြင်နားလည်ထားကြသည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး စိတ်ကူးအိပ် မက်များ ဝေဝါးရုပ်ထွေးလာမှုနှင့်အတူ မိမိတို့၏ နယ်မြေဒေသ များအား ဒုတိယမြောက် “ကိုလိုနီလှိုင်း” အမှန်တကယ်ရိုက်ခတ်လာ တော့မည်ဟု စိုးရိမ်ပူပန်လာကြသည်။ ဗြိတိသျှတို့၏ ကျူးကျော် သိမ်းပိုက်မှု အပြီးနောက်ပိုင်း ယခုတစ်ကြိမ်သည် ပင်လုံသဘော တူညီချက်များကို ဥပေက္ခာပြု၍ တစ်နိုင်ငံလုံးကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု စနစ်အောက်သို့ သွတ်သွင်းလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ပဋိပက္ခနှစ်နေခဲ့သည့် ရှေ့ဆယ်စုနှစ်များစွာအတွင်း ပမာ မဟုတ်သည့် တိုင်းရင်းသားများအပေါ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေ ခံဥပဒေ ဆိုင်ရာဘေးအန္တရာယ်များ ပြောပလောက်အောင်မရှိခဲ့ဘဲ မတူကွဲ ပြားသည့် တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့များသည်လည်း ၎င်း တို့၏ သက်ဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ထိန်းချုပ်နယ်မြေများကို ဆက် လက်ဆုပ်ကိုင် ထားခဲ့ကြသည်။ ထို့အတူ နိုင်ငံ၏ပြည်မဒေသရှိ လူများစုပမာမျိုးနွယ်စုကို အခြေပြုထားသည့် ပါတီများအကြား၌ လည်းနက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း သွေးခွဲခံထားရသဖြင့် ကျန်းမာနိုင်ငံတစ်ခုကဲ့ သို့သောလက္ခဏာရပ်အမြောက်အများပေါ် ထွက်လာခဲ့သည်။ မည် သို့ဆိုစေ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အာဏာသက်ဝင် လာခဲ့ပြီး အရပ်သားတစ်ပိုင်းစစ်အစိုးရအဖြစ် အသွင်ကူးပြောင်းမှု နှင့်အတူ နယ်စပ်တိုင်းရင်းသားဒေသများကို တစ်ပြည်ထောင်စနစ် အတွင်းသို့ သွတ်သွင်းလာခဲ့သလို စစ်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည့် အကြောင်းပြချက်အဖြစ် သယံဇာတ အရင်းအမြစ် ထိန်းချုပ်ရေးကို လက်ညှိုးထိုးလွှဲခဲ့ကြသည်။

ဤကဲ့သို့သော အရေးကြီးသည့်အချိန်အခါမျိုး၌ တိုင်းရင်းသား အခြေပြုလှုပ်ရှားတက်ကြွမှုသည်လျော့မသွားခဲ့ဘဲ ပိုမိုအားကောင်းလာခဲ့ခြင်းသည် အံ့အားသင့်စရာမဟုတ်တော့ပါ။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ မြှုပ်ကွက်အနေဖြင့် အသုံးပြုခြင်းထက်စာလျှင် အမျိုးသားရေး ဘုံဦးတည်ချက်တစ်ရပ်အနေဖြင့် ဦးစားပေးဆောင်ရွက်သင့်သည်။ နယ်မြေတည်မငြိမ်ဖြစ်မှုများနှင့် နေရပ်စွန့်ခွာစစ်ဘေးတိမ်းရှောင်မှုများ နယ်စပ်တိုင်းရင်းသားဒေသများ၌ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခြင်းကို နေ့တိုင်းကြုံတွေ့ခံစားရလျက်ရှိသဖြင့် လက်ရှိအချိန်၌ တိုင်းရင်းသားများ၏ နာကျည်းချက်များ အလွန်မြင့်မားလျက်ရှိသည်။ ကချင်၊ ရခိုင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်များ၌ လက်ရှိဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် အရေးအခင်းများသည် ခြွင်းချက်ထားနိုင်သည့် သို့မဟုတ် အပယ်ကဖြစ်သည့် စိန်ခေါ်မှုများမဟုတ်ဘဲ ခေတ်သစ်အစိုးရကို ကျရှုံးသွားစေနိုင်သည့် သော့ချက်ဗဟိုဖြစ်နေသည်။

အနာဂတ်ကိုလှမ်းမျှော်ကြည့်လိုက်ပါကလည်းငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ အကျိုးရလဒ်ကို တိတိပပခန့်မှန်းသုံးသပ်ရန် ခက်ခဲနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ကျရှုံးမှုများကို ရှောင်လွှဲလိုပါက နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများနှင့်အစုအဖွဲ့များအားလုံးသင့်မြတ်မှန်ကန်စွာဖြင့်ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခံရပြီး အပြုသဘောဆန်ဆန် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရသည်ဟုခံစားရအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရပါလိမ့်မည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ အောင်အောင်မြင်မြင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲလိုပါက ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရေး၊ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် လူထုများအကြား အပြန်အလှန် စာနာနားလည်မှုရှိရေးတို့ကို ယခုထက်ပို အာရုံစိုက်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။ ထို့အပြင် ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားအက်ဥပဒေကိုပါ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရမည်ဖြစ်သည်။ ဦးသန့်မြင့်ဦးရေးသားခဲ့သကဲ့သို့ပင်ယခုအချိန်သည် "အတိတ်သမိုင်းကိုအလေးအနက်ထား ပြန်လှန်သုံးသပ်၍ အားလုံးကို ယခုထက်ပိုသိုင်းဝိုင်းလွှမ်းခြုံမှုရှိသည့် ၂၁ ရာစု မြန်မာ့အမျိုးသားရေးလက္ခဏာရပ်

တစ်ခုကို အသစ်တည်ဆောက်ရမည့် အချိန်ပင်ဖြစ်သည်။"^{၁၉၀} "မြန်မာနိုင်ငံ၏အကြီးဆုံးအန္တရာယ်သည်စစ်အာဏာရှင်တစ်ကျော့ပြန်အသက်ဝင်လာမှုမဟုတ်ဘဲ တစ်ဖက်ကန်းမျိုးချစ်ပါဇီတို့နှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့် လွတ်လပ်မှုကင်းမဲ့သော ဒီမိုကရေစီပင်ဖြစ်သည်ဟု" ဆက်လက်သတိပေးခဲ့သည်။^{၁၉၁}

အပူတပြင်းအရေးယူဆောင်ရွက်ရမည့်အချိန်ဆိုက်ရောက်လာပြီဖြစ်သည်။ ၂၁ ရာစုရောက်နေပြီဖြစ်သည့်အတွက် အစဉ်အဆက်နိုင်ငံရေး၌ အခြေတည်သည့် ကိစ္စရပ်များအပေါ် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်စရာအကြောင်း မရှိသင့်တော့ပေ။ အမြင့်ဆုံးဦးစားပေးအဖြစ် တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအနာဂတ်ကို အတူတကွပြန် လည်ရေးဆွဲပုံဖော်မည့် အင်အားစုများအားလုံးကို ပြန်လည်စုစည်းရန်အတွက် စစ်မှန်သည့် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးနှင့် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများကို မဖြစ်မနေချမှတ်ဖော် ဆောင်ရွက်လိုအပ်သည်။ ရှေ့မျိုးဆက်နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များသည် မဖြစ်မနေဖော်ဆောင်ရမည့် ဤလုပ်ငန်းတာဝန်ကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ကြပြီးဖြစ်သဖြင့် အလားတူအမှားမျိုးကို ယနေ့မျိုးဆက်များ ထပ်မံကျူးလွန်ဦးမည်ဆိုပါက ယင်းထက်ပို၍ ဝမ်းနည်းစရာကောင်းသည့် ကိစ္စရပ်ရှိတော့မည်မဟုတ်ပါ။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးကတည်းက ခေတ်အဆက်ဆက်သော အစိုးရများလက်ထက်၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ခါးသီးသည့်ရှေ့အတွေ့အကြုံများက တန်းတူမညီမျှမှုနှင့် တရားမမျှတမှုသည်ကျရှုံးသည့်အစိုးရနှင့် ပဋိပက္ခသံသရာကိုသာ သက်ဆိုးရှည်စေခဲ့ကြောင်း သတိပေးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ နှစ်ပေါင်းခုနစ်ဆယ်သာ ကျော်သွားခဲ့သော်လည်း ပင်လုံသဘောတူ စာချုပ်အားဖြင့် ရှောင်လွှဲနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည့် ကိစ္စရပ်ကြီး တိတိကျကျဖြစ်ပွားနေဆဲဖြစ်သည်ကို မြင်တွေ့ရသည်မှာ အလွန်ပင်ဝမ်းနည်းစရာ ကောင်းလှပါသည်။

Endnotes

1. Ei Ei Toe Lwin, “Not without wrinkles, peace conference lauded for taking landmark ‘first steps’”, Myanmar Times, 5 September 2016.
2. Saw Yan Naing, “Myanmar Contributes to Increasing Global Displacement”, The Irrawaddy, 20 June 2017. The UN High Commissioner for Refugees recorded 490,000 refugees and 375,000 internally displaced persons at the end of 2016, predominantly in Bangladesh and Thailand, the Rakhine, Kachin and Shan States, and southeast Myanmar. But this does not include many undocumented civilians fleeing conflict or moving abroad, with estimates of between two and three million migrants in Thailand alone. The number of refugees in Bangladesh is currently increasing, with estimates of over 300,000 new arrivals during the past few weeks.
3. Thant Myint-U, “Myanmar, an unfinished nation”, Nikkei Asian Review, 17 June 2017; see also, Matthew Walton, “Myanmar’s Myths of Ethnic Unity”, The Irrawaddy, 17 July 2017.
4. U Nu from the Anti-Fascist People’s Freedom League and a pre-war prime minister U Saw also gave speeches, while a message from the British Governor was read out.
5. See, Walton, “Myanmar’s Myths”; Matthew Walton “Ethnicity, Conflict, and History in Burma: The Myths of Panglong”, Asian Survey, November/December 2008, 48:6, pp.889-910.
6. Four Karen observers attended but took no part in the proceedings. For background, see e.g., Martin Smith, *Burma: Insurgency and the Politics of Ethnicity* (London, Zed Books, 1991 & 1999), pp.78-9. For a recent account, see, Sao Sanda Simms, *Great Lords of the Sky: Burma’s Shan Aristocracy* (Asian Highlands Perspectives, 2017), pp.77-79. The Attlee-Aung San Agreement with the British government the previous month had also delivered considerable authority into Aung San’s hands, including recognition of his cabinet as an interim government.
7. See e.g., “Dateline Irrawaddy: The Panglong Monument and the Pagoda”, The Irrawaddy, 18 February 2017.
8. Aung San Suu Kyi, “BBC Reith Lecture”, BBC, 5 July 2011; National League for Democracy, “Election Manifesto: Authorised Translation”, 2015.
9. “Suu Kyi reiterates call for ‘Second Panglong’”, DVB, 7 September 2015. While saying this had been party policy since 2010, she attributed the NLD’s acceptance of the idea to a call by the ethnic Zomi National Congress (ZMC).
10. Sai Wansai, “Jump-starting the stalled peace process: Is Revitalization of the 1961 Federal Amendment Proposal the Way to Go?”, Transnational Institute, 4 May 2017.
11. Ibid.
12. Ibid. According to Dr Maung Maung, Aung San stated: “When we build our new Burma, shall we build it as a Union or as a Unitary State?...In my opinion it will not be feasible to set up a Unitary State. We must set up a Union with properly regulated provisions to safeguard the rights of the national minorities.” Maung Maung, *Burma’s Constitution* (The Hague, M. Nijhoff, 1961), p.169.
13. Simms, *Great Lords of the Sky*, p.79.
14. Hugh Tinker, *Union of Burma: A Study of the First Years of Independence* (Oxford University Press, 1957), p.30.
15. The Kayah are the most numerous of Karen-related groups in the territory. Karenni nationalists prefer the collective name of “Karenni” and regarded the name change as government “divide and rule”.
16. The main forces were the Arakan People’s Liberation Party, Mon People’s Front, Pa-O National (Liberation) Organisation, People’s Volunteer Organisation, and Shan State Communist Party: see e.g., Smith, *Burma: Insurgency*, pp.168-9.
17. For analysis of the Tatmadaw’s transformation, see, Mary Callahan, *Making Enemies: War and State Building in Burma* (Cornell University Press, 2003), pp.114-206.
18. For a recent discussion, see, Ye Mon, “In changing Burma, a question of civil-military dynamics looms large”, DVB, 15 August 2017.
19. Smith, *Burma: Insurgency*, pp.189, 194.
20. “The Shan Federal Proposal: Document containing proposals for the Revision of the Constitution of the Union of Burma, submitted by the Shan State” (Ministry of Information, Shan State Government, 1961).
21. Sai Aung Tun, *History of Shan State From Its Origins to 1962* (Chiang Mai, Silkworm Books, 2009), p.443.
22. The Times, 3 March 1962.
23. Burma Weekly Bulletin, 21 June 1962.
24. Simms, *Great Lords of the Sky*, p.110.
25. Ibid.; see also, pp.296-99; “Appendix 2, Sao Harn Yawnghe’s Account”, pp.457-62. See also, Inge Sargent, *Twilight Over Burma: My Life as a Shan Princess* (University of Hawaii Press, 1994).
26. Chao Tzang Yawnghe, *The Shan of Burma: Memoirs of a Shan Exile* (Singapore, Institute of Southeast Asian Studies, 2010), p.111.
27. See e.g., Wansai, “Jump-starting the stalled peace process”.
28. Smith, *Burma: Insurgency*, p.207.
29. Founding dates of the nationality parties: CNVP: 1956, CPA: 1962, KIO: 1961, KNPP: 1957, KNU/KNUP: 1947/53, NMSPP: 1958, NDUF: 1959, and SSA: 1964.
30. For an account of these events, see e.g., Smith, *Burma: Insurgency*, pp.206-12.
31. TNI interview, 9 April 2015. The SSA/SSPP is also known as the SSA-North. The political wing, known as the SSPP, was founded in 1971.
32. See e.g., Smith, *Burma: Insurgency*, pp.211-2.
33. Ibid., pp.258-62.
34. Ibid., p.219. The Rohingya Independence Front – later Rohingya Patriotic Front (RPF) – subsequently split in the 1980s with the emergence of the Rohingya Solidarity Organisation (RSO). There was a conscious decision to promote an ethnic rather than faith-based identity for the rights of local Muslim communities. The name “Rohingya” has since become especially contentious in national politics. That there have been long-standing Muslim communities in both Arakan and elsewhere in Myanmar is not in doubt. But those who are perceived to be descendants of families that moved into the country after the first British annexation in 1824 are denied full citizenship and often regarded as “Bengalis” or “Indians”. Other Muslims in the territory generally identify as “Arakanese Muslims”, and there is also another nationality group who are mostly Muslim, the Kaman, who are recognised by the government. The “Rohingya”, in contrast, are not included in the government’s list of 135 “national races”.
35. For a recent study, see, John Buchanan, “Militias in Myanmar”, Asia Foundation, July 2016.
36. For a discussion, see, TNI, “Ethnicity without Meaning, Data without Context: The 2014 Census, Identity and Citizenship in Burma/Myanmar”, TNI–Burma Centrum Nederland, Burma Policy Briefing No.13, February 2014.
37. See note 34.
38. See e.g., Smith, *Burma: Insurgency*, pp.318-20. For a history of KIO peace talks, see, “The Kachin Peace Process”, Technical Advisory Team, Machyoi Hpung Rapdaw, 2016.

39. In addition to the KIO, KNPP, KNU and SSA, the original members were the Arakan Liberation Party (ALP), Kayan New Land Party (KNLP), Lahu National United Party (LNUP: later Lahu National Organisation [LNO]), Palaung State Liberation Party (PSLP), and Pa-O National Organisation (PNO). In 1977, the KNLP resigned, but in following years more parties joined: the NMSP (1982), Wa National Organisation (WNO, 1983) and Chin National Front (CNF, 1989).
40. See e.g., Interview with Gen. Saw Maung, “I Saved Burma”, *Asiaweek*, 27 January 1989.
41. The terms are considered alternative forms in the Burmese language, but their use has become a politicised issue. Myanmar is mostly used in the country and international diplomacy, but it is not always used in the English language. For consistency, this briefing is using Myanmar as the contemporary form of usage.
42. “Maran Brang Seng: In His Own Words”, *Burma Debate*, Vol.1, No.3, December 1994/January 1995.
43. Smith, *Burma: Insurgency*, p.425.
44. A new party, the National Unity Party, was set up by BSPP supporters, but it has never achieved national success.
45. Sixteen was the number the government usually quoted, but there were splits as well as changes in ceasefires over the years. The landscape was also complicated by the Tatmadaw supporting local pyithusit formations. For a 1998 chart that includes 23 ethnic-based forces with ceasefires and 13 without, see, Smith, *Burma: Insurgency*, Chart 3.
46. *New Light of Myanmar*, 27 February 1998.
47. MPs-elect, other legal parties, ethnic nationalities, peasants, workers, civil servants, intellectuals and other specially-invited guests.
48. Arakan League for Democracy (ALD), Mon National Democratic Front (MNDF) and ZNC.
49. ALD, MNDF, SNLD, ZNC, Chin National League for Democracy, Kachin State National Congress for Democracy, Kayah State All Nationalities League for Democracy, Kayin (Karen) National Congress for Democracy, United Nationalities League for Democracy.
50. “Basic Principles”, Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (Yangon, Ministry of Information, 2008); see also, SLORC Order No. 13/92, 2 October 1992.
51. This was reflected in seven major areas of disagreement: the legislative powers of ethnic states, residuary rights, state constitutions, cultural and ethnic rights, defence and security, foreign affairs, and resources and taxation.
52. The list in full: Bamar (5), Karen (5), Chin (3), Shan (3), Pa-O (2), Rakhine (2), Lisu (2), Akha, Intha, Kachin, Kayan, Lahu, Mon, Rawang (1).
53. See note 34.
54. The SSA/RCSS is also known as the SSA-South.
55. For an analysis of the Kachin experience, see, Mandy Sadan (ed.), *War and Peace in the Borderlands of Myanmar: The Kachin Ceasefire 1994–2011* (Copenhagen, Nordic Institute for Asian Studies, 2016); for the UWSA, see, Tom Kramer, *The United Wa State Party: Narco-Army or Ethnic Nationalist Party?* (Singapore: ISEAS, East West Center Washington, Policy Studies 38, 2007).
56. See e.g., TNI, “Bouncing Back: Relapse in the Golden Triangle”, TNI, Amsterdam, June 2014; S.H.A.N, “Druglords in Parliament”, Shan Drug Watch Newsletter Issue 4, October 2011.
57. Human Rights Watch, “Vote to Nowhere: The May 2008 Constitutional Referendum in Burma”, 30 April 2008.
58. See e.g., Tom Kramer, “Burma’s Ceasefires at Risk: Consequences of the Kokang Crisis for Peace and Democracy”, TNI Peace & Security Briefing, September 2009; TNI, “Military Confrontation or Political Dialogue: Consequences of the Kokang Crisis for Peace and Democracy in Myanmar”, Myanmar Policy Briefing No.15, July 2015.
59. See e.g., TNI, “The 2015 General Election in Myanmar: What Now for Ethnic Politics?”, TNI Myanmar Policy Briefing No.17, December 2015.
60. “President Thein Sein’s Speech at Chatham House (The Royal Institute of International Affairs)”, London, 15 July 2013.
61. *Ibid.*
62. See e.g., TNI, “Burma’s Ethnic Challenge: From Aspirations to Solutions”, TNI– Burma Centrum Nederland, Burma Policy Briefing No.12, October 2013.
63. See note 58.
64. For a chart, see, TNI, “Burma’s Ethnic Challenge”, p.10.
65. The founding members were (subsequent UNFC history in brackets): *Ceasefire EAOs in August 2017*: CNF (suspended 2015), KNU (self-suspended 2014), KNPP, NMSP, Pa-O National Liberation Organisation (PNLO: suspended 2015), SSA/SSPP (resigned 2017); *Non-ceasefire EAOs in August 2017*: Arakan National Council (ANC), KIO (resigned 2017), Lahu Democratic Union (LDU), Ta’ang National Liberation Army (TNLA: resigned 2016), WNO (resigned 2017), Kachin National Organisation (KNO: subsequently joined with KIO in UNFC). The Arakan Army (AA) became an affiliate member but never formally joined.
66. For a collection of essays around the ceasefire years, see, Sadan (ed.), *War and Peace*.
67. See e.g., *Ibid.*, passim; TNI, “The Kachin Crisis: Peace Must Prevail”, TNI-Burma Centrum Nederland, Burma Policy Briefing No.10, March 2013.
68. For a recent justification, see e.g., Htet Naing Zaw, “Army Defends Kachin State Clearance Operations”, *The Irrawaddy*, 15 August 2017.
69. In January 2017, UNOCHA calculated numbers at 179 IDP sites in the northeast region at 96,781: UNOCHA, “Myanmar: IDP sites in Kachin and northern Shan states”, 10 April 2017. But there remain displaced persons beyond reach and IDP numbers in some areas have continued to grow.
70. “Union Government offers olive branch to national race armed groups”, *New Light of Myanmar*, 19 August 2011. In the following days, Thein Sein reiterated the “olive branch” call in a public address: “President U Thein Sein addresses first Pyidaungsu Hluttaw second regular session”, *New Light Myanmar*, 23 August 2011.
71. The list in order of signing of existing ceasefire groups in late 2011–early 2012: UWSA, NDA, Democratic Karen Benevolent Army (DKBA), SSA/SSPP, NMSP, KNU/KNLA Peace Council (KPC). The signatory “DKBA” – sometimes distinguished as DKBA (5) (i.e. DKBA 5th Brigade) – is a 2010 split from the original and larger Democratic Karen Buddhist Army (also known as DKBA, a 1994 breakaway from the KNU), which agreed to transform into BGFs in 2009. The KPC was a 2007 breakaway by the KNU’s 7th brigade.
72. Foundation dates: the CNF: 1988, ALP: 1967/73, NSCN-K: 1980, and PNLO: 2009. The PNLO was formed by breakaway individuals from the PNO, which had agreed a 1991 ceasefire, and now defunct Shan State Nationalities People’s Liberation Organisation, which had a 1994 ceasefire. The NSCN-K is also operational on the India side of the border. The Kuki National Organisation and Zomi Reunification Organisation (ZRO) are also active on part of the India frontier. The ZRO has requested representation at EAO meetings in Myanmar but not so far been accepted.
73. Since 2011, different international actors have engaged in peace activities, including Japan’s Nippon Foundation and the present Joint Peace Fund, supported by 11 governmental donors. For analyses of peace events, see e.g., MPSI, “Lessons

Learned from MPSP's Work Supporting the Peace Process in Myanmar: March 2012 to March 2014", Yangon, March 2014; and the 2013, 2014, 2015 and 2016 reports by Burma News International, *Deciphering Myanmar's Peace Process: A Reference Guide* (Chiang Mai, BNI), also available via the Myanmar Peace Monitor website: <http://www.mmpeacemonitor.org>

74. In the northeast of the country, the USDP official and military hardliner, the late Aung Thuang, was originally appointed as lead go-between, but his role subsequently declined.

75. The Myanmar Peace Monitor, especially, has tried to keep track of these: see note 73.

76. Bertil Lintner, "Powers Seek Influence in Burma's Conflict", YaleGlobal, 18 March 2013; Yun Sun, "China, the United States and the Kachin Conflict", Stimson Center, Issue Brief No.2, January 2014. See also, Yun Sun, "China and Myanmar's Peace Process", United States Institute of Peace, Special Report 401, March 2017.

77. Given that WGEC and UNFC memberships overlapped, these arguments sometimes appeared confusing. But generally, these perceptions referred to concerns that groups considered more trusting of Thein Sein (e.g. the KNU) would use the WGEC as a vehicle to hasten a nationwide ceasefire while more cautious groups (e.g. the KIO) would use the UNFC to hold the pace back.

78. International Crisis Group, "A Tentative Peace in Myanmar's Kachin Conflict", Update Briefing: Asia Briefing No.140, June 2013.

79. AA, ALP, ANC, CNF, DKBA (5), KIO, KNPP, KNU, KPC, LDU, MNDAA, NMSP, PNLO, SSA/SSPP, TNLA and WNO. The SSA/RCSS also attended but did not join on the basis that, as member of a newly-formed Committee for Shan State Unity, it had to consult before signing any agreements.

80. "Myanmar govt, ethnic armed groups fail to make breakthrough in talks", Xinhua, 6 November 2013.

81. Zarni Mann, "UNFC Reiterates Call for Suu Kyi's Voice in Peace Talks", 26 November 2013.

82. Simon Roughneen, "President's Union Day Message Flags-up Federalism", The Irrawaddy, 12 February 2014.

83. TNI, "Military Confrontation or Political Dialogue".

84. See e.g., International Crisis Group, "The Dark Side of Transition: Violence Against Muslims in Myanmar", Asia Report No.251, 2013; International Crisis Group, "Myanmar: The Politics of Rakhine State", Asia Report No.261, 2014. See also note 34.

85. For a recent study on these issues, see, Matthew Walton, *Buddhism, Politics and Political Thought in Myanmar* (Cambridge University Press, 2016).

86. The AA was founded in 2009. The ANC was initially established in 2004 from an alliance of organisations promoting the Rakhine State cause, including the National United Party of Arakan which grew from the CPA, Arakan Independence Organisation and earlier armed groups.

87. See e.g., Karen Human Rights Group, "Losing Ground: Land conflicts and collective action in eastern Myanmar", March 2013; Land in Our Hands Network, "Destroying People's Lives: The Impact of Land Grabbing on communities in Myanmar", December 2015; Global Witness, "Guns, Cronies and Crops: How Military, Political and Business Cronies Conspired to Grab Land in Myanmar", London, 2015.

88. Global Witness, "Jade: Myanmar's 'Big State Secret'", London, October 2015; Global Witness, "Lords of Jade", London, December 2015.

89. See e.g., Nang Shining, "Hydropower in Myanmar: For Whose Benefit?", TNI Commentary, December 2016.

90. The SLORC-SPDC's view was that the SSA/RCSS was a breakaway group from the MTA, which had made a full

peace in 1996, and therefore could not negotiate a separate agreement.

91. See e.g., TNI, "Ethnicity without Meaning".

92. See e.g., TNI, "Bouncing Back"; S.H.A.N, "Druglords in Parliament"; Seamus Martov, "Ruling Party MPs Return Guns, Alleged Drug Ties to 2015 Race", The Irrawaddy, 7 October 2015. For an analysis of challenges in local transition, see, Kim Jolliffe, "Ethnic Armed Conflict and Territorial Administration in Myanmar", The Asia Foundation, Yangon, 2015. See also, Buchanan, "Militias in Myanmar".

93. For a history of the events of this year, see, Burma News International, *Deciphering Myanmar's Peace Process: A Reference Guide 2015* (Chiang Mai, BNI), passim.

94. Aung Naing Oo, "The time for waiting is over in Myanmar", Nikkei Asian Review, 13 October 2015.

95. Saw Yan Naing, "Why Did the KNU Withdraw From the UNFC?", The Irrawaddy, 3 September 2014. For an analysis of the KNU's ceasefire experience, see, Kim Jolliffe, "Ceasefires, Governance, and Development: The Karen National Union in Times of Change", Asia Foundation, December 2016; Ardeth Maung Thawngmung, "Signs of life in Myanmar's nationwide ceasefire agreement? Finding a way forward", Critical Asian Studies, Vol.49, No.3, 2017, pp.379-95.

96. Burma News International, *Deciphering Myanmar's Peace Process: A Reference Guide 2015* (Chiang Mai, BNI), pp.2, 6.

97. Ibid.

98. "Deed of Commitment for Peace and National Reconciliation", Republic of the Union of Myanmar, 12 February 2015; "Deed of Commitment For Peace and Reconciliation", S.H.A.N., 18 February 2015.

99. See note 71.

100. For AA and ANC, see note 86. The TNLA, which claims inception back to 1992, in many respects has resumed armed struggle from the PSLP, an NDF member, that had agreed a 1991 ceasefire with the SLORC. The LDU follows from the LDUP (dating from 1972) and, subsequently, LNO, which were members of the NDF from its 1976 foundation, while the WNO – also a NDF member – was established in 1974. See also note 39.

101. "The Panghsang Summit: Excerpts from a journal", S.H.A.N., 20 May 2015; see also, TNI, "Military Confrontation or Political Dialogue", pp.16-20.

102. Ibid.

103. Tatmadaw leaders have given different explanations during different eras of government. In general, ceasefires have always been offered to breakaway groups, and local militias have been promoted in the field against stronger nationality forces. At the same time, the Tatmadaw has given a degree of respect to older parties, such as the KNU, KNPP and KIO, or those that, as military opponents, have never been perceived to have "surrendered". The difficulty is that, unless a breakaway group, the Tatmadaw perceives any "new" force in a "new" era of government as a personal opponent. Hence ceasefires were not regarded permissible for the CNF or SSA/RCSS in the SLORC-SPDC era, since they were new. Officers also argue that new groups would continue to form if any group holding arms could demand ceasefire rights. In the case of the AA, MNDAA and TNLA, this logic is questioned by nationality supporters. The MNDAA was the first ceasefire group in 1989 until the 2009 BGF crisis; the TNLA in many respects has grown out of a former EAO, the PSLP, that had agreed a 1991 ceasefire; and the AA is regarded as just the latest Rakhine EAO to emerge since independence in 1948. Tatmadaw officers have also argued that such groups as the ANC, LDU and WNO are too small for ceasefires. They claim, however, legacy from organisations dating back to the 1970s, and their inclusion has continued to enjoy support for representation in peace talks. See also notes 86 and 100.

104. See note 9.

105. Ye Mon & Lun Min Mang, "Ceasefire pact is 'historic gift': president", Myanmar Times, 16 October 2015.

106. See notes 39, 65, 71, 72, 86, 100, 103.

107. "The Nationwide Ceasefire Agreement between the Government of the Republic of the Union of Myanmar and Ethnic Armed Organizations", 15 October 2015.

108. Ibid.

109. For a discussion of these issues, see, K. Jolliffe, J. Bainbridge & I. Campbell, "Past experiences and future visions", London, Saferworld, May 2017.

110. Nyein Nyein, "Number of New IDPs in Shan State Tops 6,000, Rights Group Says", The Irrawaddy, 3 November 2015.

111. See e.g., Amnesty International & International Commission of Jurists, "Myanmar: Parliament must reject discriminatory 'race and religion' laws", 3 March 2015.

112. Lun Min Mang, Ye Mon & Guy Dinmore, "Key players to miss peace conference", Myanmar Times, 11 January 2016.

113. Htet Naing Zaw interview with Khun Htun Oo, "'Without a Guarantee of Equality, How Can We Work Together?'" The Irrawaddy, 28 January 2016.

114. "Aung San Suu Kyi Urges Efforts Toward a 'Lasting Peace' in Myanmar", RFA, 12 January 2016.

115. Timothy McLaughlin, "Myanmar ethnic leader calls on Suu Kyi to clarify stance on peace process", Reuters, 12 January 2016.

116. Hnin Yadana Zaw, "Myanmar's Suu Kyi says peace process will be government's priority", Reuters, 4 January 2016.

117. "Aung San Suu Kyi: building peace will be NLD party's priority in government", The Guardian, 4 January 2016.

118. See e.g., Progressive Voice, "Another Piece of the Democratic Puzzle: Reform of the Administrative Structure of Myanmar Essential", Briefing Paper, January 2017.

119. San Yamin Aung, "New National Defense and Security Council Formed", The Irrawaddy, 30 March 2016.

120. See e.g., International Crisis Group, "Myanmar: A New Muslim Insurgency in Rakhine State", Asia Report No.283, 2016; "More than 1,000 feared killed in Myanmar army crackdown on Rohingya - U.N. officials", Reuters, 6 February 2017. There continue to be uncertainties about ARSA's membership and origins. At first, it operated under the name Harakah al-Yaqin ("Faith Movement") in 2016, but subsequently promoted the Rohingya identity. Dating back to 1947, there have been armed Muslim-based movements in Arakan, which briefly ended with a 1961 peace accord with the U Nu government. Following Ne Win's coup, these revived in the 1960s with the RPF and, later, RSO and Arakan Rohingya Islamic Front: see note 34. But in recent years, they had been largely defunct. For the moment, it is too early to put ARSA in detail within the context of contemporary ethnic politics and other armed movements in the country.

121. Ibid.

122. TNI has heard these explanations from various sources.

123. The circumstances behind U Ko Ni's assassination are not clear, but those arrested point to military connections and "extreme nationalism": see e.g., Aung Zaw, "Who Was Behind U Ko Ni's Assassination?", The Irrawaddy, 27 February 2017.

124. See e.g., David Scott Mathieson, "Suu Kyi overbuilds her father's golden legacy", Asia Times, 18 July 2017.

125. See e.g., Joint statement by 61 Myanmar and international human rights organizations, "Myanmar: Repeal Section 66(d) of the 2013 Telecommunications Law", 29 June 2017.

126. "Official Translation of the Speech Delivered by State

Counsellor Daw Aung San Suu Kyi on the Opening Day of the Union Peace Conference-21st Century Panglong", State Counsellor's Office, 31 August 2016.

127. Sai Wansai, "EAOs' Plenary Meeting: Successful but need time to iron out common positions", S.H.A.N., 1 August 2016. This was a successor to previous EAO meetings at Laiza and Law Khee Lar. The missing parties from the 21 recognised groups: the UWSA, MNDAA, TNLA and NSCN-K.

128. Ibid.

129. UNFC, "United Nationalities Federal Council Members' Proposal (Draft)", August 2016. In fact, there are essentially eight principles, with the ninth indicating that NCA signing will take place when the other points are agreed. For a synopsis, see, Sai Wansai, "Framework for Political Dialogue: UNFC's boycott leads to peace process deterioration", S.H.A.N., 21 September 2016. He summarizes the main points as: bilateral ceasefire agreement between government-military and UNFC; to build a federal union from Panglong-21; agreement of tripartite dialogue composition; drafting and promulgation of constitutional law based on Panglong-21; agreement on military codes of conduct and monitoring; military Joint Monitoring Committee with government, EAO and international representatives; neutral, enforcement tribunal for NCA with domestic and international law experts; and, development projects according to Extractive Industries Transparency Initiative, in cooperation with the public and EAOs. For an update, see, UNFC, "Briefing Paper: The Status of the Delegation for Political Negotiation Talks with the Peace Commission and the Way Forward", August 2017.

130. Wansai, "EAOs' Plenary Meeting".

131. "Myanmar's promising path to reconciliation to require compromise, Ban tells peace conference", UN News Centre, 31 August 2017.

132. In what was apparently an error, the UWSA was initially classed as an "observer".

133. Lun Min Mang & Ei Ei Toe Lwin, "Speech highlights from Panglong Conference opening ceremony", Myanmar Times, 1 September 2016.

134. "Myanmar's Suu Kyi kicks off peace conference with appeal for unity", Reuters, 31 August 2016.

135. Hannah Beech, "Aung San Suu Kyi Seeks Elusive Peace in Burma With Panglong Summit", Time, 31 August 2016.

136. Translations vary, but they have been summarized by the Institute for Security and Development Policy (ISDP) as follows: "(1) To have a keen desire to reach eternal peace; (2) to keep promises agreed to in peace deals; (3) to avoid capitalizing on the peace agreement; (4) to avoid placing a heavy burden on local people; (5) to strictly abide by the existing laws; (6) to 'march' towards a democratic country in accordance to the 2008 constitution." See, ISDP, "Myanmar's Nationwide Ceasefire Agreement: Backgrounder", October 2015.

137. Amnesty International, "Myanmar: "'All the Civilians Suffer': Conflict, Displacement, and Abuse in Northern Myanmar", 14 June 2017; see also, "A Far Cry from Peace: Ongoing Burma Army offensives and abuses in northern Burma under the NLD government", Kachin Women's Association Thailand, November 2016.

138. See note 120.

139. "The Republic of the Union of Myanmar, Defence White Paper", Naypyitaw, 2015. For discussion on these issues, see, Jolliffe, Bainbridge & Campbell, "Past experiences and future visions"; "Smooth Civil-Military Relations Should Be The Goal", The Irrawaddy, 25 July 2017; Amara Thiha, "Understanding the Tatmadaw's 'Standard Army' reforms", Frontier Myanmar, 22 June 2017. Amara Thiha summarized five key points: "no interchangeable term for Standard Army", "parallel process to security sector reform", "transitional phase in the official military doctrine", "international engagement...a priority", and

“political hegemony will remain”.

140. Another leading general, Thura Shwe Mann, was also a Than Shwe protégé who became lower house speaker and USDP leader under Thein Sein’s Presidency. He later fell out of Tatmadaw favour.

141. Analysts have often wondered whether Min Aung Hlaing was playing the role of “bad-cop” to Thein Sein’s “good-cop” in regime transition; see, Sai Wansai, “Burma Peace Process: Will Thein Sein’s Targeted NCA Signing Ceremony On Union Day Materialize?”, S.H.A.N., 14 January 2015.

142. Saw Yan Naing, “Photo of Meeting Between KNU Chairman and Than Shwe Revealed”, The Irrawaddy, 23 March 2017.

143. Vanda Felbab-Brown, “Myanmar Maneuvers: How to Break Political-Criminal Alliances in Contexts of Transition”, United Nations University Centre for Policy Research, Crime-Conflict Nexus Series No.9, April 2017.

144. Saw Yan Naing, “KNU Chairman: Aims of Karen Resistance Not Yet Achieved”, The Irrawaddy 31 January 2017.

145. Shwe Aung, “KNU chair leads delegation to meeting with KIA in Laiza”, DVB, 17 February 2017.

146. “Ethnic Political Party Sweeps By-elections in Myanmar’s Restive Shan State”, RFA, 3 April 2017; “NLD Should Take By-election Results as a Wake-Up Call”, The Irrawaddy, 4 April 2017. The Arakan National Party (1), All Nationals Democracy Party-Kayah State (1) and USDP (2) also won seats in the ethnic states.

147. Foreign organisations have often been involved around the peripheries of the Myanmar’s civil wars: notably USA support to the KMT in the 1950s, China support to the CPB in the 1960s-70s. But in recent decades, other than humanitarian aid and business activities, the main political inter-actions in the conflict-zones have been driven by domestic actors.

148. See e.g., TNI, “China’s Engagement in Myanmar: From Malacca Dilemma to Transition Dilemma”, TNI, Myanmar Policy Briefing No.19, July 2016.

149. Ibid., p.16.

150. Ibid., passim.

151. See e.g., Aung Zeya, “Outcome of Pang Seng Conference and the true identity of UWSA”, Global New Light of Myanmar, 18 May 2015.

152. The UWSA also urged the NLD to take advantage of the BRI. Lun Min Mang, Thu Thu Aung & Guy Dinmore, “UWSA wants China in peace process”, Myanmar Times, 2 May 2016.

153. A sixth non-ceasefire group the WNO, a remnant NDF group, also appeared to have joined with the UWSA in the FPNCC. But its status in Wa politics is presently unclear.

154. Federal Political Negotiation and Consultative Committee, “The General Principles and Specific proposition of Revolutionary armed organizations of all nationalities upon the Political Negotiation”, 19 April 2017; “Provincial and Federal Peace Agreement and National Parliament-level Cease-fire Agreement by and between Republic Government of the Union of Myanmar and All Ethnic revolutionary Armed Forces”, undated.

155. Ibid., p.3.

156. Thompson Chau, “Big Four firm hails Belt and Road as a ‘global game changer’”, Myanmar Times, 1 August 2017.

157. “State Counsellor meets with Chinese president and premier”, Global New Light of Myanmar, 16 May 2017. Nationality groups in Myanmar, however, were frustrated that, on such an important occasion, the government delegation did not include ethnic representatives nor consult with local organisations over such critical issues in advance.

158. Nyein Nyein, “UNFC Calls Meeting with State Counselor ‘A Success’”, The Irrawaddy, 1 March 2017.

159. Sai Wansai, “UNFC and State Counselor Aung San Suu Kyi’s desperate move”, S.H.A.N., 2 April 2017.

160. In August, the SSA/RCSS reported twenty clashes with Tatmadaw troops since the NCA signing in 2015: “RCSS/SSA to return detained soldier to Tatmadaw”, S.H.A.N., 16 August 2017.

161. “State Counsellor Daw Aung San Suu Kyi’s speech at the Opening Ceremony of the Union Peace Conference – 21st Century Panglong 2nd Session”, Ministry of Information, 25 May 2017.

162. For a UWSA view on the proceedings, see, “The Wa’s Zhao Guo An: Daw Aung San Suu Kyi Wants to Achieve Peace in Her Lifetime: an interview by Kyaw Kha”, The Irrawaddy, 29 May 2017.

163. “Myanmar’s Aung San Suu Kyi meets 7 non-ceasefire signatory armed groups”, Xinhua, 26 May 2017. Aung San Suu Kyi also hosted the KIO Vice Chair N’Ban La and his wife at her residence.

164. Ei Ei Toe Lwin & Lun Min Mang, “Wa-led northern groups to meet with State Counsellor today”, Myanmar Times, 26 May 2017.

165. “37 points signed as part of Pyidaungsu Accord”, Global New Light of Myanmar, 30 May 2017.

166. Nyan Hlaing Lynn, “Accord or discord at Panglong?”, Frontier Myanmar, 6 June 2017.

167. See note 136.

168. “The Greetings Extended by Commander-in-Chief of Defence Services Senior General Min Aung Hlaing”, State Counsellor Office, 24 May 2017.

169. Aung Naing Oo, “Building Trust at Panglong”, Frontier Myanmar, 29 June 2017.

170. Only three nationalities – Chin, Karen, Pa-O – were considered to have had such meetings and, thus, any input at the conference.

171. Lynn, “Accord or discord at Panglong”. For discussions, see also, Oo, “Building Trust at Panglong”; “Dateline Irrawaddy: ‘A New Political Chapter for Burma?’”, The Irrawaddy, 2 June 2017.

172. See e.g., Zaw, “Army Defends Kachin State Clearance Operations”. In December 2016 the Shan State Parliament, where USDP and Tatmadaw representatives have a majority, also designated Northern Alliance members as “terrorists”.

173. Thomas Kean, “Arrest of journalists a judicial matter: Aung San Suu Kyi”, Frontier Myanmar, 6 July 2017.

174. “Thailand blocks Shan organization’s meeting in Chiang Mai”, S.H.A.N., 20 July 2017.

175. Zaw, “Army Defends Kachin State Clearance Operations”.

176. See note 137.

177. Stella Naw, “‘Four cuts’ strategy deepens Myanmar’s war wounds”, Asia Times, 15 July 2017.

178. “End of Mission Statement by Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar”, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 21 July 2017.

179. “Towards a Peaceful, Fair and Prosperous Future for the People of Rakhine”, Final Report of the Advisory Commission on Rakhine State, August 2017; Sai Wansai, “Rohingya Conflict: Is a compromised solution still on the table?”, S.H.A.N., 3 September 2017.

180. “Nearly 400 die as Myanmar army steps up crackdown on Rohingya militants”, Reuters, 1 September 2017.

181. Ibid; Human Rights Watch, “Burma: Satellite Images Show Massive Fire Destruction”, 2 September 2017; “Rohingya crisis: Myanmar ‘mining border’ as refugees flee”, BBC, 6 September 2017; “Rohingya crisis: Civilians ‘maimed by

landmines”, BBC, 11 September 2017; Anthony Davis, “Foreign support gives Rohingya militants a lethal edge”, Asia Times, 15 August 2017.

182. See e.g., Sofia Lotto Persio, “Myanmar: Malala, ‘Heartbroken’ over Rohingya Muslim Persecution”, Newsweek, 4 September 2017; George Monbiot, “Take away Aung San Suu Kyi’s Nobel peace prize. She no longer deserves it”, The Guardian, 5 September 2017.

183. Oliver Holmes, “Aung Sang Suu Kyi’s office accuses aid workers of helping ‘terrorists’ in Myanmar”, The Guardian, 28 August 2017; see also, David Scott Mathieson, “Spin, lies and social media obscure crisis in Myanmar”, Asia Times, 1 September 2017.

184. Persio, “Myanmar: Malala, ‘Heartbroken’”.

185. “U.N. chief calls for restraint to avoid ‘humanitarian catastrophe’ in Myanmar’s Rakhine State”, Reuters, 30 August 2017.

186. “Aung Kyaw Min, “Review of Citizenship Law spurs debate”, Myanmar Times, 8 September 2017; Kyaw Zwa Moe, “The Reality in Rakhine and Myanmar’s Complex Political Conundrum”, The Irrawaddy, 9 September 2017.

187. Other nationalities include Mro and other Chin-related groups as well as Kaman. See also note 34.

188. “Aung San Suu Kyi - Nobel Lecture”, Oslo, 16 June 2012.

189. See e.g., Jonathan Head, “Rohingya crisis: Seeing through the official story in Myanmar”, BBC, 11 September 2017; “Rohingya crisis: UN sees ‘ethnic cleansing’ in Myanmar”, BBC, 11 September 2017; see also note 181.

190. Hintharnee, “Karen Govt Mulls Lawsuit Against Organizers of Nationalist Rally”, The Irrawaddy, 11 September 2017.

191. “Rohingya crisis: Suu Kyi says ‘fake news helping terrorists’”, BBC, 6 September 2017. For a discussion on these issues, see also, Head, “Rohingya crisis”; Jonathan Head, “Myanmar conflict: Fake photos inflame tension”, BBC 2 September 2017; Lorcan Lovett, “Soar in Dubious Twitter Accounts Since Rakhine Attacks”, The Irrawaddy, 2 September 2017.

192. “Sixth UNFC-Government Meeting: ‘Is the glass half empty or half full?’”, S.H.A.N., 15 August 2015.

193. Naw Noreen, “Northern ethnic armed bloc makes peace conference overture”, DVB, 25 August 2017.

194. Thawngmung, “Signs of life?”, p.380.

195. Ibid.

196. TNI has heard such words from international diplomats, domestic politicians and nationality representatives.

197. “We believe in federalism, we fought for it, we’ve been to jail for it”, Mizzima News, 28 October 2014.

198. Myint-U, “Myanmar, an unfinished nation”.

199. Ibid.

Myanmar Policy Briefing series

ISBN/ISSN: 2214-8957

Burma in 2010: A Critical Year in Ethnic Politics, Burma Policy Briefing Nr. 1, June 2010

Burma’s 2010 Elections: Challenges and Opportunities, Burma Policy Briefing Nr. 2, June 2010

Unlevel Playing Field: Burma’s Election Landscape, Burma Policy Briefing Nr. 3, October 2010

A Changing Ethnic Landscape: Analysis of Burma’s 2010 Polls, Burma Policy Briefing Nr. 4, December 2010

Ethnic Politics in Burma: The Time for Solutions, Burma Policy Briefing Nr. 5, February 2011

Burma’s New Government: Prospects for Governance and Peace in Ethnic States, Burma Policy Briefing Nr. 6, May 2011

Conflict or Peace? Ethnic Unrest Intensifies in Burma, Burma Policy Briefing Nr. 7, June 2011

Ending Burma’s Conflict Cycle? Prospects for Ethnic Peace, Burma Policy Briefing Nr. 8, February 2012

Burma at the Crossroads: Maintaining the Momentum for Reform, Burma Policy Briefing Nr. 9, June 2012

The Kachin Crisis: Peace Must Prevail, Burma Policy Briefing Nr. 10, March 2013

Access Denied: Land Rights and Ethnic Conflict in Burma, Burma Policy Briefing Nr. 11 May 2013

Burma’s Ethnic Challenge: From Aspirations to Solutions, Burma Policy Briefing Nr. 12, October 2013

Ethnicity without Meaning, Data without Context: The 2014 Census, Identity and Citizenship in Burma/Myanmar, Burma Policy Briefing Nr. 13, February 2014

Political Reform and Ethnic Peace in Burma/Myanmar: The Need for Clarity and Achievement, Myanmar Policy Briefing Nr 14, April 2015

Military Confrontation or Political Dialogue: Consequences of the Kokang Crisis for Peace and Democracy in Myanmar, Myanmar Policy Briefing Nr 15, July 2015

Ethnic Politics and the 2015 Elections in Myanmar, Myanmar Policy Briefing Nr 16, September 2015

The 2015 General Election in Myanmar: What Now for Ethnic Politics?, Myanmar Policy Briefing Nr 17, December 2015

No Women, No Peace: Gender Equality, Conflict and Peace in Myanmar, Myanmar Policy Briefing Nr 18, January 2016

China’s Engagement in Myanmar: From Malacca Dilemma to Transition Dilemma, Myanmar Policy Briefing Nr 19, July 2016

Re-Asserting Control: Voluntary Return, Restitution and the Right to Land for IDPs and Refugees in Myanmar, Myanmar Policy Briefing Nr 20, May 2017

Other reports

Developing Disparity, Regional Investment in Burma’s Borderlands, February 2013

Bouncing Back, Relapse in the Golden Triangle, June 2014

Linking Women and Land in Myanmar: Recognising Gender in the National Land Use Policy, February 2015

The Challenge of Democratic and Inclusive Land Policymaking in Myanmar: A Response to the Draft National Land Use Policy, February 2015

Towards a Healthier Legal Environment: A Review of Myanmar’s Drug Laws, February 2015

The Meaning of Land in Myanmar, November 2015

‘Found in the Dark’, The Impact of Drug Law Enforcement Practices in Myanmar, September 2016

အဆုံးသတ်မှတ်စုများ

ဤပုံနှိပ်မှတ်တမ်းကို ဆွီဒင်အစိုးရ၏ ငွေကြေးအထောက်အပံ့ဖြင့် ထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤပုံနှိပ်မှတ်တမ်းပါ အကြောင်းအရာများသည် TNI ၏ အာဘော်သာဖြစ်သဖြင့် မည်သည့်အခြေအနေတွင်မျှ အလှူရှင်များ၏ ရပ်တည်ချက်သဘောထားအဖြစ် မှတ်ယူစေခြင်း မပြုစေလိုပါ။

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း အသေးစိတ်အချက်အလက်များ

ဤအစီရင်ခံစာပါ အကြောင်းအရာများကို စီးပွားဖြစ်ရည်ရွယ်မှုမရှိသည့် ကိစ္စရပ်များအတွက် သတင်းရင်းမြစ်ကို <http://www.tni.org/copyright> ဟု သင့်လျော်စွာ ကိုးကားဖော်ပြ၍ ပြန်လည်ထုတ်ဝေခြင်း သို့မဟုတ် ကိုးကားသုံးနှုန်းခြင်း ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။

ဘာသာပြန်သူ
သျှဒန်မုန်ဒန်ဇော်

ဘာသာပြန်မှုစာတည်း
ဦးခွန်းဆိုင်

ဒုတိယစာတည်း
ဖွေးဖြူသိ

ဒီဇိုင်း
သျှဒန်ဆိုင်ဇော်

TRANSNATIONAL INSTITUTE (TNI)

De Wittenstraat 25, 1052 AK Amsterdam, The Netherlands

Tel: +31-20-6626608, Fax: +31-20-6757176

E-mail: burma@tni.org

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် အစီအစဉ်များအားလုံးကို <https://www.tni.org/en/myanmar-in-focus> တွင် ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

Transnational Institute (TNI) သည် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲ၍ တရားမျှတသည့် ဒီမိုကရေစီ ထုံးနည်းစံကျဖြစ်သော မြေကမ္ဘာကို တည်ဆောက်ရန် သံဗိဇ္ဇာန်ချထားသည့် နိုင်ငံတကာသုတေသနနှင့် မူဝါဒပြောင်းလဲရေး စည်းရုံးလှုပ်ရှားမှုများကို ဖော်ဆောင်လျက်ရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ နှစ်ပေါင်းလေးဆယ်ကျော်ကာလတစ်လျှောက် TNI သည် လူထုလှုပ်ရှားမှုများအကြား သီးခြား ဆက်ကြောင်းတစ်ခုအဖြစ် ပေါင်းကူးပေးလျက်ရှိပြီး ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၊ မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည်။

Transnational Institute

မြန်မာနိုင်ငံ၌ အရပ်သားတစ်ပိုင်းအစိုးရ အာဏာရလာပြီးနောက်ပိုင်း အခြေခံကျသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ကမ္ဘာ့သက်တမ်းအရှည်ဆုံး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေမှုကို အဆုံးသတ်ရန်အတွက် မျှော်လင့်ချက်ရောင်ခြည်သန်း လာခဲ့သည်။ TNI ၏ မြန်မာနိုင်ငံအစီအစဉ်သည် အားလုံးပါဝင်မှုရှိ၍ အခွန်ရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆီသို့ ဦးတည်ချဉ်းကပ် ဆောင်ရွက်ရင်း တစ်ရှိန်ထိုး တံခါးပွင့်လာသည့် နိုင်ငံတစ်ခုအနေဖြင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ ရလျက်ရှိသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း ရာ၌ (တိုင်းရင်းသား) အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံရေးဇာတ်ကောင်များ အားကောင်းလာအောင် ပံ့ပိုးကူညီရန် ရည်ရွယ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ TNI အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားနယ်မြေဒေသများနှင့်ပတ်သက်၍ ကျွမ်းဝင်နဲ့စပ်လာစေရန် အထူးပြုလေ့လာ သင်ယူ၍ မိမိတို့၏ မြန်မာအစီအစဉ်အတွင်း လယ်ယာဥယျာဉ်ခြံမြေတရားမျှတမှု၊ ပြောင်းလဲဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် လူသားဆန်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးရေးရာမူဝါဒများ ပေါ်ထွန်းလာစေရန် အတူတကွကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။